

leiderdorp

JAARSTUKKEN 2019

INHOUDSOPGAVE

1. Woord vooraf	5
2. Leeswijzer	9
3. Jaarverslag	11
<hr/>	
3.1 Programmaverantwoording	12
Programma 1: Meedoen in Leiderdorp	12
1A Actieve en gezonde inwoners	12
1B Zelfredzame inwoners	16
1C Ondersteunde inwoners	21
Waar staat je gemeente	25
Wat heeft het gekost?	26
Programma 2: Aantrekkelijk Leiderdorp	28
2A Werken en ondernemen in het dorp	28
2B Wonen en recreëren in het dorp	33
2C Ruimte in het dorp	38
2D Dienstverlening aan het dorp	44
2E Grondexploitaties	49
Waar staat je gemeente	51
Wat heeft het gekost?	52
Programma 3: Bestuur en organisatie van Leiderdorp	57
3A Bestuur	57
3B Bedrijfsvoering	59
3C Regiozaken	62
Waar staat je gemeente	66
Wat heeft het gekost?	67
Algemene dekkingsmiddelen	68
Algemeen	68
Waar staat je gemeente	68
Wat heeft het gekost?	69
Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien	72
Algemeen	72
Waar staat je gemeente	73
Wat heeft het gekost?	74
3.2 Paragrafen	77
Paragraaf 1: Lokale heffingen	77
Paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risicobeheersing	83
Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen	89
Paragraaf 4: Financiering	97

Paragraaf 5: Bedrijfsvoering	101
Paragraaf 6: Verbonden partijen	102
Paragraaf 7: Grondbeleid	109
3.3 Rapportage Interbestuurlijk Toezicht	114
3.4 Informatiebeveiliging en privacy	116
4. Jaarrekening	119
<hr/>	
4.1 Algemene toelichting jaarrekening	121
4.2 Balans per 31 december	128
4.3 Toelichting op de balans	130
4.3.1 Toelichting op de activa (alle bedragen x € 1.000)	130
4.3.2 Toelichting op de passiva (alle bedragen x € 1.000)	138
4.3.3 Gewaarborgde geldleningen	141
4.3.4 Niet uit de balans blijvende verplichtingen	144
4.3.5 Vaste activa staat	145
4.3.6 Staat investeringskredieten incl. af te sluiten	147
4.3.7 Staat van reserves	160
4.3.8 Staat van voorzieningen	168
4.4 Het overzicht van baten en lasten en de toelichting	176
4.4.1 Financiële analyse per programma	176
4.4.2 Toelichting financiële afwijkingen reserves	181
4.4.3 Gerealiseerde dekkingsmiddelen	185
4.4.4 Incidentele baten en lasten	186
4.4.5 EMU saldo	189
4.4.6 Aanwending onvoorzien	189
4.4.7 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (semi-)publieke sector (=WNT)	190
4.5 Single Information Single Audit (SISA)	192
4.6 Overzicht per taakveld	195
4.7 Gebeurtenissen na balansdatum	197
5. Overige	199
<hr/>	
5.1 In control statement	200
5.2 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	206
6. Bijlagen	207
<hr/>	

6.1 Bijlage 1: Bestuur en organisatie	208
6.2 Bijlage 2: Kerngegevens Leiderdorp	211
6.3 Bijlage 3: Afkortingenlijst	212
6.4 Bijlage 4: Begrippenlijst	214

1. WOORD VOORAF

Het jaar 2019 stond in het teken van de uitvoering van het Coalitieakkoord Leiderdorp 2018-2022. In de loop van 2019 bleek dat de samenwerking tussen de coalitie partijen op spanning stond. Dit leidde in november tot een coalitiebreuk. Nog voor de jaarwisseling hebben VVD, D66, CDA en ChristenUnie/SGP het Coalitieakkoord Leiderdorp 2020-2022 gesloten met een nieuw perspectief voor deze raadsperiode.

Veiligheid

De gemeente heeft op het gebied van veiligheid een regierol en moet partijen bij elkaar brengen. De gemeente heeft daarvoor eind 2019 het Integraal Veiligheidsbeleid 2019-2022 vastgesteld.

Een veilige gemeente maken we samen. De strategische doelstelling is het bestendigen van veiligheid in Leiderdorp. Terugkerende veiligheidsproblemen worden programmatisch en ketengericht aangepakt. Nieuwe wetgeving en prioriteiten worden integraal en actief opgepakt. Ingezet wordt op het verbeteren van de onveiligheidsbeleving en het versterken van de leefbaarheid in Leiderdorp. Het is onder andere van belang dat wijkagenten, politie en toezichthouders zichtbaar en aanspreekbaar in de wijken aanwezig zijn.

Ruimte

In de ruimtelijke structuurvisie 2035 is de Baanderij aangegeven als een gebied waarvoor een bewuste veranderingswens bestaat (hoogdynamisch gebied). Medio 2019 zijn de uitgangspunten voor de samenstelling van de gebiedsvisie Baanderij vastgesteld. Voor een goede afwikkeling van de verkeersstromen na de ontwikkeling van het Amaliaplein, stelden we op basis van verschillende verkeersonderzoeken ook de verkeerscirculatie rond de Ericalaan en de Simon Smitweg vast.

Jeugdhulp

De ontwikkelingen in het sociaal domein en in het bijzonder de Jeugdhulp blijven onverminderd de aandacht vragen. Voor de invulling in de komende jaren is in oktober de visie "Samen Sterk voor de Toekomst van de Jeugd(hulp)" vastgesteld. Deze visie beschrijft de doorontwikkeling Jeugdhulp Leidse regio. In de Leidse regio staan de kansen en de mogelijkheden van het kind en zijn of haar gezin centraal. In de Leidse regio gaan we ons zoveel mogelijk richten op normaliseren en als er hulp nodig is, bieden we passende hulp dichtbij en vanuit de leefwereld van het kind en het gezin waarbij vroegsignalering en preventie belangrijke factoren zijn. Met deze visie heeft de Leidse regio de ambitie om de jeugdhulp inhoudelijk te versterken en aan te scherpen en tegelijkertijd de betaalbaarheid van het stelsel te garanderen, om passende hulp en ondersteuning te bieden.

Regio

In 2018 is afgesproken de bestaande regionale samenwerking voor te zetten. Vanuit die positie blijven we bijdragen aan de visie op de Leidse regio 2027 'Kwaliteit versterken en krachten verenigen'. Zo zijn de voorbereidingen voor de overdracht van de belastingtaken naar de Belastingssamenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR) uitgevoerd. Ook is ingestemd met de regionale agenda Holland Rijnland 2019-2023. Het onderzoek naar samenwerking in de regio in 2019 is afgerond. Vervolgens is het tweede onderzoek naar de voor- en nadelen van een fusie in gang gezet. De uitkomsten van dat onderzoek verwachten we in het voorjaar van 2020.

Ontwikkeling gemeentefonds

In de jaarrekening 2018 werden we voor het eerst geconfronteerd met een substantieel lagere algemene uitkering van € 0,7 miljoen. Deze trend zette zich in 2019 voort. Het nadeel liep nog iets op naar € 0,9 miljoen. Dit was mede aanleiding voor de start van het project 'Naar een Toekomstbestendige Begroting'. In 2019 kregen we via de algemene uitkering wel extra middelen voor jeugdhulp. We krijgen deze extra middelen in 2019, 2020 en 2021. In de meerjarenraming bij de begroting 2020 zijn deze middelen structureel opgenomen in de verwachting dat die middelen ook ná 2021 beschikbaar komen. Zelfs met deze extra middelen blijft de rijksbijdrage ontoereikend om de werkelijke kosten van het sociaal domein te dekken.

Samenvatting financieel resultaat 2019

In de programmarekening leggen we verantwoording af over de plannen en voornemens uit de programmabegroting 2019. Het rekeningresultaat 2019 is **€ 873.627** voordelig.

Toelichting resultaat 2019

Hieronder staan per programma de belangrijkste posten die samen het resultaat vormen. Een uitgebreide toelichting op deze posten, en op de mutaties in de reserves, staat in de programma's onder 'Wat heeft het gekost?'.

Programma bedragen x € 1.000,-	Saldo begroting 2019	Saldo werkelijk 2019	Verschil 2019	Voordeel/Nadeel
1 Meedoen in Leiderdorp	22.266	22.107	159	V
2 Aantrekkelijk Leiderdorp	-286	-3.382	3.097	V
3 Bestuur en organisatie Leiderdorp	12.673	13.323	650	N
Algemene Dekkingsmiddelen	-43.184	-43.092	92	N
Overhead, VPB en onvoorzien	8.770	8.623	148	V
Resultaat	-16	0	16	N
Saldo vóór resultaatbestemming	223	-2.422	2.645	V
Mutaties in reserves	-223	1.548	1.772	N
Saldo ná resultaatbestemming	0	-874	874	V

Programma 1 Meedoen in Leiderdorp

De hogere bijdrage van de Dienst Uitvoering Onderwijs is in 2019 niet volledig nodig gebleken voor de subsidiëring van de vroegtijdse educatie waardoor een overschot is gerealiseerd van € 146.000. Op de bibliotheek is voordeel van € 128.000 ontstaan o.a. doordat een verhuissubsidie van € 75.000 dubbel was begroot. Op de breedtesport resteerde € 78.000 door een lagere bijdrage aan sportfondsen en op huisvesting onderwijs is door extra huur van Floreokids € 92.000 meer opbrengst gerealiseerd.

De kosten voor re-integratie waren € 87.000 lager dan begroot doordat de budgetoverheveling voor de afrekening JA/JAS over 2018 van € 60.000 niet nodig bleek. Deze post was in 2018 al als last genomen. Het aantal klanten voor de schuldhulpverlening bleef achter bij de verwachtingen en dat resulteert in een overschot van € 65.000. Verder is er

minder ingehuurd voor de algemene ondersteunende voorzieningen voor € 46.000 en is afgezien van de inhuur van de CJG-coördinator voor € 63.000.

De uitgaven Wmo voor huishoudelijke hulp stegen ten opzichte van de begroting én ten opzichte van voorgaande jaren. Dit komt door de vaste lagere niet inkomensafhankelijke eigen bijdrage die in januari 2019 werd ingevoerd. De overschrijding bedroeg € 400.000. De beoogde omzetting van 40% van de cliënten die begeleiding ontvangen uit een maatwerkvoorziening naar begeleiding door medewerkers van Incluzio is ten dele gerealiseerd omdat een cliënt pas kan worden overgezet wanneer zijn indicatie afloopt of wanneer er een verandering in de situatie van de cliënt optreedt. Daardoor is op Wmo-begeleiding een overschrijding ontstaan van € 622.000. Op het budget voor Wmo-hulpmiddelen (woningaanpassing en vervoersvoorzieningen) is het beroep op verstrekkingen toegenomen waardoor een tekort van € 144.000 is gerealiseerd.

Op de budgetten voor bijstand is een voordeel van € 292.000 gerealiseerd. Naast het teruglopen van het aantal bijstandsuitkeringen zijn de terugvorderingen op onterechte uitkeringen hoger dan begroot.

Programma 2 Aantrekkelijk Leiderdorp

De opbrengst bouwleges is € 200.000 hoger uitgekomen door de uitvoering van enkele grote bouwprojecten. Verder is er een vrijval van € 338.000 geboekt ten gunste van de exploitatie als gevolg van het opheffen van de voorziening IBOR. Door een onderbesteding van € 227.000 op het budget voor de implementatiekosten Omgevingswet is ook een voordeel ontstaan.

In 2019 heeft de inventarisatie watergangen voor de actualisatie van het baggerbeheerplan niet plaats kunnen vinden. Vanwege de PFAS problematiek was er geen onderzoeksbureau beschikbaar die deze inventarisatie kon uitvoeren. Overschot € 50.000. Op het budget van lichtmasten is € 103.000 over door onderbesteding op het onderhoud én door de lichtmastnummering op een alternatieve, goedkopere wijze uit te voeren. Op de inkomstenpost voor inzameling textiel en papier is in 2019 een nadeel ontstaan, doordat het totale aanbod veel groter is geworden en de kwaliteit van aanlevering lager. Hierdoor zijn de inkomsten € 157.000 lager dan geraamd.

De grondexploitatie vertonen een positief resultaat van € 1.930.000. Dit positief resultaat is ontstaan doordat de prognose voor de negatieve grondexploitatie fietsbruggen en -paden verbeterd is. Hierdoor konden we de voorziening verlagen met een bedrag van ongeveer € 1.550.000. Daarnaast is er een voordeel gerealiseerd door een tweetal tussentijdse winstnemingen voor grondexploitatie van Amaliaplein € 250.000 én van de Driemaster € 150.000.

Programma 3 Bestuur en organisatie van Leiderdorp

De overschrijding op bestuurskosten komt door een extra dotatie aan de voorziening pensioenverplichtingen voor bestuurders van € 336.000. Dit was een gevolg van een verlaging van de rekenrente. Verder ontstonden door de bestuurswisselingen in 2019 extra wachtgeldverplichtingen aan bestuurders. We voegden € 202.000 aan de voorziening wachtgeldten bestuurders toe.

Op bedrijfsvoering hadden we een nadeel van € 141.000. Want de kosten van externe inhuur werden niet volledig gedekt door meevallers op de vaste formatie, zoals vacatureruimte.

Algemene Dekkingsmiddelen

De opbrengst van de lokale heffingen was € 163.000 hoger dan we in de begroting verwachtten. Dit kwam o.a. door de meevaller op precario voor het gebruik van gemeenteground door projectontwikkelaars.

Het gepresenteerde tekort op de algemene uitkering 2019 kwam - onder andere door een foutieve begrotingswijziging - uit op € 576.000. Dat tekort compenseerden we met een resultaatafhankelijke onttrekking aan de behoedzaamheidsreserve van € 946.000. Daarmee kwam het werkelijke resultaat uit op een voordeel van € 369.000. In dit voordeel zit de uitkering klimaatmiddelen van € 237.000 voor transitievisie warmte, wijkaanpak en energieloketten. De rest van het voordeel ontstond door een herrekening van de algemene uitkering na een actualisatie van de maatstaven.

In december 2019 is het traject met de Belastingdienst van de suppletie-aangifte btw/BCF over de jaren 2015-2017 definitief afgerond. De fiscale beoordeling van 2018 resulteerde in een kleine nabetaling, waarvoor we inmiddels aangifte hebben gedaan. In totaal hadden we een voordeel van € 345.000.

Overhead, Vpb en onvoorzien

In 2019 is € 338.000 van de voorziening frictiekosten vrijgevallen. De meerjarige verplichtingen na 2020 zijn vervallen waardoor deze voorziening niet meer voor het volle bedrag nodig is. Extra kosten voor informatiemanagement zorgden hier voor een nadeel. In 2019 konden we de taakstelling voor applicatierationalisatie niet realiseren en we maakten incidenteel extra kosten voor het project Versterking regionale I-samenwerking. Verder rekenden we in 2019 de kosten over 2018 en 2019 voor twee I-projecten af.

Begrotingssaldo

In de eerste en tweede bestuursrapportage 2019 rapporteerden we over de afwijkingen bij de uitvoering van de lopende begroting. Die rapportages resulteerden in een prognose van het resultaat 2019. Dat begrotingssaldo staat hier vanzelfsprekend als onderdeel van het resultaat.

Mutaties in reserves

Hierboven gaven we inzicht in de belangrijkste posten die het resultaat 2019 veroorzaken. Een deel van die resultaten wordt conform het vastgestelde beleid via een resultaatafhankelijke mutatie met de reserves verrekend. Het gaat om de volgende mutaties:

- Onttrekking van € 269.073 aan de reserve sociaal domein
- Toevoeging van € 237.098 aan de reserve duurzaamheid
- Toevoeging van € 227.339 aan de reserve implementatie omgevingswet
- Toevoeging van € 593.733 aan de reserve integraal beheer
- Toevoeging van € 2.035.436 aan de reserve bouw- en grondexploitaties
- Toevoeging van € 64.244 aan de egaliseringsreserve omgevingsvergunning
- Toevoeging van € 11.316 aan de egaliseringsreserve reiniging
- Onttrekking van € 945.902 aan de behoedzaamheidsreserve
- Onttrekking van € 182.561 aan de reserve informatiebeleidsplan

Rekening houdend met deze verrekeningen met de reserves komt het resultaat op € 874.000 voordelig.

Leiderdorp, 16 juni 2020

College van burgemeester en wethouders van Leiderdorp

2. LEESWIJZER

Dit jaarverslag bestaat uit twee delen. In het eerste deel – het jaarverslag – leggen we verantwoording af over de drie programma's, de algemene dekkingsmiddelen, en de overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien.

Een programma is een samenhangend geheel van taakvelden. Net als in de programmabegroting beschrijven we de programma's volgens een vaste opzet. Elk subprogramma start met een korte inleiding en een overzicht van de doelen en activiteiten. Vervolgens rapporteren we onder het kopje 'Wat hebben we bereikt?' of - en in welke mate - we de doelstellingen uit de begroting hebben behaald. De inspanningen die we verrichtten om de doelstellingen te halen, staan onder 'Wat hebben we ervoor gedaan?'. Daarna volgt een overzicht met de prestatie-indicatoren. Tot slot leggen we onder 'Wat heeft het gekost?' per programma verantwoording af over de verschillen tussen begroot na wijziging en de werkelijke baten en lasten. Dit doen we in ieder geval voor bedragen groter dan € 50.000.

In de paragrafen rapporteren we over thema's die een dwarsdoorsnede geven. Voorbeelden zijn bedrijfsvoering, onderhoud kapitaalgoederen en het weerstandsvermogen. De wetgever stelt in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zeven paragrafen verplicht.

Het tweede deel van de jaarstukken bestaat uit de financiële jaarrekening. Hierin leggen we verantwoording af over de financiën van de gemeente. Dit doen we met de balans en het overzicht van baten en lasten.

Vier bijlagen sluiten dit jaarverslag af.

3. JAARVERSLAG

3.1 Programmaverantwoording

Programma 1: Meedoen in Leiderdorp

In de Sociale Agenda Leiderdorp beschrijven we onze visie op en onze doelen voor het sociaal domein. Wij stellen de leefwereld van de inwoner centraal. We gaan ervan uit dat iedereen op zijn of haar manier kan meedoen aan de samenleving. Daarvoor zijn inwoners in eerste instantie zelf verantwoordelijk, samen met hun sociale netwerk. Vanuit die visie richten we ons op toegankelijke, laagdrempelige ondersteuning voor alle inwoners, dicht bij de mensen in de wijk. Zodat het beroep op specialistische ondersteuning afneemt en we de kosten van de specialistische ondersteuning kunnen beheersen.

1A Actieve en gezonde inwoners

Inleiding

Leiderdorp heeft een gevarieerd aanbod aan sport-, beweeg- en cultuuractiviteiten. Die activiteiten dragen bij aan het welzijn van inwoners en bevorderen de sociale en maatschappelijke participatie. Ze zorgen voor ontmoeting en verbinding. Wij vinden het belangrijk dat deze activiteiten toegankelijk zijn voor alle Leiderdorpers. Want een gezonde levensstijl en een goede mentale gezondheid maken inwoners gelukkiger. En dan zijn ze beter in staat om zelf oplossingen te vinden voor problemen. Zodat minder snel (specialistische) hulp of ondersteuning nodig is.

Doel	Inwoners dragen actief en zelfstandig bij aan de samenleving	
SMART doel	1. Meer inwoners zijn in staat om gezond te blijven leven.	2. Meer inwoners kunnen zich optimaal ontwikkelen.
Activiteiten 2019	1.1 We informeren inwoners - vooral jongeren - over de schadelijke gevolgen van roken, alcohol en drugs, weinig bewegen, ongezond eten, stress, verslaving en pesten.	2.1. We pakken (dreigende) taalachterstand aan bij peuters.
	1.2 We stimuleren risicogroepen, zoals mensen met een lage sociaal-economische status, om een gezonde levensstijl aan te leren of te behouden.	2.2. We pakken laaggeletterdheid aan.
	1.3 Inwoners kunnen deelnemen aan sportactiviteiten, ongeacht hun financiële situatie.	2.3 We pakken verzuim en vroegtijdig schoolverlaten aan.
		2.4 We faciliteren huisvesting voor onderwijsinstaties.
		2.5. Inwoners kunnen deelnemen aan cultuuractiviteiten, ongeacht hun financiële situatie.

Wat hebben we bereikt?

1. Meer inwoners zijn in staat om gezond te blijven leven.

We bevorderden de gezondheid en vitaliteit van inwoners op verschillende manieren. We brachten de schadelijke effecten van roken, alcohol en drugs, ongezonde voeding, stress, verslaving en pesten onder de aandacht van kinderen, jongeren en hun ouders en opvoeders. Daarnaast organiseerden we laagdrempelige activiteiten gericht op gezondheid en vitaliteit.

2. Meer inwoners kunnen zich optimaal ontwikkelen.

We verlaagden de drempels die meedoen in de weg staan en vergrootten de mogelijkheden van inwoners om zich te ontwikkelen via onderwijs, cursussen of culturele activiteiten. Activering is een belangrijk instrument. Denk aan toeleiding naar school, werk, culturele activiteiten of andere vormen van zinvolle dagbesteding. Daarnaast besteedden we aandacht aan het bestrijden van taalachterstanden, laaggeletterdheid en voortijdig schoolverlaten.

Kinderen ontwikkelen zich beter in een aantrekkelijk en veilig schoolgebouw met een goed binnenklimaat en voldoende buiten(speel)ruimte. Daarom investeerden we - samen met de schoolbesturen - in onze onderwijsvoorzieningen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We informeren inwoners - vooral jongeren - over de schadelijke gevolgen van roken, alcohol en drugs, weinig bewegen, ongezond eten, stress, verslaving en pesten.

We benaderden alle kindomgevingen, met uitzondering van de openbare speelplekken. Inmiddels is 74% volledig rookvrij, 7% is rookvrij met nog openstaande acties en 19% is niet rookvrij. De GGD organiseerde bijeenkomsten en webinars om jongeren en hun ouders te informeren over de gevaren van alcohol- en drugsgebruik. Met onder andere een interactieve en educatieve voorstelling informeerden we kinderen en hun ouders over de overgang van de basisschool naar de middelbare school, stress en pesten. Via de GGD organiseerden we weerbaarheidstrainingen voor jongeren. Inclusio Leiderdorp bevorderde bewegen onder kinderen en jongeren met een sportkennismakingsprogramma, beweegworkshops en sportclinics.

1.2 We stimuleren risicogroepen, zoals mensen met een lage sociaal-economische status, om een gezonde levensstijl aan te leren of te behouden.

Samen met Inclusio Leiderdorp, sport- en beweegaanbieders en de GGD werkten we aan een betere leefstijl van onder andere ouderen en mensen met een lage sociaal-economische status (SES). We gaven informatie en advies over vitaliteit en stimuleerden sport- en beweegactiviteiten voor deze doelgroepen en boden deze op maat aan. Mensen met een gemeentepolis AV of AV-top stuurden we (opnieuw) een brief over het programma 'Lekker in je Lijf'. Deelnemers aan dit programma kunnen onder begeleiding van een fysiotherapeut aan hun gezondheid en eetgedrag werken.

1.3 Inwoners kunnen deelnemen aan sportactiviteiten, ongeacht hun financiële situatie.

Mensen met een laag inkomen kunnen gebruikmaken van verschillende gemeentelijke minimaregelingen. Via het minimale beleid kunnen zij bijvoorbeeld de kosten van sportactiviteiten vergoed krijgen. Leiderdorpsse huishoudens die tot de minimadoelgroep behoren - en bij ons bekend zijn - stuurden we een brief met alle minimaregelingen. Dat doen we elk jaar. Ook onze maatschappelijke partners spelen een belangrijke rol in de toeleiding naar minimaregelingen. Denk aan Inclusio Leiderdorp, het CJG en Stichting Leergeld.

2.1. We pakken (dreigende) taalachterstand aan bij peuters.

De wet verplicht ons voldoende plekken te creëren in peuterspeelzalen en/of kinderopvang voor kinderen met een (dreigende) taalachterstand. Zij krijgen voorschoolse educatie. Floreokids en Smallsteps kregen een gemeentelijke subsidie voor voorschoolse educatie. Wij hebben de regierol en zorgen dat basisscholen, bibliotheek, logopedistes, CJG, JES Rijnland en peuteropvangaanbieders samenwerken om onderwijsachterstanden te voorkomen. Samen met deze partners maakten we het Uitvoeringsbeleid Onderwijskansen 2020.

2.2 We pakken laaggeletterdheid aan.

BplusC (de bibliotheek) en Inluzio Leiderdorp stimuleerden inwoners om de Nederlandse taal te leren lezen, spreken en schrijven. Ook hielpen ze inwoners omgaan met computer en internet. Bij het Taalhuis van BplusC konden inwoners oefenen en kregen ze les en advies. Inluzio organiseerde en stimuleerde verschillende activiteiten, zoals taalclubs en taalmaatjes. Ook organiseerden ze workshops laaggeletterdheid voor vrijwilligers en stagiaires, om hun kennis te vergroten. Zodat ze taalproblemen bij klanten kunnen herkennen.

Verder droegen de programma's VoorleesExpress en Jong geleerd, Thuis gedaan van JES Rijnland bij aan de taalontwikkeling van kinderen. De programma's verrijkten de taalomgeving thuis en ouders leerden hun kind te ondersteunen en stimuleren.

2.3 We pakken verzuim en vroegtijdig schoolverlaten aan.

Het Regionaal Bureau Leerplicht (RBL) maakte in 2019 afspraken om de aanpak en registratie van langdurig *geoorloofd* verzuim te verbeteren. Mede vanuit de ontwikkelagenda Passend Onderwijs en Jeugdhulp werkten we aan het terugdringen van het aantal kinderen dat langer dan drie maanden thuiszit en het voeren van de procesregie. Het RBL zet een centrale monitoring op van *alle* kinderen in de regio Leiden die niet naar school gaan en waarom niet. Zodat gemeente- en onderwijsbestuurders het beleid kunnen monitoren en bijstellen. Ook zet het RBL extra in op het bereiken van voortijdig schoolverlaters (vsv), vooral met huisbezoeken. Daarnaast werken scholen, gemeenten en RBL samen in het regionale vsv-programma 'Op naar de Finish!', om met extra inzet jongeren toch hun diploma te laten halen.

2.4 We faciliteren huisvesting voor onderwijsinstaties.

Samen met de schoolbesturen en de betrokken kinderopvangorganisatie maakten we het Integraal Huisvestingsplan (IHP) onderwijs *Een toekomstbestendig perspectief voor de scholen in Leiderdorp*, met een investeringsagenda. Hierin staat onze gezamenlijke visie op de onderwijshuisvesting en de keuzes en prioriteiten voor de schoolgebouwen in de gemeente. In 2020 onderzoeken we de financiële haalbaarheid van de investeringsagenda en bieden we het plan aan de gemeenteraad aan.

Ook spraken we met de Leo Kanner Onderwijsgroep (LKO) over eigendomsoverdracht van het schoolgebouw PC Hooftcollege aan de Touwbaan. De LKO liet onderzoek doen naar de kosten van renovatie of nieuwbouw, omdat ze dat een voorwaarde vinden voor overname van het eigendom.

2.5 Inwoners kunnen deelnemen aan cultuuractiviteiten, ongeacht hun financiële situatie.

Inwoners met een laag inkomen kunnen de kosten van cultuuractiviteiten vergoed krijgen. Daarvoor hebben we minimabeleid. Leiderdorpse huishoudens die tot de minimadoelgroep behoren - en bij ons bekend zijn - stuurden we een brief met alle minimaregelingen. Dat doen we elk jaar. Ook onze maatschappelijke partners spelen een belangrijke rol in de toeleiding naar minimaregelingen. Denk aan Inluzio Leiderdorp, het CJG en Stichting Leergeld.

Prestatie-indicatoren

	Omschrijving	2017 (w)	2018 (w)	2019 (b)	2019 (w)
Prestatie-indicatoren	1.1 % inwoners met overmatig alcoholgebruik	15	15	15	15 ¹
	1.1 % inwoners met overgewicht	49	49	45	49 ¹
	1.1 % inwoners dat rookt	16	16	13	16 ¹
	1.3 Aantal aanmeldingen programma 'Lekker in je Lijf' voor minima	60	72	66	24
	1.4 % Leiderdorpers dat voldoet aan de norm gezond bewegen	56	56	60	61
	2.1 Het aantal VVE-plekken	28	32	22+	32
	2.2 % Leiderdorpers tussen 16 en 65 jaar dat moeite heeft met lezen en schrijven	9	volgt	-	volgt
	2.3 % jongeren in Leiderdorp met een startkwalificatie	98,4	volgt	98,6	volgt
	2.3 % voortijdig schoolverlaters/ten opzichte van % regio	2/1,7	1,8/1,9	-	nnb

1 Uit de GGD Gezondheidspeiling 2016. Een nieuwe peiling vindt plaats in 2020, de cijfers volgen in 2021

1B Zelfredzame inwoners

Inleiding

De meeste mensen nemen zelfstandig deel aan de samenleving. Ze gaan naar school, zijn aan het werk, voeden hun kinderen op, leiden een actief sociaal leven met vrienden en binnen verenigingen. Als er problemen zijn, zoeken ze zelf oplossingen in hun eigen omgeving. Maar soms moeten oplossingen op een andere manier georganiseerd worden. Dit gebeurt in eerste instantie via algemene en collectieve voorzieningen, zoals het welzijnswerk en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Activiteiten richten zich vooral op voorlichting en preventie. Zo voorkomen we dat inwoners een beroep moeten doen op specialistische ondersteuning.

Doel	Inwoners kunnen naar vermogen meedoen en krijgen op tijd hulp als dat nodig is			
SMART doel	1. Meer inwoners ondersteunen en helpen elkaar en zetten zich actief in voor een veilige en leefbare omgeving.	2. Alle Leiderdorpers hebben toegang tot welzijns- en algemene voorzieningen.	3. Kinderen in Leiderdorp kunnen zich voldoende ontwikkelen en groeien gezond en veilig op.	4. In 2019 neemt 60% van het klantenbestand Participatiewet actief deel aan de samenleving en is maatschappelijk betrokken.
Activiteiten 2019	1.1 We ondersteunen mantelzorgers.	2.1 We faciliteren een samenhangend en dekkend ondersteuningsaanbod van algemene en collectieve voorzieningen voor alle inwoners.	3.1 We voeren de wettelijke taken uit op het gebied van de jeugdgezondheids-zorg.	4.1 We stimuleren de uitstroom Participatiewet door de inzet van (effectieve) re-integratieinstrumenten.
	1.2 We ondersteunen vrijwilligers.	2.2 We ondersteunen stathouders.	3.2 We stimuleren preventieve activiteiten en verbinden lokale partners op het gebied van jeugd.	4.2 We hebben een integrale en sluitende aanpak van de jeugdwerkloosheid.
	1.3 We maken van Leiderdorp een dementievriendelijke gemeente.			4.3. We ondersteunen minimahuishoudens en bieden laagdrempelige schuldhulpverlening.
	1.4 We onderzoeken de instelling van een overkoepelende welzijnsadviesraad.			4.4 We gebruiken nieuwe vormen van participatie in de wijk als re-integratie of werk nog niet aan de orde zijn.

Wat hebben we bereikt?

1. Meer inwoners ondersteunen en helpen elkaar en zetten zich actief in voor een veilige en leefbare omgeving.

Incluzio Leiderdorp stimuleert en ondersteunt Leiderdorpers die zich voor elkaar inzetten. Denk aan vrijwilligerswerk én wederkerigheid. Zo kijken we met inwoners die ondersteuning uit de Wmo aanvragen niet alleen naar hun ondersteuningsbehoefte, maar ook naar wat ze nog wel kunnen en hoe ze zich kunnen inzetten voor hun omgeving. Het aantal actieve vrijwilligers groeide in 2019 van 82 naar 170 vrijwilligers. Ook het aantal mantelzorgers steeg. Die toename is geen beleidsdoel, maar een trend. We zetten specifiek in op het ondersteunen van mantelzorgers en het voorkomen van overbelasting. Zodat zij de zorgtaken zo goed mogelijk met hun eigen leven kunnen combineren.

2. Alle Leiderdorpers hebben toegang tot welzijns- en algemene voorzieningen.

In 2019 startte Inclusio Leiderdorp met een vierjarige opdracht: het organiseren van een breed ondersteuningsaanbod van preventieve activiteiten en algemene voorzieningen voor het hele sociale domein. Inclusio Leiderdorp biedt ondersteuning en activiteiten op het gebied van zorg, welzijn, wonen, werk en onderwijs. In 2019 organiseerde Inclusio onder andere mantelzorgbijeenkomsten, huiswerkklassen, ouderenactiviteiten, jongerenbijeenkomsten, inloopuren voor statushouders en hulp bij financiën en administratie. Het aanbod van Inclusio is toegankelijk voor Leiderdorpers van alle leeftijden, in elke fase van hun leven. De activiteiten en voorzieningen richten zich op meer zelfredzaamheid, participatie en samenredzaamheid.

3. Kinderen in Leiderdorp kunnen zich voldoende ontwikkelen en groeien gezond en veilig op.

Ouders zijn primair verantwoordelijk voor het opvoeden en opgroeien van hun kinderen. Oplossingen voor uitdagingen en problemen zoeken ze in eerste instantie in het gewone leven. Met de ouders vormen familieleden, burens, sportcoaches en docenten de pedagogische gemeenschap. Samen zorgen ze dat kinderen veilig en gezond opgroeien. Wij vinden dit sociale netwerk heel belangrijk. Als het nodig is kunnen kinderen en gezinnen eenvoudige ondersteuning krijgen. De Jeugdgezondheidszorg (JGZ), onderdeel van het CJG, ziet bijna alle kinderen van 0 tot 19 jaar. De JGZ is alert op vroegtijdig signaleren en het oppakken van hulpvragen. De signalen vormen de basis voor het preventieve cursusaanbod. Door vroegtijdig in te spelen op signalen en hulpvragen hoeven minder kinderen gebruik te maken van specialistische ondersteuning. En kunnen meer kinderen opgroeien in een veilige en positieve thuissituatie en zich opmaat ontwikkelen. De Leidse regiogemeenten maakten in 2018 een begin met de doorontwikkeling van de jeugdhulp. In 2019 resulteerde dit in de vaststelling van de visie 'Samen Sterk voor de Toekomst van Jeugd(hulp)'. Op dit moment is het jeugd- en gezinsteam (JGT) de toegang tot de jeugdhulp. In 2019 stelden we samen met het JGT prioriteiten voor 2020 op. Preventie is een belangrijke pijler.

4. In 2019 neemt 60% van het klantenbestand Participatiewet actief deel aan de samenleving en is maatschappelijk betrokken.

Eind 2019 was ruim 60% van het klantenbestand Participatiewet maatschappelijk actief.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We ondersteunen mantelzorgers.

Mantelzorgers kunnen ondersteuning krijgen van Inclusio Leiderdorp. Inclusio stelde een mantelzorgcoach aan, die informatie, advies en individuele ondersteuning biedt en lotgenotenbijeenkomsten en trainingen organiseert. Met de jongerencoaches zette Inclusio stappen om jeugdige mantelzorgers eerder in beeld te krijgen en op een passende manier te ondersteunen. Verder organiseren we elk jaar samen met Inclusio de mantelzorgwaardering. Als blijk van waardering, maar ook om nieuwe mantelzorgers in beeld te krijgen en ondersteuning te bieden.

1.2 We ondersteunen vrijwilligers.

Samen met Inclusio Leiderdorp stimuleren we inwoners om zich vrijwillig in te zetten. We vergoeden bijvoorbeeld de kosten van de leges als mensen met een laag inkomen een Verklaring omtrent gedrag (VOG) moeten aanvragen. Ook hebben we een vrijwilligersverzekering die vrijwilligers (én mantelzorgers) verzekert tegen schade en letsel. Met de jaarlijkse vrijwilligersprijs laten we onze waardering voor vrijwilligers zien.

1.3 We maken van Leiderdorp een dementievriendelijke gemeente.

Voor mensen met dementie en hun mantelzorgers hebben we uiteenlopende vormen van ondersteuning. Daarnaast zetten we in 2019 samen met Includio stappen om Leiderdorp een dementievriendelijke gemeente te maken. We voerden gesprekken met Samen Dementievriendelijk, Transmuralis en de Adviesraad Sociaal Domein. Via SCAN71 vroeg Includio ook inwoners om mee te denken over het onderwerp. Het doel van een dementievriendelijk Leiderdorp is dat inwoners met dementie zo lang mogelijk kunnen blijven meedoen in de samenleving. Onze rol is faciliterend en verbindend, de rol van Includio is uitvoerend.

1.4 We onderzoeken de instelling van een overkoepelende welzijnsadviesraad.

In juni 2019 vormden we de Wmo-adviesraad om tot de Adviesraad Sociaal Domein. Dit is een (overkoepelende) welzijnsadviesraad. De adviesraad kan (gevraagd en ongevraagd) advies uitbrengen over het gehele sociale domein. Dit is in lijn met onze - ambtelijke en bestuurlijke - integrale werkwijze: we benaderen het sociaal domein zo veel mogelijk als één domein. De voormalige Wmo-adviesraad breidden we uit met drie leden met kennis van de 'nieuwe' domeinen.

2.1 We faciliteren een samenhangend en dekkend ondersteuningsaanbod van algemene en collectieve voorzieningen voor alle inwoners.

Met 'Samen Leiderdorp - een goede basis' gaven we Includio Leiderdorp de opdracht een samenhangend en dekkend ondersteuningsaanbod van algemene en collectieve voorzieningen voor alle inwoners te organiseren. In 2019 startte Includio met de uitvoering van deze vierjarige opdracht. In 2019 zette Includio vooral in op bekendheid, bereikbaarheid, een warme overdracht van vrijwilligers en activiteiten, teamvorming, expertise en samenwerking met onder andere CJG, JGT, de Stadsbank, vrijwilligersorganisaties, sportverenigingen, huisartsen en het onderwijs.

2.2 We ondersteunen statushouders.

Includio Leiderdorp en Project JA Statushouders (JAS) zijn samen verantwoordelijk voor de maatschappelijke begeleiding van statushouders. Alle statushouders die in Leiderdorp komen wonen krijgen begeleiding van Includio Leiderdorp. Daarnaast volgt iedere volwassen statushouder met een bijstandsuitkering een begeleidingstraject bij Project JAS. Project JAS stimuleert participatie en een snelle inburgering. De gemeente staat voor een integrale aanpak: een uitkering met een intensief begeleidingstraject.

3.1 We voeren de wettelijke taken uit op het gebied van de jeugdgezondheidszorg.

De jeugdgezondheidszorg (JGZ) is de publieke gezondheidszorg voor kinderen van 0 tot 19 jaar. De JGZ valt onder de GGD. De JGZ is gericht op de bevordering en bescherming van de gezondheid en de lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van kinderen van 0 tot 19 jaar. Zowel individueel, als op populatieniveau. De JGZ voert van alle kinderen preventieve screenings uit (lichamelijk, cognitief en psychosociaal). Daarmee heeft de JGZ een belangrijke rol in vroegsignalering van risico's, korte interventies en toeleiding naar het JGT.

3.2 We stimuleren preventieve activiteiten en verbinden lokale partners op het gebied van jeugd.

Onze lokale organisaties Includio, CJG en het JGT zetten in 2019 in op het vroegtijdig signaleren van problemen en het oppakken van hulpvragen. Met als doel te voorkomen dat problemen escaleren. Een integrale samenwerking en de verbinding tussen partners zijn daarbij essentieel.

4.1 We stimuleren de uitstroom Participatiewet door de inzet van (effectieve) re-integratieinstrumenten.

Klanten die (parttime) kunnen werken leiden we door naar DZB, afdeling Re-integratie en Werkgeversdiensten, voor duurzame bemiddeling naar zo regulier mogelijk werk. Voor jongeren, statushouders en mensen met een taalachterstand hebben we aparte trajecten: Project JA, Project JAS en Project JA-Plus. We leveren zoveel mogelijk maatwerk en gebruiken instrumenten waarvan we weten dat ze tot tastbare resultaten leiden. En we sluiten aan bij innovatieve projecten in de Leidse regio en de arbeidsmarktregio Holland Rijnland. Ondanks extra gemeentelijke middelen was het ook in 2019 financieel helaas niet mogelijk een traject te bieden aan iedereen die daarvoor in aanmerking kwam.

4.2 We hebben een integrale en sluitende aanpak van de jeugdwerkloosheid.

Als jongeren tot 27 jaar een bijstandsuitkering aanvragen, hebben ze een wachtperiode van vier weken. In deze periode moeten ze zelf aan de slag om werk te vinden. Deze wachtperiode heeft een instroombeperkend effect. Niet alle jongeren kunnen echter zelfstandig een plek op de arbeidsmarkt verwerven. Sommigen hebben ondersteuning en intensieve begeleiding nodig. Daarom krijgen jongeren die geen werk vinden na vier weken een uitnodiging van Project JA. Daar volgt de jongere een intensief traject, dat bij voorkeur leidt tot uitstroom naar (tijdelijk) werk of opleiding. Een jongere heeft in principe geen recht op een uitkering als er nog recht bestaat op studiefinanciering of een tegemoetkoming in de schoolkosten. Dan leiden we jongeren terug naar het onderwijs.

4.3 We ondersteunen minimahuishoudens en bieden laagdrempelige schuldhulpverlening.

Het uitgangspunt van het minimebeleid is dat iedereen kan meedoen in de samenleving, ongeacht zijn inkomen. Via diverse regelingen kunnen mensen met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm een bijdrage krijgen in de kosten van sport, cultuur en educatie. Ook hebben we een collectieve zorgverzekering.

De Stadsbank voert voor onze gemeente de schuldhulpverlening uit. De Stadsbank rapporteert over het aantal aanmeldgesprekken en het aantal opgestarte schuldhulpverleningstrajecten. Onder schuldhulpverleningstrajecten verstaan we de 'minnelijke' schuldenregelingen (schuldbemiddeling of saneringskrediet). De Stadsbank rapporteert ook over het aantal succesvol en niet-succesvol afgeronde schuldhulpverleningstrajecten. Een traject is succesvol als schuldbemiddeling of een saneringskrediet het resultaat was.

4.4 We gebruiken nieuwe vormen van participatie in de wijk als re-integratie of werk nog niet aan de orde zijn.

Met 'nieuw' bedoelen we dat we naar andere manieren zoeken dan de wettelijke of bekende mogelijkheden om mensen te bewegen mee te doen in de samenleving. Includio Leiderdorp creëert plekken waar mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt vrijwilligerswerk kunnen doen en leidt inwoners naar deze plekken toe. Werk en Inkomen en Includio startten in 2019 een samenwerking om meer inwoners met een uitkering voor wie vrijwilligerswerk nog een brug te ver is te activeren. Dit zijn maatwerktrajecten met als doel iemand minimaal een trede op de participatieladder te laten stijgen. Een inwoner met een geïsoleerd bestaan (trede 1) bijvoorbeeld, wordt gemotiveerd voor een koffieochtend buitenshuis om contact te leggen met andere mensen (trede 2).

Prestatie-indicatoren

	Omschrijving	2017 (w)	2018 (w)	2019 (b)	2019 (w)
Prestatie-indicatoren	1.1 % Leiderdorpers dat mantelzorg verleend	29%		30%	18,4% ¹
	1.1 % mantelzorgers dat tamelijk tot zwaar belast is	24%		23%	27,3%
	1.2 % Leiderdorpers dat vrijwilligerswerk doet	35%		40%	28,1%
	1.3 % inwoners dat buurtgenoten helpt	86%		90%	nvt
	1.3 % inwoners dat aandacht gaf aan een buurtbewoner in een zorgwekkende situatie	31%		35%	34,6%
	2.1 % Leiderdorpers dat in 2018 gebruikmaakte van een maatwerkvoorziening en nu van een algemene voorziening	n.v.t.		50%	50%
	2.1 % Leiderdorpers dat Inclusio Leiderdorp kent			nvt	54,2%
	2.1 % Leiderdorpers dat weet waarvoor ze bij Inclusio Leiderdorp terecht kunnen	33%		nvt	38,1%
		(STL)			
	2.2 % statushouders dat maatschappelijke begeleiding krijgt	100%	100%	100%	100%
	3.2 % jongeren in Leiderdorp dat weet waar ze terecht kunnen met problemen en zorgen	14		24	
	4.1.1 aantal klanten dat jaarlijks op een garantiebanaan wordt geplaatst ²	8	7	10	12 (t/m Q3)
	4.1.2 % succesvol beëindigde trajecten ten opzichte van alle beëindigde trajecten	72,3%	72,7%	70%	75% ³
	4.2 % succesvolle uitstroom project JA ⁴	64%	68,8%	60%	58,8%
	4.3 % succesvolle schuldhulpverleningstrajecten ⁵	65,4%	59,3%	60%	64,3% ⁶
4.4 % van klantenbestand dat maatschappelijk actief is	58,7%	59,8%	60%	62,7% ⁷	

1 Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) definieert een mantelzorgers als 'iemand die langer dan drie maanden en meer dan acht uur per week hulp verleent aan een hulpbehoevende in zijn sociale omgeving'. Het verschil in percentages tussen 2017 en 2019 kunnen we goed verklaren. In 2017 refereerden we aan inwoners die zichzelf beschouwden als mantelzorgers (30%). Van hen voldeed slechts 6% aan de definitie van het SCP. In de inwonersenquête 2019 gaf 19,8% aan mantelzorg te verlenen. Van hen voldeed 18,4% aan de definitie van het SCP.

2 Het stimuleren van garantiebanaan was oorspronkelijk ook een activiteit in programma 2A, maar dan gericht op het informeren van werkgevers. Hoewel dit van belang blijft, is het geen doel op zich en dus geen geschikte indicator. Het gaat uiteindelijk om het daadwerkelijk realiseren van garantiebanaan.

3 Bron: Kwartaalstatistiek Werk en Inkomen Q3 2019

4 Het percentage geeft de verhouding weer tussen het aantal jongeren dat uitstroomt naar werk of onderwijs ten opzichte van het totale aantal jongeren met een afgehandelde aanvraag voor een bijstandsuitkering.

5 Schuldhulpverleningstrajecten zijn trajecten die leiden tot een schuldregeling (schuldbemiddeling of saneringskrediet).

6 Bron: Kwartaalstatistiek Werk en Inkomen Q3 2019

7 Bron: Kwartaalstatistiek Werk en Inkomen Q3 2019

1C Ondersteunde inwoners

Inleiding

In een inclusieve samenleving doet iedereen mee, ongeacht eventuele beperkingen of problemen. Maar om te kunnen meedoen moeten inwoners een gevulde dag hebben, in staat zijn om sociale contacten aan te gaan en te onderhouden en geaccepteerd worden door hun omgeving. Als algemene en collectieve voorzieningen inwoners hierbij niet voldoende ondersteunen, bieden we specialistische voorzieningen. Denk aan ondersteuning bij een schoon en leefbaar huis, aanpassingen in huis, begeleiding naar betaald (beschut) werk of ondersteuning vanuit de Jeugdwet.

Doel	Alle Leiderdorpers krijgen passende ondersteuning om naar eigen kunnen deel te nemen aan de samenleving.		
SMART doel	1. Meer inwoners functioneren zo zelfstandig mogelijk en krijgen op tijd voldoende hulp en ondersteuning.	2. Meer kinderen groeien gezond en veilig op.	3. De omvang van het klantenbestand Participatiewet ontwikkelt zich in 2019 positiever dan het landelijk gemiddelde.
Activiteiten 2019	1.1 We verstrekken maatwerkvoorzieningen via de Wmo.	2.1 We organiseren een sluitende keten van hulpverlening, waarin het kind centraal staat.	3.1 We verstrekken uitkeringen op grond van de Participatiewet.
	1.2 We organiseren opvang en huisvesting van kwetsbare groepen.	2.2. We hebben voldoende aanbod van goede gespecialiseerde jeugdhulp.	3.2 We begeleiden mensen in de Wsw naar zo regulier mogelijk werk.
	1.3 We organiseren een sluitende keten van zorg en veiligheid voor alle inwoners.		3.3 We plaatsen mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt op een beschutte werkplek nieuw.

Wat hebben we bereikt?

1. Meer inwoners functioneren zo zelfstandig mogelijk en krijgen op tijd voldoende hulp en ondersteuning.

Met de opdracht 'Samen Leiderdorp - een goede basis' legden we het fundament voor tijdige en passende ondersteuning voor alle inwoners. Het is een opdracht voor vier jaar en Includio Leiderdorp ging er in 2019 mee van start. Includio Leiderdorp heeft een gevarieerd ondersteuningsaanbod, met een breed palet aan preventieve activiteiten en algemene voorzieningen. Met de huisvesting in de Sterrentuin en de gemeentelijke toegang tot de jeugdhulp zetten we in 2020 de volgende stappen in een passend ondersteuningsaanbod voor inwoners van Leiderdorp.

2. Meer kinderen groeien gezond en veilig op.

Op 19 november 2018 stelde de raad de uitwerking van het Koersdocument Doorontwikkeling Jeugdhulp Leidse Regio vast. In 2019 gaven we het verder vorm. Zo stelde de gemeenteraad op 7 oktober 2019 de Visie Doorontwikkeling Jeugdhulp Leidse Regio 'Samen Sterk voor de Toekomst van de Jeugd(hulp)' vast. Begin 2020 volgen de kaders voor de toegang tot jeugdhulp en het programmaplan zorgaanbod. Daarnaast bepaalden we met de jeugd- en gezinsteams (JGT) de prioriteiten voor 2020. Dat zijn onder andere het versterken van de integrale samenwerking, de aansluiting met het onderwijs en outreachend werken.

3. De omvang van het klantenbestand Participatiewet ontwikkelt zich in 2019 positiever dan het landelijk gemiddelde.

In de periode januari tot en met oktober 2019 daalde het aantal uitkeringen uit de Participatiewet landelijk met 3,6%: van 414.100 naar 399.000 (CBS, laatst bekende cijfers). In dezelfde periode was de daling in Leiderdorp 12,1%, van 346

naar 304. Daarmee voldeden we dus aan het gestelde doel. In het vierde kwartaal steeg het aantal uitkeringen overigens weer, naar 316 eind 2019. Ten opzichte van 2018 kwam de daling daarmee uit op 8,7%. Landelijk kwam ook een eind aan de daling en lopen de cijfers weer iets op.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We verstrekken maatwerkvoorzieningen via de Wmo.

Incluzio Leiderdorp is sinds 2019 de toegang tot de Wmo. De generalisten van Incluzio onderzoeken samen met de inwoner en zijn of haar sociale netwerk en/of mantelzorger(s) welke ondersteuning nodig is. Wanneer uit het onderzoek blijkt dat een algemene voorziening niet toereikend is, vraagt Incluzio een maatwerkvoorziening aan. De gemeente toetst de aanvraag. En kent de maatwerkvoorziening toe als de aanvraag aan de voorwaarden voldoet.

1.2 We organiseren opvang en huisvesting van kwetsbare groepen.

In voorbereiding op de decentralisatie en transformatie van de maatschappelijke zorg - opvang van dak- en thuislozen, beschermd wonen en openbare geestelijke gezondheidzorg - stelden we in 2019 de uitvoeringsagenda maatschappelijke zorg Leidse regio vast. Binnen Holland Rijnland spraken de gemeenten over de ingangsdatum van de lokale verantwoordelijkheid. In december 2019 schoof de ingangsdatum op van 2021 naar 2022. In juli 2020 nemen de gemeenten een definitief besluit over de ingangsdatum.

In voorbereiding op onze nieuwe verantwoordelijkheid pakten we de actiepunten uit de uitvoeringsagenda op. Zo namen we in 2019 de maatschappelijke opgave mee in de nieuwe prestatieafspraken met Rijnhart Wonen. Ook deden we een proef met een friendswoning, waar drie dakloze jongeren wonen. We implementeerden preventieve en vroegsignaleringsmaatregelen zoals een briefadres, snelle hulp bij schulden en de inzet van een wijk-ggz'er. En we maakten de huisvestingsopgave van bijzondere doelgroepen op lokaal en sub-regionaal (Leidse regio) niveau meer concreet.

1.3 We zorgen voor een sluitende keten van zorg en veiligheid voor alle inwoners.

Op 1 januari 2019 startte de wijk-ggz'er met de opdracht de zorg- en veiligheidsketen te versterken. Het doel is sneller de juiste ondersteuning te kunnen inzetten, vooral in complexe situaties. Zodat we deze situaties zo snel mogelijk kunnen afschalen. De wijk-ggz'er maakte kennis met alle lokale en regionale partners en ondersteunde hen waar nodig bij regie en doorzettingsmacht.

2.1 We organiseren een sluitende keten van hulpverlening, waarin het kind centraal staat.

Met een sluitende hulpverleningsketen zorgen we dat onze inwoners tijdig de juiste ondersteuning krijgen. Binnen deze keten staat het kind centraal. Hiermee bedoelen we niet alleen de ontwikkeling van het kind zelf, maar ook de invloed van het sociaal netwerk en het gezin op de ontwikkeling van het kind. In 2019 waren we samen met onze wijk-ggz'er doorlopend met onze partners in gesprek, over de samenwerking en wat er nodig was om de integraliteit te waarborgen.

2.2 We hebben voldoende aanbod van goede gespecialiseerde jeugdhulp.

De gemeenten van regio Holland Rijnland belegden het inkoopproces voor jeugdhulp tot en met 2020 bij de TWO Jeugdhulp Holland Rijnland. Jaarlijks inventariseert de TWO wat er nodig is en past de contracten waar nodig aan of breidt ze uit.

3.1 We verstrekken uitkeringen op grond van de Participatiewet.

Leiderdorp en Leiden maakten afspraken over het verstrekken van uitkeringen en legden deze vast in een dienstverleningsovereenkomst (DVO). De klantmanagers spreken periodiek met alle klanten. Dan kijken ze nadrukkelijk naar de mogelijkheden van re-integratie en participatie. De intake voor een uitkering vindt integraal plaats. Zodat er meer aandacht is voor eventuele achterliggende problemen die integratie en participatie in de weg staan. Wanneer nodig verwijzen klantmanagers de klanten door naar organisaties voor Wmo, jeugd en schuldhulpverlening. 2019 was het eerste jaar dat Inluzio Leiderdorp een rol in de invulling van de tegenprestatie had. Voorbeelden zijn het motiveren en begeleiden van klanten en het koppelen van klanten aan vrijwilligersactiviteiten. Wij willen dat Inluzio de tegenprestatie zo nodig op een wat dwingender wijze vormgeeft. Maar het uitgangspunt blijft een vrijwillige invulling in goed overleg met de klant.

3.2 We begeleiden mensen in de Wsw naar zo regulier mogelijk werk.

We zetten ons onverminderd in voor het plaatsen van mensen op een zo regulier mogelijke werkplek. Maar hoe succesvoller we zijn, hoe lastiger we het in de toekomst krijgen. De achterblijvende groep is immers steeds kwetsbaarder en zal in toenemende mate niet geschikt zijn voor plaatsing bij een reguliere werkgever. We zien dit terug in het dalende aantal mensen dat extern geplaatst wordt. Ook daalt de productiviteit en nemen de kosten voor gemeenten toe. DZB onderzocht in 2019 verschillende scenario's om het tij te keren en klaar te zijn voor de toekomst. De ontwikkeling naar een sociale onderneming ligt het meest voor de hand: een bedrijf met een maatschappelijke missie dat grotendeels financieel zelfvoorzienend is en waar winst maken niet het hoogste doel is.

3.3 We plaatsen mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt op een beschutte werkplek nieuw.

Het plaatsen van mensen op een beschutte werkplek bleef in 2019 opnieuw achter bij de streefgetallen in de ministeriële regeling. Dat is overigens een landelijke trend. Slechts 13% van de gemeenten haalde het gestelde aantal (rapport Inspectie SZW, 2019). Dat het aantal nieuwe beschutwerkplekken achterblijft, heeft niet te maken met een gebrek aan ambitie of inzet. Het is vooral een gevolg van het feit dat minder mensen dan gedacht een advies voor beschut werk krijgen. Anders gezegd: er zijn wel plekken voor beschut werk, maar geen geschikte mensen.

Prestatie-indicatoren

	Omschrijving	2017 (w)	2018 (w)	2019 (b)	2019 (w)
Prestatie-indicatoren	1.1 Aantal inwoners met een maatwerkvoorziening Wmo	1959		< 2.200	2802
	1.1 % Inwoners dat de kwaliteit van de ondersteuning als goed beoordeelt	86%	83%	90%	nwb
	2.1 Aantal aanmeldingen JGT	349	384	< 300	450 (H1)
	2.2 % jongeren met jeugdhulp	11,2%	11,2%	< 11%	12,1%(H1)
	2.3 Aantal gesloten plaatsingen jeugd	0	1	0	0
	2.4 Aantal meldingen JBT	11	9	5	2
	3.1 Aantal uitkeringen op grond van de Participatiewet op 31-12	363	346	340	316
	3.2 % Wsw buiten geplaatst	33,6%	31,3%	35%	29,9% (Q3)
	3.3 Aantal klanten op beschutte werkplek nieuw (cumulatief)	3	3	5	3

Waar staat je gemeente

Sinds 2017 staan er beleidsindicatoren in de programmabegroting en de jaarrekening. Zo kunnen we gemakkelijker gemeenten met elkaar vergelijken. In de tabel staan de indicatoren die voor dit programma relevant zijn. De peildatum is 31-12-2019, de gegevens komen van www.waarstaatjegemeente.nl. In de tabel staan de cijfers van Leiderdorp en het landelijk gemiddelde. De beleidsindicatoren zijn een aanvulling op de prestatie-indicatoren per subprogramma.

Progr.	Indicator	eenheid	periode	Leiderdorp	Nederland	Bron
1	Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar	per 10.000 inw.	2018	168	119	Bureau Halt
1	Jongeren met delict voor rechter	%	2018	1	1	Verwey Jonker
1	Niet sporters	%	2016	41,9	48,7	Gezondheidsmonitor/ GGD's/RIVM/ CBS
1	Banen	per 1.000 inw 15-64jr	2018	739,8	774	LISA
1	Netto arbeidsparticipatie	%	2018	69,3	67,8	CBS
1	Personen met bijstandsuitkering	per 10.000 inwoners	eerste halfjaar 2019	229,7	381,7	CBS
1	Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	eerste halfjaar 2018	190,8	305,2	CBS
1	Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	per 10.000 inwoners	eerste halfjaar 2019	670	610	CBS
1	Kinderen in uitkeringsgezin	%	2018	5	7	Verwey Jonker
1	Werkloze jongeren	%	2018	2	2	Verwey Jonker
1	Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2018	1,8	1,9	DUO
1	Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2018	2,7	1,9	Ingrado
1	Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2018	8	23	Ingrado
1	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	eerste halfjaar 2019	12,1	10	CBS
1	Jongeren met jeugdreclassering	%	eerste halfjaar 2019	0,3	0,3	CBS
1	Jongeren met jeugdbescherming	%	eerste halfjaar 2019	0,8	1,1	CBS

Wat heeft het gekost?

1 Meedoen in Leiderdorp bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Wijziging Begroting	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019	Vershil 2019
1A Actieve en gezonde inwoners	Lasten	6.555	6.983	665	7.648	7.018	630
	Baten	-1.476	-1.390	-586	-1.977	-1.822	-155
Saldo		5.079	5.592	79	5.671	5.196	475
1B Zelfredzame inwoners	Lasten	4.106	4.338	843	5.181	4.869	312
	Baten	-139	-183	88	-95	-82	-13
Saldo		3.967	4.155	931	5.086	4.787	299
1C Ondersteunde inwoners	Lasten	17.495	17.640	-630	17.011	18.151	-1.140
	Baten	-6.046	-5.496	-5	-5.502	-6.028	526
Saldo		11.450	12.144	-635	11.509	12.123	-615
Programma	Lasten	28.157	28.961	879	29.839	30.038	-198
	Baten	-7.661	-7.070	-504	-7.574	-7.931	357
Saldo van baten en lasten		20.496	21.891	375	22.266	22.107	159
Reserves	Toevoeging	1.468	507	0	507	507	0
	Onttrekking	-1.749	-1.807	585	-1.222	-1.491	269
Mutaties reserves		-282	-1.300	585	-715	-984	269
Resultaat		20.215	20.590	961	21.551	21.123	428

Verschillen programma's begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk 2019

We baseren de verschillenanalyse op afwijkingen > € 50.000. Afwijkingen < € 50.000 per programmaonderdeel lichten we niet toe.

1A Actieve en gezonde inwoners

Lasten: In 2019 gaven we € 150.000 minder uit dan begroot voor de vroegtijdse educatie. We kregen in 2019 meer subsidie van het ministerie van OCW dan in 2018: € 56.000 in 2018 tegenover € 230.000 in 2019. Dit gebruikten we niet volledig. Ook hadden we een verhuissubsidie voor de bibliotheek van € 75.000 dubbel begroot.

1B Zelfredzame inwoners

Lasten: De kosten voor re-integratie waren € 115.000 lager dan begroot. Voor de schuldhulpverlening waren we uitgegaan van een hogere bijdrage dan nodig bleek. Het aantal klanten bleef achter en dat resulteerde in een overschot van € 65.000.

1C Ondersteunde inwoners

Lasten: De uitgaven Wmo voor huishoudelijke hulp stegen ten opzichte van de begroting én ten opzichte van voorgaande jaren. Dit komt door de vaste lagere niet-inkomensafhankelijke eigen bijdrage die in januari 2019 werd ingevoerd. De overschrijding bedroeg € 400.000. Voor de Wmo-begeleiding vond een budgetoverheveling plaats van € 770.000 naar Inluzio. Inluzio kreeg een doel mee: zet 40% van de cliënten die begeleiding ontvangen uit een

maatwerkvoorziening over naar een algemene voorziening (begeleiding door de medewerkers van Inluzio). Inluzio wist in 2019 een daling van ongeveer 20% te bewerkstelligen. Dat Inluzio de 40% procent (nog) niet heeft gehaald, komt onder andere door de herindicatietermijnen. Inluzio kan een cliënt pas overzetten naar een algemene voorziening wanneer zijn indicatie afloopt of wanneer er een verandering in de situatie van de cliënt optreedt. Dit betekent dat Inluzio afgelopen jaar niet alle cliënten opnieuw kon beoordelen. Inluzio zet dit jaar specifiek in op de daling van 40%. Ook wij houden sterk de vinger aan de pols.

Baten: De terugvorderingen op onterechte uitkeringen waren € 230.000 hoger dan begroot. Dit komt doordat het aantal vorderingen toenam op zowel onjuiste woonadressen, verzwijgen van witte inkomsten en onverschuldigde betalingen.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 1 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Wijziging Begroting	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019	Vershil 2019
Reserve sociaal domein progr. 1	Toevoeging	1.400	507	0	507	507	0
	Onttrekking	-1.749	-1.807	585	-1.222	-1.491	269
Saldo		-349	-1.300	585	-715	-984	269
Egalisatie exploitatielasten prog.1	Toevoeging	68	0	0	0	0	0
	Onttrekking	0	0	0	0	0	0
Saldo		68	0	0	0	0	0
Totaal	Toevoeging	1.468	507	0	507	507	0
	Onttrekking	-1.749	-1.807	585	-1.222	-1.491	269
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 1		-282	-1.300	585	-715	-984	269

Verschillen mutatie reserves begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk 2019 > € 15.000

Reserve sociaal domein

We onttrokken € 269.000 extra aan de reserve sociaal domein. Dit is het saldo van de tekorten op de Wmo voor huishoudelijke hulp en begeleiding en de overschotten op participatie en op bijstandsbudgetten.

Programma 2: Aantrekkelijk Leiderdorp

2A Werken en ondernemen in het dorp

Inleiding

Wij willen de economische structuur van Leiderdorp versterken door een aantrekkelijk economisch klimaat te creëren.

We scheppen de kaders en we faciliteren ondernemers. We geven zoveel mogelijk ruimte om te ondernemen.

We werken nauw samen met onze ondernemers, de Leiderdorpse Ondernemersvereniging, Economie071, andere (Leidse regio)gemeenten en de provincie.

Doel	De economische structuur van Leiderdorp versterken door een aantrekkelijk duurzaam economisch klimaat te creëren			
SMART doel	1. Economische zaken lokaal: een duurzame economische structuur in 2020.	2. Economie071: de Leidse regio wil in 2020 een duurzame plek zijn in de top van Europese kennisregio's, met life sciences & health als sleutelsectoren en een spin-off voor productie, midden- en kleinbedrijf en dienstverlening in de regio zelf.	3. Match vraag-aanbod: we zorgen dat het onderwijs beter aansluit op de behoefte van de arbeidsmarkt. ¹	4. Duurzaamheid: in 2050 is de gemeente Leiderdorp volledig CO2-neutraal.
Activiteiten 2019	1.1 We werken de gebiedsvisie A4-zone verder uit en voeren deze uit.	2.1 We voeren de Retailvisie Leidse regio uit.	3.1 We brengen de mogelijkheid van garantiebanen structureel onder de aandacht van lokale werkgevers.	4.1 We faciliteren en stimuleren inwoners, instellingen en ondernemers om energie te besparen en energie duurzaam op te wekken.
	1.2 We voeren het beleid uit voor ambulante handel (weekmarkt en standplaatsen).	2.2. We bevorderen de vitaliteit van onze inwoners, instellingen en ondernemers.	3.2 We stimuleren social return bij opdrachten waarbij de gemeente betrokken is (aanbestedingen).	4.2 We voorzien onze gemeentelijke daken van zonnepanelen.
	1.3 We zetten Leiderdorp Marketing op.	2.3 We stellen een bedrijventerreinenstrategie vast.		4.3 We stellen een warmtevisie vast.
	1.4 We zetten een loketfunctie voor ondernemers op.			4.4 We gaan ons afval omgekeerd inzamelen.

¹ De activiteit garantiebanen hebben we voor de helderheid opgenomen in programma 1B. De activiteit social return is staand beleid, waar we met hulp van SP71 structureel invulling aan geven. Het aantal socialreturnplaatsen is direct gerelateerd aan het aantal en de omvang van de aanbestedingen in een jaar. Dat aantal is elk jaar anders. Het is dus lastig om op de middellange termijn concrete targets te stellen. En het is weinig zinvol. Daarom hebben we zowel de activiteit als de indicator verwijderd.

Wat hebben we bereikt?

1. Economische zaken lokaal: een duurzame economische structuur in 2020.

In 2013 stelden we het economisch beleid 2014-2020 vast. Het economisch beleid kent zeven thema's. Om de doelstellingen tot 2020 te halen formuleerden we per thema actiepunten. Deze zijn leidend voor de uitvoering van het economisch beleid.

2. Economie071: de Leidse regio wil in 2020 een duurzame plek zijn in de top van Europese kennisregio's, met life sciences & health als sleutelsectoren en een spin-off voor productie, midden- en kleinbedrijf en dienstverlening in de regio zelf.

In 2013 stelden we de economische agenda Leidse regio vast. In Economie071 werken overheden, ondernemers en kennisinstellingen uit de Leidse regio samen. Deze partners voeren projecten en maatregelen uit die de regionale economie versterken.

3. Match vraag-aanbod: we zorgen dat het onderwijs beter aansluit op de behoefte van de arbeidsmarkt.

De aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt vindt op regionaal niveau plaats. Binnen de overlegstructuur van Economie071 delen we kennis. Sinds 2018 zet ook het Werkbedrijf Holland Rijnland structureel in op een betere match tussen vraag en aanbod, met een marktwerkingsplan. Daarnaast hebben we Perspectief op Werk, een doe-agenda van overheden, werkgevers en onderwijs. Met als doel initiatieven te verbinden en de samenwerking te versterken. Hiervoor stelde het Rijk voor 2019 en 2020 € 1 miljoen per jaar per arbeidsmarktregio beschikbaar.

4. Duurzaamheid: in 2050 is de gemeente Leiderdorp volledig CO2-neutraal.

In 2017 stelden we de duurzaamheidsagenda vast. Wij willen in 2050 volledig CO2-neutraal zijn. De eerste stap is een reductie van onze CO2-uitstoot met 30% in 2025. Dit betekent dat we flink aan de slag gaan. De duurzaamheidsagenda heeft een thematische aanpak, we zetten in op energie, mobiliteit, afval en klimaat. In 2019 ontplooiden wij op deze thema's samen met onze inwoners, instellingen en ondernemers verschillende activiteiten en projecten.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We werken de gebiedsvisie A4-zone verder uit en voeren deze uit.

De gebiedsvisie is van de gemeente én de ondernemers. Initiatieven moeten vanuit de markt komen. Het aantal initiatieven was beperkt in 2019. En ze waren of in strijd met de visie of stuitten op verzet van de provincie. Eerder bleek al geen draagvlak te bestaan voor het oprichten van een BIZ (Bedrijveninvesteringzone). In 2019 kwam ook de gezamenlijke overlegstructuur in slaapstand. Er waren onvoldoende initiatieven en acties om te bespreken.

1.2 We voeren het beleid uit voor ambulante handel (weekmarkt en standplaatsen).

In 2018 vond een pilot plaats. Daaruit kwam een duidelijke koers. Hier wilden we in 2019 op doorgaan. Dit leidde echter nog niet tot een geactualiseerde nota ambulante handel. De actualisatie vindt in 2020 plaats.

1.3 We zetten Leiderdorp Marketing op.

In 2019 werkten we verder aan het Leiderdorpse verhaal. Leiden Marketing hielp ons dit verhaal te schrijven. We verzamelden historische feiten, gebeurtenissen en anekdotes. Bij de volgende stap - het opzetten van Leiderdorp Marketing - betrekken we de Leiderdorpse samenleving.

1.4 We zetten een loketfunctie voor ondernemers op.

Met de Leiderdorpse Ondernemersvereniging (LOV) hadden we een eerste gesprek over een loketfunctie voor ondernemers. Nu ligt de focus op het uitwerken van de input. Zo willen we een loketfunctie creëren die aansluit bij de behoefte van ondernemers.

2.1 We voeren de Retailvisie Leidse regio uit.

Voor de uitvoering van de retailvisie volgden we drie actielijnen:

- versterking van de winkelgebieden binnen de detailhandelsstructuur 2025;
- verkenning van de mogelijkheden om functies te veranderen of te mengen in de overige winkelgebieden;
- vermindering van het aantal vierkante meters detailhandel op de vijf perifere locaties.

2.2 We bevorderen de vitaliteit van onze inwoners, instellingen en ondernemers.

Het Centrum voor Vitaliteit (CvV) is niet meer operationeel.

2.3 We stellen een bedrijventerreinenstrategie vast.

In 2019 werkten we aan een regionale ruimtelijke bedrijventerreinenstrategie binnen de regio 071. Een stuurgroep, met daarin een vertegenwoordiging van het bedrijfsleven, begeleidde het proces. Leiderdorp vervulde de bestuurlijke trekkersrol. Vanuit Leiderdorp waren de bedrijventerreinen De Baanderij en de Lage Zijde betrokken. Met de gebiedsvisie De Baanderij vond afstemming plaats. Het proces bevindt zich nu in de eindfase. De stuurgroep heeft de conceptbedrijventerreinenstrategie vrijgegeven voor informele inspraak. We verwachten dat de vaststelling van de strategie door de gemeenteraden in 2020 plaatsvindt.

3.1 We brengen de mogelijkheid van garantiebannen structureel onder de aandacht van lokale werkgevers.

We brachten de mogelijkheden van garantiebannen zowel in de reguliere overleggen met de LOV als in individuele gevallen onder de aandacht. Verschillende sectoren hebben een tekort aan geschikt personeel. Het plaatsen van mensen met een arbeidsbeperking kan een deel van dit probleem oplossen. Via SPARK, het platform voor maatschappelijk verantwoord ondernemen in de Leidse regio, stimuleerden we de kennis over en het gebruik van garantiebannen bij werkgevers in de regio. Dit gebeurde onder andere via kennissessies en netwerkborrels.

3.2 We stimuleren social return bij opdrachten waarbij de gemeente betrokken is (aanbestedingen).

Social return is een standaardonderdeel van elk aanbestedingstraject. Door de krappe arbeidsmarkt lukt het niet altijd om een match te maken tussen vraag en aanbod. In 2019 konden zes mensen uit Leiderdorp aan de slag op socialreturnplekken bij opdrachtnemers of werkgevers van de SP71-gemeenten. Dit waren zowel mensen met een bijstands- als een WW-uitkering. Het aantal plekken was behoorlijk lager dan in 2018. Toen waren er tien plekken. Daar staat tegenover dat - anders dan vorig jaar - twee mensen met een arbeidsbeperking aan de slag konden. De gemiddelde leeftijd was 37,8 jaar (2018: 51,6 jaar). De jongste werknemer was 21 jaar (2018: 32 jaar), de oudste 64 jaar (2018: 61 jaar).

4.1 We faciliteren en stimuleren inwoners, instellingen en ondernemers om energie te besparen en energie duurzaam op te wekken.

In 2019 faciliteerden en stimuleerden we onze inwoners, instellingen en ondernemers om energie te besparen en duurzaam energie op te wekken. In 2019 organiseerden we met onze energieambassadeurs verschillende informatiebijeenkomsten in wijken. Ook gaven we onze inwoners, instellingen en ondernemers

via www.goedleiderdorp.nl informatie en handreikingen. Om inzicht te geven in de bespaar- en opwekcapaciteit stelden we in 2019 ook energiescans beschikbaar aan scholen, VvE's en ondernemers. Daarnaast boden we deze doelgroepen ook ondersteuningstrajecten aan, om te helpen bij verduurzamingsmaatregelen. Ook verstrekten we duurzaamheidsleningen en stimuleringsleningen voor het verduurzamen van woningen en gebouwen.

4.2 We voorzien onze gemeentelijke daken van zonnepanelen.

In 2019 stelden we het eerste gemeentelijke dak beschikbaar aan de lokale zonnecoöperatie Zon op Leiderdorp. De coöperatie plaatste in 2019 haar eerste collectieve zonne-installatie (224 zonnepanelen) op een loods op de gemeentewerf.

4.3 We stellen een warmtevisie vast.

In 2019 maakten we een plan van aanpak voor een warmtevisie. In 2020 stellen we de warmtevisie op.

4.4 We gaan ons afval omgekeerd inzamelen.

In januari 2019 presenteerden we de uitkomsten van de evaluatie omgekeerd inzamelen ter informatie aan de gemeenteraad. De ontwikkelingen op het gebied van grondstoffen inzamelen gaan echter snel. Daarom stelde het college de besluitvorming uit.

Ondertussen deed het Afvalfonds Verpakkingen een aanvullend kostenvergelijkingsonderzoek tussen bron- en nascheiding. Bij bronscheiding scheidt de inwoner plastic-, metaal- en drankverpakkingen (PMD) bij de bron. Bij nascheiding gaan PMD én restafval in dezelfde container en scheidt de afvalverwerker de verpakkingen achteraf van het restafval. Het Afvalfonds publiceerde de uitkomsten van het kostenvergelijkingsonderzoek niet. Want er deden niet genoeg afvalverwerkers aan het onderzoek mee om een goed beeld te krijgen van de kosten. Wij wilden de gemeenteraad toch in staat stellen een weloverwogen afweging te maken. Daarom schreven we de nota *Bronscheiding of nascheiding van PMD?*. Hierin gaven we de verschillen en overeenkomsten tussen bronscheiding en nascheiding weer. Omgekeerd inzamelen valt onder bronscheiding. De nota was aanleiding om voor nascheiding van PMD te kiezen. Ook krijgen alle laagbouwwooningen in 2020 een minicontainer voor papier. Hierna stopten we met het project omgekeerd inzamelen.

Prestatie-indicatoren

	Omschrijving	2017 (w)	2018 (w)	2019 (b)	2019 (w)
Prestatie-indicatoren	1. banen totaal ¹			12.090	
	1. vestigingen totaal ¹			1.910	
	1. netto arbeidsparticipatie ¹			n.n.b.	
	1. bruto gemeentelijk product ¹			n.n.b.	
	4. reductie van CO2-uitstoot ²			12,5%	6,7%
	4.3 restafval per persoon per jaar	217 kg	214 kg	150 kg	189 kg

1 Afkomstig van BBV, www.waarstaatjegemeente.nl.

2 Ten opzichte van 2013, cijfers afkomstig van de Nederlandse Emissieregistratie.

2B Wonen en recreëren in het dorp

Inleiding

Wij willen dat onze inwoners 'gewoon lekker kunnen wonen' tussen stad en Groene Hart. Er moeten voldoende passende woningen in een prettige woonomgeving zijn. Ook willen we dat onze inwoners in Leiderdorp goed kunnen recreëren. We bieden een breed en gevarieerd aanbod aan sport-, spel- en cultuuraccommodaties en -faciliteiten. Gemeentelijke accommodaties zijn beschikbaar voor uiteenlopende activiteiten. Denk aan informatie, ontmoeting, cultuur, educatie, welzijn en ondersteuning.

Doel	Bezoekers en inwoners verblijven prettig in Leiderdorp			
SMART doel	1. Voldoende woningen en diversiteit in woningen passend bij de woningbehoefte van onze inwoners.	2. Een breed en gevarieerd aanbod aan sport-, spel- en cultuuraccommodaties en -faciliteiten voor inwoners en bezoekers van Leiderdorp.	3. Een breed en gevarieerd aanbod aan grote groengebieden waar alle inwoners en bezoekers van Leiderdorp kunnen recreëren met respect voor de aanwezige natuurwaarden.	4. Gewelds- en vermogensmisdrijven terugdringen (inbraken en fietsendiefstal) en zo de veiligheid vergroten. ¹
Activiteiten 2019	1.1 We verlenen medewerking aan de bouw van duurzame levensloopbestendige (huur)woningen en stimuleren de doorstroom.	2.1 We passen gemeentelijke accommodaties aan en maken deze efficiënter bruikbaar.	3.1 We vormen het A4-informatiecentrum en de directe omgeving om tot een Groene Hart-centrum.	4.1 We gaan diefstal uit woningen tegen met wijkpreventieactiviteiten en voorlichting.
	1.2 We willen dat gemiddeld 30% van alle nieuw te bouwen woningen sociale woningbouw is.	2.2. We versterken (en onderhouden) speelplaatsen en vormen deze om volgens het speelruimteplan.	3.2 We versterken de stad-landverbindingen naar het poldergebied.	4.2 We gaan fietsendiefstal tegen, onder andere met een lokfiets en promoteam.
	1.3 We maken prestatieafspraken met corporaties en de huurdersbelangenorganisatie HBOL.	2.3 Waar mogelijk dragen we het onderhoud van de velden over naar de verenigingen.	3.3 We beheren de grote groengebieden integraal en duurzaam.	4.3 We gaan geweldsmisdrijven tegen, onder andere met de Wet tijdelijk huisverbod (Wth).
	1.4 We stellen criteria op voor lokaal maatwerk bij toewijzing van woningen om de doorstroom te stimuleren.		3.4 We richten het Vlikoterrein groen in.	4.4 We ontwikkelen een nieuw integraal veiligheidsbeleid voor de jaren 2019-2022.
	1.5 We actualiseren de regionale huisvestingsverordening Holland Rijnland voor 1 juli 2019.			

¹ Het complete uitvoeringsprogramma staat in ons uitvoeringsplan integraal veiligheidsbeleid 2015-2018.

Wat hebben we bereikt?

1. Voldoende woningen en diversiteit in woningen passend bij de woningbehoefte van onze inwoners.

We hebben ons doel nog niet bereikt. De vraag naar woningen is overminderd groot. Ook lopen de wacht- en zoektijden voor huurwoningen nog steeds op. De kooprijzen van koopwoningen stijgen ook. Het kleine aantal transacties toont

schaarste aan. Helaas werden, anders dan verwacht, ook in 2019 geen nieuwbouwprojecten opgeleverd. Want de 56 woningen Brittenstein en 42 eengezinswoningen Bij de Zijl werden net begin 2020 opgeleverd.

2. Een breed en gevarieerd aanbod aan sport-, spel- en cultuuraccommodaties en -faciliteiten voor inwoners en bezoekers van Leiderdorp.

We hielden het brede en gevarieerde aanbod aan sport-, spel- en cultuuraccommodaties en -faciliteiten in stand.

3. Een breed en gevarieerd aanbod aan grote groengebieden waar alle inwoners en bezoekers van Leiderdorp kunnen recreëren met respect voor de aanwezige natuurwaarden.

De Houtkamp, de Bloemerd en de groene polders rondom het bebouwde gebied hebben elk hun eigen karakter. Met natuurvriendelijk beheer, passend bij elk specifiek groengebied, versterkten wij de ecologische waarde van deze gebieden. Door samenwerking in de Leidse Ommelanden konden we het recreatieve netwerk vergroten.

4. Gewelds- en vermogensmisdrijven terugdringen (inbraken en fietsendiefstal) en zo de veiligheid vergroten.

Om het aantal woninginbraken, fietsendiefstallen en geweldsdelicten terug te dringen deden we verschillende preventieve interventies. Voorbeelden zijn besmettingsbrieven, Burgernet en BuurtWhatsApp. Zo willen we onze inwoners bewustmaken van hun handelingsperspectief.

We legden de regiovisie Huiselijk Geweld Hollands Midden ter instemming aan de raad voor. Aanvullend stelden we een lokaal uitvoeringsplan op met acties om geweld te voorkomen, geweld eerder en beter in beeld te krijgen, geweld te stoppen en duurzaam op te lossen én aandacht voor specifieke doelgroepen te creëren. Daarnaast besteedden we aandacht aan het opkomende thema Cyber (digitale inbraak). We boden onze ondernemers weerbaarheidstrainingen aan. En we sloten ons aan bij de werkgroep Cyber van de Politie Eenheid Den Haag.

Wat hebben wij ervoor gedaan?

1.1. We verlenen medewerking aan de bouw van duurzame levensloopbestendige (huur)woningen en stimuleren de doorstroom.

In 2019 werden geen woningen opgeleverd, maar dat wil niet zeggen dat we niets deden. Er werd fors gebouwd aan de Brittenstein (56 sociale huurwoningen) en het project Bij de Zijl, met als hoogtepunt de toren van 22 verdiepingen met 104 middenklasse huurappartementen. Het project Driemaster ging van start, met 49 sociale huurwoningen, 49 middenklasse huurwoningen en 21 sociale huurwoningen aan het Amaliaplein. We verleenden vergunning voor het voormalig politiekantoor aan de Hoogmadeseweg (44 huurwoningen, waarvan 20 sociaal) en de transformatie van Statenhof naar 206 studentenwoningen. Bovendien zitten er veel bouwinitiatieven 'in de pijplijn'. Voorbeelden zijn Menswordingkerk, Van der Valk Boumanweg 236 en Pinksterbloem. Samen met de mogelijke transformatie van delen van De Baanderij kunnen deze initiatieven te zijner tijd tegemoetkomen aan de grote behoefte aan allerlei vormen van wonen.

1.2. We willen dat gemiddeld 30% van alle nieuw te bouwen woningen sociale woningbouw is.

In het coalitieakkoord staat - en is opnieuw vastgelegd - dat in deze raadsperiode gemiddeld 30% van alle nieuw te bouwen woningen sociale woningbouw is. Het gaat om woningbouw waarover de definitieve besluitvorming plaatsvindt in deze raadsperiode. Een groot aantal nieuwbouwinitiatieven is inmiddels in de (provinciale) planmonitor opgenomen.

1.3. We maken prestatieafspraken met corporaties en de huurdersbelangenorganisatie HBOL.

Het is essentieel om goede afspraken te maken over nieuwbouwplannen, lokaal maatwerk, betaalbaar wonen en bereikbaarheid voor de doelgroepen. Daarom legden we prestatieafspraken vast met Rijnhart Wonen. Als vanzelfsprekend huisvestte Rijnhart Wonen weer vrijwel alle statushouders.

De samenwerking met de HBOL verliep al moeizaam. Door het stilzwijgen van de HBOL beëindigde Rijnhart Wonen zelfs de samenwerking. De huurdersbelangenorganisatie voor de woningen van Rijnhart Wonen in Zoeterwoude was bereid om de Leiderdorpse taken over te nemen. Daarom nam de Zoeterwoudse huurdersbelangenorganisatie deel aan het overleg over de prestatieafspraken en ondertekende deze ook.

1.4. We stellen criteria op voor lokaal maatwerk bij toewijzing van woningen om de doorstroom te stimuleren.

Aan de meest urgente woningzoekenden wijzen we op een transparante manier woningen toe. In overleg met Rijnhart Wonen legden we nog wat accenten. Zo kunnen bewoners van een huurwoning van Rijnhart Wonen met voorrang een woning krijgen. Zodat de doorstroming sneller gaat. Voor de toewijzing van nieuwbouwprojecten maken we aparte afspraken.

1.5 We actualiseren de regionale huisvestingsverordening Holland Rijnland voor 1 juli 2019.

We actualiseerden de regionale huisvestingsverordening. Bovendien verfijnden we de regels voor een zo eerlijk mogelijke en transparante verdeling van woningen, rekening houdend met urgentie.

2.1 We passen gemeentelijke accommodaties aan en maken deze efficiënter bruikbaar.

Velocitas heeft vier nieuwe kunstgrasvelden en op alle velden led-verlichting. Voor verLEDding van de velden van RCL en Liethorp stelden we krediet beschikbaar. De verhuiscarrousel rond de Sterrentuin, gericht op het efficiënter (ruimtegebruik) en effectiever (maatschappelijke doelen en rendement) benutten van onze accommodaties, zetten we in gang. We doorliepen vergunningenprocedures en selecteerden een aannemer om de accommodatie in 2020 te verbouwen. De huurders BplusC, Toverlei, Kinderkring en LVU hebben tijdelijk elders onderdak gevonden. Het Leiderdorps Museum kreeg definitief een nieuwe plek.

2.2. We versterken (en onderhouden) speelplaatsen en vormen deze om volgens het speelruimteplan.

We betrekken buurtbewoners, schoolbesturen en kinderen actief bij de vernieuwingen, verbeteringen en omvormingen, en ook bij de herinrichting van bestaande formele centrale speelplaatsen. Daarvoor organiseren we bewonersbijeenkomsten op locatie, sturen we bewonersbrieven en houden we enquêtes. Ook initiatieven van bewonersparticipatie in beheer ondersteunen wij graag, bijvoorbeeld door een (in)formele speelplaats te laten adopteren. In 2019 richtten we een aantal (in)formele speelplaatsen in nauwe samenwerking met de buurtbewoners opnieuw in. Daarnaast voerden we de (twee)jaarlijkse hoofdinspectie en de twee jaarlijkse functionele controlerondes uit.

2.3 Waar mogelijk dragen we het onderhoud van de velden over naar de verenigingen.

In 2019 hadden alle sportverenigingen - behalve RCL en Velocitas - het onderhoud in eigen beheer. Met Velocitas bereikten we overeenstemming over de overname van het onderhoud vanaf 2020. Met RCL zijn we nog in gesprek over de financiële haalbaarheid van overname van het onderhoud.

3.1 We vormen het A4-informatiecentrum en de directe omgeving om tot een Groene Hart-centrum.

In 2019 maakten we een voorlopig ontwerp voor de inrichting van de buitenruimte. Het voorontwerp bestemmingsplan Groene Hart-centrum brachten we in procedure. Dit deden we in nauwe samenspraak met initiatiefnemer Klerk Meijer Holdings. Op het voorontwerp bestemmingsplan kregen we inspraakreacties van belangenorganisaties, omwonenden en de provincie. De reacties gingen vooral over de omvang, functie en de uitbreiding van de bebouwing in het gebied met de status Natuurnetwerk Nederland. Daarover voerden we gesprekken met de indieners. Op basis van de reacties en de gesprekken pasten we het plan aan. De uitgangspunten blijven: verkoop van het gebouw en vorming van een recreatief transferium of Groene Hart-centrum dat zelfstandig en exploitatiebaar is. Wel gaan we nu uit van een kleiner plangebied en minder bebouwing. Het aangepaste voorlopig ontwerp bespraken we in november met de groenbelangenorganisaties. Ook bereidden we een aangepast ontwerp bestemmingsplan voor, dat we begin 2020 in procedure brengen. De uitvoering start in 2020.

3.2 We versterken de stad-landverbindingen naar het poldergebied.

Binnen de Leidse Ommelanden pakken we de marketing van de belevingsroutes vanuit het Leidse Singelpark naar onze groene polders gezamenlijk op. In 2020 start de promotiecampagne van de Leidse Ommelanden.

3.3 We beheren de grote groengebieden integraal en duurzaam.

In 2019 stelden we het beheerplan intensieve en extensieve recreatiegebieden en natuurvriendelijke oevers Leiderdorp vast. Dit beheerplan is het kader voor het ecologisch beheer van de parken De Houtkamp en de Bloemerd, Boterhuispolder, Munnikkenpolder, Gravenpad&Ruigekade en de natuurvriendelijke oevers. Het beheer richt zich zowel op de recreatieve functie als op de ecologische waarde.

3.4 We richten het Vlikoterrein groen in.

In 2019 maakten we een saneringplan voor het Vlikoterrein. Voor de uitvoering van het project stelden we een nieuw bestek op en bereidden we de aanbesteding voor.

4.1 We gaan diefstal uit woningen tegen met wijkpreventieactiviteiten en voorlichting.

Sinds 2019 organiseren we de (wijk)preventieactiviteiten op verzoek van inwoners en dus naar behoefte van de inwoners. We organiseerden geen voorlichtingen op verzoek over klassieke inbraken, maar wel over cyber (digitale inbraak).

4.2 We gaan fietsendiefstal tegen, onder andere met een lokfiets en promoteam.

In de periode 2015-2018 gebruikten we verschillende middelen om fietsendiefstal tegen te gaan. Samen met de politie stelden we geprepareerde 'lokfietsen' op plaatsen waar veel fietsen worden gestolen. Locaties en tijdstippen houden we uiteraard geheim. Van oktober 2015 tot december 2019 zetten we de lokfietsen verschillende keren in. In 2018 was het graveerteam aanwezig op de jaarmarkt. Verschillende inwoners lieten hun fiets graveren.

4.3 We gaan geweldsmisdrijven tegen, onder andere met de Wet tijdelijk huisverbod (Wth).

Samen met veiligheids- en zorgpartners gaven we prioriteit aan het bestrijden van geweldsdelicten. We hanteerden een persoonsgerichte aanpak. Een zorgplan voor zowel slachtoffer als dader is hier onderdeel van. Daarnaast stelden we een lokaal uitvoeringsplan huiselijk geweld op. Hierin staan acties om geweld te voorkomen, geweld eerder en beter in beeld te krijgen, geweld te stoppen en duurzaam op te lossen én aandacht voor specifieke doelgroepen te vragen.

4.4 We ontwikkelen een nieuw integraal veiligheidsbeleid voor de jaren 2019-2022.

Op 16 december 2019 stemde de raad in met het Veiligheidsbeleid 2019-2022.

Prestatie-indicatoren

	Omschrijving	2017 (w)	2018 (w)	2019 (b)	2019 (w)
Prestatie-indicatoren	1. het rapportcijfer dat Leiderdorpers hun buurt geven (uit de inwonersenquête)	8,0	-	-	-
	1.1 het aantal opgeleverde woningen in Leiderdorp (2019 studentenwoningen)	48	0	208	0
	1.2 het % (+ aantal) 'sociaal' van het totaal aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen in Leiderdorp	15% (7)	nvt	30%	nvt
	1.3 set prestatieafspraken met wooncorporaties	2	2	2	2
	1.4 het % vrijkomende sociale woningen in Leiderdorp dat toegewezen is aan Leiderdorpers	39%	53%	50%	nbn
	2.1 het % inwoners dat tevreden is over het aanbod van de welzijnsvoorzieningen (uit de inwonersenquête) ¹	79%	-	79%	-
	2.2 het aantal formele speelplaatsen	84	-	83	76
	2.2 het aantal informele speelplaatsen	18	-	19	26
	3. het % inwoners dat tevreden is over het aanbod van de sport- en recreatievoorzieningen (uit de inwonersenquête)	91%	-	91%	-
	3.2 toename soortenrijkdom in de grote groenvlakken	-	-	-	-
	4. vermogensmisdrijven per 1.000 inwoners in Leiderdorp	18,2	14,9	21,0	-
	4. geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners in Leiderdorp	2,2	2,7	3,0	47 (absoluut) ²
	4.1 diefstal uit woning per 1.000 inwoners in Leiderdorp	2	1,5	2,6	30 (absoluut) ³

1 Cijfers uit de inwonersenquête 2017. In 2018 hielden we geen enquête.

2 Cijfers CBS waren nog niet voorhanden. Daarom gebruikten we voor 2019 de cijfers uit de gebiedsscan van de politie. De gebiedsscan 2019 hanteert absolute aantallen voor de periode september 2018 tot en met augustus 2019. Ter vergelijking: in de gebiedsscan 2018 stonden in totaal 52 registraties van geweldsmisdrijven

3 Cijfers CBS waren nog niet voorhanden. Daarom gebruikten we de cijfers uit de gebiedsscan van de politie. Ter vergelijking: in de gebiedsscan 2018 stonden in totaal 36 registraties van diefstal uit woning.

2C Ruimte in het dorp

Inleiding

Leiderdorp is een prachtig dorp om te wonen, werken en recreëren. Wij verzorgen de leefomgeving en investeren in de kwaliteit van de openbare ruimte en een goede bereikbaarheid. We werken aan (regionaal) beleid voor een evenwichtige verdeling in functies en een leefomgeving die schoon en gezond is. Hierbij houden we rekening met de Omgevingswet. Samen met onze ketenpartners werken we aan de klimaatdoelstellingen. We streven naar duurzame energieopwekking en een robuuste inrichting van de waterketen.

Doel	Een optimale omgevingskwaliteit bij het inrichten, beheren en gebruiken van de fysieke leefomgeving			
SMART doel	1. Leiderdorp is met verschillende vervoermiddelen goed bereikbaar en de openbare ruimte nodigt uit tot ontmoeten en verblijven.	2. De bebouwde en onbebouwde ruimte wordt evenwichtig en flexibel gebruikt en heeft een goede en veilige gebruikskwaliteit.	3. De bodem, de lucht en het water voldoen in 2030 aan de gewenste kwaliteit en vormen een goede leefomgeving, ook voor de mens.	4. Leiderdorp werkt aan een klimaatbestendige en gezonde omgeving in 2040.
Activiteiten 2019	1.1 We werken de Leidse Ring Noord verder uit.	2.1 We werken thema's en gebieden uit Het Hart van Holland en de Agenda Omgevingsvisie 2040 verder uit.	3.1 We continueren het beleid voor biodiversiteit waaronder het bijenlandschap.	4.1 Binnen de duurzaamheidsagenda werken wij het klimaatadaptatiebeleid verder uit.
	1.2 We voeren de uitvoeringsmaatregelen uit het IVVP en de Fietsnota uit.	2.2 We stellen een gebiedsvisie op voor De Baanderij.	3.2 We zetten het planten van stinzen in bestaande plantvakken voort.	4.2 We nemen maatregelen om de kwaliteit van het oppervlaktewatersysteem te verbeteren.
	1.3 We volgen en participeren in de plannen van het Rijk voor de fileproblematiek op de A4.	2.3 We stimuleren het onderhoud van openbaar groen en speelplekken door gebruikers (participatie).	3.3 We geven ruimte aan recreëren met respect voor de natuur.	4.3 We doen onderzoek naar de robuustheid van de bestaande waterketen bij verschillende weersomstandigheden.
	1.4 We voeren groot onderhoud uit in de wijken Leyhof en Oranjewijk.	2.4 We werken aan de implementatie van de Omgevingswet.		4.4 We vormen het gemengd riool om naar een gescheiden rioolstelsel waar dit doelmatig is.
		2.5 We stellen een programma van eisen, een nota van uitgangspunten of een ontwikkelvisie op voor ruimtelijke ontwikkelingen.		4.5 We zetten overbodige verharding om in groen en stimuleren groene en onverharde tuinen.
		2.6 We zien toe op en handhaven een schone en veilige openbare ruimte.		
		2.7 We verlenen medewerking aan (uitbreidings)plannen en toetsen de plannen aan de vastgestelde uitgangspunten voor projecten.		
		2.8 We wijzen gemeentelijke monumenten aan.		

Wat hebben wij bereikt?

1. Leiderdorp is met verschillende vervoermiddelen goed bereikbaar en de openbare ruimte nodigt uit tot ontmoeten en verblijven.

De mobiliteit in Leiderdorp was, net als voorgaande jaren, acceptabel. Er zijn geen structurele files of onveilige locaties in Leiderdorp. In 2019 werkten we aan een nieuwe beleidsvisie. De raad stelt deze visie in januari 2020 vast. De visie streeft naar een verbetering van de bereikbaarheid, veiligheid en duurzaamheid van het verkeer in Leiderdorp. De nadruk ligt op het langzaam verkeer.

2. De bebouwde en onbebouwde ruimte wordt evenwichtig en flexibel gebruikt en heeft een goede en veilige gebruikskwaliteit.

De druk op de beschikbare ruimte is groot. We wegen de verschillende initiatieven en projecten zorgvuldig af. Zo zorgen we voor een veilig en goed gebruik van de (schaarse) ruimte.

3. De bodem, de lucht en het water voldoen in 2030 aan de gewenste kwaliteit en vormen een goede leefomgeving, ook voor de mens.

Voor mens, plant en dier is de kwaliteit van de leefomgeving van levensbelang. In onze plannen borgen we maatregelen die significant bijdragen aan schone lucht, bodem en water in combinatie met leefruimte voor flora en fauna. De plannen voor milieu maakten we in nauwe samenwerking met de Omgevingsdienst West-Holland.

4. Leiderdorp werkt aan een klimaatbestendige en gezonde omgeving in 2040.

Klimaatverandering is een belangrijk thema de komende decennia. Want het klimaat is aan het veranderen. Of het nu gaat om de hoeveelheid neerslag of de hoogte van de temperatuur: de weersomstandigheden worden extremer. In stedelijke gebieden komen hierdoor vaker overstromingen, lekkages en periodes met droogte voor, net als 'hittestress'. Wij houden daar in de stedelijke inrichting rekening mee. Aan ontwerpen voor de openbare ruimte stellen wij eisen om die wisselende weersomstandigheden zo goed mogelijk te kunnen opvangen. Ook zorgen we dat het dorp de effecten die nu al optreden kan opvangen. Zoals de effecten van hevige regenbuien. Wij borgen maatregelen in onze plannen en leveren zo een bijdrage aan een gezondere leefomgeving. Ook dragen we bij aan de klimaatafspraken door de transitie naar duurzame energie te stimuleren en afspraken hierover te maken.

Wat hebben wij ervoor gedaan?

1.1 We werken de Leidse Ring Noord verder uit.

In 2019 actualiseerden we het Kaderbesluit Leidse Ring Noord en brachten we dit in Leiden en Leiderdorp in besluitvorming. Leiden stelde het geactualiseerde Kaderbesluit in november vast. De besluitvorming in de raad van Leiderdorp moest op 18 november plaatsvinden. Door het opzeggen van het vertrouwen in de coalitie gebeurde dat echter niet. De raad neemt in het eerste kwartaal van 2020 een besluit.

1.2 We voeren de uitvoeringsmaatregelen uit het IVVP en de Fietsnota uit.

In 2019 renoveerden we onder andere fietspaden op het Engelenhaal, de Persant Snoepweg en de Hoogmadeseweg met Easypath-platen. Langs de hele Persant Snoepweg zijn alle vrijliggende fietspaden nu uitgevoerd in Easypath-platen. Daarmee nam het fietscomfort sterk toe.

1.3 We volgen en participeren in de plannen van het Rijk voor de fileproblematiek op de A4.

Het Rijk voerde in 2019 een globale milieu-effectrapportage uit. Wij streven naar een verkeerskundig veilige oplossing rond de tunnelbak en de aansluitingen met de N11 en de N206. Daarom dringen wij aan te kiezen voor de beste oplossing en procedurele beperkingen niet leidend te laten zijn. Dit betekent concreet dat er een extra stap komt, in de vorm van een structuurvisie. Dit maakt het mogelijk om in- en uitvoegstroken in elkaar te laten overgaan ter hoogte van Leiderdorp. De structuurvisie vormt de basis voor het voorkeursalternatief. De ontwerp structuurvisie leggen we begin 2020 voor.

1.4 We voeren groot onderhoud uit in de wijken Leyhof en Oranjewijk.

In de Leyhof begonnen we in 2018 met klein onderhoud in het zuidelijke deel van de wijk. Deze werkzaamheden waren in de zomer van 2018 klaar. In augustus 2018 begonnen we met het groot onderhoud in het noordelijke deel van de wijk. Het groot onderhoud is nu voor meer dan de helft klaar. In 2019 voerden we fase 2 en fase 3 (deels) uit. Het betreft werkzaamheden aan de Dijkwacht, Elisabeth van Engelandlaan en de Maria van Hongarijelaan. We hoogden hier het straatwerk op en vervingen openbare verlichting voor duurzame led-verlichting.

Het definitief wijkontwerp en het bijbehorende waterhuishoudkundig plan voor het project Oranjewijk zijn zo goed als klaar. De plannen bevatten nog een aantal varianten voor parkeren en klimaatadaptatie. Want hoe meer groen, hoe minder parkeerplaatsen en vice versa. Hierover willen we samen met de bewoners consensus bereiken. Begin 2020 moeten alle inwoners van de wijk een keuze maken over energietransitie. Als een grote meerderheid aangeeft hun woning op korte termijn aardgasvrij te willen maken, stellen we de riolerings- en wegwerkzaamheden uit. Zodat we de energietransitie - de fysieke aanleg van kabels en leidingen - gelijktijdig kunnen uitvoeren. Vanwege de omvang van het proces verwachten we dat we de rioleringswerkzaamheden en de herinrichting dan drie tot vijf jaar moeten uitstellen. Met als gevolg dat we misschien noodreparaties aan de riolering en de verharding moeten uitvoeren. Die kosten maken we nu inzichtelijk. Als een minderheid van de inwoners kiest voor energietransitie, starten we halverwege 2020 met het maken van het bestek en de tekeningen.

2.1 We werken thema's en gebieden uit Het Hart van Holland en de Agenda Omgevingsvisie 2040 verder uit.

Voor de uitvoering van de regionale agenda Hart van Holland maakten we uitwerkingen van zes gebieden. Hierin benoemden we de regionale opgaven in relatie tot de kansen. Voor Leiderdorp is de uitwerking van het knooppunt Hoogmade relevant. Begin 2020 moeten de uitwerkingen definitief zijn. Vervolgens maken we afspraken over het oppakken van de bovenlokale of regionale opgaven.

2.2 We stellen een gebiedsvisie op voor De Baanderij.

De gebiedsvisie voor De Baanderij ontwikkelen we samen met marktpartijen, ondernemers en omwonenden. In 2019 maakten we drie ontwikkelscenario's voor het gebied. We stelden de raad voor om een van de scenario's te kiezen. Door de bestuurlijke crisis schoof besluitvorming echter door naar begin 2020. In 2020 werken we het gekozen scenario verder uit tot een gebiedsvisie. Die visie geeft antwoord op de gewenste ontwikkelingsrichting.

2.3 We stimuleren het onderhoud van openbaar groen en speelplekken door gebruikers (participatie).

Samen met IVN, het Instituut voor Natuureducatie, organiseerden we twee keer een Goed Ideecafé. Daar brachten we groeninitiatieven onder de aandacht. Hier kwamen twee projecten uit voort:

- Het project geveltuintjes (zie 4.5).

- Op een aantal locaties kregen bewoners boomspiegels in beheer. We brachten zowel speelplekken (5) als groenstroken in beheer bij inwoners. Alle in beheer gebrachte locaties markeerden we met een 'samen aan de slag'-tegel.

2.4 We werken aan de implementatie van de Omgevingswet.

De Omgevingswet voorziet in een omvangrijke wetgevingsoperatie. Alle beleid en regels over de fysieke leefomgeving komen in één wet. Met als doel sneller en integraler te kunnen werken. Na enkele keren uitstel, is de planning nu dat de wet op 1 januari 2021 ingaat. In 2019 stelden we een implementatieplan op om op de datum van invoering aan de (minimale) eisen van de nieuwe wet te kunnen voldoen. Ook begonnen we met de uitvoering van het implementatieplan.

2.5 We stellen een programma van eisen, een nota van uitgangspunten of een ontwikkelvisie op voor ruimtelijke ontwikkelingen.

In 2019 stelden we uitgangspunten op voor de volgende initiatieven en projecten: oude gemeentehuis (Wereldhave), informatiecentrum, woningbouw Pinksterbloem, woningbouw Heelblaadjespad (de Menswording).

2.6. We zien toe op en handhaven een schone en veilige openbare ruimte.

We traden extra handhavend op tegen verkeerd parkeergedrag en brom(snor)fietsen in voetgangersgebieden. Daarnaast voerden we extra drank- en horecacontroles uit.

2.7 We verlenen medewerking aan (uitbreidings)plannen en toetsen de plannen aan de vastgestelde uitgangspunten voor projecten.

In 2019 vergunden we de volgende plannen: Hoofdstraat De Does met brugwachtershuisje, Hoofdstraat 213-219, oude politiebureau Hoogmadeseweg 72, en transformatie Statenhof. De plannen voor de Driemaster, Amaliaplein, ROC-locatie en Brittenstein zijn in uitvoering.

2.8 We wijzen gemeentelijke monumenten aan.

Met de lijst objecten uit de monumentennota 2017 als basis wezen we in 2019 drie objecten aan als gemeentelijk monument en zes objecten niet.

3.1 We continueren het beleid voor biodiversiteit waaronder het bijenlandschap.

In 2017 vond een nulmeting voor het natuurmeetnet plaats. In 2019 voerden we het tweede deel van de eerste meetronde uit. In 2020 ronden we de eerste meetronde af.

We deden mee aan de groene cirkel Bijenlandschap en werken nu samen met stakeholders aan een weidevogelconvenant voor de Boterhuispolder.

3.2 We zetten het planten van stinzen in bestaande plantvakken voort.

In 2019 brachten we op diverse locaties bollen en stinzen aan. Ook startten we met het aanbesteden van de levering van bollen en stinzen. Begin 2020 sluiten we de overeenkomst hiervoor af.

3.3 We geven ruimte aan recreëren met respect voor de natuur.

In de parken De Houtkamp en de Bloemerd verruimden we de losloopgebieden voor honden. De beleidsregel hiervoor werd vastgesteld. Op zichtbare plekken in de parken plaatsten we borden met informatie over onder andere de losloopgebieden en de natuurwaarden in de parken.

We troffen voorbereidingen voor de versterking van de ondergrond in park De Houtkamp. Zodat we evenementen beter kunnen faciliteren.

4.1 Binnen de duurzaamheidsagenda werken wij het klimaatadaptatiebeleid verder uit.

In lijn met het deltaplan ruimtelijke adaptatie voerden wij in 2019 voor Leiderdorp een klimaatstresstest uit. De uitkomsten van deze test zijn het onderwerp van de klimaatdialogen met stakeholders die we in 2020 voeren. De dialogen geven op hun beurt input voor onze strategie. De strategie bepaalt waar we ons de komende jaren op richten voor een klimaatbestendig en waterrobuust Leiderdorp.

4.2 We nemen maatregelen om de kwaliteit van het oppervlaktewatersysteem te verbeteren.

We stelden het waterbeheerplan vast. Dit beheerplan bevat maatregelen voor onder andere de kwaliteit van het oppervlaktewater. In 2019 baggerden we nabij de Persantsnoepweg een watergang. Langs de Dwarswating vonden kadeherstelwerkzaamheden plaats.

4.3 We doen onderzoek naar de robuustheid van de bestaande waterketen bij verschillende weersomstandigheden.

Door het veranderende klimaat krijgen we vaker te maken met weersextremen. Deze weersextremen kunnen voor overlast en schade zorgen. Inzicht in de kwetsbaarheid voor weersextremen is de basis voor het klimaatbestendig maken van ons dorp. Om de regio klimaatbestendig te maken werkten wij in de waterketen aan de zeven ambities uit het deltaplan ruimtelijke adaptatie:

1. Kwetsbaarheid in beeld brengen (klimaatstresstest)
2. Risicodialoog voeren en strategie opstellen (risicodialoog)
3. Uitvoeringsagenda opstellen (uitvoeringsagenda)
4. Meekoppelkansen benutten (uitvoeringsagenda)
5. Stimuleren en faciliteren (uitvoeringsagenda)
6. Reguleren en borgen (uitvoeringsagenda)
7. Handelen bij calamiteiten (uitvoeringsagenda)

In 2019 voerden we ambitie 1 uit. In 2020 hebben we risicodialoogen met stakeholders en het bestuur, om te bepalen waar ingrijpen nodig is op de korte en lange termijn. Het uiteindelijke resultaat is een uitvoeringsprogramma.

4.4 We vormen het gemengd riool om naar een gescheiden rioolstelsel waar dit doelmatig is.

Naast het project Oranjewijk bereidden we ook de projecten Ercalaan en Leidsedreef voor. We willen hier het riool vervangen en gelijk omvormen naar een gescheiden stelsel. In de Kreken-Noord is het bestaande riool inmiddels vervangen door een gescheiden rioolstelsel. Het riool in de Hoogmadeseweg is ook vervangen. Waar mogelijk koppelden we de kolken af en lozen ze rechtstreeks op het oppervlaktewater.

Volgens het Integraal Waterketenplan (IWKp) pakken we alle projecten integraal op. Hieronder valt ook de doelmatige afweging om de energietransitie mee te laten liften in een project en waar mogelijk de bovengrondse openbare ruimte klimaatrobuust in te richten.

4.5 We zetten overbodige verharding om in groen en stimuleren groene en onverharde tuinen.

We voerden het project Jouv Groene Straat uit en legden samen met bewoners ongeveer zestig geveltuinen aan in verschillende straten (Hoofdstraat, Doeslaan, Doeszijde, Warmoesland en Torenwacht). Daarnaast werken we aan een vaste plek voor Operatie Steenbreek in herbestratingsprojecten.

Prestatie-indicatoren

	Omschrijving	2017 (w)	2018 (w)	2019 (b)	2019 (w)
Prestatie-indicatoren	Het % inwoners dat het groen als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	63	-	-	65
	Het % inwoners dat het wateronderhoud als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	65	-	-	61
	Het % inwoners dat het wegenonderhoud als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	46	-	-	45
	Het % inwoners dat het onderhoud verkeersvoorzieningen als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	64	-	-	60
	Het % inwoners dat het onderhoud aan straatmeubilair als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	65	-	-	60
	Het % inwoners dat het onderhoud aan speeltoestellen als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	55	-	-	48
	Het % inwoners dat actief is of actief te krijgen om het gemeentelijk groen te onderhouden (uit de inwonersenquête)	22	-	-	20

De prestatie-indicatoren komen uit de inwonersenquête Leiderdorp. De cijfers in de kolommen 2017 (w) en 2019 (w) zijn de definitieve uitkomsten van de inwonersenquête 2017 en 2019. Leiderdorp voert de inwonersenquête om het jaar uit.

2D Dienstverlening aan het dorp

Inleiding

De klant staat centraal. Dat zijn dus de inwoners, ondernemers en instellingen. Hun vraag bepaalt onze dienstverlening. Het Serviceplein (klantcontactcentrum) is de ingang voor alle vragen. Hier kan de klant terecht voor alle producten, diensten en informatie van en over de gemeente. Voorbeelden zijn reisdocumenten en vergunningen, afvalinzameling en groenonderhoud, en bestemmingsplannen en (tijdelijke) verkeersaanpassingen.

Doel	Het bieden van efficiënte en vraaggerichte dienstverlening	
SMART doel	1. Het bieden van service bij het verkrijgen van producten, diensten en informatie van en over de gemeente, via fysieke balies, telefonisch en via effectieve, anticiperende en snelle online communicatie.	2. Tijdige en zorgvuldige vergunningverlening, toezicht op de vergunningen en handhaving waar nodig.
Activiteiten 2019	1.1 We stellen een nieuwe visie op dienstverlening op en maken een uitvoeringsprogramma dienstverlening.	2.1 We werken de werkprocessen verder uit volgens het VTH-beleidsplan 2016-2020.
	1.2 We ontwikkelen het Serviceplein - teams Klantcontact en Burgerzaken - verder door.	2.2 We bereiden de komst voor van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen.
	1.3 We werken aan de Digitale Agenda 2020.	2.3 We monitoren en verbeteren de klanttevredenheid.
	1.4 We beantwoorden vragen die via social media binnenkomen snel en goed.	
	1.5 We monitoren en verbeteren de klanttevredenheid.	

Wat hebben wij bereikt?

1. *Het bieden van service bij het verkrijgen van producten, diensten en informatie van en over de gemeente, via fysieke balies, telefonisch en via effectieve, anticiperende en snelle online communicatie.*

Wij stellen onze klant centraal en bieden ruimte aan initiatief en ondernemerschap. De vraag van onze klant bepaalt onze dienstverlening. Het Serviceplein geeft service bij het verkrijgen van alle producten, diensten en informatie van en over de gemeente. Wij willen dat het voor iedereen meteen duidelijk is waar hij zich bij de gemeente kan melden.

2. *Tijdige en zorgvuldige vergunningverlening, toezicht op de vergunningen en handhaving waar nodig.*

In 2019 namen we het nieuwe VTH-pakket in gebruik. We hebben nu meer zicht en sturing op de procedure van vergunningverlening en de koppeling met handhaving en toezicht.

Wat hebben wij ervoor gedaan?

1.1 *We stellen een nieuwe visie op dienstverlening op en maken een uitvoeringsprogramma dienstverlening.*

Om de dienstverlening aan onze inwoners, bedrijven en instellingen te verbeteren lopen er sinds juli 2019 twee sporen:

- Het 'Verbeterplan tijdige beantwoording van vragen en afhandeling van meldingen van inwoners'. De focus van het verbeterplan ligt op verbeteringen op korte termijn (quick wins).
- Het opstellen van een nieuwe visie op dienstverlening. Deze visie heeft een bredere scope dan het verbeterplan en stelt kaders aan onze dienstverlening. De visie is voor de langere termijn, namelijk 2020-2024.

Wij gaan hier in 2020 mee door.

Van juli tot en met december 2019 vond een rekenkameronderzoek plaats naar de afhandeling van ideeën, vragen, meldingen en klachten in Leiderdorp. Dit resulteerde half december 2019 in het rapport 'Signalen vertalen'. De aanbevelingen uit dit rapport nemen we in 2020 mee in het verbeterplan en de visie op dienstverlening.

Kengetallen ingekomen brieven, e-mails en formulieren van inwoners en beantwoording daarvan

De regio - Leiderdorp, Leiden, Oegstgeest en Zoeterwoude - heeft gekozen voor zaakgericht werken. Wij werken met het JOIN-zaaksysteem. Met JOIN kunnen we alleen meten en monitoren op zaakniveau, niet op documentniveau. Dit betekent concreet dat we wel kunnen meten en monitoren hoeveel zaken we hebben afgehandeld, maar niet om hoeveel documenten het gaat (documenten kunnen e-mails, brieven of formulieren zijn).

Aantal geregistreerde zaken in JOIN

In 2019 registreerden we 19.162 zaken in JOIN.

Tabel: totaal aantal gestarte en afgedane zaken in JOIN / waarvan op tijd afgehandeld

2019	2019	2019	2019	2019	2019	2019	2019	2019	2019	2019	2019	2019
	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Totaal gestart	1410	1555	2073	1777	1615	1490	1907	1404	1384	1649	1439	1362
Totaal afgedaan	1291	1516	1997	1704	1543	1417	1809	1333	1278	1492	1266	990
Waarvan op tijd	850	1121	1581	1236	1148	1309	1697	1236	1159	1388	1198	953

E-mail

In 2019 kwamen 21.844 e-mails binnen via info@leiderdorp.nl (geregistreerd in JOIN). Dit is exclusief reclamemail. Het aantal documentregistraties (richting inkomend) was 8.637.

Overige kanalen

- Brieven (documentregistraties richting inkomend): 2.966
- Formulieren (documentregistraties richting inkomend): 6.070
- Balie (documentregistraties richting inkomend): 950
- Omgevingsloket (OLO) (documentregistraties richting inkomend): 395 (tot 17 september 2019)
- Telefoon (documentregistraties richting inkomend): 5
- Fax (documentregistraties richting inkomend): 7
- Alle kanalen (niet aangegeven via welke bron het document is binnengekomen): 201

1.2 We ontwikkelen het Serviceplein - teams Klantcontact en Burgerzaken - verder door.

De komende jaren brengen we steeds meer producten, diensten en informatieverstrekking over naar de eerste lijn van het Serviceplein. Met als doel dat we meer vragen direct kunnen afhandelen in het eerste klantcontact met de gemeente. Zo helpen we onze klanten sneller en efficiënter. De doorontwikkeling van de Servicepleinmedewerkers heeft continu onze aandacht. We zetten coaching, training en kennisoverdracht in. Ook optimaliseren we de dienstverleningsprocessen, zodat we beter en sneller antwoord kunnen geven. Via elk kanaal - telefoon, balie, post, social media, e-mail, internet - ontvangt onze klant dezelfde informatie en hetzelfde antwoord op zijn vraag. We streven

ernaar zoveel mogelijk aanvragen via e-formulieren te verwerken. In oktober 2019 begonnen we met een verbetering van de bestaande e-formulieren. Ook breiden we het aantal e-formulieren verder uit.

Hostmanship: welkom bij de gemeente Leiderdorp!

In 2019 gaven we het project Hostmanship verder vorm. In de tweede helft van 2019 volgden de medewerkers van Burgerzaken en het KCC de training Hostmanship. Dit was een regionaal project samen met Leiden en Oegstgeest. Voorafgaand aan de trainingen bepaalden de drie gemeenten met elkaar drie kernwaarden, die richting geven aan onze dienstverlening. De kernwaarden zijn: 'gezien, gehoord en begrepen'. Ze vloeien voort uit de kerngedachte van hostmanship.

Project Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA)

Met het project LAA investeert de overheid in het verbeteren van adresgegevens in de Basisregistratie Personen (BRP) en de aanpak van adresfraude. In 2019 intensiverde Burgerzaken het afleggen van huisbezoeken ter controle. We werken samen met de gemeenten Zoeterwoude, Oegstgeest en Leiden en met de collega's van team Openbare Orde en Veiligheid (OOV), Bouwen & Wonen, Inclusio Leiderdorp, Sociale Zaken Leiden en de wijkagenten.

1.3 We werken aan de Digitale Agenda 2020.

De informatiesamenleving heeft zo'n impact op de bestuurlijke taakuitoefening, de interne werkprocessen en de gemeentelijke dienstverlening, dat gemeenten deze uitdagingen alleen samen aankunnen. Collectief optreden maakt gemeenten sterker en slagvaardiger. Wij werken samen met de gemeenten Zoeterwoude, Oegstgeest en Leiden en Servicepunt71.

Pilot e-dienstverlening

De pilot e-dienstverlening zou in het vierde kwartaal van 2019 starten, maar is uitgesteld tot het eerste kwartaal van 2020. In de pilot digitaliseren we een groot aantal van de meest gevraagde Burgerzakendiensten.

1.4 We beantwoorden vragen die via social media binnenkomen snel en goed.

Het webcareteam (team Klantcontact samen met Communicatie) geeft binnen een werkdag een reactie op vragen van inwoners via social media. De webcaremedewerker zet de vraag uit bij de collega's van de resultaatteams en houdt de regie op de beantwoording. In 99% van de gevallen is de vraag diezelfde dag nog beantwoord.

1.5 We monitoren en verbeteren de klanttevredenheid.

We gebruiken de burgerpeiling (waar staat je gemeente), het dashboard dienstverlening (continumeting) en de Leiderdorpse inwonersenquête om de klanttevredenheid te monitoren en te verbeteren. We voeren de Leiderdorpse inwonersenquête elke twee jaar uit. In 2019 vond de enquête weer plaats. De uitkomsten gebruiken we om de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren. Zodat we een efficiënte en vraaggerichte dienstverlening kunnen garanderen.

2.1 We werken de werkprocessen verder uit volgens het VTH-beleidsplan 2016-2020.

In 2019 werkten we volgens het VTH-beleidsplan 2016-2020. Vergunningverlening, toezichtstaken en handhaving vonden plaats op basis van binnengekomen aanvragen. We behandelden alle ingekomen aanvragen en handelden ze af.

Omgevingsvergunningen 2019	
Aantal binnengekomen vergunningsaanvragen	172
Aantal verleende omgevingsvergunningen	93

2.2 We bereiden de komst voor van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen.

Halverwege 2019 ging het project 'Implementatie Omgevingswet' van start. We belegden de projectleiding bij een externe partij. Wij zorgen dat we voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2021 in ieder geval aan de minimumeisen voldoen.

De inwerkingtreding van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen is uitgesteld naar 2021. Daarom bereidden we ons in 2019 nog niet voor. Dit doen we in 2020.

2.3 We monitoren en verbeteren de klanttevredenheid.

We kozen voor een pragmatische aanpak van vergunningverlening, handhaving en toezichtstaken. Het monitoren van aanvragen om verbeteringen in processen inzichtelijk te maken en het monitoren van klanttevredenheid vonden niet plaats.

Prestatie-indicatoren

	Omschrijving ¹	2017 (w)	2018 (w)	2019 (b)	2019 (w)
Prestatie-indicatoren	Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de dienstverlening van de gemeente	7,0	-	7,5	7,0
	Het % inwoners dat tevreden is over de dienstverlening van de gemeente	74%	-	80%	74%
	Het % inwoners dat het aanvragen (product of dienst) of het voorleggen (situatie) gemakkelijk vindt	70%	-	75%	74%
	Het % inwoners dat de afhandelingstijd acceptabel vindt	74%	-	80%	72%
	Het % inwoners dat vindt dat de medewerker van de gemeente waarmee zij contact hadden voldoende deskundig was	85%	-	90%	80%
	Het % inwoners dat vindt dat er voldoende communicatie is over het verloop van de afhandeling	64%	-	70%	64%
	Het % inwoners dat van mening is dat de gemeente heldere taal gebruikt in de communicatie en informatievoorziening	79%	-	85%	77%
	Het % inwoners dat tevreden is over de klantvriendelijkheid	89%	-	95%	86%
	Het % inwoners dat de digitale dienstverlening van de gemeente als uitstekend of goed beoordeelt	72%	-	80%	78%
	Het % inwoners dat de communicatie en voorlichting van de gemeente als uitstekend of goed beoordeelt	74%	-	80%	67%

1 De prestatie-indicatoren komen uit de inwonersenquête Leiderdorp en zijn een doorvertaling van de prestatie-indicatorenquête voor dienstverlening van <http://www.waarstaatjegemeente.nl/>. De cijfers in de kolommen 2017 (w) en 2019 (w) zijn de definitieve uitkomsten van de inwonersenquêtes 2017 en 2019. In 2018 voerden we geen inwonersenquête uit: dat doen we om het jaar.

2E Grondexploitaties

Inleiding

Leiderdorp heeft verschillende ruimtelijke projecten in ontwikkeling. Via de rapportage Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie (GIG) informeren we de raad over de projecten met een grondexploitatie of projecten die we op een vergelijkbare manier volgen. Meer informatie over deze ruimtelijke projecten staat in de recentste rapportage: de GIG 2020 uit voorjaar 2020. Aan de tweede bestuursrapportage - verschenen in het laatste kwartaal 2019 - voegden we de voortgangsrapportage GIG 2019 toe. In de paragraaf Grondbeleid lichten we de stand van zaken van de projecten toe.

Doel	Financiële bewaking en sturing van ruimtelijke projecten	
SMART doel	1. Financiële en inhoudelijke bewaking bij verkoop gemeentegrond bij concrete projecten.	2. Een zorgvuldige inpassing van de verdieping van de rijksweg A4 voor een betere woon-, werk- en leefomgeving, met extra recreatiemogelijkheden.
Activiteiten 2019	1.1 We bewaken de grondexploitaties van de nieuwbouwwontwikkelingen Driemaster en Amaliaplein.	2.1 We ontplooiën verkoopactiviteiten voor de ontwikkelingen Bospoort en het kavel aan de Boomgaardlaan.
	1.2 We leveren bouwrijpe gronden op bij Driemaster en Amaliaplein.	2.2 We leggen de recreatieve langzaamverkeerverbindingen aan.

Wat hebben wij bereikt?

1. Financiële en inhoudelijke bewaking bij verkoop gemeentegrond bij concrete projecten.

Dit deden we voor de projecten Driemaster en Amaliaplein.

2. Een zorgvuldige inpassing van de verdieping van de rijksweg A4 voor een betere woon-, werk- en leefomgeving, met extra recreatiemogelijkheden.

Dit is het W4-project. De nog te realiseren ontwikkellocaties in Bospoort en de ontwikkeling van het laatste kavel in het Mauritskwartier zijn hier onderdeel van. De fietsverbinding van de Munnikkenpolder via het toekomstige Groene Hart-centrum langs de N446 richting de Ruigekade is klaar.

Wat hebben wij ervoor gedaan?

1.1 We bewaken de grondexploitaties van de nieuwbouwwontwikkelingen Driemaster en Amaliaplein.

Project Driemaster omvat grondverkoop aan een marktpartij, een zorginstelling en een woningcorporatie. We verleenden alle drie partijen een omgevingsvergunning.

De bouw van de supermarkt en de woningen ging in zomer 2019 van start. Op basis van verschillende verkeersonderzoeken stelden we ook de verkeerscirculatie rond de Eicalaan en de Simon Smitweg vast. De maatregelen voor herinrichting - waaronder een bestemmingsplanwijziging - zijn ingrijpender en dus duurder dan we dachten. We maakten de schetsontwerpen. In 2020 volgen de verkeersbesluiten en de start van de uitvoering.

1.2 We leveren bouwrijpe gronden op bij Driemaster en Amaliaplein.

We leverden twee van de drie deelprojecten van Driemaster bouwrijp op aan de ontwikkelaar. Deze nam ze in uitvoering. Door bezuinigingen bij de derde ontwikkelende partij liep de oplevering van het perceel voor Philadelphia vertraging op. De oplevering van dat deel van de bouwrijpe grond staat nu gepland in maart 2020, de start van de bouw in april 2020. Het perceel aan het Amaliaplein leverden we bouwrijp op aan de ontwikkelaar. Het is nu in uitvoering.

2.1 We ontplooiën verkoopactiviteiten voor de ontwikkelingen Bospoort en het kavel aan de Boomgaardlaan.

Het kavel aan de Boomgaardlaan verkochten we in 2019 en leveren we in januari 2020 op. De verkoopinspanningen voor Bospoort hebben wel tot aanknopingspunten, maar nog niet tot concrete resultaten geleid.

2.2 We leggen de recreatieve langzaamverkeerverbindingen aan.

Dit project rondden we in 2019 af. Wel vindt nog nazorg plaats en wikkelen we het financieel af in 2020.

Prestatie-indicatoren

	Omschrijving	2017 (w)	2018 (w)	2019 (b)	2019 (w)
Prestatie-indicatoren	1.1.1 college- en raadsbesluit voor aangaan overeenkomst Driemaster	X			X
	1.1.2 vergunningverlening Driemaster		X		
	1.1.3 vergunningverlening Amaliaplein		X		
	1.2.1 verkoop en overdracht gronden Driemaster			50%	75%
	1.2.2 verkoop en overdracht gronden Amaliaplein			100%	100%
	2.1.1 verkoop en opleveren bouwrijpe grond paviljoens Bospoort Zuid			100%	n nb
	2.1.2 opleveren bouwrijpe grond Bospoort Noord	X			
	2.1.3 vergunningverlening Bospoort Noord			n nb	
	2.1.4 verkoop gronden kavel Boomgaardlaan			X	
	2.2 oplevering fietspad			100%	100 %

Waar staat je gemeente

Sinds 2017 staan er beleidsindicatoren in de programmabegroting en de jaarrekening. Zo kunnen we gemakkelijker gemeenten met elkaar vergelijken. In de tabel staan de indicatoren die voor dit programma relevant zijn. De peildatum is 31-12-2019. De gegevens komen van www.waarstaatjegemeente.nl. In de tabel staan de cijfers van Leiderdorp en het landelijk gemiddelde. De beleidsindicatoren zijn een aanvulling op de prestatie-indicatoren per subprogramma.

Progr.	Indicator	eenheid	periode	Leiderdorp	Nederland	Bron
2	Nieuw gebouwde woningen	per 1.000 woningen	2017	4	8,2	ABF
2	Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2018	205	172	CBS
2	Hernieuwbare elektriciteit	%	2018	4,3	Geen data	Rijkswaterstaat
2	Demografische druk	%	2019	80,8	69,8	CBS
2	Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw.15 t/m 64jr	2018	127,6	145,9	LISA
2	Functiemenging	%	2018	50,6	52,8	LISA

Wat heeft het gekost?

2 Aantrekkelijk Leiderdorp bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Wijziging Begroting	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019	Vershil 2019
2A Werken en ondernemen in het dorp	Lasten	90	161	0	161	90	71
	Baten	-18	-32	9	-23	-11	-13
Saldo		72	129	9	137	79	58
2B Wonen en recreëren in het dorp	Lasten	514	314	99	413	599	-186
	Baten	-267	-62	15	-47	-233	186
Saldo		247	252	114	366	366	1
2C Ruimte in het dorp	Lasten	8.141	8.321	857	9.178	7.700	1.478
	Baten	-6.230	-6.220	-3.441	-9.661	-8.952	-709
Saldo		1.911	2.101	-2.584	-483	-1.251	769
2D Dienstverlening in het dorp	Lasten	370	286	-13	273	394	-121
	Baten	-841	-745	-2	-747	-1.040	294
Saldo		-471	-458	-15	-474	-646	172
2E Grondexploitaties	Lasten	1.480	8.417	4.983	13.401	4.118	9.283
	Baten	-3.817	-9.253	-3.981	-13.234	-6.048	-7.186
Saldo		-2.337	-835	1.002	167	-1.930	2.097
Programma	Lasten	10.595	17.500	5.926	23.426	12.901	10.525
	Baten	-11.173	-16.312	-7.400	-23.712	-16.283	-7.428
Saldo van baten en lasten		-578	1.188	-1.474	-286	-3.382	3.097
Reserves	Toevoeging	5.335	1.716	1.519	3.236	6.405	-3.169
	Onttrekking	-3.230	-801	131	-669	-669	0
Mutaties reserves		2.105	916	1.650	2.566	5.735	-3.169
Resultaat		1.527	2.104	177	2.280	2.353	-72

Verschillen programma's begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk 2019

We baseren de verschillenanalyse op afwijkingen > € 50.000. Afwijkingen < € 50.000 per programmaonderdeel lichten we niet nader toe.

2A Werken en ondernemen in het dorp

Lasten: In 2019 stond lange tijd een vacature open voor beleid economische aangelegenheden. Hierdoor voerden we een aantal projecten niet of slechts gedeeltelijk uit. Er ontstond een onderbesteding van ongeveer € 66.000.

2B Wonen en recreëren in het dorp

Lasten en baten:

- Bijna heel 2019 verhuurden we het A4/HSL-informatiecentrum aan Tennet. De huurinkomsten zijn onderdeel van de afspraken in de verkoopovereenkomst van het informatiecentrum en van het project Transformatie A4/HSL-informatiecentrum. Omdat de verkoop vertraging opliep en pas in 2020 plaatsvindt, namen we de huurinkomsten op als 'nog te betalen post'. Zo ontstaat er geen tekort in 2020. Hierdoor ontstond zowel aan de inkomsten- als aan de uitgavenkant een overschrijding van de begroting van ongeveer € 70.000. Meer informatie hierover staat in paragraaf 4.3.6, waarin we de grote projecten toelichten.
- In 2018 stelde de provincie Zuid-Holland een subsidie van € 100.000 beschikbaar voor de Campagne Groene Cirkels Bijenlandschap. Zowel de uitgaven als de inkomsten van deze subsidie verantwoordden we in boekjaar 2019. Hierdoor ontstond in 2019 zowel aan de lasten- als de batenkant een afwijking ten opzichte van de begroting.

2C Ruimte in het dorp

Lasten en baten:

De grootste afwijkingen binnen programma 2C ontstonden door de mutaties door de vrijval van de voorziening IBOR en de vorming van vijf nieuwe voorzieningen voor groot onderhoud in de openbare ruimte. In de 1e Bestuursrapportage 2019 werd de begrotingswijziging vastgesteld voor de vrijval van de voorziening IBOR en de dotaties aan de vijf nieuwe voorzieningen: kunstwerken € 400.000, water € 200.000, straatmeubilair € 10.000, groen € 20.000 en wegen € 100.000. Dit gebeurde volgens de vastgestelde geactualiseerde beheerplannen openbare ruimte. Op aanwijzing van de accountant liepen deze mutaties niet via de exploitatie, maar muteerden we ze rechtstreeks op de balans. Hierdoor ontstond aan zowel de lasten- als de batenkant in totaal een afwijking van € 730.000 ten opzichte van de raming. Daarnaast boekten we een extra vrijval van € 338.000 aan de exploitatie. De raad informeerden we eerder al over het opheffen van de oude voorziening IBOR, namelijk in de 2e Bestuursrapportage 2019 en in het raadsvoorstel voor de dekking voor de baggerwerkzaamheden (raadsvergadering 2 maart 2020). Deze jaarrekening 2019 formaliseert het opheffen van de voorziening IBOR.

Lasten:

- **Implementatiekosten Omgevingswet:** Er ontstond een onderbesteding van ongeveer € 227.000 op het budget voor implementatiekosten Omgevingswet. Dit overschot stortten we in de reserve implementatiekosten Omgevingswet.
- **Gebiedsvisie Baanderij:** We zetten het project voort in 2020. Op het budget voor 2019 resteerde een saldo van € 37.500. Dit namen we mee in het voorstel voor resultaatbestemming 2019.
- **Inventarisatie watergangen:** Via de 1e Bestuursrapportage 2019 stelden we € 50.000 beschikbaar voor een inventarisatie van de watergangen voor de actualisatie van het baggerbeheerplan. In 2019 kon de inventarisatie echter niet plaatsvinden. Door de PFAS-problematiek was er geen onderzoeksbureau beschikbaar. De inventarisatie moet nu in 2020 plaatsvinden. Daarom namen we het budget voor de inventarisatie mee in het voorstel voor resultaatbestemming 2019.
- **Groenonderhoud:** Door personele omstandigheden voerden we in 2019 minder groenonderhoud uit. Hierdoor ontstond een onderbesteding van € 54.000.
- **Straatvegen en onkruidvrij houden van wegen:** 2019 was een aanloopjaar naar een beter straatbeeld door een combinatie van straatvegen en onkruidbeheersing. Per saldo was er in 2019 een onderbesteding van € 50.000, maar vanaf 2020 zetten we het hele budget in.
- **Wegen binnen de bebouwde kom:** In 2019 ontstond een budgetoverschrijding van ongeveer € 100.000. Dit kwam vooral door achterstallig onderhoud aan wegen binnen de bebouwde kom en waterschapsbelastingen.

- *Lichtmasten*: In de 2e Bestuursrapportage 2019 stelden we € 40.000 beschikbaar voor lichtmastnummering. De inschatting van € 40.000 bleek te hoog. Met de opdrachtnemer zochten we naar alternatieve, goedkopere oplossingen. We konden de omnummering uitvoeren voor ongeveer € 10.000. Daarnaast ontstond op het budget lichtmasten een onderbesteding van ongeveer € 85.000. Dit kwam onder andere door een aantal onderhoudswerkzaamheden die we doorschoven naar 2020. Ook bespaarden we op advieskosten voor het onderhoud van lichtmasten door veel kleine berekeningen zelf uit te voeren.
- *Verkeerslichten*: In 2019 veranderde de onderhoudspartij. Met als gevolg dat we minder preventief onderhoud deden, we schoven het door naar 2020. Hierdoor ontstond een onderbesteding van € 33.000.
- *Pompen en riolen*: We egaliseren de inkomsten en uitgaven voor pompen en riolen jaarlijks met de voorziening riolering derden. Dit resulteerde in 2019 in een lagere dotatie aan de voorziening: € 62.000 lager dan geraamd.

Baten:

- Op de inkomstenpost voor inzameling van textiel en papier ontstond in 2019 een nadeel. Dit komt doordat het totale aanbod veel groter was en de kwaliteit van aanlevering lager. De inkomsten zijn € 157.000 lager dan geraamd. We verwerken de verlaging van de inkomsten voor 2020 in de 1e Bestuursrapportage 2020 en we betrekken de structurele verlaging van het inkomstenbudget bij het opstellen van de Kadernota 2021.
- De baten rioolheffing waren in 2019 ongeveer € 140.000 lager dan begroot. Dit tekort egaliseerden we met de voorziening riolering derden.

2D Dienstverlening in het dorp

Baten: De opbrengst leges kwam met € 200.000 hoger uit dan begroot. Dit komt onder andere door de opbrengst leges van de bouwprojecten 'de Ridder' en 'de Jonker' (ook wel bekend als de Driemaster). In totaal gaat het om 98 huurwoningen, de helft in de vrije huursector en de helft in de sociale huursector.

2E Grondexploitaties

De grondexploitaties lopen over meerdere jaren. De begroting 2019 - op basis van de GIG 2019 - is een momentopname en de werkelijke uitgaven lopen meestal niet synchroom. Per saldo geeft dit geen resultaat op de exploitatie, omdat we de gemaakte kosten en opbrengsten activeren op de balans. Bij afronding van een project verrekenen we het resultaat met de reserve bouw- en grondexploitaties. Als de uiteindelijke prognose van een grondexploitatie negatief is, komt dit tot uiting in een dotatie aan de voorziening negatieve grondexploitatie. Om bovenstaande redenen analyseren we voor programma 2E niet het verschil tussen begroot en werkelijk, maar geven we een verklaring voor het werkelijke resultaat op de jaarrekening 2019.

Programma 2E Grondexploitaties had een positief resultaat van € 1.930.000. Dit positief resultaat ontstond vooral door de betere prognose voor de negatieve grondexploitatie fietsbruggen en -paden. Hierdoor konden we de voorziening verlagen met een bedrag van ongeveer € 1.550.000. Daarnaast vonden twee tussentijdse winstnemingen plaats. Conform de Poc-methode (BBV-regelgeving: percentage of completion) bedroeg de tussentijdse winstneming voor Amaliaplein € 250.000 en voor de Driemaster € 150.000.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 2 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Wijziging Begroting	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019	Vershil 2019
Bouw- en grondexploitaties	Toevoeging	2.607	1.106	-1.106	0	2.035	-2.035
	Onttrekking	-412	-404	166	-238	-238	0
Saldo		2.195	702	-940	-238	1.797	-2.035
Egalisatiereserve omgevingsvergunning	Toevoeging	0	0	0	0	64	-64
	Onttrekking	-178	-20	0	-20	-20	0
Saldo		-178	-20	0	-20	44	-64
Egalisatiereserve reiniging	Toevoeging	1.470	224	40	264	275	-11
	Onttrekking	-1.260	0	-35	-35	-35	0
Saldo		210	224	5	229	240	-11
Implementatiekosten omgevingswet	Toevoeging	476	0	0	0	227	-227
	Onttrekking	0	-155	0	-155	-155	0
Saldo		476	-155	0	-155	72	-227
Egalisatie exploitatielasten prog.2	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-681	0	0	0	0	0
Saldo		-681	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Integraal Beheer	Toevoeging	545	386	2.586	2.972	3.566	-594
	Onttrekking	-698	-221	0	-221	-221	0
Saldo		-153	165	2.586	2.751	3.345	-594
Reserve Duurzaamheid	Toevoeging	238	0	0	0	237	-237
	Onttrekking	0	0	0	0	0	0
Saldo		238	0	0	0	237	-237
Totaal	Toevoeging	5.335	1.716	1.519	3.236	6.405	-3.169
	Onttrekking	-3.230	-801	131	-669	-669	0
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 2		2.105	916	1.650	2.566	5.735	-3.169

Verschillen mutatie reserves begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk 2019 > € 15.000

Reserve bouw- en grondexploitaties

We stortten € 2.035.000 in de reserve bouw en grondexploitaties. Die storting bestaat uit een (tussentijdse) winstneming van € 400.000 en vrijval uit de voorziening negatieve grondexploitaties van € 1.557.000. Verder voegden we op het voordelige saldo op overige grondexploitatie € 77.000 weer toe aan de reserve.

Egalisatiereserve omgevingsvergunning

Het voordelige saldo op omgevingsvergunningen 2019 van € 64.000 voegden we toe aan de egalisatiereserve omgevingsvergunning.

Egalisatiereserve reiniging

Het voordeel op het taakveld afval van € 11.000 voegden we toe aan de egalisatiereserve reiniging.

Reserve implementatiekosten Omgevingswet

Het niet gebruikte budget van € 227.000 voor de implementatie van de Omgevingswet stortten we terug in de reserve.

Reserve integraal beheer openbare ruimte (IBOR)

Aan de bestemmingsreserve integraal beheer voegden we in totaal € 594.000 meer toe dan geraamd. Dat bedrag bestaat voor € 256.000 uit het voordelige resultaat op onderhoudsbudgetten in de openbare ruimte. Verder wikkelden we in 2019 de voorziening IBOR af. We splitsten deze voorziening deels in een voorziening per domein (naar de stand per 01-01-2020) volgens de in 2019 vastgestelde beheerplannen. Conform het raadsbesluit van 2 maart voegden we € 400.000 toe aan de voorziening water. Het restant van de voorziening van € 338.000 viel in de jaarrekening 2019 vrij en voegden we vervolgens als resultaatafhankelijke mutatie toe aan de reserve integraal beheer openbare ruimte.

Reserve duurzaamheid

Op 27 januari 2020 besloot de raad conform het raadsvoorstel 'Decembercirculaire 2019 en herstelbesluit Septembercirculaire 2019 Gemeentenfonds' tot een eenmalige resultaatafhankelijke mutatie van € 237.000 aan de reserve duurzaamheid. Het gaat om de door het Rijk beschikbaar gestelde klimaatmiddelen als onderdeel van de algemene uitkering.

Programma 3: Bestuur en organisatie van Leiderdorp

3A Bestuur

Inleiding

Doel	Rekening houdend met het coalitieakkoord is het beleid in hoge mate gericht op een actieve rol van inwoners, maatschappelijke instellingen en bedrijven. Gemeenten, inwoners, maatschappelijke instellingen en bedrijven trekken samen op om beleidsdoelstellingen te verwezenlijken en uit te voeren.
SMART doel	1. De inwoners, instellingen en ondernemers zijn tevreden over de samenwerking met de gemeente.
Activiteiten 2019	1.1 We richten opgaveteams op.
	1.2 We geven wijkgericht werken verder vorm.
	1.3 We vergroten het eigenaarschap van resultaatteams.
	1.4 We analyseren de burgerpeiling en voeren verbeterpunten door.

Wat hebben we bereikt?

1. De inwoners, instellingen en ondernemers zijn tevreden over de samenwerking met de gemeente.

In 2019 voerden we de tweejaarlijkse inwonersenquête uit. De samenwerking met de gemeente scoorde een 6,5. Dat is vergelijkbaar met de waardering in 2017.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We richten opgaveteams op.

In 2019 gaven we het opgavegericht werken verder vorm. We richtten opgaveteams op en versterkten ze. Binnen de organisatie troffen we maatregelen om opgavegericht werken mogelijk te maken.

1.2 We geven wijkgericht werken verder vorm.

We gaven het wijkgericht werken in 2019 verder vorm. De energieambassadeurs, straatjutters, de verbouwing van het Milieu Educatief Centrum en de Sterrentuin zijn voorbeelden van onze ondersteuning en facilitering van het wijkgericht werken. Met de raad maakten we resultaatafspraken over openbaar beheer. Binnen deze kaders kunnen we met bewoners in gesprek gaan. In het sociaal domein versterkte onze samenwerking met Inluzio Leiderdorp de verbinding met de inwoners.

1.3 We vergroten het eigenaarschap van resultaatteams.

In 2019 maakten we de beoogde resultaten per resultaatteam explicieter. Zo vergrootten we het eigenaarschap. Want de verantwoordelijkheden zijn nu voor alle teamleden duidelijker.

1.4 We analyseren de burgerpeiling en voeren verbeterpunten door.

In 2019 voerden we de tweejaarlijkse burgerpeiling uit. Uit de analyse van de uitkomsten bleek dat we de prestatie-indicatoren niet hoeven aan te passen. De uitkomsten werken we in 2020 uit tot verbeterpunten.

	Omschrijving	2017 (w)	2018 (w)	2019 (b)	2019 (w)
Prestatie-indicatoren	1. waardering samenwerking	6,5 ¹	niet gemeten	geen	6,5
	1.1 en 1.2 inwoners en organisaties krijgen voldoende ruimte om ideeën en initiatieven te realiseren	20% ²	niet gemeten	geen	16%
	1.4 % inwoners dat (heel) veel vertrouwen heeft in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd	31%	niet gemeten	geen	niet gemeten

- 1 Veel Leiderdorpers konden de samenwerking met de gemeente niet met een rapportcijfer waarderen. 60% van de inwoners gaf een rapportcijfer voor de samenwerking met de gemeente. Gemiddeld gaven ze – net als in 2017 - een 6,5. 21% gaf een 8 of hoger en 20% waardeerde de samenwerking met een onvoldoende.
- 2 De meerderheid van de Leiderdorpers (72%) kon geen antwoord geven op de vraag of de gemeente de inwoners voldoende ruimte biedt om ideeën en initiatieven te realiseren. Er zijn geen statistische verschillen met 2017.

3B Bedrijfsvoering

Inleiding

Doel	Een effectieve, efficiënte en goed georganiseerde bedrijfsvoering			
SMART doel	1. Het ontwikkelen van een robuuste en veilige informatievoorziening.	2. Versterken van de (regionale) samenwerking op bedrijfsvoeringsgebied.	3. Personele formatie op orde voor taakuitbreiding.	4. Realisatie garantiebanen.
Activiteiten 2019	1.1 We hebben een actueel informatiebeveiligingsbeleid en -plan.	2.1 We maken leveringsafspraken.	3.1 We breiden de formatie uit voor de uitvoering van extra en nieuwe taken.	4.1 We creëren garantiebanen volgens de vastgestelde normen.
	1.2 We melden en registreren informatiebeveiligingsincidenten.	2.2 We evalueren de gemaakte afspraken.		
	1.3 We voldoen aan de eisen van de Algemene verordening gegevensbescherming.			

Wat hebben we bereikt?

1. Het ontwikkelen van een robuuste en veilige informatievoorziening.

Onze organisatie moet voldoen aan de wettelijke beveiligingsverplichtingen die voor elke overheidsorganisatie gelden. Wij hanteren het gemeenschappelijk normenkader, met de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG) als kader. Vanaf 2020 geldt een nieuwe normenkader: de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Deze norm is gebaseerd op de internationaal geaccepteerde norm voor informatiebeveiliging 27001.

In 2019 voerden we de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) uit, met goed gevolg. Met de ENSIA leggen we verantwoording af over informatieveiligheid, de basisregistraties, Suwinet en DigiD, aan de rijksoverheid en aan de eigen raad (via de P&C-cyclus, zie paragraaf 3.4). In juli 2019 stelden we een team informatiebeveiliging en privacy samen. Het team bestaat uit drie privacybeheerders, drie Information Security Officers en een Chief Information Security Officer. Het team is ondergebracht bij Servicepunt71 en heeft als taak de informatieveiligheid in de Leidse regio te verhogen. Ook ziet het team toe op de naleving van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).

2. Versterken van de (regionale) samenwerking op bedrijfsvoeringsgebied.

We hebben onze bedrijfsvoering grotendeels belegd bij Servicepunt71. De vier gemeenten Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest en Zoeterwoude zijn eigenaar van Servicepunt71. Servicepunt71 voert de bedrijfsvoeringsactiviteiten uit op het gebied van financiën, juridische zaken, HRM, ICT, inkoop en facilitaire zaken. Het uitgangspunt is om op al deze gebieden zoveel mogelijk samen te werken en de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten. Zo verminderen we de kwetsbaarheid en verhogen we de kwaliteit en deskundigheid. De eigenaren breidden de dienstverlening van Servicepunt71 uit met taken op het gebied van informatievoorziening en -beheer en privacy. Deze vallen onder het programma VRIS (Versterking Regionale I-Samenwerking).

3. Personele formatie op orde voor taakuitbreiding.

We willen onze taken goed en doelmatig uitvoeren. Wanneer we extra taken en opgaven krijgen, moeten we de formatie uitbreiden.

4. Realisatie garantiebanen.

In het Sociaal Akkoord van 11 april 2013 legden het kabinet en de Stichting van de Arbeid afspraken vast over banen voor mensen met een arbeidsbeperking. Uiteindelijk moeten er 125.000 banen bijkomen. De marktsector neemt 100.000 banen voor zijn rekening, de overheid 25.000 banen. Voor Leiderdorp betekende dit dat we in 2019 4,05 garantiebanen moesten hebben in de ambtelijke organisatie.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We hebben een actueel informatiebeveiligingsbeleid en -plan.

We stelden een nieuw regionaal informatiebeveiligingsbeleid - gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) - en een nieuw regionaal privacybeleid op. In 2020 stellen de colleges deze beleidsstukken vast.

1.2 We melden en registreren informatiebeveiligingsincidenten.

We houden een overzicht bij van de gemelde informatiebeveiligingsincidenten en datalekken. In 2019 hadden we zes incidenten. Dit is één incident minder dan in 2018. Vijf incidenten waren datalekken. Daarvan meldden we één bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

1.3 We voldoen aan de eisen van de Algemene verordening gegevensbescherming.

2019 stond in het teken van organisatorische veranderingen. Regionaal brachten we de privacy-officers onder bij Servicepunt71. Ook veranderden we de privacy-organisatie van een 'ad-hoc basis' naar een professionele organisatie waarin de PDCA-cyclus centraal staat. De regionale reorganisatie VRIS en nieuwe ontwikkelingen in het vakgebied waren aanleiding om het strategische en operationele privacybeleid te herzien. We stelden een bewustwordingsjaarplan 2020 op. Academie71 - het opleidingsplatform van de gemeenten en Servicepunt71 - biedt een workshop informatiebeveiliging en privacy aan. Het bijhouden van het register van verwerkingen en de administratie van verwerkersovereenkomsten zijn continue processen.

2.1 We maken leveringsafspraken.

De leveringsafspraken bevatten de collectieve opgaven voor alle deelnemende gemeenten. In 2019 namen we geen specifieke eigen opgaves in de leveringsafspraken op.

Op 1 juli 2019 ronden we de eerste fase van het VRIS-traject af. De medewerkers met werkzaamheden op het gebied van informatievoorziening - waaronder informatiemanagement en -beveiliging, privacy, enterprise-architectuur en projectportfoliomanagement in het I-domein - brachten we onder bij Servicepunt71.

2.2 We evalueren de gemaakte afspraken.

We evalueren de afspraken met Servicepunt71 en sturen waar nodig en mogelijk bij.

3.1 We breiden de formatie uit voor de uitvoering van extra en nieuwe taken.

In 2019 gebruikten we de extra formatieruimte voor de kostenverhoging van inhuur. Dit had te maken met knelpunten op de arbeidsmarkt. De vaste formatie pakte de extra taken zo goed mogelijk op. Dit leidde echter tot een hoge werkdruk en is geen oplossing voor de langere termijn. In 2020 hopen we oplossingen voor de langere termijn te vinden.

4.1 We creëren garantiebanen volgens de vastgestelde normen.

In 2019 hadden we 5,13 garantiebanen. Dat aantal ligt boven de gestelde norm van 4,05. Toch daalde het aantal ten opzichte van 2018. Dit komt door het vertrek van één medewerker met een garantiebaan op 1 mei 2019.

Prestatie-indicatoren

	Omschrijving	2017 (w)	2018 (w)	2019 (b)	2019 (w)
Prestatie-indicatoren	1.1 het voldoen aan de normen voor informatieveiligheid	80%		92%	
	4.1 garantiebanen volgens de vastgestelde normen	3,3	5,61	4,05	5,13

3C Regiozaken

Inleiding

We voeren onze bestuurlijke opgaven bestuurlijk zelfstandig uit. We werken samen met omliggende gemeenten en leggen verbindingen met onze maatschappelijke, bestuurlijke en private partners. Zo werken we effectief en efficiënt voor onze inwoners en maken we gebruik van kennis en kunde binnen de regio. Deze uitgangspunten staan in de Toekomstvisie Leiderdorp 2025 'Samenwerken en Verbinden'. Op bestuurlijke vlak is samenwerking in de Leidse regio waar mogelijk en wenselijk het uitgangspunt.

Doel Regionale bestuurskracht versterken door regionale samenwerking				
SMART doel	1. Betere krachtenbundeling op de schaal van de Leidse regio.	2. Betere krachtenbundeling voor strategische onderwerpen op de schaal van Holland Rijnland.	3. Meer sturing op gemeenschappelijke regelingen waaraan Leiderdorp deelneemt.	4. Op bovenlokaal niveau bestuurlijk en ambtelijk samenwerken en op veiligheidsthema's samen optrekken met veiligheidspartners, zoals politie, veiligheidsregio, Veiligheidshuis, maar ook collega-gemeenten.
	1.1 In deze raadsperiode nemen we geen besluit dat onherroepelijk leidt tot een gemeentelijke herindeling. De uitvoering van de Toekomstvisie Leidse regio 2027 vindt uitsluitend binnen de bestaande samenwerkingsverbanden plaats. Om inzicht te krijgen in de effecten van voortzetting van de huidige, lichte regionale samenwerking laten wij in 2018 een onderzoek doen door een extern bureau, de uitkomsten bieden we in 2019 aan de gemeenteraad aan.	2.1 Holland Rijnland behartigt de strategische belangen die de Leidse regio overstijgen.	3.1 Leiderdorp is in elke belangrijke (strategische) groep in de regio vertegenwoordigd.	4.1 We blijven continu afstemmen en samen bepalen welke acties nodig zijn, bijvoorbeeld bij terugkeer van ex-gedetineerden of bij huiselijk geweld.
	1.2 Onderwerpen op operationeel en/of tactisch niveau, die het lokale belang overstijgen, werken we in eerste instantie uit op het niveau Leidse regio.		3.2 Binnen de grootste gemeenschappelijke regelingen - RDOG HM, VRHM, ODWH - werken we verder aan het bevorderen van financiële transparantie, kwaliteitsbeoordeling en governance.	4.2 We blijven continu afstemmen en samen bepalen welke acties nodig zijn, bijvoorbeeld na incidenten en crises.
Activiteiten 2019	1.3 De colleges, raden en ambtelijke organisaties ontmoeten en spreken elkaar vanuit de inhoud.		3.3 Voor alle gemeenschappelijke regelingen gebruiken we het Leiderdorps regiomodel in de Leiderdorps organisatie.	4.3 We blijven continu afstemmen en samen bepalen welke acties nodig zijn, bijvoorbeeld bij radicalisering of aanpak van georganiseerde criminaliteit.

Doel Regionale bestuurskracht versterken door regionale samenwerking				
	1.4 Portefeuillehouders stemmen voorafgaand aan regionale vergaderingen hun standpunten over de belangrijkste onderwerpen met elkaar af.		3.4 Vertegenwoordigers van Leiderdorp in gemeenschappelijke regelingen zoeken voorafgaand aan de vergaderingen draagvlak voor hun keuzes en standpunten bij andere deelnemers.	

Wat hebben we bereikt?

1. *Betere krachtenbundeling op de schaal van de Leidse regio.*

De vijf gemeenten in de Leidse regio vormen samen een aaneengesloten gebied. Er komen steeds grotere, complexere opgaven op de Leidse regio af. Daarom willen we de krachten bundelen. In de toekomstvisie Leiderdorp 2025 'Samenwerken en Verbinden' legde de raad vast dat we in eerste instantie samenwerken op de schaal van de Leidse regio. Samenwerking waar mogelijk en wenselijk is het uitgangspunt. Najaar 2016 stelden de raden van de vijf gemeenten de gezamenlijke Toekomstvisie Leidse regio 2027 'Kwaliteiten versterken, krachten verenigen' vast. Hierin staan de gezamenlijke kwaliteiten en ambities beschreven. In 2017 spraken de vijf gemeenten intensief met elkaar over de beste bestuurlijke samenwerkingsvorm om regionale vraagstukken met meer slagkracht en realisatiekracht te kunnen oppakken. Dit leidde echter niet tot een gedeelde keuze voor een samenwerkingsvorm.

2. *Betere krachtenbundeling voor strategische onderwerpen op de schaal van Holland Rijnland.*

Leiderdorp neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling Holland Rijnland, een strategisch samenwerkingsverband van en voor dertien gemeenten. In november 2019 stelde het algemeen bestuur de Regionale Agenda 2019-2023 vast. Dit document geeft richting aan de begrotingsafspraken en de verantwoording van Holland Rijnland. In de Regionale Agenda staan maatschappelijke opgaven voor economie & leefomgeving en maatschappij, waaraan samenwerking in Holland Rijnland-verband bijdraagt. Verder streeft Holland Rijnland naar een nieuwe werkwijze, met andere vormen van raadsbetrokkenheid bij politiek relevante onderwerpen.

Holland Rijnland voert ook taken uit op het gebied van jeugdhulp, leerplicht, woonruimteverdeling en doelgroepenvervoer. Maar het accent ligt op regionaal organiseren, een platformfunctie vervullen, lobby namens de gemeenten richting provincie, rijk en externe partijen, belangenbehartiging en ontwikkelingen en kansen signaleren. Gemeenten leveren zelf ambtelijke expertise en capaciteit om de taken te vervullen.

3. *Meer sturing op gemeenschappelijke regelingen waaraan Leiderdorp deelneemt.*

In de aansturing van de verschillende gemeentelijke regelingen is het essentieel om ons steeds bewust te zijn van de eigen rol en taak: opdrachtgever, opdrachtnemer, eigenaar of klant. We benutten momenten in de planning- en controlcyclus van de gemeenschappelijke regelingen om invloed uit te oefenen. Denk aan de kadernota en de begroting.

4. *Op bovenlokaal niveau bestuurlijk en ambtelijk samenwerken en op veiligheidsthema's samen optrekken met veiligheidspartners, zoals politie, veiligheidsregio, Veiligheidshuis, maar ook collega-gemeenten.*

We werken op bovenregionaal niveau samen omdat criminaliteit en onveiligheid niet bij de gemeente- en regiogrens begint of ophoudt. Criminaliteit en onveiligheid vragen om een stevige integrale samenwerking in beleid en uitvoering. Ook samenwerking met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties is essentieel. Zij kunnen immers zelf een grote impact hebben op de veiligheid in Leiderdorp. Denk aan incidenten signaleren en melden, weerbaarder worden tegen criminaliteit én een sociaal verbindend netwerk aan medebewoners bieden.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 In deze raadsperiode nemen we geen besluit dat onherroepelijk leidt tot een gemeentelijke herindeling. De uitvoering van de Toekomstvisie Leidse regio 2027 vindt uitsluitend binnen de bestaande samenwerkingsverbanden plaats. Om inzicht te krijgen in de effecten van voortzetting van de huidige, lichte regionale samenwerking laten wij in 2018 een onderzoek doen door een extern bureau, de uitkomsten bieden we in 2019 aan de gemeenteraad aan.

In 2018-2019 onderzocht organisatieadviesbureau TwynstraGudde de effecten van voortzetting van de lichte regionale samenwerking vanuit Leiderdorps perspectief. In april 2019 bood het college het onderzoeksrapport aan de raad aan. Tijdens het politieke debat over dit rapport nam de raad unaniem een motie aan om het tweede onderzoek naar fusie al in 2019 te starten en af te ronden.

Op dit moment voert organisatieadviesbureau Berenschot een onderzoek uit naar de effecten, kansen en bedreigingen van een gemeentelijke herindeling. Een afvaardiging van de raad boog zich over de vraagstelling voor dit onderzoek, zoals afgesproken in de raadsvergadering van 20 mei 2019. Het college gebruikte de vraagstelling bij de selectie van het onderzoeksbureau.

Op basis van deze twee onderzoeken kan Leiderdorp een strategische keuze maken voor de eigen bestuurlijke toekomst. De opdrachten voor de onderzoeken komen nog uit het vorige coalitieakkoord (LPL-VVD-CDA): op 10 mei 2017 sprak de gemeenteraad van Leiderdorp unaniem de wens uit om de scenario's van lichte samenwerking en van fusie verder te onderzoeken.

1.2 Onderwerpen op operationeel en/of tactisch niveau, die het lokale belang overstijgen, werken we in eerste instantie uit op het niveau Leidse regio.

Voor Leiderdorp vormt de Leidse regio de basiscoalitie voor samenwerking, voor bestaande en voor nieuwe onderwerpen. Om in bredere samenwerkingsverbanden meer impact te hebben, spraken we als Leidse regio waar mogelijk met één mond.

1.3 De colleges, raden en ambtelijke organisaties ontmoeten en spreken elkaar vanuit de inhoud.

Wij onderschrijven de zeven ambities uit de Toekomstvisie Leidse regio 2027. We pakken de zeven ambities binnen de bestaande regionale samenwerkingsverbanden op. Samenwerking op inhoud is voor ons het uitgangspunt. Wie urgentie voelt of kansen ziet, neemt het initiatief om de andere gemeenten te benaderen. En wie wil aansluiten, sluit aan.

1.4 Portefeuillehouders stemmen voorafgaand aan regionale vergaderingen hun standpunten over de belangrijkste onderwerpen met elkaar af.

Er vindt regelmatig portefeuillehoudersoverleg plaats in Leidse regio-verband. Voorafgaand aan regionale vergaderingen stemden portefeuillehouders af over belangrijke onderwerpen.

2.1 Holland Rijnland behartigt de strategische belangen die de Leidse regio overstijgen.

Het samenwerkingsverband Holland Rijnland behartigt de regionale belangen aan overlegtafels op provinciaal niveau, Zuidvleugelniveau en metropool- of Randstadniveau. Daarnaast fungeert Holland Rijnland in sommige gevallen als aanspreekpunt voor andere overheden of partijen.

Een projectgroep met medewerkers van deelnemende gemeenten, de provincie Zuid-Holland en de omgevingsdienst werkte het Regionaal Energieakkoord (2017) uit tot een regionale energiestrategie. Holland Rijnland coördineerde dit programma. Voorjaar 2019 diende Holland Rijnland de geactualiseerde kantorenstrategie in bij de Provincie Zuid-

Holland. Het algemeen bestuur stemde in met verlenging van het regionaal groenprogramma tot en met 2024. Hierin krijgen 'icoonprojecten' prioriteit. Dit zijn grote, cluster-overstijgende projecten, bijvoorbeeld voor biodiversiteit en waterrecreatie. Ook werkte Holland Rijnland aan de integratie van het project Hart van Holland.

3.1 Leiderdorp is in elke belangrijke (strategische) groep in de regio vertegenwoordigd.

Raadsleden, portefeuillehouders en ambtenaren ontmoeten elkaar regelmatig in regionaal verband. Het college stemde strategisch af over de eventuele bekleding van bestuursfuncties in regionale samenwerkingsverbanden, ook omdat dit extra bestuurlijke en ambtelijke inzet vraagt.

3.2 Binnen de grootste gemeenschappelijke regelingen - RDOG HM, VRHM, ODWH - werken we verder aan het bevorderen van financiële transparantie, kwaliteitsbeoordeling en governance.

Waar mogelijk namen we zitting in de auditcommissies. Bij de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen benadrukten we steeds dat het beleid leidend moet zijn en dat de financiën het beleid volgen. Ook benadrukten we steeds het belang van transparantie en een goede financiële onderbouwing.

3.3 Voor alle gemeenschappelijke regelingen gebruiken we het Leiderdorps regiomodel in de Leiderdorpse organisatie.

Het Leiderdorps regiomodel zorgt dat invloed uitoefenen, sturen, toezicht houden en verantwoording afleggen zo goed mogelijk gebeuren. Voorbeelden zijn het adviesproces en het gebruik van annotatieformats.

3.4 Vertegenwoordigers van Leiderdorp in gemeenschappelijke regelingen zoeken voorafgaand aan de vergaderingen draagvlak voor hun keuzes en standpunten bij andere deelnemers.

Een coalitie kan meer bereiken als ze met één standpunt naar buiten treedt. Voorafgaand aan de vergaderingen van het algemeen bestuur van Holland Rijnland stemde de delegatie van de Leidse regio-gemeenten standpunten met elkaar af. Ook deelden ze moties en amendementen met elkaar.

4.1 We blijven continu afstemmen en samen bepalen welke acties nodig zijn, bijvoorbeeld bij terugkeer van ex-gedetineerden of bij huiselijk geweld.

Samen met de professionele organisaties bepalen we wat nodig is om de openbare orde en veiligheid te borgen. In 2019 waren we structureel in gesprek met onze zorg- en veiligheidspartners over de voortgang van de uitvoering van het Integraal Veiligheidsbeleid, het bespreken van signalen, afstemmen op thematiek, het versterken van de samenwerking of het gezamenlijk inrichten van een persoonsgerichte aanpak.

4.2 We blijven continu afstemmen en samen bepalen welke acties nodig zijn, bijvoorbeeld na incidenten en crises.

Samen met de politie, brandweer en GHOR moeten we het risico op crises en rampen inperken. In 2019 waren we doorlopend in gesprek om de uitvoering te laten aansluiten op de maatschappelijke ontwikkelingen. Denk aan een betere integrale samenwerking rondom terrorismegevolgbestrijding of de RijnlandRoute. Als zich een incident voordoet, evalueren we de aanpak na afloop multidisciplinair. De uitkomsten verwerken we in de geldende werkwijze. Zo verbeteren we de kwaliteit van onze crisisorganisatie voortdurend.

4.3 We blijven continu afstemmen en samen bepalen welke acties nodig zijn, bijvoorbeeld bij radicalisering of aanpak van georganiseerde criminaliteit.

We werken op bovenregionaal niveau samen omdat deze vormen van criminaliteit niet bij de gemeente- en regiogrens begint of ophoudt. De aanpak van radicalisering en georganiseerde criminaliteit vraagt om een stevige integrale samenwerking in beleid en uitvoering. In 2019 waren we doorlopend in gesprek met partners als het Regionaal

Informatie- en Experticeentrum voor Georganiseerde Criminaliteit, het Haags Economisch Interventieteam, de politie, maatschappelijke organisaties, het Veiligheidshuis en Halt. Deze gesprekken resulteerden onder andere in integrale controles op ondermijning, het invoeren van de Bibob-beleidsregel en het bevorderen van de signaleringsbekwaamheid van onze interne medewerkers.

Waar staat je gemeente

Sinds 2017 staan er beleidsindicatoren in de programmabegroting en de jaarrekening. Zo kunnen we gemakkelijker gemeenten met elkaar vergelijken. In de tabel staan de indicatoren die voor dit programma relevant zijn. De peildatum is 31-12-2019. De gegevens komen van www.waarstaatjegemeente.nl. In de tabel staan de cijfers van Leiderdorp en het landelijk gemiddelde. De beleidsindicatoren zijn een aanvulling op de prestatie-indicatoren per subprogramma.

Progr.	Indicator	eenheid	periode	Leiderdorp	Nederland	Bron
3	Winkeldiefstallen	per 1.000 inwoners	2018	1,1	2,2	CBS
3	Geweldsmisdrijven	per 1.000 inwoners	2018	2,8	4,8	CBS
3	Diefstallen uit woning	per 1.000 inwoners	2018	1,5	2,5	CBS
3	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	per 1.000 inwoners	2018	2,8	5,4	CBS
3	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2019	5,47	NNB	Eigen gegevens
3	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2019	5,25	NNB	Eigen gegevens
3	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2019	551	NNB	Eigen realisatie
3	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2019	15%	NNB	Eigen realisatie

Wat heeft het gekost?

3 Bestuur en organisatie Leiderdorp bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Wijziging Begroting	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019	Vershil 2019
3A Bestuur	Lasten	1.479	1.442	119	1.561	2.118	-557
	Baten	-19	0	0	0	-51	51
Saldo		1.460	1.442	119	1.561	2.068	-506
3B Bedrijfsvoering	Lasten	8.249	8.667	-9	8.657	8.813	-155
	Baten	-201	-9	0	-9	-17	9
Saldo		8.048	8.658	-9	8.649	8.795	-147
3C Regiozaken	Lasten	2.516	2.628	-3	2.625	2.614	12
	Baten	-165	-162	0	-162	-153	-9
Saldo		2.351	2.466	-3	2.463	2.460	3
Programma	Lasten	12.245	12.737	106	12.844	13.544	-701
	Baten	-386	-171	0	-171	-222	51
Saldo van baten en lasten		11.859	12.567	106	12.673	13.323	-650

Verschillen programma's begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk 2019

We baseren de verschillenanalyse op afwijkingen > € 50.000. Afwijkingen < € 50.000 per programmaonderdeel lichten we niet toe.

3A Bestuur

De oorzaak van de overschrijding op bestuurskosten is een extra dotatie aan de voorziening pensioenverplichtingen voor bestuurders van € 336.000. Dit is een gevolg van een verlaging van de rekenrente van 1,648% naar 0,290%. Verder ontstonden door de bestuurswisselingen in 2019 extra wachtgeldverplichtingen aan bestuurders. Die hadden we niet voorzien. We voegden € 202.000 aan de voorziening wachtgeldten bestuurders toe.

3B Bedrijfsvoering

De overschrijding van € 141.000 op bedrijfsvoering ontstond door kosten van externe inhuur. Die werden niet volledig gedekt door meevallers op de vaste formatie, zoals vacatureruimte.

3C Regiozaken

Er waren geen materiële afwijkingen.

Algemene dekkingsmiddelen

Algemeen

Dit hoofdstuk is een verplicht onderdeel van de jaarstukken volgens het Besluit begroting en verantwoording (BBV). We geven hier een overzicht van de financiering van de voorzieningen van de gemeente Leiderdorp. Welke voorzieningen dat zijn, staat in de drie programma's hiervoor.

Wat hebben we bereikt?

Een degelijk financieel beleid

We baseren ons financieel beleid op een meerjarig sluitende begroting, waarin we structurele lasten dekken met structurele baten. Nieuw beleid financieren we door oud beleid in te ruilen. Meevallers vallen vrij naar de algemene middelen, tegenvallers compenseren we zoveel mogelijk binnen het programma.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Kadernota

In 2019 zetten we het degelijke financieel beleid voort. De kadernota 2020-2023 en de begroting 2020 zijn structureel en reëel sluitend. Het coalitieakkoord 2020-2022 brengt daarin geen wijziging. Wel stelden we bij de kadernota vast dat de financiële positie op de lange termijn onder druk staat. Daarom begonnen we in 2019 met de voorbereiding van het project 'Naar een toekomstbestendige begroting'.

Belastingen

In december 2018 stelde de raad de belastingverordeningen voor 2019 vast. In lijn met het coalitieakkoord verhoogden we de opbrengst belastingen in het algemeen met de inflatie van 2,5%.

Waar staat je gemeente

Sinds 2017 staan er beleidsindicatoren in de programmabegroting en de jaarrekening. Zo kunnen we gemakkelijker gemeenten met elkaar vergelijken. In de tabel staan de indicatoren die voor dit programma relevant zijn. De peildatum is 31-12-2019. De gegevens komen van www.waarstaatjegemeente.nl. In de tabel staan de cijfers van Leiderdorp en het landelijk gemiddelde. De beleidsindicatoren zijn een aanvulling op de prestatie-indicatoren per subprogramma.

Progr.	Indicator	eenheid	periode	Leiderdorp	Nederland	Bron
4	Woonlasten éénpersoonshuishouden	€	2019	738	669	COELO
4	Woonlasten meerpersoonshuishouden	€	2019	946	739	COELO
4	Gemiddelde WOZ waarde	per € 1.000	2019	281	248	CBS

Wat heeft het gekost?

Algemene Dekkingsmiddelen bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Wijziging Begroting	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019	Vershil 2019
A Lokale heffingen	Lasten	79	77	231	307	345	-37
	Baten	-7.975	-8.006	0	-8.006	-8.189	184
Saldo		-7.896	-7.929	231	-7.698	-7.845	146
B Algemene uitkering	Lasten	0	0	0	0	0	0
	Baten	-31.714	-33.485	-976	-34.461	-33.885	-576
Saldo		-31.714	-33.485	-976	-34.461	-33.885	-576
C Dividend	Lasten	33	25	-5	20	11	9
	Baten	-705	-575	-446	-1.020	-1.027	6
Saldo		-672	-549	-451	-1.000	-1.016	16
D Saldo financiering	Lasten	-121	54	-78	-25	-37	12
	Baten	3	0	0	0	-13	13
Saldo		-118	54	-78	-25	-50	25
E Overige algemene dekkingsmiddelen	Lasten	-22	0	0	0	48	-48
	Baten	0	0	0	0	-345	345
Saldo		-22	0	0	0	-297	297
Programma	Lasten	-31	156	147	303	367	-64
	Baten	-40.391	-42.065	-1.421	-43.487	-43.459	-28
Saldo van baten en lasten		-40.422	-41.909	-1.274	-43.184	-43.092	-92
Reserves	Toevoeging	1.252	703	424	1.127	1.127	0
	Onttrekking	-3.767	-2.645	-617	-3.262	-4.208	946
Mutaties reserves		-2.516	-1.942	-193	-2.135	-3.081	946
Resultaat		-42.937	-43.851	-1.467	-45.318	-46.172	854

Verschillen programma's begroot na wijziging ten opzichte van 2019

We baseren de verschillenanalyse op afwijkingen > € 50.000. Afwijkingen < € 50.000 per programmaonderdeel lichten we niet toe.

A. Lokale heffingen

De opbrengst van de lokale heffingen viel hoger uit dan we in de begroting verwachtten. Oorzaak is de meevaller op precario van #€ 163.000. We legden deze heffing op voor het gebruik van gemeentegrond door projectontwikkelaars. Een hogere afboeking van de oude belastingvorderingen wegens oninbaarheid compenseert de meevaller op de ozb-baten volledig.

B. Algemene Uitkering

De ontwikkeling van de algemene uitkering 2019 lichtten we naar aanleiding van de verschillende circulaire over het gemeentefonds al toe. Op 27 januari 2020 besloot de raad volgens het raadsvoorstel 'Decembercirculaire 2019 en herstelbesluit Septemercirculaire 2019 Gemeentefonds' over de gevolgen van een verkeerde begrotingswijziging. Door die verkeerde begrotingswijziging ontstaat in 2020 een nadeel op de algemene uitkering. Dat nadeel compenseren we met een eenmalige resultaatafhankelijke mutatie ten laste van de behoedzaamheidsreserve van € 946.000. Dan blijft er per saldo een voordeel van € 369.000 over. Daarvan voegden we € 237.000 toe aan de reserve duurzaamheid, zie programma 2. Dit bedrag keerde de rijksoverheid in 2019 uit voor klimaatmiddelen (transitievisie warmte, wijkaanpak en energieloketten). Zo blijft het bedrag beschikbaar voor dat doel.

C. Dividend

Er waren geen afwijkingen.

D. Saldo financieringsfunctie

Er waren geen afwijkingen.

E. Overige algemene dekkingsmiddelen

In 2019 ronden we het traject van de suppletie-aangiften btw/BCF over de jaren 2015-2017 af. De Belastingdienst stemde in met de aangiften over de oude jaren, waarna we een substantieel bedrag aan btw/BCF terugkregen. De fiscale beoordeling van 2018 resulteerde in een kleine nabetaling. Die namen we ook in 2019 mee.

VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Wijziging Begroting	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019	Vershil 2019
Algemene reserve	Toevoeging	949	0	124	124	124	0
	Onttrekking	-2.071	-87	-610	-697	-697	0
Saldo		-1.123	-87	-486	-573	-573	0
Egalisatie exploitatielasten AD	Toevoeging	95	168	0	168	168	0
	Onttrekking	-387	-1.126	0	-1.126	-1.126	0
Saldo		-292	-958	0	-958	-958	0
Egalisatie exploitatielasten AD	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-40	0	0	0	0	0
Saldo		-40	0	0	0	0	0
Egalisatie exploitatielasten AD	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-233	0	0	0	0	0
Saldo		-233	0	0	0	0	0
Behoedzaamheidsres.Uitk.Gemeentefonds	Toevoeging	208	535	300	835	835	0
	Onttrekking	-1.036	-1.432	-7	-1.439	-2.385	946
Saldo		-828	-896	293	-603	-1.549	946
Totaal	Toevoeging	1.252	703	424	1.127	1.127	0
	Onttrekking	-3.767	-2.645	-617	-3.262	-4.208	946
VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING		-2.516	-1.942	-193	-2.135	-3.081	946

Verschillen mutatie reserves begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk 2019 > € 15.000

Op 27 januari 2020 besloot de raad volgens het raadsvoorstel 'Decembercirculaire 2019 en herstelbesluit Septembercirculaire 2019 Gemeentefonds' tot een eenmalige resultaatafhankelijke mutatie ten laste van de behoedzaamheidsreserve van € 946.000.

Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien

Algemeen

Overhead

Sinds de begroting 2017 is overhead een apart onderdeel. Dit schrijft het Besluit begroting en verantwoording (BBV) voor. Doel van deze wijziging is meer inzicht krijgen in de totale kosten van overhead voor de hele organisatie.

Het uitgangspunt is dat we directe kosten zoveel mogelijk toerekenen aan de taakvelden (deze kosten komen vooral terug in programma 1, 2 en 3). Overheadkosten zijn alle kosten voor de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Daarmee bestaat overhead in elk geval uit kosten voor:

1. Leidinggevenden primair proces (hiërarchisch)
2. Financiën, toezicht en controle op de eigen organisatie
3. Personeel & organisatie en HRM
4. Inkoop (inclusief aanbesteding en contractmanagement)
5. Interne en externe communicatie met uitzondering van klantcommunicatie
6. Bestuurszaken en bestuursondersteuning
7. Informatievoorziening en automatisering (ICT)
8. Facilitaire zaken en huisvesting (voor het eigen personeel)
9. Documentatie en informatieverstrekking (DIV)
10. Managementondersteuning primair proces

Vennootschapsbelasting (Vpb)

Sinds 2016 rust er een vennootschapsbelastingplicht op winstgevendende ondernemingsactiviteiten. Alleen ondernemingsactiviteiten binnen de gemeente komen in aanmerking voor de vennootschapsbelastingplicht. Daarvoor moeten ze wel aan de volgende criteria voldoen:

- Is er sprake van een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid?
- Is er sprake van deelname aan het economisch verkeer?
- Is er sprake van een winstoogmerk of van vermogensoverschotten?

Op basis van eigen inventarisaties en adviezen van de fiscalisten van Servicepunt71 zijn wij van mening dat Leiderdorp niet belastingplichtig is voor de vennootschapsbelasting. De Belastingdienst vindt echter dat de gemeente voor de activiteit 'reclame' ondernemer is. Voor die activiteit legde de Belastingdienst voorlopige aanslagen op. Zodra de Belastingdienst overgaat tot het opleggen van definitieve aanslagen voor deze activiteit, tekenen we gemotiveerd bezwaar aan.

Ondertussen heeft de Belastingdienst ook een standpunt ingenomen over de opbrengst reststromen afval. In overleg met de brancheorganisatie Koninklijke Vereniging voor Afval- en Reinigingsmanagement (NVRD) is afgesproken dat gemeenten de winst op reststromen afval fictief kunnen berekenen als 1% van de omzet over de stromen met een positieve waarde. Over dit bedrag moeten gemeenten vervolgens Vpb betalen. Voor Leiderdorp is de Vpb minder dan € 500 per jaar. Op advies van de fiscalist sluiten we voor dit onderdeel aan bij de afspraken die de NVRD met de belastingdienst maakte.

Voor de grondexploitatie baseren wij ons standpunt op de jaarlijkse quickscan. In de afgelopen jaren liet alleen 2018 voor de bepaling van de vennootschapsbelastingplicht een positief resultaat zien. Dit heeft dus een incidenteel karakter. Daarmee voldoet deze activiteit niet aan de criteria voor vennootschapsbelasting.

Onvoorzien

De algemene post onvoorzien wijzen we niet toe aan een programma. We nemen deze post hier verplicht apart op. We spraken deze begrotingspost in 2019 niet aan.

Waar staat je gemeente

Sinds 2017 staan er beleidsindicatoren in de programmabegroting en de jaarrekening. Zo kunnen we gemakkelijker gemeenten met elkaar vergelijken. In de tabel staan de indicatoren die voor dit programma relevant zijn. De peildatum is 31-12-2019. De gegevens komen van www.waarstaatjegemeente.nl. In de tabel staan de cijfers van Leiderdorp en het landelijk gemiddelde. De beleidsindicatoren zijn een aanvulling op de prestatie-indicatoren per subprogramma.

Progr.	Indicator	eenheid	periode	Leiderdorp	Nederland	Bron
5	Overhead	% van de totale lasten	2019	14%	NNB	Eigen realisatie

Wat heeft het gekost?

Overhead, VPB en onvoorzien bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Wijziging Begroting	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019	Vershil 2019
A Overhead	Lasten	9.197	8.411	309	8.720	8.991	-271
	Baten	-206	-8	0	-8	-388	380
Saldo		8.991	8.404	309	8.712	8.603	109
B Vennootschapsbelasting	Lasten	27	0	0	0	20	-20
	Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo		27	0	0	0	20	-20
C Onvoorzien	Lasten	0	58	0	58	0	58
	Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo		0	58	0	58	0	58
Programma	Lasten	9.224	8.469	309	8.778	9.010	-232
	Baten	-206	-8	0	-8	-388	380
Saldo van baten en lasten		9.018	8.462	309	8.770	8.623	148
Reserves	Toevoeging	218	156	0	156	156	0
	Onttrekking	-188	-28	-69	-97	-279	183
Mutaties reserves		30	128	-69	60	-123	183
Resultaat		9.048	8.590	240	8.830	8.500	330

Verschillen programma's begroot na wijziging ten opzichte van 2019

We baseren de verschillenanalyse op afwijkingen > € 50.000. Afwijkingen < € 50.000 per programmaonderdeel lichten we niet toe.

A Overhead

In 2019 is € 338.000 van de voorziening frictiekosten vrijgevallen. De meerjarige verplichtingen na 2020 zijn vervallen waardoor deze voorziening niet meer voor het volle bedrag nodig is. In het nadeel op overhead zit een bedrag voor bovenformatief personeel. Dat wordt gedekt uit de voorziening frictiekosten en leidt op de baten dus tot een vergelijkbaar voordeel. Het resterende nadeel zit in informatiemanagement. In 2019 konden we de taakstelling voor applicatierationalisatie niet realiseren. We maakten incidenteel extra kosten voor het project Versterking regionale I-samenwerking. Verder rekenden we in 2019 de kosten over 2018 en 2019 voor twee I-projecten af. De extra kosten voor informatiemanagement dekten we met een onttrekking aan de reserve informatiebeleidsplan.

B. Vennootschapsbelasting

De uitgaven waren voor voorlopige aanslagen Vpb voor de activiteit reclame en - voor een gering bedrag - de opbrengst restafval.

C Onvoorzien

We spraken de post onvoorzien niet aan in 2019.

VERREKENING RESERVES OVERHEAD bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Wijziging Begroting	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019	Vershil 2019
Informatiebeleidsplan	Toevoeging	218	156	0	156	156	0
	Onttrekking	-188	-28	-69	-97	-279	183
Saldo		30	128	-69	60	-123	183
Totaal	Toevoeging	218	156	0	156	156	0
	Onttrekking	-188	-28	-69	-97	-279	183
VERREKENING RESERVES OVERHEAD		30	128	-69	60	-123	183

Verschillen mutatie reserves begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk 2019 > € 15.000

Reserve informatiebeleidsplan

De overschrijding op het budget voor informatiemanagement dekten we af met een resultaatafhankelijke onttrekking aan de reserve informatiebeleidsplan van € 183.000.

3.2 Paragrafen

Paragraaf 1: Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de belastingen, heffingen en leges van de gemeente Leiderdorp. De paragraaf toont de tariefontwikkeling, de opbrengsten en de lokale lastendruk.

A. Overzicht van de lokale heffingen

De gemeente Leiderdorp legt de volgende belastingen, heffingen en leges op, en vordert deze in:

1. Onroerendezaakbelastingen
2. Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten
3. Rioolheffing
4. Hondenbelasting
5. Precariobelasting
6. Marktgeden
7. Lijkbezorgingsrechten
8. Toeristenbelasting
9. Leges

B. Ontwikkelingen en actualiteit

Afschaffen precariobelasting op netwerken van nutsbedrijven

De precariobelasting op netwerken van nutsbedrijven werd in 2017 bij wet afgeschaft. Gemeenten mogen tot 1 januari 2022 gebruikmaken van de overgangsregeling. De gemeente Leiderdorp stelde de uitgangspunten voor de manier waarop we deze heffing afbouwen op 26 juni 2017 vast.

Kostendekkendheid

De wet schrijft voor dat de paragraaf lokale heffingen inzicht geeft in de mate van kostendekkendheid van bepaalde heffingen. Net als in de begroting 2019 brengen we hier de dekkingsgraad van de verschillende heffingen in beeld.

C. Beleid lokale heffingen (tarieven)

Algemeen

De Leiderdorpse belastingopbrengsten en de leges stegen in 2019 met de inflatieverwachting van 2,5% ten opzichte van 2018.

Ozb

De begroting 2019 bevat geen extra stijging van de ozb. De opbrengsten ozb stegen wel ten opzichte van 2018. Dit komt door areaalontwikkeling. We baseerden de tarieven op de nieuwe WOZ-waarden 2019 (waardepieldatum 1 januari 2018). Door de waardestijging daalden de OZB-tarieven.

De tabel hieronder toont het verloop van de tarieven ozb in de periode 2016 tot en met 2018.

OZB		2017	2018	2019
Woningen	Eigenaar	0,1677%	0,1570%	0,1522%
Niet-woningen	Gebruiker	0,2544%	0,2664%	0,2392%
Niet-woningen	Eigenaar	0,3197%	0,3425%	0,3268%

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

We willen de tarieven voor afvalstoffenheffing en reinigingsrechten zo vaststellen dat de opbrengsten niet meer dan kostendekkend zijn. We verhoogden de tarieven afvalstoffenheffing en reinigingsrechten met 2,5%.

De dekkinggraad kwam in 2019 uit op 84%. Dat is een fractie lager dan de 86% die we in de begroting 2019 berekenden. Zowel de kosten als de opbrengsten vielen lager uit met als gevolg dat de dekkinggraad nagenoeg gelijk blijft.

Afvalstoffenheffing in euro's	Tarief 2017	Tarief 2018	Tarief 2019
Tarief eenpersoonshuishouden	235,60	250,13	256,38
Tarief tweepersoonshuishouden	309,25	328,33	336,53
Tarief meer dan twee persoonshuishouden	330,37	350,43	359,19

Reinigingsrechten in euro's	Tarief 2017	Tarief 2018	Tarief 2019
Tarief reinigingsrechten	398,37	422,94	433,51

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

Omschrijving (bedragen in euro's)	Vastgestelde begroting 2019	Rekening 2019	Verschil	Dekkingsgraad
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	3.220.724	3.288.801	-68.077	
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen	-45.605	-295.467	249.862	
Netto kosten taakveld	3.175.119	2.993.334	181.785	
Toe te rekenen kosten:				
Overhead incl. (omslag)rente	1.109.976	1.146.127	-36.151	
Btw	382.303	361.727	20.576	
Totale kosten	4.667.398	4.501.188	166.210	
Opbrengst heffingen	-3.993.436	-3.774.475	-218.961	84%

Rioolheffing

We willen de tarieven voor de rioolheffing zo vaststellen dat de opbrengsten niet meer dan kostendekkend zijn. In 2019 namen we voor de rioolheffing de inflatiecorrectie van 2,5% als uitgangspunt. In het vGRP (2016-2018) resp. het IWKP staat dat de tarieven per jaar met 3% extra stijgen. Deze stijging is nodig om ook in de toekomst de vervangingen van de riolering te kunnen bekostigen. Daarom verhoogden we het tarief 2019 met 5,5%.

De dekkingsgraad is in de rekening uitgekomen op 100% tegen 93% volgens de begroting 2019. Dit komt doordat zowel de lopende uitgaven lager uitvielen, doordat de investeringen zijn vertraagd en de toerekenbare btw substantieel lager was. De inkomsten vielen door de afname van het waterverbruik over 2018 en 2019 ook lager uit maar dat verschil was kleiner dan het verschil in de kosten.

Rioolheffing in euro's	Tarief 2017	Tarief 2018	Tarief 2019
Tarief per m3	1,06	1,11	1,17

Kostendekkendheid rioolheffing

Omschrijving (bedragen in euro's)	Vastgestelde begroting 2019	Rekening 2019	Verschil	Dekkingsgraad
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	1.318.191	1.134.352	183.839	
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen	-	-2.363	2.363	
Netto kosten taakveld	1.318.191	1.131.989	186.202	
Toe te rekenen kosten:				
Overhead incl. (omslag)rente	180.687	175.783	4.905	
Btw	223.563	120.009	103.555	
Totale kosten	1.722.442	1.427.780	294.662	
Opbrengst heffingen	-1.606.218	-1.426.775	-179.443	100%

Hondenbelasting

We verhoogden de tarieven hondenbelasting met de inflatiecorrectie van 2,5%. Vervolgens is in 2019 de 1e verlaging van de tarieven met 1/3 deel doorgevoerd in verband met de afbouw van deze belasting in 3 jaar.

Hondenbelasting in euro's	Tarief 2017	Tarief 2018	Tarief 2019
Tarief 1e hond	87,33	89,07	60,86
Tarief 2e hond	152,41	155,45	106,22
Iedere hond meer dan twee	220,14	224,54	153,43
Tarief kennel	517,49	527,83	360,68

Lijkbezorgingsrechten

We verhoogden de tarieven lijkbezorgingsrechten met de inflatiecorrectie van 2,5%. In de begroting bepaalden we de dekkingsgraad op 69%. In werkelijkheid kwam de dekkingsgraad net als in 2018 uit op 79%. Zowel de lasten als de baten zijn lager dan geraamd. Op dit punt is de begroting met ingang 2020 bijgesteld.

Kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten

Omschrijving (bedragen in euro's)	Vastgestelde begroting 2019	Rekening 2019	Vershil	Dekkingsgraad
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	416.938	232.783	184.155	
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen	-	-305	305	
Netto kosten taakveld	416.938	232.478	184.460	
Toe te rekenen kosten:				
Overhead incl. (omslag)rente	161.573	149.513	12.060	
Btw	49.496	8.727	40.769	
Totale kosten	628.007	390.718	237.289	
Opbrengst heffingen	-431.311	-307.314	-123.997	79%

Marktgeld

We verhoogden de tarieven marktgeld met de inflatiecorrectie van 2,5%. In de begroting bepaalden we de dekkingsgraad op 50%. In werkelijkheid kwam de dekkingsgraad lager uit, namelijk op 17%. De kostendekkendheid marktgelden was lager dan verwacht omdat m.n. de opbrengsten achterbleven t.o.v. de begroting.

Kostendekkendheid markten

Omschrijving (bedragen in euro's)	Vastgestelde begroting 2019	Rekening 2019	Vershil	Dekkingsgraad
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	33.812	27.477	6.335	
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen	-	-2.544	2.544	
Netto kosten taakveld	33.812	24.933	8.879	
Toe te rekenen kosten:				
Overhead incl. (omslag)rente	18.971	19.495	-524	
BTW	11.896	5.950	5.946	
Totale kosten	64.679	50.028	14.301	
Opbrengst heffingen	-32.399	-8.349	-24.050	17%

Precariobelasting

We verhoogden de tarieven precariobelasting met de inflatiecorrectie van 2,5%, met uitzondering van het tarief op leidingen.

Toeristenbelasting

We verhoogden het tarief toeristenbelasting met de inflatiecorrectie van 2,5%.

Kostendekkendheid leges Titel I, II en III

We verhoogden de tarieven voor de leges met de inflatiecorrectie van 2,5%. De dekkingsgraad was in de begroting 2019 bepaald op 86%. In werkelijkheid was de dekkingsgraad 102%. Voor de algemene dienstverlening kwam de dekkingsgraad iets hoger uit en voor titel III bleef de dekkingsgraad achter bij de verwachtingen. De grootste afwijking

is wederom gerealiseerd voor titel II (vergunningen). Waar de opbrengsten in 2018 juist substantieel achterbleven bij de begroting zien we in 2019 juist de omgekeerde situatie. In 2018 kwam de dekkingsgraad voor het geheel uit op 75% en nu op 102%. Oorzaak is de fluctuatie in de opbrengst van de bouwleges die voor een belangrijk deel worden bepaald door enkele grote bouwprojecten. Dat is ook precies de reden waarom voor deze activiteit een egalisereserve is ingesteld.

Hoofdstuk	Omschrijving (bedragen in euro's)	Begrote kosten 2019	Werkelijke kosten 2019	Begrote opbrengsten 2019	Werkelijk opbrengsten 2019	%
Titel I	Algemene dienstverlening	405.654	424.469	356.780	403.046	95%
Titel II	Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/ omgevingsvergunning	464.392	528.005	403.781	599.153	113%
Titel III	Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	49.361	49.951	30.902	16.836	34%
	Totaal	919.407	1.002.426	791.463	1.019.034	102%

D. Opbrengsten

De totale opbrengst van het eigen belastinggebied van de gemeente was in 2019 € 14,8 miljoen. De opbrengsten per heffing zijn in onderstaande tabel gegeven. Opgemerkt wordt dat de afboeking van oninbare belastingvorderingen in de post APV en overige belastingen is verwerkt waardoor er op dat punt een vertekend beeld ontstaat.

Bedragen x € 1.000	2017 werkelijk	2018 werkelijk	2019 werkelijk	verschil	in %
Onroerende-zaakbelastingen	-7.023	-7.219	-7.526	-307	104%
Afvalstoffenheffingen	-3.393	-3.651	-3.774	-123	103%
Burgerzaken	-580	-532	-402	130	76%
Bouw en woningtoezicht inclusief verordening	-462	-289	-599	-310	207%
Rioolheffing	-1.434	-1.513	-1.427	86	94%
Hondenbelasting	-104	-101	-66	35	65%
Toeristenbelasting	-53	-55	-17	38	31%
Lijkbezorgingsrechten	-163	-207	-172	35	83%
(Afkoop onderhoud/aankoop graf)	-171	-135	-135	0	100%
Marktgeden	-11	-12	-8	3	71%
Precariobelasting	-595	-618	-757	-139	122%
APV en overige belastingen	-49	-3	139	141	-5307%
Totaal	-14.037	- 14.334	-14.745	-515	103%

E. Lokale lastendruk

De gemeentelijke woonlasten zijn het bedrag dat een huishouden betaalt aan ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing. De tabellen hieronder vergelijken de woonlasten van Leiderdorp met de woonlasten van andere gemeenten in 2019

Vergelijking lastendruk met omliggende gemeenten in 2019

Gemeente Bron: www.coelo.nl	Woonlasten eenpersoons huishoudens	Woonlasten meerpersoons huishoudens
Katwijk	617	709
Leiden	609	820
Leiderdorp	738	946
Leidschendam-Voorburg	655	716
Oegstgeest	817	929
Teylingen	595	664
Voorschoten	994	1.056
Wassenaar	962	1.151
Zoeterwoude	732	743

Vergelijking lastendruk met gemeenten met vergelijkbaar aantal inwoners in 2019

Gemeente Bron: www.coelo.nl	Inwoneraantal (2019)	Woonlasten éénpersoons huishoudens	Woonlasten meerpersoons huishoudens
Ermelo	26.858	683	732
Gilze Rijen	26.431	489	511
Kaag en Braassem	26.866	777	884
Leiderdorp	27.109	738	946
Voorschoten	25.479	994	1.056
Wassenaar	26.211	962	1.151
Zaltbommel	28.451	785	822

F. Kwijtscheldingsbeleid

Niet iedere inwoner van Leiderdorp kan de gemeentelijke belastingen betalen. Dan bestaat de mogelijkheid kwijtschelding aan te vragen. Wij beoordelen of de belastingcapaciteit van de burger inderdaad onvoldoende is om de gemeentelijke belastingen te betalen. We verlenen uitsluitend kwijtschelding voor de onroerendezaakbelastingen, hondenbelasting, rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Om de belastingcapaciteit te berekenen gebruiken we het vermogen, het netto besteedbaar inkomen en diverse door het Rijk vastgestelde normbedragen.

Kwijtscheldingen	2017	2018	2019
Ozb, hondenbelasting, afvalstoffen- en rioolheffing	€ 142.164	€ 153.281	€ 154.660

Paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risicobeheersing

1. Inleiding

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor de gemeente geen maatregelen heeft getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio weerstandsvermogen en afgezet tegen de algemeen geldende weerstandsnorm. Die ratio geeft de mate aan waarin de gemeente in staat is om tegenvallers op te vangen zonder effecten op het voorzieningenniveau. De ratio moet minimaal 1.0 = voldoende zijn.

Weerstandscapaciteit

De middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken vormen samen de weerstandscapaciteit. Wat tot de weerstandscapaciteit behoort is een politieke afweging. In de Financiële Verordening 2018 is bepaald dat de weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserves en de begrotingspost onvoorzien.

Risicomanagement

Een risico is een mogelijke gebeurtenis met een negatief gevolg voor de organisatie. De gemeente wil risico's zoveel mogelijk beheersen door ze structureel en op systematische wijze te identificeren, prioriteren, analyseren en beoordelen. Een goed systeem van risicomanagement stelt bestuurders en managers in staat passende beheersmaatregelen te nemen voor risico's die het behalen van de doelstellingen van de organisatie bedreigen.

2. Risico's

Risico-overzicht

Om de risico's in kaart te brengen stelden we een risicoprofiel op. Dit risicoprofiel maakten we met een risicomanagementinformatiesysteem dat meer gemeenten gebruiken. Met het informatiesysteem brengen we risico's systematisch in kaart, waarna alle afdelingen binnen de gemeente ze beoordelen. Het overzicht hieronder presenteert alleen de tien grootste risico's, met de hoogste bijdrage aan de benodigde weerstandscapaciteit. Dit is conform de richtlijnen in het beleidskader weerstandsvermogen en risicomanagement. Het overzicht toont ook de beheersmaatregelen. Onderaan de tabel staat het totaalbedrag voor de overige risico's.

De 10 belangrijkste risico's

PRG	Risico (inclusief gevolg)	Beheersmaatregel	Kans	Financieel gevolg (max in €)	Invloed
4	De hoogte van de algemene uitkering is onvoorspelbaar.	Actief Ter dekking van dit risico is de behoedzaamheidsreserve Algemene Uitkering ingesteld. Mee- en tegenvallers t.o.v. de vastgestelde begroting worden met deze reserve verrekend. De behoedzaamheidsreserve maakt deel uit van de algemene reserves.	50%	1.500.000	8.16%
2	Als gevolg van het niet tijdig ontwikkelen/bebouwen van kavels zullen de tijdelijke geluidschermen in 2024 moeten worden vervangen door permanente schermen.	Suggestie Extra verkoopinzet en/of nagaan of en hoe verkoopbeperkingen opgeheven kunnen worden.	50%	1.000.000	8.01%
1	Project doorontwikkeling jeugdhulp. Sinds 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen van jeugdhulp tegen lagere kosten dan voorheen. De verdeling van de middelen wordt gedaan door middel van een objectief verdeel model. Begin 2019 heeft Tympaan een rapport gepresenteerd naar de omvang van jeugdhulp in onze regio. Hieruit kwam naar voren dat er in onze gemeente meer kinderen jeugdhulp ontvangen dat werd gedacht en berekend met de maatstaven uit het objectieve verdeelmodel. Dit betekent dus ook meer uitgaven. Sinds 2018 wordt er realistisch begroot waardoor de kosten vooraf inzichtelijk worden gemaakt. Omdat de middelen vanuit het rijk niet toereikend zijn worden middelen uit de sociale reserve toegevoegd aan het jeugdhulpbudget	Actief Gemeenten zijn met het Rijk in gesprek over de tekorten op het jeugdhulp budget. Hiernaast willen de gemeente in Leidse regio met het project doorontwikkeling jeugdhulp Leidse regio de druk op de duurdere vormen van jeugdhulp verminderen door onder andere de gemeentelijke toegang te verstevigen.	90%	1.000.000	6.50%
1	Stijging van maatwerkvoorzieningen door abonnementstarief wmo	Actief Aanscherpen toekenningsvoorwaarden, binnen mogelijkheden	90%	500.000	4.89%
3	Informatiediefstal (digitaal en papier)	Actief Goede beveiliging (firewall). Strenge regels voor vertrouwelijke informatie in afsluitbare papier containers Actief - Het tijdig melden van een eventueel datalek	50%	820.000	4.45%
4	Verstreckte garantstellingen voor leningen aan diverse instellingen, kunnen niet worden afgelost.	Actief Beleid is erop gericht dat er geen nieuwe garantstellingen zonder waarborg worden afgegeven.	10%	3.700.394	3.95%

PRG	Risico (inclusief gevolg)	Beheersmaatregel	Kans	Financieel gevolg (max in €)	Invloed
2	De onderhoudsbudgetten zijn mogelijk op de lange termijn niet toereikend voor de instandhouding van de openbare ruimte op de door de raad vastgestelde onderhoudsniveau.	Actief Actualisatie IBOR	10%	500.000	2.72%
2	Schade als gevolg van constructiefouten in kunstwerken	Actief 1. Signalen over potentiële gevolgschade actief oppakken en onderzoeken. 2. Onderzoekresultaten omzetten naar maatregelen om de risico's te beperken	50%	500.000	2.72%
1	Transformatie van het sociaal domein krijgt onvoldoende vorm.	Actief 1. Samenwerking tussen teams onderling en het sociale veld stimuleren. 2. Actief - Inwoners en partners betrekken bij de transformatieopdracht	50%	500.000	2.71%
3	Regionale samenwerking verloopt moeizaam en/of uitvoerende samenwerkingsverbanden kunnen uitvallen	Actief 1. Strategie ontwikkelen voor afhakende gemeenten 2. Besluitvorming op gemeentelijk niveau afstemmen 3. Investeren in samenwerking en goede voorbeelden delen 4. Focus houden op gezamenlijke doelen en resultaten	50%	2.500.000	2.70%
Totaal grote risico's				12.520.394	
Overige risico's				17.229.039	
Totaal alle risico's				29.749.433	

Veranderingen in de top 10 van risico's

Voor de jaarrekening keken we kritisch naar de risico's. Als gevolg van die actualisatie zijn er ten opzichte van de risico's in de begroting 2020 twee wijzigingen in de top 10:

Nieuwe risico's in de top 10:

- Stijging maatwerkvoorzieningen door abonnementstarief wmo
- Vervanging tijdelijke geluidsschermen in 2024.

Risico's uit de top 10:

- Wmo-aanbieders dragen cliënten niet over aan Inclusio Leiderdorp.
- Aansluiting ICT-omgeving op wensen inwoners onvoldoende

Benodigde weerstandscapaciteit

Het reserveren van het maximale bedrag van € 29.749.433 voor alle risico's is ongewenst. De risico's treden immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang op. Daarom voerden we op basis van de risico's een risicosimulatie uit. Bij de simulatie rekenden we met een zekerheidspercentage van 90%. Uit de simulatie bleek dat we met een weerstandscapaciteit van € **6.356.640** met 90% zekerheid alle risico's kunnen afdekken als ze zich voordoen.

Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages

Percentage	Bedrag (€)
75%	5.351.701
80%	5.602.023
85%	5.919.612
90%	6.356.640
95%	7.064.711

3. Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bepalen we volgens de kaders in de financiële verordening 2018.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Weerstand	Capaciteit (€)
Algemene reserve	1.943.187
Bouw- en grondexploitaties	12.106.909
Behoedzaamheidsreserve Gemeentefonds	143.621
Begroting: Onvoorziene lasten	58.202
Totale weerstandscapaciteit	14.251.919

4. Weerstandsvermogen

Om te bepalen of we voldoende weerstandsvermogen hebben, moeten we de relatie leggen tussen de benodigde weerstandscapaciteit (gebaseerd op de financieel gekwantificeerde risico's) en de beschikbare weerstandscapaciteit. De figuur hieronder geeft de relatie tussen deze twee componenten weer.

Ratio weerstandsvermogen =	Beschikbare weerstandscapaciteit	=	€ 14.251.919	= 2,24
	Benodigde weerstandscapaciteit		€ 6.356.640	

Weerstandsnorm

Waarderingcijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	< 0.6	ruim onvoldoende

De normtabel werd ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. De tabel geeft een waardering van de berekende ratio. Onze ratio valt in klasse A. Dit duidt op een **uitstekend** weerstandsvermogen.

5. Kengetallen

In deze paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing moeten we vijf voorgeschreven financiële kengetallen opnemen. Hoe we de kengetallen moeten berekenen staat in een ministeriële regeling. Naast de kengetallen moet de paragraaf een beoordeling geven van de onderlinge verhouding van deze kengetallen en wat dat betekent voor de financiële positie. Voor de kengetallen bestaan geen normen.

Kengetallen:	Verslag 2018	Begr.2019	Verslag 2019
Netto schuldquote	34,8%	49,9%	29,9%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	33,6%	49,4%	28,8%
Solvabiliteitsratio	49,3%	40,0%	50,2%
Structurele exploitatieruimte	0,6%	0,4%	1,0%
Grondexploitatieruimte	-4,0%	0,3%	-6,7%
Belastingcapaciteit	125,4%	125,8%	131,2%

Kengetallen:			
	Voldoende	Matig	Onvoldoende
Netto schuldquote	< 100	100 > < 130	> 130
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 100	100 > < 130	> 130
Solvabiliteitsratio	> 50	30 > < 50	< 30
Structurele exploitatieruimte	> 0,6	0 > < 0,6	0
Grondexploitatieruimte		geen	
Belastingcapaciteit	< 100	100 > < 120	> 120

De *netto schuldquote* vergelijkt de leningen van de gemeente (met aftrek van de geldelijke bezittingen) met de totale baten van de begroting. Daarnaast presenteren we ook de *schuldquote gecorrigeerd voor de leningen* die de gemeente heeft uitstaan. Deze middelen vloeien immers op termijn terug.

De *solvabiliteit* geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen (balanstotaal) zijn gefinancierd uit eigen middelen (eigen vermogen).

De indicator *structurele exploitatieruimte* geeft aan hoe de structurele vrije ruimte (structurele baten min structurele lasten) zich verhoudt tot de totale begrotingsbaten. Voor het begrotingstoezicht door de provincie is de structurele begrotingsruimte 'voldoende' wanneer deze groter is dan 0.

Het financiële kengetal *grondexploitatie* geeft aan hoe groot de investeringen in grondposities (boekwaarde) zijn ten opzichte van de jaarlijkse baten. Voor deze indicator bestaan geen signaleringswaarden.

De indicator *belastingcapaciteit* drukt uit hoe de woonlasten (ozb, afvalstoffenheffing en rioolheffing) zich verhouden tot het gewogen landelijk gemiddelde.

Onderlinge verhouding tussen kengetallen

De kengetallen vormen een grofmazig instrument om een uitspraak te kunnen doen over de financiële positie van een gemeente. Eén enkel kengetal zegt weinig over de financiële positie. De kengetallen moeten daarom altijd in samenhang worden gezien. Alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding kunnen ze een goed beeld geven van de financiële positie. De kengetallen scoren voldoende, met uitzondering van de belastingcapaciteit. De score op dit kengetal is net aan onvoldoende. Dat betekent dat het vermogen om financiële risico's met een verhoging van de belastingen af te dekken gering is. Voor de beoordeling van het weerstandsvermogen laat de gemeente Leiderdorp de belastingcapaciteit overigens ook buiten beschouwing. Gelet op het uitstekende weerstandsvermogen geven onze kengetallen in samenhang afgezet tegen de signaleringswaarden van de toezichthouder dan ook geen aanleiding tot bijstelling van het beleid.

6. Overzicht risico's per programma

Risicoverdeling per programma

Risico per programma	Aantal risico's	Brutobedrag	Nettobedrag (=bedrag na maatregelen)	M	Aantal risico's m.b.t. samenwerkings- verbanden	Nettobedrag samenwerkings- verbanden
Prg 1 Meedoen in Leiderdorp	12	3.500.000	3.300.000	8	1	500.000
Prg 2 Aantrekkelijk Leiderdorp	51	12.489.010	10.414.010	22	1	25.000
Prg 3 Bestuur en organisatie van Leiderdorp	78	10.295.000	8.595.001	35	3	3.150.000
Prg 4 Algemene dekkingsmiddelen	86	7.960.422	7.340.422	6	0	0
Overheid, VPB en onvoorzien	1	100.000	100.000	1	1	100.000
Totaal	228	34.344.432	29.749.433	72	6	3.775.000

Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Deze paragraaf geeft aan hoe we kapitaalgoederen in gemeentelijk eigendom beheren. De financiële verordening 2018 ex artikel 212 van de Gemeentewet schrijft in artikel 19 voor dat we naast de verplichte onderdelen BBV - de voortgang van het gepland onderhoud en het gewenst kwaliteitsniveau (19a) - opnemen en eens in de vier jaar de plannen actualiseren (19b).

De beheervisie openbare ruimte vormt het beleidskader voor het onderhoud van onze kapitaalgoederen. Het beleidskader onderhoud kapitaalgoederen geeft onder meer aan om welke kapitaalgoederen het gaat. Voor de vervangingsinvesteringen verwijzen we naar het hoofdstuk over investeringen. Het verloop van de voorzieningen lichten we toe in de balans en de financiële positie.

Beleidskader

De beheervisie openbare ruimte vormt het beleidskader voor het onderhoud en het onderhoudsniveau. Uitvoering van dit beleidskader moet leiden tot een bestendige situatie. Uitgangspunt is dat we de kapitaalgoederen onderhouden volgens de vastgestelde functionaliteit en het vastgestelde kwaliteitsniveau (bijvoorbeeld schoon en veilig). Daarbij optimaliseren we de totale kosten.

De beleidskaders voor de kapitaalgoederen bevatten per kapitaalgoed:

- de werkzaamheden die we voor de instandhouding van het kapitaalgoed moeten verrichten
- het onderhoudsniveau uit het beeldkwaliteitsplan
- de grootte van het areaal
- de kosten voor de instandhouding van het kapitaalgoed, zoals klein- en groot onderhoud en vervangingskosten
- de huidige staat van onderhoud, zoals een technische beoordeling en schouw van de kwaliteit van het kapitaalgoed
- een scenario voor het onderhoud van het kapitaalgoed

Overzicht beheerplannen

Prog.	Omschrijving beheerplan	Vastgesteld door de raad	Frequentie actualisatie	Volgende actualisatie	Voorziening	Financiële vertaling in de begroting	Achterstallig onderhoud
2	1. Beheervisie: kaders Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR 1A t/m 1F)	2014	1x per 10 jaar	2024	ja	ja	n.v.t.
2	2. Integraal Waterketenplan Leidse regio (IWKP) 2019-2023	2019	1x per 5 jaar	2024	ja	ja	zie IWKP
2	3. Beheerplannen kapitaalgoederen openbare ruimte 2020-2029	2019	1x per 4 jaar	2024	ja	ja	zie beheerplannen
1 / 2	4. Accommodaties	2017	1x per 4 jaar	2020	ja	ja	n.v.t.

1. Beheervisie: integraal beheer openbare ruimte

In 2019 zijn de beheerplannen 2020-2029 openbare ruimte vastgesteld. In de beheerplannen is omschreven hoe het beheer vorm krijgt. Er zijn beheerplannen voor wegen, water, openbare verlichting, groen, kunstwerken (oftewel bruggen), straatmeubilair, spelen, reiniging en begraafplaats. In de beheerplannen ligt de focus op planmatig en efficiënt werken. Met deze beheerplannen 2020-2029 behoudt Leiderdorp de afgesproken beeldkwaliteit (Niveau B CROW) voor de openbare ruimte.

A. Verkeer en vervoer

Gewenst kwaliteitsniveau

Onderhoud, beheer en inspecties van wegen zijn nodig om de functionaliteit en de veiligheid van de wegen te garanderen. Met een tweejaarlijkse technisch kwalitatieve beschouwing maken we de onderhoudstoestand inzichtelijk. Op basis van de door CROW gedefinieerde maatstaven ontstaat een kwaliteitsbeeld van het wegareaal. In 2018 voerden we deze tweejaarlijkse technisch kwalitatieve inspectie uit. Per wegvak, -type en categorie gaven we op detailniveau inzicht in de kwalitatieve toestand van het areaal. Voor de burgers en bedrijven kunnen we de kwaliteit aantonen volgens de methode beeldkwaliteit. Leiderdorp heeft kwaliteit B. Het niveau B (basis) is het best passende kwaliteitsniveau om de openbare ruimte schoon, heel en veilig te houden binnen de financiële kaders. Omdat het niet altijd voldoende is om het kwaliteitsniveau op basis van beeldkwaliteit aan te tonen, moet een beheerder ook inzicht krijgen in de technische kwaliteit. Op basis van deze twee beschouwingen, de wensen en klachten van burgers en bedrijven en nieuwe ontwikkelingen stellen we wegenplanningen op.

Samen met de planning uit het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) vormt dit de basis voor de integrale uitvoeringsplanning met de andere disciplines. Denk aan openbare verlichting, groen, water, kunstwerken en spelen. Uit de kwalitatieve inspecties blijken relatief veel schadebeelden 'oneffenheden' en 'zettingen'. De oneffenheden en zettingen zijn inherent aan de zettingsgevoelige gebieden. Om in de toekomst steeds meer te kunnen inspelen op de zettingsgevoelige gebieden, passen we de beheerstrategie hierop aan. Bijvoorbeeld met beheercycli en maatregelpakketten. Dit zien we ook terug in het vGRP, dat onderscheid maakt in niet-zettingsgevoelig en zettingsgevoelig gebied.

De doorgaande wegen hebben meestal asfaltverharding. Daar gebruiken we voor de belijning thermoplastisch of slijtvast materiaal. Dit is weliswaar duurder in aanleg, maar wel duurzamer. Voor belijning die niet wordt overreden en belijning op klinkerverharding kiezen we voor de veel goedkopere traditionele wegenverfbelijning.

Onderhoud, beheer en inspecties van de verkeerslichten zijn noodzakelijk om de functionaliteit, de veiligheid en de doorstroming te garanderen. Om te blijven voldoen aan het gewenste kwaliteitsniveau werken we samen met Leiden.

Wat hebben we ervoor gedaan?

We voerden aan diverse wegen onderhoud uit, aan o.a. de bestrating bij de woonwagenkamp, voetpad Engelendaal/Don Camaraplaats en voetpaden langs de nieuwe fietspaden met easypath. Dit gebeurde vanuit de raamovereenkomst (onderhoud elementenverharding) als basiscontract. Daarnaast is de verharding in integrale projecten zoals Leyhof, Vossiuslaan, Kreken Noord, Hoogmadeseweg, waar we werk met werk maakten opgepakt. Ook op asfaltwegen zijn er afgelopen jaar asfaltreparaties uitgevoerd aan o.a. de Oude Spoorbaan, Zijldijk, Rietschans, Buitenhoflaan, Heinsiuslaan en de Voorhoflaan. Daarnaast herstelden we de markering op diverse asfaltwegen. Vanuit het nieuwe contract 'fietspaden met betonnen platen' zijn inmiddels ook al grote slagen gemaakt om het fietscomfort sterk te verbeteren.

In 2019 zijn ondermeer fietspaden op het Engelendaal, Persant Snoepweg en de Hoogmadeseweg gerenoveerd met EasyPath. Langs de gehele Persant Snoepweg zijn alle vrijliggende fietspaden nu uitgevoerd in EasyPath platen.

B. Openbare verlichting

Gewenst kwaliteitsniveau

Het beleid voor en daarmee de kwaliteit van de openbare verlichting (OV) staat beschreven in het beleidsplan. Wij zetten in op het naleven van het afgesproken kwaliteitsniveau en de milieudoelstellingen. Het gewenste kwaliteitsniveau vertaalden we naar een meerjarenonderhoudsplan.

We ontwerpen en leggen verlichting aan volgens de richtlijnen van de NPR 13201 en de criteria van Agentschap.nl (voorheen Senter Novem) voor duurzaam inkopen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

■ Verlichting vervangen langs de Achthovenerweg

We vervingen de verlichting en pasten deze aan de huidige richtlijnen aan: we voerden de verlichting in led uit. We pasten een dimregime toe, zodat we een energiebesparing van ruim 50% bereikten.

■ Verlichting vervangen bij het ophogingproject in de Leyhof (2^e fase)

Bij het ophogen van de wegen in de Leyhof vervingen we de verlichting. Daarbij pasten we led-armaturen met een dimregime toe. Ook hier realiseerden we energiebesparing. Dit project wordt in 2020 afgerond.

■ Hoogmadeseweg en Persant Snoepweg

We stelden de herinrichtingen van de Hoogmadeseweg uit en is gestart in 2019. Het vervangen van de verlichting langs dit voet- en fietspad wordt in 2020 uitgevoerd. Hier worden ook led-armaturen toegepast.

■ Kreken Noord

In het project Kreken Noord wordt de openbare verlichting gelijktijdig vervangen bij het ophogen van de wegen. Hier worden ook led-verlichting toegepast met een dimregime waardoor ook hier energie besparing wordt bereikt

Het vervangen en aanpassen van de verlichting voeren wij zoveel mogelijk gelijktijdig met integrale projecten uit. Gezien de huidige ontwikkeling worden alle vervangingen met led uitgevoerd. We passen dan ook een standaard dimregime toe. Hierdoor besparen we gedurende de levensduur op energie- en remplacekosten.

C. Civieltechnische kunstwerken

Gewenst kwaliteitsniveau

Onderhoud, beheer en inspecties van alle kunstwerken (houten en betonnen bruggen) is nodig om de functionaliteit, toegankelijkheid en veiligheid te garanderen. Om te blijven voldoen aan het gewenste kwaliteitsniveau werken we volgens een meerjarenonderhoudsplan. De gemeente is eigenaar en beheerder van bruggen m.n. de Leiderdorpsebrug 'Stierenburg'. We actualiseerden het bruggenareaal. De gemeente beheert nu 202 bruggen. In de telling maken we geen onderscheid meer tussen de soorten bruggen (hout, beton en/of staal). De nummering van de bruggen is opvolgend.

Wat hebben we ervoor gedaan?

We hebben 6 houten parkbruggen vervangen waar onder de kruisbrug in de Houtkamp, daarnaast zijn 40 bruggen gereinigd. In 2020 zetten we deze vervangen, het groot onderhoud en het reinigen van de bruggen voort.

Tijdens de inspectiewerkzaamheden is gebleken dat de 18 betonnen bruggen aan de Brugwacht volledig eigendom zijn van de eigenaren van de woningen. Na correctie beheert de gemeente nu 184 bruggen.

In nauwe afstemming met de provincie Zuid-Holland maakten we een definitieve afspraak om het civiele deel van het groot onderhoud van de Leiderdorpsebrug in 2019 uit te voeren. Het elektrotechnische deel van de brug stond gepland voor het voorjaar 2020, maar is na overleg met de provincie en de aannemer verplaatst naar het najaar van 2020.

Onderhoudswerkzaamheden aan civiele kunstwerken voeren we volgens een meerjarig onderhoudsplan uit. Voor de beschikbaarheid van de bruggen en de bereikbaarheid en doorstroming van het verkeer stemmen we de daadwerkelijke uitvoering van het grootonderhoud af met de gemeente Leiden zodat de uitvoeringsprogramma's op elkaar zijn afgestemd.

D. Speelplaatsen

Gewenst kwaliteitsniveau

Voldoende informele en formele speelruimte volgens de richtlijnen in het speelruimteplan is ons doel. Ieder kind in Leiderdorp kan op 'eigen wijze' veilig buiten spelen in de wijk waar hij/zij woont. Dat betekent dat ieder kind in Leiderdorp gebruik kan maken van veilige speelplaatsen.

De veiligheid van de openbare speelvoorzieningen is geborgd. Onveilige speelelementen repareren we adequaat of verwijderen we als herstel niet meer mogelijk is. We hanteren de eisen in het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen en de Europese normen 1176 en 1177. Bij vernieuwing van speelplaatsen maken we gebruik van onderhoudsvriendelijke en duurzame materialen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

We stelden adoptie- en gebruikersovereenkomsten op waarmee we kunnen inspelen op de vraag naar zelfonderhoud door bewoners. Voor het vervolg van het speelruimteplan spraken we af dat leveranciers een actievere rol krijgen. Bij de voorbereiding en uitvoering denken ze met de bewoners mee over vernieuwing en/of omvorming van speelplaatsen. We continueerden het proces van omvorming van speelplaatsen naar informele speelplekken. Bewoners adopteerden de speelplaats aan de Luykendreef. We zetten de voorbereiding van het speelruimteplan fase 5 in gang en voerden het grotendeels uit. De voorbereiding voor fase 6 is bijna afgerond. In de tweede helft van 2020 beginnen we met de uitvoering.

E. Water

Gewenst kwaliteitsniveau

De gemeente Leiderdorp zorgt voor een doelmatige inzameling en transport van afvalwater, inzameling en verwerking van hemelwater en het oplossen van grondwaterproblemen. Het onderhoud van secundaire watergangen - dat zijn de meeste sloten in het stedelijk gebied - ligt vooral bij de gemeente, maar soms ook bij derden en particulieren. Voor een goed functionerend watersysteem zijn baggeren en het in stand houden van de oevers belangrijk.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Hiervoor verwijzen wij naar programma 2C.

F. Groen

Gewenst kwaliteitsniveau

Het openbaar groen is van groot belang voor de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving. Vanuit verschillende wettelijke, beleid- en beheerkaders werken we aan een duurzaam, onderhoudsarm en veilig groenbestand.

Wat hebben we ervoor gedaan?

We voerden planmatig groenbeheer en onderhoud uit om te voldoen aan beeldkwaliteitsniveau B. Voor alle onderdelen is beeldkwaliteit B het vastgestelde niveau, alleen voor de winkelcentra en de begraafplaats streven we naar beeldkwaliteit A. Het groenbeheerplan is in 2019 vastgesteld. Dit plan geeft inzicht in het groenbeheer. Het geeft een beschrijving van elk areaal dat we onderhouden en welke onderhoudsmaatregelen we waar, wanneer en tegen welke kosten moeten uitvoeren om de vastgestelde kwaliteit te behalen.

2. Riolering

Gewenst kwaliteitsniveau

De gemeente heeft de zorgplicht voor:

- het afvoeren (transporteren) van huishoudelijk afvalwater
- het afvoeren van hemelwater (regen)
- het reguleren van het grondwaterniveau.

Dit staat in de Wet milieubeheer en de Waterwet. In het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP 2016-2018) staat hoe de gemeente Leiderdorp omgaat met haar drie zorgplichten. In het vierde kwartaal 2018 voltooiden we het Integraal Waterketenplan (IWKP) 2019-2023. En we boden het ter vaststelling aan. Het Leidse cluster (Leiderdorp, Zoeterwoude, Leiden, Oegstgeest en Voorschoten, Rijnland en waterbedrijf Dunea & Oasen) stelt het IWKP in 2019 integraal vast.

Om het afvalwater en hemelwater te kunnen inzamelen en transporteren moeten de buizen, putten, kolken, overstorten en objecten in goede staat zijn. Met jaarlijkse reiniging en inspectie van het rioolstelsel en het opstellen en uitvoeren van een maatregelenplanning controleren en waarborgen we de kwaliteit van het stelsel. Het belangrijkste aspect van de kwaliteitszorg voor riolering is volksgezondheid en milieuhygiëne. Een ander aspect is het voorkomen van wateroverlast, zowel door hemelwater als door grondwater. Om hinder en wateroverlast tijdens regen zoveel mogelijk te voorkomen moet de riolering voldoende bergings- en afvoercapaciteit hebben. Bij zwaardere buien mag het water dat de riolering niet kan afvoeren geen schade veroorzaken. In deze gevallen is hinder soms niet te voorkomen. Waar het doelmatig is, koppelen we de hemelwaterafvoer op het verhard oppervlak af van het gemengde stelsel. Zodra het gemengde stelsel aan vervanging toe is, maken we dan een gescheiden stelsel. Dit is duurzamer en het beperkt vuilemissie via overstorten. De rioolheffing dekt de kosten voor het in stand houden van het rioolsysteem.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Het Integraal WaterKetenPlan 2019-2023 (voorheen gemeentelijk rioleringsplan) is in 2019 vastgesteld door de Raad. We reinigden en inspecteerden circa 12km vrij verval riolering en zijn alle kolken gereinigd. Daarnaast hebben wij de drukriolering aan de Achthovenerweg gerenoveerd. Het correctief onderhoud aan riolering en gemalen pakten we adequaat aan, dit is te volgen via het registratiesysteem.

Wij hebben het riool vervangen in de Hoogmadeseweg, Kreken Noord en de voorbereidingen zijn nader opgepakt voor de projecten Eralaan, Leidsedreef en Oranjewijk. In 2019 is ook de klimaatstresstest uitgevoerd, de resultaten worden in 2020 aan het bestuur gepresenteerd. Aan de hand hiervan wordt de risicodialoog gevoerd met de stakeholders en het bestuur. Op het gebied van grondwater monitoren we het grondwater middels peilbuizen en loggers, die via de gemeentewebsite te benaderen is. In de huidige tijd hebben we te maken met te lage en te hoge grondwaterpeilen. Dit houden we nauwlettend in de gaten, gezien te droge en/of te natte periodes consequenties kunnen hebben voor de openbare ruimte en gebouwen.

3. Accommodaties

Gewenst kwaliteitsniveau

De kwaliteit van de gebouwen stellen we elke drie jaar vast met een technische schouw (conform NEN 2767). De inspectiegegevens uit de schouw verwerken we in een meerjarenonderhoudsplanung. Ze zijn de basis voor het jaarlijkse planmatig onderhoud. Het onderhoud van gebouwen die we willen afstoten of die in afwachting zijn van een nieuwe bestemming, beperken we tot een minimum.

In 2018 schouwden we alle gemeentelijke accommodaties. De gegevens voerden we in Planon in. Op basis van deze gegevens actualiseren we de voorziening. In 2020 leggen we de voorziening ter vaststelling aan de gemeenteraad voor.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Naast de reguliere geplande onderhoudswerkzaamheden voerden we in 2019 onderhouds- en verbouwingswerkzaamheden uit aan de Werf ten behoeve van de tijdelijke bibliotheek. En we verrichtten aanpassingen aan de Gomarusschool (vanaf 2020: De Bron) aan de Vronkenlaan voor de inhuizing van het Leiderdorps Museum.

Achterstallig onderhoud

Alleen bij de panden die in afwachting zijn van ontwikkeling of sloop (Buitenhoflaan, Doesmeer, Karolusgulden) is sprake van achterstallig onderhoud. In 2019 voerden we geen herstelwerkzaamheden uit.

Sportvelden

Wij vervangen, beheren en onderhouden de sportvelden van een aantal verenigingen in de Bloemerd. Vanuit die verantwoordelijkheid voerden we het nodige technisch beheer en onderhoud uit (velden en terreinen). Velocitas kreeg vier nieuwe kunstgrasvelden inclusief veldverlichting. Voor het onderhoud van de velden van RCL is een meervoudig onderhands aanbestedingstraject doorlopen en de opdracht verstrekt.

Financieel overzicht

			Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019	Vershil
1. Integraal Beheer Openbare Ruimte					
	a. Wegen	Kapitaallasten	51.652	52.104	452
		Jaarlijks onderhoud	661.954	653.952	-8.002
		Storting in voorz.	507.023	397.023	-110.000
		Subtotaal	1.220.629	1.103.079	-117.550
	b. Openbare verlichting	Kapitaallasten	5.604	5.602	-2
		Jaarlijks onderhoud	108.608	58.193	-50.415

			Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019	Vershil
		Storting in voorz.	31.608	31.608	0
		Subtotaal	145.820	95.403	-50.417
	c. Civieltechnische kunstwerken	Kapitaallasten	37.947	38.414	467
		Jaarlijks onderhoud	449.810	413.747	-36.063
		Storting in voorz.	579.940	179.940	-400.000
		Subtotaal	1.067.697	632.101	-435.596
	d. Verkeersregelinstallaties	Kapitaallasten	216.467	216.465	-2
		Jaarlijks onderhoud	134.986	112.674	-22.312
		Subtotaal	351.453	329.139	-22.314
	e. Speelplaatsen	Kapitaallasten	24.968	24.967	-1
		Jaarlijks onderhoud	45.339	69.367	24.028
		Subtotaal	70.307	94.333	24.026
	f. Water	Kapitaallasten	11.069	11.068	-1
		Jaarlijks onderhoud	218.352	198.944	-19.408
		Storting in voorz.	333.311	133.311	-200.000
		Subtotaal	562.732	343.323	-219.409
	g. Groen	Kapitaallasten	16.673	16.702	29
		Jaarlijks onderhoud	769.779	715.870	-53.909
		Storting in voorz.	307.766	287.766	-20.000
		Subtotaal	1.094.218	1.020.338	-73.880
2. Riolering					
		Kapitaallasten	251.498	253.136	1.638
		Jaarlijks onderhoud	332.453	265.959	-66.494
		Storting in voorz.	215.398	153.267	-62.131
		Subtotaal	799.349	672.361	-126.988
3. Accommodaties					
	a. Gebouwen	Kapitaallasten	2.869.771	2.869.641	-130
		Jaarlijks onderhoud	732.428	703.395	-29.033
		Storting in voorz.	794.990	794.990	0
		Subtotaal	4.397.189	4.368.026	-29.163
	b. Sportvelden	Kapitaallasten	104.384	104.390	6
		Jaarlijks onderhoud	115.791	90.167	-25.624
		Storting in voorz.	59.338	59.338	0
		Subtotaal	279.513	253.895	-25.618
		Totaal	9.988.907	8.911.998	-1.076.909

Overzicht met kerncijfers

Discipline	Areaal
Wegen: oppervlakte van het wegennet	1.359.400 m2
Wegen: binnen bebouwde kom	97%
Wegen: buiten bebouwde kom	3%
Wegen: elementen bestrating	74,5%
Wegen: asfalt	25,5%
Riolering: lengte vrijverval	111 km
Riolering: lengte drukriool	12,5 km
Riolering: gemalen	92 st.
Riolering: bergbezinkbassin	1 st.
Riolering: overstorten (conform BRP)	59 st.
Riolering: straatkolken	8050 st.
Water: oppervlakte watergangen in gemeentelijk beheer (exclusief Munnikkenpolder en Weteringpark)	427.000 m2
Water: oppervlakte water met ontvangplicht	153.000 m2
Water: harde oeverlijn	40.000 m1
Water: zachte oeverlijn	49.000 m1
Water: duikers (exclusief duikers onder de A4, Munnikkenpolder en Weteringpark)	214 st. (4000 m1)
Groen: aantal bomen	16.450 st.
Groen: oppervlakte plantsoenen	400.000 m2
Groen: gazon	318.500 m2
Groen: berm	780.000 m2
Verlichting: masten met armaturen	5024 st.
Kunstwerken: bruggen	202st.
Verkeerstekens: stuks	3237 st.
Markeringen: stuks	5450 m2
Belijning: m1	54.100 m1
Spelen: locaties (dit zegt niets over de toestellen)	96 st.
Verkeerregelinstanties	8 st.
Vastgoed: aantal gemeentelijke accommodaties (al dan niet in eigen beheer)	13 basisscholen + 1 gymzaal 2 scholen voor VO + 1 gymzaal 4 binnensportaccommodaties 8 buitensportaccommodaties 8 welzijnsaccommodaties

Paragraaf 4: Financiering

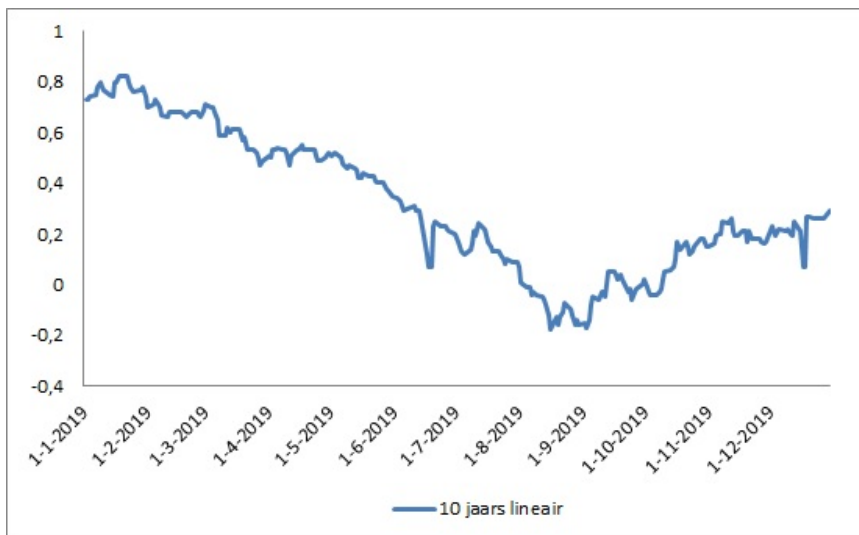
Inleiding

In de paragraaf financiering lichten we de ontwikkelingen en beleidskeuzes toe die in 2019 een rol speelden. We verdelen dit in 'algemene ontwikkelingen' en 'ontwikkelingen gemeente Leiderdorp'. Onder de algemene ontwikkelingen vallen de renteontwikkelingen en eventuele ontwikkelingen in wet- en regelgeving. De ontwikkelingen gemeente Leiderdorp richten zich specifiek op de renterisiconorm, de kasgeldlimiet en de financiering van de gemeente Leiderdorp.

Algemene ontwikkelingen

Renteontwikkelingen

De gemiddelde kapitaalmarktrente (= langlopende financiering) voor rentevaste en lineaire leningen met een looptijd van tien jaar kwam over 2019 uit op 0,31%. In 2018 was de gemiddelde rente 0,83%. De renteontwikkeling in 2019 liet een daling zien. De twee belangrijkste oorzaken van de rentedaling waren de handelsoorlog tussen de Verenigde Staten en China en het beleid van zowel de Amerikaanse als de Europese Centrale Bank.

De rente op de geldmarkt (= kortlopende financiering) wordt vooral bepaald door het rentebeleid van de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB gebruikt de rentestand om te sturen op de inflatie. Het belangrijkste tarief van de ECB is de herfinancieringsrente. De ECB paste de herfinancieringsrente in 2019 niet aan (0%). De depositorente die de ECB hanteert is voor de geldmarkt de ondergrens. De depositorente ging in 2019 omlaag (van -0,4% naar -0,5%). Het gevolg was lagere rentetarieven op (kas)geldleningen met een korte looptijd.

Ontwikkelingen gemeente Leiderdorp

Kaders treasury

De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) stelt de kaders voor een verantwoorde en professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden. De gemeenteraad van Leiderdorp bepaalt in de financiële verordening aanvullende kaders voor de treasury.

Kasgeldlimiet

De gemiddelde vlottende schuld, over drie maanden gezien, mag voor een gemeente niet meer zijn dan 8,5% van het begrotingstotaal. De tabel hieronder geeft de ontwikkeling van deze kasgeldlimiet in 2019 weer:

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Gemiddelde netto vlottende schuld	Kasgeldlimiet	Ruimte (=+) of Overschrijding
eerste kwartaal 2019	6.250	6.027	-223
tweede kwartaal 2019	4.282	6.027	1.745
derde kwartaal 2019	-1.512	6.027	7.539
vierde kwartaal 2019	1.463	6.027	4.564

Over het eerste kwartaal is de kasgeldlimiet overschreden (over het vierde kwartaal van 2018 was er geen overschrijding). In het tweede kwartaal is de kortlopende schuld afgenomen en is de kasgeldlimiet niet overschreden. De overschrijding van de kasgeldlimiet heeft geen gevolgen. De wet FIDO schrijft voor dat de toezichthouder vooraf geïnformeerd moet worden als de kasgeldlimiet drie opeenvolgende kwartalen wordt overschreden.

Renterisiconorm

De jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen van de langlopende schuld mogen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. De tabel hieronder geeft de ontwikkeling van deze renterisiconorm in 2019 weer:

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2018	2019
Begrotingstotaal	64.536	70.907
Wettelijk percentage	20%	20%
Renterisiconorm	12.907	14.181
Bedrag waarover renterisico wordt gelopen (aflossingen)	2.807	2.024
Ruimte onder renterisiconorm	10.100	12.157

Uit de tabel blijkt dat het bedrag aan langlopende leningen, waarover de gemeente Leiderdorp een renterisico liep, ruimschoots binnen de wettelijke norm bleef (volgens de Wet fido).

Financiering

De tabel hieronder geeft de ontwikkeling van de leningenportefeuille weer. De stand van de leningenportefeuille staat ook bij de toelichting op de balans.

Ontwikkeling leningenportefeuille (bedragen x € 1.000)

Ontwikkeling leningenportefeuille	Bedrag
Stand per 1 januari 2019	17.434
Nieuwe leningen	0
Reguliere aflossingen	-2.024
Vervroegde aflossingen	0
Stand per 31 december 2019	15.410

In 2019 trokken we geen nieuwe langlopende financiering aan.

Rentemethodiek

De gemeente Leiderdorp gebruikt de rente-omslagmethode voor de toerekening van de rentelasten. Dat betekent dat we het totaal van de rentelasten 'omslaan' over het geheel van de investeringen. De rentelasten zijn het totaal van de rentelasten op de langlopende geldleningen en de kortlopende financiering min de renteopbrengsten van overtollige middelen en verstrekte geldleningen.

Door de rente-omslagmethode toe te passen rekenen we de rentelasten volgens de stand van de investeringen toe aan de prestaties in de programmabegroting. De achterliggende gedachte is dat de gehanteerde omslagrente een reëel percentage is. Zodra de afwijking tussen de gehanteerde omslagrente en de werkelijke rentelast te groot wordt, moeten we de gehanteerde omslagrente aanpassen.

De tabel hieronder geeft een overzicht van het renteresultaat:

Renteresultaat (bedragen x € 1.000)

	Renteresultaat			2019
a	De externe rentelasten	397		
b	De externe rentebaten	-13		
	Saldo rentelasten en rentebaten		384	
c1	De rente doorberekend aan de grondexploitatie	-41		
c2	De rente van projectfinanciering richting het taakveld	-		
c3	De rentebaait van doorverstrekte leningen richting het taakveld	-		
	Saldo aan taakvelden toe te rekenen externe rente		-41	
d1	Rente over eigen vermogen	-		
d2	Rente over voorzieningen	-		
	Saldo rente over het eigen vermogen en de voorzieningen		-	
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente			343
	Totaal aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)			-392
	Renteresultaat op het taakveld Treasury (-/- = voordeel)			-49

Door het verschil tussen het gehanteerde omslagpercentage en het werkelijke percentage ontstaat een renteresultaat.

Het renteresultaat van € 49.000 voordelig betekent dat de gehanteerde omslagrente van 0,50% hoger is dan het werkelijke percentage. We berekenen dus € 49.000 meer rente door naar de activa, dan we daadwerkelijk betalen aan de geldverstrekkers. Het verschil bevindt zich binnen de gestelde bandbreedte. Dat betekent dat we een reëel rentepercentage toerekenen aan de activa.

Schatkistbankieren

We hadden in 2019 een aantal perioden een positief banksaldo. Tijdens deze perioden stortten we geld af in 's Rijks schatkist, om binnen de gestelde doelmatigheidsdrempel te blijven.

Zoals het BBV (art 52c) voorschrijft, vermelden we in de toelichting op de balans het drempelbedrag en, per kwartaal, het bedrag aan middelen dat we buiten 's Rijks schatkist aanhielden.

Complexe financiële producten

De gemeente Leiderdorp maakt geen gebruik van complexe financiële producten zoals derivaten.

Kredietrisicobeheer

De gemeente Leiderdorp heeft een rekening-courantovereenkomst met de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Tijdens het jaar houden we een liquiditeitsplanning bij. Met de liquiditeitsplanning bepalen we of we geld moeten aantrekken.

Relatiebeheer

Bancaire relaties voldoen aan de gestelde eisen. Beoordeling van deze relaties vindt plaats wanneer we de relatie aangaan. Offertes vragen we - zoals het statuut het voorschrijft - bij verschillende instanties op.

Geldstromenbeheer

De geldstromen lopen hoofdzakelijk via de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). De saldi op de overige rekeningen boeken we zoveel mogelijk over naar onze rekening bij de BNG.

Paragraaf 5: Bedrijfsvoering

Inleiding

Met de introductie van de nieuwe programmaïndeling kozen we voor een subprogramma bedrijfsvoering onder programma 3. Inhoudelijke zaken over de bedrijfsvoering staan in subprogramma 3B. In deze paragraaf beperken we ons tot het financiële overzicht van de personele kosten in de jaarrekening.

Personele kosten

Het overzicht van de personeelskosten is als volgt:

Bedragen x € 1.000	2018 werkelijk	2019 primitief	2019 na wijz.	2019 werkelijk	begr na wijz -/- werkelijk	% werkelijk/ begr na wijz.
a. Salarislasten	9.626	10.865	10.768	9.924	844	92%
b. Ingeleend/uitgeleend personeel	828	331	787	1.917	-1.130	244%
c. Studiekosten	208	215	212	211	0	100%
Totaal	10.662	11.412	11.767	12.053	-286	102%

Toelichting overzicht van de personeelskosten

Binnen de salarislasten hadden we een voordeel van € 844.000 ten opzichte van de begroting. Het voordeel was onder andere het gevolg van openstaande vacatures en van een gedeeltelijk gebruik van het algemene formatiebudget. Deze budgetruimte benutten we om daar waar nodig extern in te huren. De overschrijding op de inhuur viel hoger uit dan de ruimte binnen het salarisbudget.

Het opleidingsbudget zetten we in 2019 in voor de organisatieontwikkeling. We gebruikten het hele budget.

Op de personele kosten resteert een nadeel van € 286.000. In de jaarrekening verwerkten we dit als volgt:

- € 134.000 op programma 1 voor het regionale project aanbesteding jeugdzorg. Dit bedrag berekenden we grotendeels door aan de regiogemeenten.
- Circa € 100.000 op programma 2 voor hogere uitgaven voor inhuur dan geraamd. De extra opbrengsten van bouwleges dekken een deel van dat bedrag.
- Het resterende nadeel op de personele kosten komt terug op programma 3B Bedrijfsvoering.

Overigens wijken de geraamde bedragen in de kolom 2019 primitief af van de bedragen zoals die in de programmabegroting 2019 zijn opgenomen. Achteraf is n.l. gebleken dat in de cijfers in dezelfde tabel van de programmabegroting ook de vergoedingen aan het bestuur bevatten. Die vergoedingen horen in deze paragraaf niet thuis en zijn in bovenstaand overzicht dan ook buiten beschouwing gelaten.

Paragraaf 6: Verbonden partijen

Inleiding

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke rechtspersoon waarin de gemeente Leiderdorp een bestuurlijk en financieel belang heeft. Bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat de gemeente ter beschikking heeft gesteld en dat niet verhaalbaar is. Of het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat wanneer de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

De raad stelde op 31 januari 2011 de spelregels vast voor het aangaan van verbonden partijen voor Leiderdorp. In de nota verbonden partijen staan de algemene en specifieke kaders en de gemeentelijke doelstellingen voor verbonden partijen. Daarmee ontwikkelde de raad een visie op het geheel aan samenwerkingsverbanden.

De werkgroep financieel kader gemeenschappelijke regelingen bepaalt jaarlijks vooraf de hoogte van de indexering en kan een generieke taakstelling opleggen aan de gemeenschappelijke regelingen. Voor Leiderdorp gaat het om Holland Rijnland, de Veiligheidsregio, de Omgevingsdienst West-Holland en de RDOG Hollands Midden. Taakstellingen moeten leiden tot een taakdiscussie bij de gemeenschappelijke regelingen. In de afgelopen jaren legden we geen nieuwe taakstellingen op. De eerder opgelegde maximering van de algemene reserve is vervallen. De gemeenschappelijke regelingen worden geacht een algemene reserve aan te houden die als weerstandsvermogen volstaat om de risico's die met de exploitatie samenhangen te dekken.

Overzicht verbonden partijen

Totaal overzicht van de bijdragen van Leiderdorp aan verbonden partijen.

Verbonden partij	Bijdrage Leiderdorp	
	werkelijk 2019	begroot 2019
x € 1.000		
Holland Rijnland	1.032	1.032
Veiligheidsregio	1.563	1.563
RDOG	1.344	1.344
ODWH	540	466
Oude Rijnzone	11	11
Servicepunt71	3.526	3.375
Sociale Dienst (Leiden/Leiderdorp)	1.648	1.648

De cijfers van bovenstaande tabel zijn ontleend aan de jaarrekening resp. de primitieve begroting van de betreffende gemeenschappelijke regeling.

Met ingang van 2020 neemt Leiderdorp deel aan de gemeenschappelijke regeling Belastingssamenwerking Gouwe Rijnland (BSGR). Deze regeling is in de begroting 2020 nieuw in deze paragraaf opgenomen.

Als onderdeel van de paragraaf weerstandsvermogen worden de risico's in kaart gebracht. Die risico's hebben betrekking op de samenwerkingsverbanden in algemene zin. De beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente Leiderdorp is ruim voldoende om die risico's bij deze samenwerkingsverbanden af te dekken.

Gemeenschappelijke regelingen

bedragen x € 1.000

Naam	Samenwerkingsverband Holland Rijnland		
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek belang	Holland Rijnland is een samenwerking van en voor dertien gemeenten in het hart van de Randstad. Deze gemeenten werken vanuit een gezamenlijke strategische visie op de verdere ontwikkeling van de regio om de kwaliteit van wonen, werken, ondernemen en recreëren van burgers, bedrijven en instellingen in het gebied te bevorderen.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit 34 leden waarvan 2 leden afkomstig uit de gemeente Leiderdorp. Het dagelijks bestuur bestaat uit 7 leden waarvan geen afkomstig uit de gemeente Leiderdorp.		
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage op basis van aantal inwoners. Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2019	31-12-2019 (conceptcijfers)
	Eigen vermogen	839	2.914
	Vreemd vermogen	57.150	55.621
	Jaarresultaat		2.230
Risico's	Er zijn geen materiele risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	Website: www.hollandrijnland.nl		

Naam	Veiligheidsregio Hollands Midden		
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam		
Doelstelling/ Publiek belang	In de Veiligheidsregio Hollands Midden werken hulpverleningsdiensten en gemeenten samen aan de veiligheid. Ze bereiden zich voor op rampen en ernstige ongelukken. Daarnaast nemen ze maatregelen om toenemende risico's beter te beheersen.		
Bestuurlijk belang	De 19 burgemeesters uit de regio Hollands Midden vormen samen het algemeen bestuur van de Veiligheidsregio Hollands Midden. Het dagelijks bestuur is samengesteld uit 7 burgemeesters en een voorzitter, waarvan 1 burgemeester uit de gemeente Leiderdorp.		
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage op basis van aantal inwoners. Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2019	31-12-2019 (conceptcijfers)
	Eigen vermogen	5.837	5.653
	Vreemd vermogen	27.334	28.448
	Jaarresultaat		214
Risico's	Er zijn geen materiele risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	Met de totstandkoming van deze gemeenschappelijke regeling zijn de regelingen Regionale Brandweer, CPA en GHOR opgeheven.		
	Website: www.veiligheidsregio-hm.nl		

Naam		Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg Hollands Midden (RDOG HM)	
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek belang	De RDOG Hollands Midden bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de burgers in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisissomstandigheden.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit 23 leden van de 19 gemeenten in de regio Hollands Midden. Eén lid is afkomstig uit de gemeente Leiderdorp. Het dagelijks bestuur bestaat uit 7 leden waarvan geen uit de gemeente Leiderdorp.		
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage op basis van aantal inwoners. Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten en door taakstelling veroorzaakte frictiekosten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2019	31-12-2019
	Eigen vermogen	3.627	3.948
	Vreemd vermogen	27.207	29.237
	Jaarresultaat		516
Risico's	Er zijn geen materiele risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	Met de totstandkoming van deze gemeenschappelijke regeling zijn de regelingen GHOR en GGD-ZHN opgeheven (raadsbesluit 10 oktober 2005).		
	Website: www.ggdhm.nl		

Naam		Omgevingsdienst West-Holland	
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek belang	De Omgevingsdienst West-Holland voert de wettelijke taken uit de Wet milieubeheer en de Wet bodembescherming (met name het bouwstoffenbesluit) uit, zoals de vergunningverlening en -handhaving. Ook adviseert de Omgevingsdienst de deelnemende gemeenten bij de uitvoering van hun taken, zoals ruimtelijke planvorming en verkeersbeleid.		
Bestuurlijk belang	Het dagelijks bestuur bestaat uit 5 leden waarvan geen bestuursleden uit de gemeente Leiderdorp. Het algemeen bestuur bestaat uit 22 leden waarvan 2 bestuursleden afkomstig uit de gemeente Leiderdorp.		
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage op basis van uren. Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2019	31-12-2019
	Eigen vermogen	821	888
	Vreemd vermogen	7.016	8.584
	Jaarresultaat		53
Risico's	Er zijn geen materiele risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	Website: www.odwh.nl		

Naam	Oude Rijnzone		
Vestigingsplaats	Alphen aan den Rijn		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek belang	De Oude Rijnzone is het gebied langs de rivier de Oude Rijn, tussen Leiden en Bodegraven. De Oude Rijnzone is door de provincie aangewezen als transformatiezone. In deze zone worden nieuwe woon- en werkgebieden ontwikkeld, bestaande bedrijfslocaties geherstructureerd en de water- en natuurkwaliteiten versterkt. Daarnaast is er aandacht voor de verbetering van de bereikbaarheid van het gebied.		
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit 3 leden waarvan 1 lid afkomstig uit de gemeente Leiderdorp. In het vierde kwartaal 2015 is de regeling omgevormd naar een bedrijfsvoeringsorganisatie. Sinds het uittreden van de provincie Zuid-Holland en Zoeterwoude vormen de portefeuillehouders van Bodegraven-Reeuwijk, Alphen aan den Rijn en Leiderdorp het bestuur van de regeling Oude Rijnzone.		
Financieel belang	Met het uittreden van de provincie Zuid-Holland en Zoeterwoude veranderde ook het financiële belang. De verdeling van de kosten vindt nog steeds plaats op basis van het inwoneraantal.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2019	31-12-2019
		(conceptcijfers)	
	Eigen vermogen	0	n.n.b.
	Vreemd vermogen	857	n.n.b.
	Jaarresultaat		n.n.b.
Risico's	Er zijn geen materiele risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	Website: www.ouderijnzone.nl		

Naam	Servicepunt71		
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek belang	Sinds 1 januari 2012 verzorgt Servicepunt71 de interne bedrijfsvoering van de gemeenten Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest en Zoeterwoude. Servicepunt71 levert producten en diensten op het gebied van ICT, HRM, financiën, juridische zaken en inkoop, en voor de gemeenten Leiden en Leiderdorp ook facilitaire zaken.		
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit 4 leden waarvan 1 lid afkomstig uit de gemeente Leiderdorp.		
Financieel belang	De deelnemers betalen een jaarlijkse bijdrage op basis van een verdeelpercentage. Het verdeelpercentage is gebaseerd op het aandeel in het totaal van de overgedragen formatie en de overgedragen materiële budgetten. De deelnemers in Servicepunt71 zijn gezamenlijk aansprakelijk voor de eventueel ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2019	31-12-2019
	Eigen vermogen	2.663	2.497
	Vreemd vermogen	7.413	8.517
	Jaarresultaat		12
Risico's	Er zijn geen materiele risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	Website: www.servicepunt71.nl		

Naam	De gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie sociale diensten Leiden en Leiderdorp		
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling lichte vorm		
Doelstelling/ Publiek belang	De gezamenlijke uitvoeringsorganisatie Leiden en Leiderdorp voert de volgende taken, wetten en regelingen uit: de Participatiewet (P-wet), het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (Bbz), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ), de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw), de Wet inburgering (WI), de Wet Taaleis, de Wet op de lijkbezorging, de regeling Sociaal Medische Indicatie (SMI) kinderopvang, de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs), de sociale recherche, het minimabeleid, dan wel enige andere in de toekomst voor deze wetten en regelingen in de plaats komende regelingen.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit de door de deelnemende colleges van burgemeester en wethouders aangewezen wethouder met de portefeuille werk en inkomen (art. 2, tweede lid). Bestuurlijk overleg vindt ten minste twee keer per jaar plaats (art. 2, derde lid).		
Financieel belang	De gemeente Leiderdorp betaalt volgens de dienstverleningsovereenkomst in 2019 op basis van de voorcalculatie een bijdrage van € 1.647.754.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2019	31-12-2019
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	Jaarresultaat	n.v.t.	n.v.t.
Risico's	Er zijn geen materiele risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	n.v.t.		

Vennootschappen

Naam	Alliander N.V.		
Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Doelstelling/ Publiek belang	Via energienetwerken zorgt Alliander voor de distributie van gas en elektriciteit in een groot deel van Nederland. Alliander brengt een open en duurzame energiemarkt dichterbij.		
Bestuurlijk belang	De raad van bestuur bestaat uit 3 leden waarvan geen afkomstig uit de gemeente Leiderdorp. De gemeente Leiderdorp is aandeelhouder.		
Financieel belang	De gemeente Leiderdorp heeft 604.919 aandelen in Alliander. Het relatieve aandeel is 0,442%.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2019	31-12-2019
	Eigen vermogen	4.129.000	4.224.000
	Vreemd vermogen	1.984.000	2.304.000
	Jaarresultaat	334.000	253.000
risico's	Er zijn geen materiele risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	Website: www.alliander.nl		

Naam	Oasen		
Vestigingsplaats	Gouda		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Doelstelling/ Publiek belang	Oasen is een maatschappelijk drinkwaterbedrijf. Oasen zorgt op duurzame wijze voor drinkwater voor zijn klanten.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder		
Financieel belang	De gemeente Leiderdorp heeft 25 aandelen à € 455 in Oasen naar rato van het aantal inwoners.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2019	31-12-2019
	Eigen vermogen	108.494	n.n.b.
	Vreemd vermogen	159.959	n.n.b.
	Jaarresultaat		n.n.b.
Risico's	Er zijn geen materiele risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	Website: www.oasen.nl		

Naam	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Doelstelling/ Publiek belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		
Bestuurlijk belang	De raad van bestuur en de directie bestaan beide uit 3 leden waarvan geen afkomstig uit de gemeente Leiderdorp. De gemeente is aandeelhouder.		
Financieel belang	De gemeente Leiderdorp heeft 97.968 aandelen in BNG Bank (nominale waarde € 2,50).		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2019	31-12-2019
	Eigen vermogen	4.991.000	4.887.000
	Vreemd vermogen	132.518.000	144.802.000
	Jaarresultaat		163.000
Risico's	Er zijn geen materiele risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	Deelname in BNG Bank wordt beschouwd als een duurzame belegging.		
	Website: www.bng.nl		

Stichtingen

Naam	DataLand		
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Stichting		
Doelstelling/ Publiek belang	<p>DataLand verzorgt de toegankelijkheid van gemeentelijke vastgoed, geo- en WOZ-informatie voor publieke en private afnemers in Nederland. Daarmee ontzorgt DataLand de gemeente. DataLand ondersteunt de gemeentelijke informatiehuishouding op het gebied van de gemeentelijke Geo-, WOZ- en vastgoedinformatie door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - actieve kwaliteitsbewaking, - vertegenwoordiging van het gemeentelijk belang, - organisatie en coördinatie van het Gemeentelijk Geoberaad (i.s.m. VNG); een landelijk ambtelijk en bestuurlijk podium voor gemeentelijke standpunten op het terrein van de ruimtelijke informatie. <p>Verder is deelname niet anders dan een vorm van samenwerking tussen gemeenten ter behartiging van het openbaar belang en met als resultaat efficiëntie en kennisvoordelen op het gebied van toegankelijkheid van overheidsinformatie, overheidsloket, e-government, dienstverlening, een transparante en betrouwbare overheid evenals de stroomlijning van basisgegevens. Dankzij de samenwerking met deelnemende gemeenten, vele afnemers en andere betrokkenen bij de overheidsinformatievoorziening is DataLand uitgegroeid tot het landelijke kennis- en dataknooppunt voor vastgoed, geo- en WOZ gerelateerde gemeentelijke gegevens.</p>		
Bestuurlijk belang	Gemeente is als participant vertegenwoordigd in de certificaathoudersvergadering.		
Financieel belang	<p>Het financieel risico is laag en beperkt zich tot het in certificaten geïnvesteerde bedrag. Het betreft een eenmalige storting. Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden. Verstrekking van gegevens aan afnemers vindt plaats tegen verstrekkingkosten. Deze inkomsten worden door DataLand gebruikt om de drieledige taken van de organisatie – een stichting zonder winstoogmerk – uit te voeren. Jaarlijks wordt een vergoeding aan deelnemende gemeenten uitgekeerd voor het leveren van de gemeentelijke gegevens. Het eventuele overschot aan inkomsten wordt daarnaast aan certificaathoudende gemeenten uitgekeerd. Gemeente Leiderdorp heeft 13.352 certificaten van aandelen DataLand B.V. à € 0,10 per certificaat. .</p>		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2019	31-12-2019
	Eigen vermogen	112	422
	Vreemd vermogen	463	477
	Jaarresultaat		310
Risico's	Er zijn geen materiele risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	<p>www.dataand.nl</p> <p>Het is de verwachting dat Dataand op termijn over gaat naar het kadaster.</p>		

Paragraaf 7: Grondbeleid

Visie

Het grondbeleid is ondersteunend aan programma's als ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, verkeer en vervoer, onderwijs, cultuur, sport en recreatie en economische infrastructuur. Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De baten en de financiële risico's zijn van belang voor de algemene financiële positie van de gemeente. Het grondbeleid van Leiderdorp legden we vast in de 'Nota Grondbeleid 2019-2023, gemeente Leiderdorp'. De raad stelde de nota op 9 september 2019 vast.

De programma's hanteren een onderscheid in SMART-doelen, activiteiten en prestatie-indicatoren. Dezelfde driedeling gebruiken we voor het grondbeleid.

Doel	Faciliterend grondbeleid
SMART-doel	Faciliterend grondbeleid, niet meer grond dan nodig, marktconforme grondprijzen.
Activiteiten	We monitoren grondtransacties volgens de nota.
Prestatie-indicatoren	Grondprijzenbrief, de Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie (GIG), uniforme erfpachtovereenkomsten

Hieronder volgen enkele kernpunten uit de nota grondbeleid 2019-2023.

Beleidskeuze vorm grondbeleid

De gemeente Leiderdorp kiest voor een 'faciliterend, tenzij...' grondbeleid.

We snijden de invulling van het grondbeleid per situatie toe op het gewenste resultaat. In beginsel is het grondbeleid faciliterend. Per opgave beoordelen we of er aanleiding is om een andere vorm van grondbeleid toe te passen. En zo ja, welke instrumenten daarbij horen.

Faciliterend grondbeleid houdt in dat de gemeente zelf geen grondexploitaties voert, maar dit overlaat aan private ontwikkelaars. We 'faciliteren' deze grondexploitaties door te investeren in plankosten. Denk aan het maken van een nieuw bestemmingsplan, het treffen van voorzieningen in de openbare ruimte en het aanleggen van nutsvoorzieningen. De kosten verhalen we volgens de nota kostenverhaal op betrokkenen. We kunnen actief grondbeleid inzetten als we een sterker stempel op de ontwikkeling willen drukken. Of als het noodzakelijk is om een ontwikkeling volgens de gemeentelijke randvoorwaarden te realiseren. Dan moet het financiële risico, ook op langere termijn, wel aanvaardbaar zijn.

Instrumenten

Voor grondbeleid hebben we een aantal instrumenten. De beleidsregels voor de instrumenten staan in de nota grondbeleid. Hieronder lichten we enkele uit.

- De gemeente voert een faciliterend grondbeleid. Per locatie bekijken we of er aanleiding is om een andere vorm van grondbeleid te voeren.
- Minnelijke verwerving is het uitgangspunt. De inzet van de instrumenten voorkeursrechten (Wvg) en onteigening sluiten we niet uit.

- Gronduitgifte vindt in principe plaats door de verkoop van gronden. In uitzonderingsgevallen zijn andere vormen van gronduitgifte ook mogelijk.

Grondprijnsbeleid

Bij een transparant grondbeleid horen transparante grondprijzen.

Beleidsregels grondprijnsbeleid:

- Het college stelt jaarlijks een grondprijzenbrief vast met daarin de gronduitgifteprijsen voor het volgende jaar. Deze brief gaat in op de waardebeoordeling en de minimum grondprijzen per functie bij de uitgifte van gronden.
- De grondprijzen moeten marktconform zijn, met uitzondering van grondprijzen voor sociale woningbouw.

Grondslagen waardering

De gemeente waardeert de gronden tegen verkrijgingprijs vermeerderd met gemaakte kosten voor onderzoek en bouwrijp maken. De boekwaarde mag niet hoger zijn dan de geschatte marktwaarde. Dat is wettelijk verplicht. Afhankelijk van deze inschatting boeken we de boekwaarde af (bij definitief geen mogelijkheid tot terugverdienen) of vormen we een voorziening (bij redelijke twijfel over het terugverdienen van de boekwaarde).

Reserves

Zoals het Besluit begroting en verantwoording (BBV) voorschrijft, voegen we het saldo van een project via resultaatbestemming in het jaar van afsluiten toe aan een reserve grondverkoop. Alle grondexploitaties verantwoorden we onder de algemene reserve bouw- en grondexploitaties.

GIG

Voor een uitgebreide toelichting op de grondexploitaties verwijzen we naar de rapportage GIG 2020.

GIG algemeen

In de rapportage GIG 2020 staat de financiële stand van zaken van de ruimtelijke projecten. In het najaar van 2019 informeerden we de raad bij de 2e Bestuursrapportage over de financiële voortgang via de voortgangsrapportage GIG 2019. Bij de voortgangsrapportages vindt geen financiële doorrekening plaats. Bij de rapportage GIG gebeurt dit wel.

Tabel 1 zet de resultaten van de GIG per 2020 af tegen de GIG-versie van 2019 (vastgesteld op 20 mei 2019). Voor de vergelijkbaarheid zijn de bedragen uitgedrukt als netto contante waarde (NCW) per 01-01-2019. De netto contante waarden wijken niet significant af van de eindwaarden, gezien de resterende looptijden van de lopende grondexploitaties (2020-2021).

Tabel 1: Netto contant resultaat Integrale Grondexploitaties 2019-2020:

TOTAALOVERZICHT				
	GIG - 2020	GIG - 2020	GIG - 2019	Vershil
	NCW 01-01-20	NCW 01-01-19	NCW 01-01-19	NCW 01-01-19
Mauritskwartier - Kavel M	€ 273.332	€ 269.958	€ 230.593	€ 39.365
Bospoort - Zuid	€ 2.823.890-	€ 2.768.520-	€ 2.828.656-	€ 60.136
Fietsbruggen en -paden W4	€ 1.257.513-	€ 1.232.856-	€ 2.810.407-	€ 1.577.551
Totaal W4 projecten	€ 3.808.071-	€ 3.731.418-	€ 5.408.471-	€ 1.677.052
	(nadelig)	(nadelig)	(nadelig)	(voordelig)
Amaliaplein	€ 914.036	€ 902.751	€ 2.649.147	€ 1.746.395-
Driemaster	€ 750.487	€ 741.222	€ 507.389	€ 233.833
Totaal Overige ruimtelijke projecten	€ 1.664.523	€ 1.643.973	€ 3.156.536	€ 1.512.562-
	(voordelig)	(voordelig)	(voordelig)	(nadelig)
Totaal alle projecten	€ 2.143.548-	€ 2.087.445-	€ 2.551.934-	€ 164.490

Voor de beoordeling van de resultaten is het belangrijk te weten dat de resultaten mede gebaseerd zijn op aannames op basis van de huidige inzichten. Er is dus altijd sprake van een bandbreedte. Een verslechtering of verbetering ten opzichte van de huidige inschattingen heeft een direct effect op het eindresultaat.

Mutaties brengen we bij het afsluiten van de projecten ten bate of ten laste van de algemene reserve bouw- en grondexploitaties.

W4

Ten opzichte van de GIG 2019 is er voor W4 een mutatie van € 1,68 miljoen (voordelig). Dit leidt tot een totaal resultaat voor W4 van € 3,81 miljoen (nadelig op netto contante waarde 01/01/2020). Dit mutatie komt door:

- Bijstelling van kostenramingen bij het project 'Fietsbruggen en -paden W4' (ca. +/- € 1,58 miljoen voordelig).
- Lagere kosten dan begroot voor de resterende kavel bij het project Mauritskwartier - Kavel M (ca. +/- € 0,04 miljoen voordelig).

Van een aantal W4-projecten is het resultaat nadelig. Op basis van het BBV troffen we hiervoor een voorziening van in totaal circa € 4,08 miljoen (zie tabel 2). Ten opzichte van 01/01/2019 een verlaging van € 1,64 miljoen voordelig).

Tabel 2: Voorzieningen W4

Getroffen voorzieningen W4				
	GIG - 2020	GIG - 2020	GIG - 2019	Vershil
	NCW 01-01-20	NCW 01-01-19	NCW 01-01-19	NCW 01-01-19
Bospoort - Zuid	€ 2.823.890-	€ 2.768.520-	€ 2.828.656-	€ 60.136
Fietsbruggen en -paden W4	€ 1.257.513-	€ 1.232.856-	€ 2.810.407-	€ 1.577.551
Totaal	€ 4.081.404-	€ 4.001.376-	€ 5.639.063-	€ 1.637.688
	(nadelig)	(nadelig)	(nadelig)	(voordelig)

Overige ruimtelijke projecten

Het resultaat van de integrale grondexploitatie voor de overige ruimtelijke projecten wijzigde met circa € 1,51 miljoen (nadelig) tot een resultaat van circa € 1,66 miljoen. De wijziging van het resultaat komt met name door:

- Het ten laste brengen van een aanvullend budget voor de herinrichting van de Ericalaan en de Simon Smitweg en drie aanliggende kruisingen (-/- € 1,36 mio nadelig) conform raadsbesluit 16 december 2019.
- De overige posten/index/rente zijn bijgesteld op basis van de aanbesteding van het Amaliaplein (-/- €0,19 mio nadelig).
- Extra opbrengst mede door het toestaan van een iets hogere marktconforme huur van 1 %/jaar bij het project Driemaster (+/+ €0,22 mio voordelig).
- Winstnemingen bij zowel het Amaliaplein als de Driemaster (-/- €0,40 mio nadelig). De winstneming betekent een nadeel voor de GIG maar is een voordeel voor de algemene reserve bouw- en grondexploitaties; voor de gemeente dus per saldo neutraal.

Projecten met een uitvoeringsbesluit en een positief eindresultaat

Tabel 3: Projecten met een positief eindresultaat

Project	Balanswaarde per 31-12-2019	Netto contante waarde verwacht exploitatieresultaat (-/- = voordelig)
Mauritskwartier - Kavel M	60.123-	273.332-
Amaliaplein	3.426.156-	914.036-
Driemaster	1.246.407-	750.487-
Totaal	4.732.686-	1.937.855-

Voor de overzichten per complex voor de W4 en exploitatie per complex grondbedrijf verwijzen we naar de GIG 2020, vertrouwelijke bijlage 1b.

Risico's publiek-private samenwerking (PPS)

De gemeente heeft momenteel geen PPS-constructie.

Naast project specifieke risico's zijn ook conjuncturele risico's in beeld gebracht. Het belangrijkste conjuncturele risico is op dit moment de aanbestedingsmarkt. Wegens krapte op de markt en de stijging van de prijzen is er sprake van

vertraging en hogere ramingen. In de GIG 2020 staan per project de project specifieke risico's en de beheersmaatregelen aangegeven.

Parameters

Bij de herziening per 1/1/2020 van de grondexploitaties in de GIG 2020 hanteren we de volgende parameters:

- Rentepercentage: 1,25 %
- Kostenindex: 2,0 %
- Opbrengstenindex: 0,0 %

De berekening van het rentepercentage is gebaseerd op de systematiek van rentetoerekening aan grondexploitaties uit de notitie Grondexploitaties van de commissie BBV. We berekenden het percentage rentekosten op basis van het gewogen percentage van de bestaande (externe) leningenportefeuille, in de verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen.

Om het gemiddelde inflatiecijfer te bepalen is gekeken naar de huidige inflatieverwachting van de Eurostat, het CPB en De Nederlandse Bank voor de eerste twee jaar. Volgens de prognoses van De Nederlandse Bank in economische ontwikkelingen en vooruitzichten (december 2019) is dat in 2020 1,5 %. De inflatieverwachting voor 2021 is 1,8 % en zal uiteindelijk weer stijgen naar de streefwaarde van de Europese bank van 2% in 2025. Voorgesteld wordt de huidige kostenparameter te stellen op het streefcijfer van de inflatie ad. 2,0 %.

De opbrengstenindex pasten we niet aan ten opzichte van de GIG 2019, gelet op het conservatief ramen van opbrengsten.

Fasering verkopen

Bij de herziening per 1/1/2020 van de grondexploitaties in de GIG 2020 faseerden we de nog te verwachten opbrengsten voor grondverkoop als volgt:

- Mauritskwartier kavel M: 2020 (voor het resterende perceel)
- Bospoort (2 paviljoens): 2020
- Driemaster: 2020 (voor het resterende perceel)

3.3 Rapportage Interbestuurlijk Toezicht

Domein	Rood/ Oranje/Groen	Toelichting
Financiën		
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht.	Oranje	De begroting 2020 en het meerjarenbeeld 2021-2023 is voor alle jaren structureel en reëel in evenwicht. Op pagina 121 van de programmabegroting 2020 is het evenwicht in beeld gebracht.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Ja	In de kadernota 2020-2023 is het perspectief tot en met 2029 geschetst. Op basis van die nota is de gemeente Leiderdorp in 2020 gestart met een traject om ook in de toekomst een structureel en reëel sluitend evenwicht te realiseren.
Ruimtelijke ordening		
De gemeentelijke bestemmingsplannen zijn aangepast aan de Verordening Ruimte 2014 (artikel 3.4 Verordening Ruimte).	Groen	De gemeentelijke bestemmingsplannen zijn conform de Verordening Ruimte 2014. Op basis van een controle op hoofdlijnen (thematisch op hoofdonderwerpen als kantoren, bedrijven, detailhandel, erfgoed, bescherming ruimtelijke kwaliteit, agrarische bebouwing, natuurnetwerk) is geconstateerd dat de gemeentelijke bestemmingsplannen aan de Verordening Ruimte 2014 voldoen. De bestemmingsplannen zijn niet per plan per bestemming op artikelniveau doorgenomen.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee	
Omgevingsrecht		
Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Milieu, Bouwen en Wonen		
Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving wordt tijdig een beleidsplan, een uitvoeringsprogramma en een evaluatie vastgesteld en met de jaarrapportage over de uitvoering bekend gemaakt aan de gemeenteraad. Binnen twee maanden na vaststelling doen we hierover mededeling aan de provincie Zuid-Holland.	Rood	Het VTH Beleidsplan 2016-2020 is vastgesteld door de gemeenteraad in oktober 2016. In 2019 is er een uitvoeringsplan 2019 gemaakt maar niet vastgesteld door de raad.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Ja	Er moet een nieuw VTH beleidsplan gemaakt worden wat Omgevingswet-proof is en waarmee een goede jaarverantwoording kan worden gegenereerd en een uitvoeringsplan aan wordt gekoppeld.
Monumentenzorg		
De gemeente beschikt over een deskundige adviescommissie voor de (rijks)monumenten.	Groen	Bij ELO (Erfgoed Leiden en Omstreken) is voor gemeente Leiderdorp de taak van monumentale adviescommissie belegd.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee	
Archief- en informatiebeheer		

Domein	Rood/ Oranje/Groen	Toelichting																								
Het archief- en informatiebeheer zijn op orde.	Oranje	Het beheer van de archiefruimten (temperatuur/RV) wordt in 2020 verder/grondiger aangepakt door evt. aanschaf nieuw klimaatsysteem, inmiddels zijn en worden de besmette dozen vervangen, zie ook: verslag KPI ELO 2018 Z/19/087052 (t/m mei 2019) en test dec 2019 Z/20/093464. Zodra het Kwaliteitshandboek helemaal af is (wens halverwege 2020, nu al voor een groot deel af), wordt er ook gekeken naar een kwaliteitssysteem. Personele bezetting is op dit moment op orde. Ook wordt de digitale vernietiging verder opgepakt/bijgehouden. De procedure voor digitale vernietiging is gereed en behoeft slechts kleine aanpassingen bij wijziging JOIN. Het inspectieverslag ELO 2019/2020 volgt, zodra dit klaar is.																								
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee																									
Huisvesting verblijfsgerechtigden/ vergunninghouders																										
We voldeden volledig en tijdig aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand.	Oranje	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Gevraagde informatie</th> <th>Stand van zaken</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Achterstand per 1 januari van het verantwoordingsjaar</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>Fase interventieladder op 1 januari</td> <td>informatie opvragen en valideren</td> </tr> <tr> <td>Taakstelling eerste halfjaar van het verantwoordingsjaar</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>In het eerste halfjaar gehuisveste vergunninghouders</td> <td>13</td> </tr> <tr> <td>Voorsprong per 1 juli van het verantwoordingsjaar</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Fase interventieladder op 1 juli</td> <td>taakstelling gerealiseerd</td> </tr> <tr> <td>Taakstelling tweede halfjaar van het verantwoordingsjaar</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>In het tweede halfjaar gehuisveste vergunninghouders</td> <td>6</td> </tr> <tr> <td>Achterstand per 31 december van het verantwoordingsjaar</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>Fase interventieladder op 31 december</td> <td>informatie opvragen en valideren</td> </tr> <tr> <td colspan="2">In 2019 was de mutatiegraad laag. Daarnaast moest een grote groep bestaande huurders door de woningbouwvereniging geherhuisvest worden. Dit verklaart waarom de taakstelling in de 2e helft van 2019 niet is gehaald. Door de oplevering van nieuwbouwprojecten in 2021 is de verwachting dat we de achterstand inhalen.</td> </tr> </tbody> </table>	Gevraagde informatie	Stand van zaken	Achterstand per 1 januari van het verantwoordingsjaar	3	Fase interventieladder op 1 januari	informatie opvragen en valideren	Taakstelling eerste halfjaar van het verantwoordingsjaar	10	In het eerste halfjaar gehuisveste vergunninghouders	13	Voorsprong per 1 juli van het verantwoordingsjaar	0	Fase interventieladder op 1 juli	taakstelling gerealiseerd	Taakstelling tweede halfjaar van het verantwoordingsjaar	10	In het tweede halfjaar gehuisveste vergunninghouders	6	Achterstand per 31 december van het verantwoordingsjaar	4	Fase interventieladder op 31 december	informatie opvragen en valideren	In 2019 was de mutatiegraad laag. Daarnaast moest een grote groep bestaande huurders door de woningbouwvereniging geherhuisvest worden. Dit verklaart waarom de taakstelling in de 2e helft van 2019 niet is gehaald. Door de oplevering van nieuwbouwprojecten in 2021 is de verwachting dat we de achterstand inhalen.	
Gevraagde informatie	Stand van zaken																									
Achterstand per 1 januari van het verantwoordingsjaar	3																									
Fase interventieladder op 1 januari	informatie opvragen en valideren																									
Taakstelling eerste halfjaar van het verantwoordingsjaar	10																									
In het eerste halfjaar gehuisveste vergunninghouders	13																									
Voorsprong per 1 juli van het verantwoordingsjaar	0																									
Fase interventieladder op 1 juli	taakstelling gerealiseerd																									
Taakstelling tweede halfjaar van het verantwoordingsjaar	10																									
In het tweede halfjaar gehuisveste vergunninghouders	6																									
Achterstand per 31 december van het verantwoordingsjaar	4																									
Fase interventieladder op 31 december	informatie opvragen en valideren																									
In 2019 was de mutatiegraad laag. Daarnaast moest een grote groep bestaande huurders door de woningbouwvereniging geherhuisvest worden. Dit verklaart waarom de taakstelling in de 2e helft van 2019 niet is gehaald. Door de oplevering van nieuwbouwprojecten in 2021 is de verwachting dat we de achterstand inhalen.																										
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee																									

3.4 Informatiebeveiliging en privacy

Informatiebeveiliging

Ook in 2019 zijn de ENSIA audits met succes uitgevoerd. Leiderdorp beschikt over 2 DigiD aansluitingen. Het Digiloket waar de burger digitale aanvragen kan indienen en het WOZ portaal waar de WOZ waarde en taxatieverslagen geraadpleegd kunnen worden. Met ingang van januari 2020 wordt het WOZ portaal opgeheven. Leiderdorp heeft zich aangesloten bij het samenwerkingsverband de BSGR.

In 2019 is informatiebeveiliging geregionaliseerd en belegd bij Servicepunt71. Team informatiebeveiliging bestaat nu uit 4 medewerkers. 3 informatiebeveiligers en een CISO (Chief Information Security Officer) die de coördinatie rol op zich neemt.

Dit jaar is begonnen met de implementatie van de nieuwe normen kader BIO (Baseline Informatiebeveiliging voor de Overheid). Door de recente reorganisatie en de landelijke is een nieuw regionaal informatiebeleid opgesteld. In de loop van 2020 wordt dit beleid door alle regio colleges vastgesteld. Dit beleid vormt een kapstok voor de operationele beleidstukken die verder worden uitgewerkt in de alle domeinen van informatiebeveiliging.

Verder gaan we dit jaar door met onze bewustwordingscampagnes. Daarvoor is een jaarplan opgesteld waar het hele jaar door verschillende acties, workshops en sessies georganiseerd worden om de bewustwording bij de medewerkers naar een hogere niveau te brengen

Privacy - Verantwoording Functionaris Gegevensbescherming.

Algemeen

Gemeente Leiderdorp werkt op het terrein van informatiebeveiliging en bescherming van persoonsgegevens samen met de gemeenten Leiden, Oegstgeest en Zoeterwoude en de gezamenlijke bedrijfsvoeringsorganisatie Servicepunt71. De betrof de eerste jaren een samenwerking middels een regionale werkgroep. In 2019 is dit - als onderdeel van de VRIS-transitie – omgezet naar een team dat opereert vanuit Servicepunt71. Gemeente Leiderdorp is verantwoordelijk voor de eigen verwerking van persoonsgegevens (al dan niet verwerkt door zogenaamde '(sub-)verwerkers' en/of binnen Servicepunt71). Men kan voor advies en ondersteuning terugvallen op het regionale team IB&P (Informatie Beveiliging & Privacy), waardoor meer expertise beschikbaar is en regionale vraagstukken integraal worden benaderd.

De rekenkamercommissie Leiden-Leidendorp heeft in 2018/2019 onderzoek laten uitvoeren naar de digitale veiligheid. De constatering en aanbevelingen raken naast Leiderdorp (en Leiden) ook Servicepunt71 alwaar o.a. ICT is belegd. Digitale – en informatieveiligheid raken uiteraard ook de bescherming van persoonsgegevens zoals deze binnen de kaders van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) worden gesteld. Er is in 2019 uitvoering gegeven aan de maatregelen; deze lopen deels door in 2020.

Beleid en processen

De gemeente Leiderdorp beschikt over regionaal afgestemd beleid t.a.v. gegevensbescherming (privacy en informatieveiligheid). Het vigerende beleid is gedateerd. De actualisatie van dit beleid is inmiddels in vergevorderd stadium. Implementatie staat gepland voor 1^e helft 2020. De functionaris gegevensbescherming (FG) is betrokken bij het proces. De voorgestelde uitwerking van strategisch privacybeleid en informatiebeveiligingsbeleid en naar operationele

beleidstukken vult de behoefte en noodzaak om de organisatie te voorzien van actuele praktische handvatten en benoemt tevens de verantwoordelijkheden binnen de organisatie.

Gemeente Leiderdorp beschikt over een basis privacy-administratie in de vorm van een register van verwerkingen en datalek/incident registratie. Via de regionale organisatie wordt ondersteuning geboden bij de opvolging van rechten van betrokkenen. De privacy-organisatie ondersteunt bij de uitvoering van (verplichte) risico-analyses bij voorgenomen verwerkingen van persoonsgegevens. De FG wordt hierbij betrokken voor advies.

Inbedding in de organisatie

De gemeente geeft aandacht aan het privacy-bewustzijn door o.a. nieuwe medewerkers verplicht een workshop te laten volgen. Er staan vanuit het IB&P-team vaste contactpersonen opgesteld, die de teams binnen de gemeente actief benaderen, maatwerk trainingen verzorgen, etc.

De rapportage over informatieveiligheid en privacy gaat via de reguliere P&C-producten en vindt derhalve (nog) niet op gedetailleerd niveau plaats. Het bestuur en MT wordt geïnformeerd op het moment dat er sprake is van incidenten en majeure vraagstukken.

Begin 2020 wordt er een nul-meting uitgevoerd, waarna verder zal worden ingezoomd op een gewenste doorontwikkeling van de inbedding binnen de organisatie.

Vooruitblik en aandachtspunten

De gemeente Leiderdorp voorziet in de basisverplichtingen van de AVG. Dat is in lijn met de partnergemeenten en Servicepunt71. Dit basisoniveau is echter kwetsbaar; het leunt nog sterk op de inzet van de vakspecialisten in de regio en ad-hoc maatregelen. Doorontwikkeling is nodig. Dit wordt in regionaal verband opgepakt. De FG speelt hierin toetsende en adviserende rol. Aandachtspunten voor 2020 zijn onder meer het structureren en met toereikend budget waarborgen van een bewustwordings- en leeromgeving voor de medewerkers, het inrichten van een organisatie brede PDCA-cyclus t.a.v. informatieveiligheid en gegevensbescherming middels een ISMS-systeem (information security management system), de inrichting van de nieuwe digitale werkomgeving en benodigde afspraken m.b.t. de omgang met persoonsgegevens.

4. JAARREKENING

4.1 Algemene toelichting jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeente' (BBV) en de Financiële Verordening 2018 gemeente Leiderdorp, zoals vastgesteld door de gemeenteraad op 11 december 2017

Waarderingsgrondslagen

Algemeen

Waardering van passiva en activa alsmede de bepaling van het resultaat vinden in principe plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde, tenzij hierna anders toegelicht. De waarderingsgrondslagen per balansonderdeel worden in het vervolg van deze jaarrekening toegelicht.

Immateriële vaste activa

Het betreft hier kosten van onderzoek en ontwikkeling en bijdrage aan activa in eigendom van derden. Kosten van onderzoek en ontwikkeling worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en in 5 jaar lineair afgeschreven. Voor bijdragen aan de activa in eigendom van derden is de afschrijvingsduur maximaal gelijk aan die van de activa waarvoor de bijdrage aan derden wordt verstrekt.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden opgenomen op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met lineair berekende afschrijvingen en tot 31 december 2016 met eventuele beschikkingen over reserves voor zover het investeringen in openbare ruimte met een maatschappelijk nut betreft.

Afwaardering van bedrijfseconomisch vastgoed vindt plaats indien de directe opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde. Afwaardering van maatschappelijk vastgoed vindt plaats indien de directe opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde en er ten opzichte van de huidige functie geen (bestuurlijke) intentie is voor duurzame exploitatie.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten), de jaarlijkse aflossingen, afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de marktwaarde van de aandelen daalt tot onder de verkrijgingsprijs, vindt afwaardering naar deze lagere marktwaarde plaats.

Voorraden

Zowel de gronden van het grondbedrijf als die van inbreidingslocaties worden onder voorraden verantwoord. De onderhanden werken grondexploitatie zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de opbrengst wegens verkopen. Indien de boekwaarde de marktwaarde van de grond overschrijdt, wordt een afwaardering naar de lagere marktwaarde verantwoord/wordt een voorziening voor het verwachte negatieve resultaat getroffen, deze voorzieningen zijn onder voorraden verantwoord. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten (limitatief opgesomd in de kostensoortenlijst zoals

opgenomen artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening), welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs is daarnaast de werkelijk over vreemd vermogen betaalde rente over het boekjaar toegerekend. De rente is toegerekend over de boekwaarde van de grondexploitatie per 1 januari van het betreffende boekjaar.

De disconteringsvoet die is gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties is voor alle gemeenten gelijk gesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone (voor 2018: 2%).

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd wordt tussentijds naar rato van de voortgang van de kosten en de opbrengsten winst worden genomen. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Overige vlottende activa

De overige vlottende activa zijn tegen de nominale waarde opgenomen. Voor oninbaarheid is een voorziening getroffen.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserves, de bestemmingsreserves en het saldo van de rekening van baten en lasten.

Voorzieningen

De voorzieningen zijn tegen nominale waarde opgenomen. Voorzieningen worden gevormd ter afdekking van:

- Verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten.
- Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen, waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten.
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het lopende begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
- Bijdragen (spaarcomponent) aan toekomstige vervangingsinvesteringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven.
- Middelen verkregen van derden, die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen verkregen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendungen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord.

Aan voorzieningen ter egalisatie van (onderhouds)lasten van kapitaalgoederen over meerdere begrotingsjaren ligt een actueel (beheer)plan ten grondslag. Uitgevoerd achterstallig onderhoud is daarbij ten laste van de exploitatie verantwoord. Deze lasten zijn niet ten laste van de gevormde voorziening gebracht.

Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Voor het bepalen van het “jaarlijks vergelijkbaar volume” is een tijdsperiode van vier jaar gehanteerd.

Langlopende schulden

De vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde (hoofdsom) verminderd met het totaal van de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Overzicht baten en lasten

In het overzicht baten en lasten wordt het stelsel van baten en lasten gehanteerd. Baten en lasten rekenen we toe aan het jaar waarop deze betrekking hebben, onverschillig of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzien zijn. Baten en lasten, waaronder ook begrepen de heffing van de vennootschapsbelasting, worden daarbij verantwoord tot hun brutobedrag.

Algemene uitkering

De algemene uitkering is gebaseerd op de meest actuele gegevens van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Hierbij zijn de beschikkingen tot en met december 2019 meegenomen.

Dividend

Dividenden zijn verantwoord in het jaar waarin het besluit tot toekenning van het dividend door de algemene vergadering van de vennootschap is genomen.

Kapitaallasten

De kapitaallasten zijn gebaseerd op de berekende afschrijvingen vermeerderd met rente over de boekwaarde bij de aanvang van het verslagjaar van het betreffende activum. Het gehanteerde rentepercentage bedraagt in 2019 0,50%.

Voor de afschrijving van de activa gelden de maximale afschrijvingstermijnen zoals deze door de gemeenteraad in de financiële verordening zijn vastgesteld en zoals hierna toegelicht. De afschrijving start in het jaar volgend op het jaar waarin het object in gebruik wordt genomen.

Omschrijving activa	Afschrijftermijn
<ul style="list-style-type: none"> ■ Civiel technische kunstwerken ■ Rioleringen ■ Wegen en waterwegen ■ Nieuwbouw gebouwen ■ Nieuwbouw sporthal 	50 jaar
<ul style="list-style-type: none"> ■ Nieuwbouw onderwijs 	40 jaar
<ul style="list-style-type: none"> ■ Onderlaag kunstgras sportvelden 	30 jaar
<ul style="list-style-type: none"> ■ Renovatie / groot onderhoud (onderwijs)gebouwen ■ Houten bruggen ■ Openbare verlichting ■ Verkeersvoorzieningen 	25 jaar
<ul style="list-style-type: none"> ■ Tijdelijke voorzieningen gebouwen Beveiligingsinstallaties gebouwen ■ Straatmeubilair ■ Verkeersregelinstallaties (VRI) ■ Sporttechnische laag kunstgras sportvelden 	20 jaar
<ul style="list-style-type: none"> ■ Huisvesting milieustraat ■ Technische installaties (verwarming, klimaat, licht, liften) ■ Onderwijs- en kantoormeubilair ■ Afvalbakken en containers ■ Verkeersregelaarsautomaten (VRA) ■ Toplaag kunstgras sportvelden ■ Aanleg gras- en hekwerken sportvelden ■ Speelvoorzieningen ■ Bijdragen aan activa in eigendom van derden 	15 jaar
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ondergrondse afvalcontainers ■ Onderwijsleerpakket (OLP) ■ Gladheidsbestrijding verkeer ■ Voertuigen 	10 jaar
<ul style="list-style-type: none"> ■ Automatisering ■ Kantoor- en telecommunicatieapparatuur ■ Beregeningsinstallatie sportvelden ■ Kosten van onderzoek en ontwikkeling 	5 jaar

Lasten groot onderhoud

De lasten samenhangend met de uitvoering van klein en groot onderhoud, bodemsaneringen en het baggeren van watergangen zijn niet levensduur verlengend en zijn daarom niet geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatie of de gevormde voorziening gebracht.

Kostenverdeelstaat

De toedeling van de kostenplaatsen gebeurt in overeenstemming met de begroting (begroting =werkelijk). Het saldo aan het einde van het jaar wordt alsnog doorbelast conform de capaciteitsbegrotingen.

Presentatiewijziging

Volgens uitspraken van de commissie BBV dienen negatieve voorraden die veroorzaakt worden door het vormen van een voorziening voor verlieslatende grondexploitaties, voor het negatieve deel te worden gepresenteerd onder de voorzieningen aan de passiva kant van de balans. Deze werkwijze is niet toegepast in de jaarrekening 2018. Hierdoor wijkt de eindbalans van de jaarrekening 2018 op enkele onderdelen van de beginbalans van de jaarrekening 2019 af. In onderstaande tabel zijn de gevolgen voor de balans in beeld gebracht.

	Balans 31-12-2018	Presentatie- wijziging	Balans 01-01-2019		Balans 31-12-2018	Presentatie- wijziging	Balans 01-01-2019
Onderhanden werk inclusief bouwgronden in exploitatie	-2.380	2.659	279	Egalisatie voorzieningen	6.657	-	6.657
Gereed product en handels- goederen	-	-	-	Voorzieningen derden verkr midd met spec best	4.852	-	4.852
				Voorzieningen toekomstige verplichtingen	2.353	2.659	5.012
Vorraden	-2.380	2.659	279	Voorzieningen	13.862	2.659	16.521

Overige vorderingen stond voorheen onder uit "Uitzettingen met een rentetypische looptijd <1 jaar" en nu onder overlopende activa. Overige schulden vielen in JR2018 onder netto vlottende schulden en nu onder overlopende passiva.

	Balans 31-12-2018	Presentatie- wijziging	Balans 01-01-2019
-Vorderingen op openbare lichamen	4.064		4.064
-Rek.-courant verhoudingen met niet fin. Instellingen	0		0
-Overige vorderingen	3.673	-1.645	2.028
Uitzettingen met een rentetypische looptijd <1 jaar	7.737	-1.645	6.092
Voorschotbedragen ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, nto van:			
-Het Rijk	88		88
-Overige nto bedragen en de vooruitbet.bedragen	0	1.645	1.645
Overlopende activa	88	1.645	1.733

	Balans 31-12-2018	Presentatie- wijziging	Balans 01-01-2019
-Kasgeldleningen	-		-
-Banksaldi	3.748		3.748
-Overige schulden	4.602	-1.863	2.739
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar	8.350	-1.863	6.487
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	-	1.863	1.863
Voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van:			
-Het Rijk	20		20
-Overige Nederlandse overheidslichamen	2.048		2.048
-Overige vooruitontvangen bedragen	777		777
Overlopende passiva	2.845	1.863	4.708

4.2 Balans per 31 december

ACTIVA		31-12-18	Presentatie- wijziging	1-1-19		31-12-19
Vaste activa						
Immateriële vaste activa		312		312		237
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	65				38	
Bijdragen activa derden	247				199	
Vaste activa						
Materiële vaste activa		75.147		75.147		78.727
Investerings met economisch nut	53.597				51.833	
Investerings economisch nut met heffingen	12.774				14.298	
Investerings in openbare ruimte met maatschappelijk nut	8.777				12.596	
Financiële vaste activa		2.857		2.857		2.856
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	2.137				2.137	
Leningen aan:						
-Overige verbonden partijen	0				0	
-Overige langlopende leningen	699				699	
- Overige uitz.Rentetypisch looptijd>1 jr.	20				20	
Totaal vaste activa		78.316		78.316		81.821
Vlottende activa						
Voorraden		-2.380	2.659	279		-4.430
-Onderhanden werk incl.bouwgronden in expl.	-2.380				-4.601	
-Gereed product en handelsgoederen	0				171	
Uitzettingen met een rentetypische looptijd <1 jaar		7.737	-1.645	6.092		6.269
-Vorderingen op openbare lichamen	4.064				5.108	
-Rek.-courant verhoudingen met niet fin. Instellingen	0				0	
-Overige vorderingen	3.673				1.161	
Liquide middelen		21		21		32
Kassaldi	1				1	
Banksaldi	20				31	
Overlopende activa		88	1.645	1.733		3.378
Voorschotbedragen ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, nto van:						
-Het Rijk	88				0	
-Overige nto bedragen en de vooruitbet.bedragen	0				3.378	
Totaal vlottende activa		5.466		8.125		5.249
TOTAAL ACTIVA		83.782		86.441		87.071

PASSIVA		31-12-18	Presentatie- wijziging	1-1-2019		31-12-19
Vaste passiva						
Eigen vermogen		41.276		41.276		43.699
Reserves						
-Algemene reserves	14.230				14.194	
-Bestemmingsreserves	26.757				28.631	
-Saldo van de rekening van baten en lasten	289				874	
Voorzieningen		13.863	2.659	16.522		13.302
Voorzieningen						
-Egalisatie voorzieningen	6.657				4.015	
-Voorzieningen derden verkr midd met spec best	4.852				5.063	
-Voorzieningen toekomstige verplichtingen	2.353				4.224	
Vaste schulden met een rentetypische looptijd ≥ één jaar		17.448		17.448		15.425
Onderhandse leningen van:						
-Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	17.434				15.410	
Waarborgsommen	14				15	
Totaal vaste passiva		72.587		75.246		72.426
Vlottende passiva						
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar		8.350	-1.863	6.487		9.013
-Kasgeldleningen	0				0	
-Banksaldi	3.748				4.462	
-Overige schulden	4.602				4.551	
Overlopende passiva		2.845	1.863	4.708		5.632
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	-				2.162	
Voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van:						
-Het Rijk	20				163	
-Overige Nederlandse overheidslichamen	2.048				2.463	
-Overige vooruitontvangen bedragen + nog te betalen bedragen	777				844	
Totaal vlottende passiva		11.195		11.195		14.645
TOTAAL PASSIVA		83.782		86.441		87.071
Borg- en garantstellingen		19.784		19.784		17.549

4.3 Toelichting op de balans

4.3.1 Toelichting op de activa (alle bedragen x € 1.000)

4.3.1.1 Immateriële en materiële vaste activa

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa	Boekwaarde 31-12-18	Inves- teringen	Des- investeringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Afwaarde- ring duurzame waarde- vermindering	Boekwaarde 31-12-19
Kosten onderzoek en ontwikkeling	65	0	0	27	0	0	38
Bijdrage activa derden	247	0	0	47	0	0	199
Totaal immateriële vaste activa	312	0	0	74	0	0	237

Bijdragen aan activa in eigendom van derden

De opgenomen bijdragen aan activa in eigendom van derden bestaat uit:

- bijdrage aanleg ijsbaan
- bijdrage scouting gebouw
- bijdrage kleedkamers Alecto

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa	Boekwaarde 31-12-18	Boekwaarde 31-12-19
Investeringen met economisch nut	53.597	51.833
Investeringen economisch nut met heffingen	12.774	14.298
Investeringen met maatschappelijk nut	8.777	12.596
Totaal materiële vaste activa	75.147	78.727

Het onderstaand overzicht toont het verloop van de boekwaarde van de investeringen met economisch nut:

Investerings met economisch nut	Boekwaarde 31-12-18	Investerings	Des- investerings	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-19
Gronden en terreinen	4.469	0	0	35	0	4.434
Bedrijfsgebouwen	43.212	-2	0	1.671	0	41.539
Grond - ,weg - en waterbouwkundige werken	1.108	343	0	100	0	1.350
Vervoermiddelen	425	6	0	110	0	321
Machines, apparaten en installaties	2.510	97	0	345	0	2.262
Overige materiële vaste activa	1.873	511	0	457	0	1.927
Totaal investeringen met economisch nut	53.597	954	0	2.718	0	51.833

Investerings bestaan onder andere uit:

- Carrousel Sterrentuin
- Velocitas kunstgras en verlichting
- Vervanging fecaliënzuiger
- Glasvezel onderwijs/sterrentuin

Er hebben geen desinvesteringen plaatsgevonden in 2019

Het onderstaand overzicht toont het verloop van de boekwaarde van de investeringen met economisch nut met heffingen:

Investerings met economisch nut met heffingen	Boekwaarde 31-12-18	Investerings	Des- investerings	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-19
Grond-,weg- en waterbouwkundige werken	8.917	1.374	0	175	0	10.115
Vervoermiddelen	318	192	0	70	0	440
Machines, apparaten en installaties	2.491	205	0	159	0	2.537
Overige materiële vaste activa	1.048	214	0	57	0	1.205
Totaal investeringen met economisch nut met heffingen	12.774	1.985	0	461	0	14.298

Investerings betreft met name:

- Riolering
- Vervanging transliftcontainers
- Ravo veegmachine

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut had het volgende verloop:

Investerings met maatschappelijk nut	Boekwaarde 31-12-18	Investerings	Des- investeringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-19
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken (t/m 2016)	3.196	-21	0	121	0	3.045
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken (vanaf 2017)	3.034	4.932	0	6	955	7.013
Machines, apparaten en installaties (t/m 2016)	2.391	0	0	153	0	2.238
Machines, apparaten en installaties (vanaf 2017)	117	139	0	1	0	255
Overige materiële vaste activa (t/m 2016)	40	0	0	2	0	38
Overige materiële vaste activa (vanaf 2017)	0	7	0	0	0	7
Totaal investeringen met maatschappelijk nut	8.777	5.057	0	283	955	12.596

Voor de grond-, weg- en waterbouwkundige werken worden de mutaties met name veroorzaakt door:

- Vervanging Driegatenbrug
- Leiderdorpse brug
- Wegen De Leyhof en Vossiuslaan
- Fietspaden Persant Snoepweg en Hoogmadeseweg

Bijdragen van derden betreft:

- Herinrichting Vlikoterrein van GR Oude Rijnzone
- Voorbereiding R-net route
- Voorbereiding Transformatie A4-HSL informatiecentrum
- Wegen Persant Snoepweg
- Herinrichting polder Achthoven

4.3.1.2 Financiële vaste activa

Financiële vaste activa	Boekwaarde 31-12-18	Verstrekte leningen	Aflossingen	Afschrij- vingen	Boekwaarde 31-12-19
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen (effecten)	2.137	0	0	0	2.137
Leningen aan:					
-overige langlopende leningen	699	0	0	0	699
-overige uitz.Rentetypisch looptijd>1 jr.	20	0	0	0	20
Totaal financiële vaste activa	2.857	0	0	0	2.856

Leningen

Duurzaamheidsleningen worden verstrekt via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn). Ultimo 2019 is daadwerkelijk ruim € 517.000 verstrekt aan duurzaamheidsleningen via het SVn. Het restant bedrag van € 182.000 staat in Rekening Courant bij het SVN.

Onder overige uitzettingen (rentetypisch looptijd > 1 jr) is opgenomen een lening verstrekt aan het COVS (Centrale Organisatie van Voetbal Scheidsrechters).

Deelnemingen (effecten)

In 2019 vonden geen mutaties in de deelnemingen plaats.

	aantal	Nominale waarde	Boekwaarde 31-12-18	Mutaties	Boekwaarde 31-12-19
Aandelen Alliander	604.919	5,00	1.903	0	1.903
Aandelen Bank Ned. Gemeenten	97.968	2,50	222	0	222
Aandelen OASEN	25	455,00	11	0	11
Certificaten DataLand	13.352	0,10	1	0	1
Totaal deelnemingen (effecten)	716.264		2.137	0	2.137

4.3.1.3 Voorraden

Voorraden	Boekwaarde 31-12-18	Presentatie-wijziging	Gecorrigeerde beginstand 1-1-2019	Boekwaarde 31-12-19
Onderhanden werken bouwgronden in exploitatie W4	-2.719	2.659	-60	72
Onderhanden werken bouwgronden in exploitatie overig	339	0	339	-4.672
Te verkopen activum Doesmeer	0	0	0	171
Totaal Voorraden	-2.380	2.659	279	-4.430

Van de overige projecten kunnen we het volgende overzicht geven:

	Boekwaarde 31-12-18	Beste-dingen	Opbreng-sten	Winst-uitname	Boekwaarde 31-12-19	Voorziening verlieslatend complex	Balanswaarde 31-12-19
Overige grondexploitaties:							
Driemaster	108	189	1.693	150	-1.246	0	-1.246
Amaliaplein	231	444	4.351	250	-3.426		-3.426
Totaal	339	633	6.044	400	-4.672	0	-4.672

Toelichting in exploitatie genomen bouwgronden W4:

	Boekwaarde 31-12-18	Beste- dingen	Opbreng- sten	Winst- uitname	Boekwaarde 31-12-19	Voorziening verlieslatend complex	Balanswaarde 31-12-19
Mauritskwartier Kavel M	-60	0	0		-60		-60
Bospoort Zuid	1.014	13	0		1.027	2.824	-1.797
Fietsbrug Munnikkenpolder	1.966	735	1.311		1.390	1.258	132
Totaal	2.920	748	1.311	0	2.357	4.082	-1.725
Presentatiewijziging: Bospoort Zuid						-1.797	1.797
Totaal na presentatiewijziging						2.285	72
	31-12-18	Presentatie- wijziging	Gecorrigeerde beginstand 1-1-19				
Voorziening verlieslatend	-5.639	2.659	-2.980				
Balanswaarde	-2.719	2.659	-60				

Voor Bospoort Zuid wordt een negatief resultaat verwacht. Door het treffen van een voorziening voor dit verlieslatende complex ontstaat per 31-12-2019 een negatieve voorraad grond. Het BBV schrijft in dat geval voor dat negatieve saldo van dat complex, wordt gepresenteerd onder de voorzieningen voor toekomstige verplichtingen. Het gaat per 31-12-2019 om een totaalbedrag ad € 1.797.000. Balanswaarde 31-12-2019 van onderhanden werken bouwgronden in exploitatie W4 komt na presentatiewijziging uit op € 1.383.000.

De verlaging van de boekwaarde van de grondexploitaties wordt voornamelijk veroorzaakt doordat grondverkoop zijn gerealiseerd binnen de projecten Driemaster (€ 1,7 mln) en Amaliaplein (€ 4,4 mln) en een subsidieopbrengst is verantwoord binnen het project Fietsbrug Munnikkenpolder (€ 1,3 mln).

In 2019 zijn geen projecten afgesloten. Wel is op basis van de POC-methode (Percentage of completion) winst genomen in de projecten Driemaster (€ 150.000) en Amaliaplein (€ 250.000) Deze bedragen zijn gestort in de reserve Bouw- en grondexploitaties.

Het verwachte resultaat van het project Fietsbrug Munnikkenpolder is ten opzichte van vorig jaar met € 1,6 mln verbeterd. Hierdoor kon de voorziening negatieve grondexploitaties verlaagd worden. De mutatie in de voorziening negatieve grondexploitaties is gestort in de reserve Bouw- en grondexploitaties.

Project	Boekwaarde 31-12-2019	Nog te maken kosten	Nog te verwachten opbrengsten	Rente	Verwacht exploitatie- resultaat op eindwaarde	Netto contante waarde verwacht exploitatie- resultaat
Fietsbrug Munnikkenpolder	1.390	15	157	34	1.282	1.258
Amaliaplein	-3.426	2.875	316	-70	-937	-914
Mauritskwartier Kavel M	-60	30	246	-1	-276	-273
Driemaster	-1.246	1.067	560	-30	-769	-750
Bospoort Zuid	1.027	2.559	692	44	2.938	2.824
Totaal	-2.315	6.547	1.970	-24	2.237	2.144

Parameters

Bij de herziening per 1/1/2020 van de grondexploitaties in de GIG 2020 hanteren we de volgende parameters:

- Rentepercentage: 1,25%
- Kostenindex: 2,0%
- Opbrengstenindex: 0,0%

Voor een nadere toelichting op de grondexploitaties verwijzen we naar [paragraaf 7 Grondbeleid](#).

4.3.1.4 Uitzettingen korter dan 1 jaar

Uitzettingen met een rentetypische looptijd <1 jaar	Boekwaarde 31-12-18	Presentatie- wijziging	Gecorrigeerde beginstand 1-1-19	Boekwaarde 31-12-19	Voorziening oninbaarheid	Boekwaarde 31-12-19
Vorderingen op openbare lichamen	4.064		4.064	5.108	0	5.108
Rekening-courant verhoudingen met niet fin. instellingen	0		0	0	0	0
Debiteuren	2.028		2.028	2.534	1.373	1.161
Overige vorderingen	1.645	-1.645	0	0	0	0
Totaal	7.737	-1.645	6.092	7.641	1.373	6.269

De vorderingen op openbare lichamen bestaat eind 2019 met name uit de ingediende vorderingen op de Belastingdienst Btw/BCF 2019 en ingediende of nog in te dienen suppleties Btw/BCF voor een totaalbedrag van € 4.881.396 (daarnaast zijn er nog overige te ontvangen vorderingen openbare lichamen voor in totaal een bedrag van € 226.156).

De stand van de dubieuze debiteuren eind 2019 bedraagt € 1.372.806 (2018 € 1.294.711). Dit zijn vooral dubieuze debiteuren sociale zaken € 1.118.545 en gemeentelijke belastingen € 181.986 en een post van € 72.275 inzake de overige debiteuren.

Schatkistbankieren

Conform de Wet fido is de gemeente Leiderdorp verplicht om overtollige middelen, boven de doelmatigheidsdrempel, aan te houden in 's Rijks schatkist. Voor 2019 bedraagt de doelmatigheidsdrempel € 531.803 (Regeling schatkistbankieren decentrale overheden).

De middelen die we, in het kader van de doelmatigheidsdrempel, buiten 's Rijks schatkist hielden zijn:

Middelen buiten 's Rijks schatkist	2019
Kwartaal 1	91
Kwartaal 2	1
Kwartaal 3	232
Kwartaal 4	33

Geconcludeerd kan worden dat over 2019 de doelmatigheidsdrempel niet is overschreden.

4.3.1.5 Liquide middelen

Liquide middelen	Boekwaarde 31-12-18	Boekwaarde 31-12-19
Kassaldi	1	1
Banksaldi	0	31
Totaal liquide middelen	1	32

In Leiderdorp is het banksaldo per saldo negatief. Dit betreft het positieve saldo. Het negatieve banksaldo is opgenomen onder de passiva netto vlottende schulden, onderdeel banksaldi.

4.3.1.6 Overlopende activa

Overlopende activa	Boekwaarde 31-12-18	Presentatie-wijziging	Gecorrigeerde beginstand 1-1-19	Boekwaarde 31-12-19
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel				
-Europese overheidslichamen	0		0	0
-Het Rijk	88		88	0
-Overige Nederlandse overheidslichamen	0		0	0
-Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	0	1.645	1.645	3.378
Totaal overlopende activa	88	1.645	1.733	3.378

Toelichting overige nog te ontvangen bedragen

De post 'overige nog te ontvangen bedragen' bestaat uit veel verschillende bedragen. Het betreft hier vorderingen die nog niet als debiteur zijn verantwoord, maar wel betrekking hebben op 2019. De grootste bedragen zijn:

- € 754.311 te vorderen precario op kabels en leidingen en toeristen belasting 2019

- € 729.370 te vorderen bijdrage inzake herinrichting polder Achthoven
- € 150.000 te vorderen van Sportfondsen inzake voorfinanciering
- € 75.000 te vorderen van Nedvang inzake milieucorners 2019

Uitsplitsing overlopende activa SISA	Boekwaarde 31-12-18	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Boekwaarde 31-12-19
Ministerie SZW				
WWB-inkomensdeel	88	-2	85	0
Totaal ministerie SZW	88	-2	85	0

4.3.2 Toelichting op de passiva (alle bedragen x € 1.000)

4.3.2.1 Reserves en resultaat

Reserves	Boekwaarde 31-12-18	Toevoeging	Onttrekking	Boekwaarde 31-12-19
Algemene reserves	14.230	2.995	3.031	14.194
Bestemmingsreserves	26.757	5.201	3.327	28.631
Resultaatbestemming	289	874	289	874
Totaal eigen vermogen	41.276	9.069	6.647	43.699

De onderbouwingen van de reserves staan onder de staat van Reserves.

4.3.2.2 Voorzieningen

Voorzieningen	Boekwaarde 31-12-18	Presentatiewijze	Gecorrigeerde beginstand 1-1-19	Toevoeging	Aanwending	Vrijgeval- len bedragen	Boekwaarde 31-12-19
Voorzieningen ter egalisatie van kosten	6.657		6.657	2.930	2.739	2.833	4.015
Voorzieningen derden verkr midd met spec best	4.852		4.852	229	0	19	5.063
Voorzieningen met een verplichting	2.353	2.659	5.012	731	320	1.200	4.224
Totaal voorzieningen	13.863	2.659	16.522	3.891	3.059	4.052	13.302

De analyses van de voorzieningen staan onder de staat van Voorzieningen.

De voorziening dubieuze debiteuren is conform het BBV opgenomen aan de activazijde van de balans. Hiermee is de voorziening een correctiepost op de openstaande vorderingen aan debiteuren. Dezelfde werkwijze hanteren we voor de voorziening negatieve grondexploitatie in verband met te verwachten verliezen bouwgrondexploitaties. Met deze post corrigeren we de waarde voorraad grond. Indien door het treffen van de voorziening negatieve grondexploitatie een negatieve waarde op de voorraad grond voor dat complex ontstaat, dan wordt op voorschrift van de BBV, die negatieve waarde gepresenteerd onder de voorzieningen. In de jaarrekening 2019 is daarvoor een bedrag van € 1.815.000 in de beginbalans en 1.797.000 in de eindbalans opgenomen onder de voorzieningen met een verplichting voor de waarde van de grondexploitatie 'Bospoort 'Zuid'. Er is 844.000 in de begin balans opgenomen voor Fietsbrug Munnikenpolder.

4.3.2.3 Vaste schulden

Vaste schulden	Boekwaarde 31-12-18	Vermeer- deringen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-19	Rentelast 2019
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	17.434	0	2.024	15.410	403
Waarborgsommen	14	1	0	15	0
Totaal vaste schulden	17.448	1	2.024	15.425	403

De aflossingen betreffen de jaarlijkse aflossingen op de bestaande leningportefeuille.

In 2019 zijn er geen leningen met een laatste aflossing. Het totaal aan aflossingen voor 2019 is € 2.024.000. De totale rentelast 2019 op de onderhandse leningen bedraagt € 403.000.

4.3.2.4 Vlottende passiva

Vlottende passiva	Boekwaarde 31-12-18	Presentatie- wijziging	Gecorrigeerde beginstand 1-1-19	Boekwaarde 31-12-19
Netto vlottende schulden	8.350	-1.863	6.487	9.013
Overlopende passiva	2.845	1.863	4.708	5.632
Totaal vlottende passiva	11.195	0	11.195	14.646

Netto vlottende schulden	Boekwaarde 31-12-18	Presentatie- wijziging	Gecorrigeerde beginstand 1-1-19	Boekwaarde 31-12-19
Kasgeldleningen	0		0	0
Banksaldi	3.748		3.748	4.462
Crediteuren	2.739		2.739	4.551
Overige schulden	1.863	-1.863	0	0
Totaal netto vlottende schulden	8.350	-1.863	6.487	9.013

Overlopende passiva

Overlopende passiva	Boekwaarde 31-12-18	Presentatie- wijziging	Gecorrigeerde beginstand 1-1-19	Boekwaarde 31-12-19
Voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van:				
- Europese overheidslichamen	0		0	0
- het Rijk	20		20	163
- Overige Nederlandse overheidslichamen	2.048		2.048	2.463
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	690		690	763
Nog te betalen bedrag	88		88	80
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	-	1.863	1.863	2.162
Totaal overlopende passiva	2.845	1.863	4.708	5.632

Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd

De post 'verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd ..' bestaat uit verschillende bedragen. Het betreft hier nog te betalen/besteden posten die nog niet als crediteur zijn verantwoord, maar wel betrekking hebben op 2019 of eerder.

De grootste bedragen zijn:

- € 336.000 te betalen aan de RDOG 2019
- € 299.200 te betalen aan BNG inzake rente 2019 van de langlopende leningen
- € 209.836 te betalen aan kosten uitbestede investeringswerken 2019
- € 138.934 te betalen aan ICT software Leiden 2019
- € 137.273 te betalen aan Wmo 2019
- € 103.823 terug te betalen aan leges 2019
- € 91.852 te betalen aan Servicepunt71 2019
- € 66.266 te betalen aan A4/HSL informatiecentrum 2019
- € 64.234 te betalen aan SLIB aanleg glasvezel Sterrentuin 2019

VO subsidies met specifiek bestedingsdoel	Boekwaarde 31-12-18	bevoorschot- ting	vrijgevallen bedragen	Boekwaarde 31-12-19
ministerie SZW				
Besluit bijstandsverlening zelfstandige	20	34	20	34
Onderrealisatie wet sociale werkvoorziening	0	0	0	0
Participatiebudget	0	0	0	0
SPUK	0	446	317	130
Totaal SISA	20	480	337	163
Subsidie Oude Rijnzone	1.402		26	1.376
Subsidie A4-HSL ad € 565.357	565	600	79	1.087
Subsidie Groene Cirkel	80	0	80	0
Totaal overige Nederlandse lichamen	2.048	600	185	2.463
Totaal VO subsidies met specifiek bestedingsdoel	2.068			2.626

Bij het besluit bijstandsverlening zelfstandige moet een bedrag van € 33.560 worden terugbetaald aan het Ministerie van SZW. Dit is veroorzaakt doordat het in 2019 ontvangen voorschot hoger was dan het bedrag waarop de gemeente op basis van de uitkeringlasten van 2019 recht had.

In 2019 heeft de gemeente Leiderdorp een specifieke uitkering aangevraagd voor uitgaven in het kader van sport (SPUK). Aangezien van deze aanvraag 60% is gerealiseerd, zal het resterende deel moeten worden terugbetaald aan het Rijk.

4.3.3 Gewaarborgde geldleningen

Het onder de balans opgenomen bedrag voor gewaarborgde geldleningen bestaat uit de volgende borgstellingen:

Geldnemer	Hoofdsom	%	Schuldrestant	
			1-1-2019	31-12-2019
Directe borgstellingen				
Alecto	823	100%	301	255
Schietvereniging 'De Vrijheid'	91	100%	12	6
Schietvereniging 'De Vrijheid' (met SWS)	150	50%	53	43
Stichting Ruiterschool 'Liethorp' (met SWS)	290	50%	86	79
Watersportver. Doeshaven (met SWS)	400	50%	30	10
Bloemerd Onroerend Goed en Sport B.V.	1.900	100%	1.837	1.773
Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel B.V.	842	100%	490	473
Rijnhart wonen	43.122	100%	16.967	14.910
Stichting Kinderopvang Leiderdorp	1.400	100%	8	0
Totaal directe borgstellingen	49.018		19.784	17.549
Waarborgfonds Sociale Woningbouw				
Rijnhart wonen	101.267	Achtervang	77.424	88.143
St. DUWO	2.000	Achtervang	2.000	2.000
Woonzorg Nederland	7.530	Achtervang	5.233	4.860
Totaal Waarborgfonds Sociale Woningbouw	110.797	Achtervang	84.657	95.003
Totaal Waarborgfonds Eigen Woning (NHG)	96.000	Achtervang	96.000	94.000
Totaal dir. borgstellingen + Waarborgfondsen	255.815		200.441	206.552

Bedragen x € 1.000,- / Een aantal leningen wordt verstrekt onder 50% borgstelling door de gemeente. In deze gevallen borgt de Stichting Waarborgfonds voor de Sport (SWS) de resterende 50%.

Rechtstreekse borgstelling door de gemeente: (per 31 december 2019: € 17.549.000)

De gemeente kan borg staan voor de betaling van rente en aflossing van geldleningen van instellingen die binnen het grondgebied van de gemeente actief zijn:

- In 2019 zijn geen betalingen op borgstellingen ingeroepen.
- In 2019 vond geen besluitvorming plaats over nieuwe borgstellingen.

Garantstelling via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW): (per 31 december 2019: € 95.003.000)

Binnen het grondgebied van de gemeente Leiderdorp is een aantal toegelaten instellingen actief die vanaf december 2007 borgstelling van leningen moeten laten lopen via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW).

Het WSW biedt corporaties de mogelijkheid om leningen aan te trekken tegen een lagere rente, door middel van borgstelling. Borgstelling door het WSW is echter alleen mogelijk als de rijksoverheid en de gemeenten een minimaal garantieniveau van het WSW garanderen. Dit heet de achtervang. De achtervang biedt financiers zekerheid, waardoor het rendement voor de financiers volledig gegarandeerd is.

De zekerheidsstructuur van het WSW bestaat uit drie lagen:

Primaire zekerheid: de financiële middelen van de corporatie

De financiële positie van de corporatie vormt de eerste zekerheid. Het WSW stelt eisen aan de kredietwaardigheid van (aspirant)deelnemers.

Secundaire zekerheid: het garantievermogen van het WSW

Als corporaties hun rente- en aflossingsverplichtingen niet nakomen, kan de financier het WSW aanspreken. Hiervoor beschikt het WSW over een borgstellingsreserve. Als de borgstellingsreserve van het WSW onder een bepaald garantieniveau komt of dreigt te komen, heeft het WSW de plicht obligo's op te vragen bij de corporaties. De obligo is een financiële bijdrage die de corporatie verschuldigd is op basis van een overeenkomst tussen de corporatie en het WSW. Het garantievermogen bestaat dus uit de borgstellingsreserve van het WSW plus de obligoverplichting. Als een financier het WSW aanspreekt, en het WSW betaalt voor een corporatie, dan krijgt het WSW een vordering op de desbetreffende deelnemer (regresrecht). De deelnemende corporatie heeft onroerende zaken in onderpand gegeven bij het WSW. De corporatie heeft zich verplicht deze onroerende zaken vrij van hypotheek te houden en er op eerste verzoek van het WSW een hypotheekrecht op te vestigen voor het WSW. Daarnaast kan het WSW ook een aanspraak doen op het overige bezit. Zo wordt de schade bij het WSW zo veel mogelijk beperkt.

Tertiaire zekerheid: rijksoverheid en gemeenten

De achtervangpositie van Rijk en gemeenten vormt de derde zekerheid. Als na het opvragen van de obligo's en het uitoefenen van het regresrecht het WSW nog steeds niet kan voldoen aan de verplichting, moeten de rijksoverheid en de gemeenten renteloze leningen aan het WSW verstrekken. Dit is geregeld in de achtervangovereenkomsten die het WSW heeft met de gemeenten en de rijksoverheid.

Als de achtervangers op hun achtervangpositie worden aangesproken, geldt een vooraf bepaalde verdeling, waarbij de rijksoverheid 50% voor haar rekening neemt en de overige 50% van de leningen door gemeenten worden verstrekt. De tertiaire zekerheid is nog nooit ingeroepen.

Garantstelling via het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW)

Naast de 100% garantiestellingen en de achtervang bij de door het WSW verstrekte garantstellingen, heeft de gemeente Leiderdorp ook een achtervangfunctie bij het Waarborgfonds Eigen Woning (WEW), beter bekend als Nationale Hypotheekgarantie.

De achtervangfunctie bij het WEW is vormgegeven met een achtervangovereenkomst tussen het WEW en de rijksoverheid en (standaard) achtervangovereenkomsten tussen het WEW en alle gemeenten. Op basis van deze overeenkomsten kan het WEW bij dreigende liquiditeitstekorten een beroep doen op achtergestelde, renteloze leningen

verstrekt door het Rijk (50%) en verstrekt door de gemeenten (50%). Het WEW kan de achtervangfunctie aanspreken als het fondsvermogen kleiner is dan anderhalf keer het gemiddeld verliesniveau.

Per 1 januari 2011 is de achtervangfunctie van de gemeenten, voor nieuw af te geven hypotheekgaranties, vervallen. Vanaf deze datum is, voor nieuw af te geven hypotheekgaranties, sprake van een 100% achtervang door het Rijk. De achtervangovereenkomsten per 1 januari 2011 zijn zodanig aangepast dat de gemeenten niet worden aangesproken op de risico's die voortvloeien uit hypotheekgaranties die zijn verstrekt na 31 december 2010.

Jaarlijks verstrekt het WEW een liquiditeitsprognose over de voorliggende vijf jaar. Op basis van de meest recente liquiditeitsprognose is de verwachting dat het WEW geen aanspraken doet op de achtervangfunctie van gemeenten en Rijk (bron: jaarrekening WEW 2018). Jaarlijks verstrekt het WEW tevens een opgave van het nominale gegarandeerde bedrag per gemeente. Het nominaal door de gemeente Leiderdorp gegarandeerde bedrag bedraagt € 94.000.000 (hoofdsom van de verstrekte NHG hypotheek tot 2011).

4.3.4 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Omschrijving van de verplichtingen	verplichting
Verlofuren die in 2019 niet zijn opgenomen	419.940
Langlopende contracten per 31/12/19	1.023.499
Contracten boven Europese drempelwaarden	3.444.010
Totaal	4.887.449

Werknemersverplichtingen

Het saldo van de verlofuren berekenen we met de openstaande verlofuren per 31-12-2019 per functieschaal van Leiderdorp maal het uurtarief per schaal. Dit geeft een bedrag van € 419.940.

Langlopende contracten

Op 25 november 2019 is het contract met Sportfondsen verlengd tot en met 31 december 2025. Hierin legden we afspraken vast over het beheer en de exploitatie van gemeentelijke binnensportaccommodaties (het zwembad en de sporthallen en –zalen). De exploitatiebijdrage (prijspeil 2019) bedraagt € 997.192.

In de langlopende contracten valt ook de overeenkomst voor Nazorg en Monitoring Kleine Zandpunt met een totale contractwaarde van € 165.360 en een looptijd tot en met 2041. Het jaarbedrag 2019 is € 26.307.

Contracten boven Europese drempelwaarden

De commissie BBV doet de aanbeveling om meerjarige inkoopcontracten, die zouden moeten voldoen aan Europese aanbestedingsregels maar dat niet doen, in de toelichting op de jaarrekening op te nemen bij de ‘niet in de balans opgenomen verplichtingen’ voor het volle bedrag waarover het contract is afgesloten.

De contractwaarden van aanbestedingen waarbij de contractwaarde de Europese aanbestedingsdrempel overschrijdt en waarbij de Europese aanbestedingsregels op van toepassing zijn bedragen ultimo 2019 in totaal € 3,4 miljoen. Het betreffen contracten voor onder andere de levering van elektriciteit en gas, verzekeringen, afvalverwerking, onderhoud openbare verlichting, inspectie en reiniging riolen en vervoer. Voor verdere details wordt verwezen naar 5.1 In control statement.

4.3.5 Vaste activa staat

x € 1.000	Boek- waarde 1/1	Inves- tering	Des- investering	Afschrij- ving	Bijdrage van derden	Afwaar- dering duurzame waarde- vermindering	Boek- waarde 31/12	Rente
Immateriële vaste activa								
Onderzoek en ontwikkeling	65	0	0	27	0	0	38	-1
Bijdr. aan activa in eigendom derden	247	0	0	47	0	0	199	1
Totaal immateriële vaste activa	312	0	0	74	0	0	237	1
Materiële vaste activa								
Investerings met maatschappelijk nut								
Grond-, weg-, waterbouw maatschappelijk nut	6.230	4.911	0	127	955	0	10.059	31
Machines/ apparaten/install. maatschappelijk nut	2.507	139	0	154	0	0	2.492	12
overige materiële vaste activa	40	7	0	2	0	0	45	0
Totaal investeringen met maatschappelijk nut	8.777	5.057	0	283	955	0	12.596	44
Investerings met economisch nut								
Gronden en terreinen	4.469	0	0	35	0	0	4.434	22
Bedrijfsgebouwen	43.212	-2	0	1.671	0	0	41.539	216
Grond-, weg-, waterbouw economisch nut	1.108	343	0	100	0	0	1.350	6
Vervoermiddelen	425	6	0	110	0	0	321	2
Machines/apparaten/ install. econ. nut	2.510	97	0	345	0	0	2.262	12
Overige materiële vaste activa	1.873	511	0	457	0	0	1.927	10
Investerings in erfpacht								
Totaal investeringen met economisch nut	53.597	954	0	2.718	0	0	51.833	268

x € 1.000	Boek- waarde 1/1	Inves- tering	Des- investering	Afschrij- ving	Bijdrage van derden	Afwaar- dering duurzame waarde- vermindering	Boek- waarde 31/12	Rente
Investerings economisch nut met heffingen								
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	8.917	1.374	0	175	0	0	10.115	46
Vervoermiddelen	318	192	0	70	0	0	440	2
Machines, apparaten en installaties	2.491	205	0	159	0	0	2.537	12
Overige materiële vaste activa	1.048	214	0	57	0	0	1.205	5
Totaal investeringen met economisch nut met heffingen	12.774	1.985	0	461	0	0	14.298	66
Totaal materiële vaste activa	75.147	7.996	0	3.462	955	0	78.727	377
Financiële vaste activa								
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	2.137	0	0	0	0	0	2.137	11
Leningen aan overige verbonden partijen	0	0	0	0	0	0	0	0
Langlopende geldleningen	699	0	0	0	0	0	699	3
Overige uitz. Rentetypisch looptijd > 1 jr.	20	0	0	0	0	0	20	0
Totaal financiële vaste activa	2.857	0	0	0	0	0	2.856	14
Totaal vaste activa	78.316	7.996	0	3.537	955	0	81.821	393

4.3.6 Staat investeringskredieten incl. af te sluiten

In dit hoofdstuk geven we een overzicht van uitvoering van de investeringskredieten. Aansluitend wordt de stand van zaken van de grote projecten (kredieten groter dan € 500.000), de restantkredieten groter dan € 100.000 én afgesloten kredieten groter dan € 25.000 toegelicht. De gerealiseerde uitgaven en inkomsten worden afzonderlijk weergegeven.

Kredieten

Kostenplaats	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten
Programma: 1 Meedoen in Leiderdorp							
7210833 Velocitas veldverlichting	16	0	16	0	0	0	Ja
7210856 Alecto 2016	30	0	30	0	0	0	Ja
7210875 Armaturen (RCL)	12	0	12	0	0	0	Ja
7210907 Krediet ver. IJssport Leiderdorp (VIJL)	50	0	50	0	0	0	
7210908 Verbouwing Leo Kannerschool	175	169	7	0	0	0	Ja
7210930 Velocitas kunstgras en verlichting	407	343	64	0	0	0	Ja
7210945 Renovatie en herinrichting MEC	75	76	-1	0	0	0	Ja
7210946 Onderwijsvernieuwing MEC	35	10	25	0	0	0	
7210981 LED-sportveldverlichting	100	0	100	0	0	0	
Totaal 1 Meedoen in Leiderdorp	900	597	303	0	0	0	
Programma: 2 Aantrekkelijk Leiderdorp							
7210470 Reiniging wijkcont	50	50	0	0	0	0	Ja
7210693 Bevolking software GBA	100	15	85	0	0	0	Ja
7210699 VK Beweegbare afsluitingen	120	0	120	0	0	0	
7210733 VK Riolering	2.272	0	2.272	0	0	0	
7210736 Riol 2016 gem bk30j	587	356	231	0	0	0	
7210737 riool 2016 persl (30j)	175	0	175	0	0	0	Ja
7210790 Depotdogs	17	17	0	0	0	0	Ja
7210850 Herinr. Vliko-terrein Oude Rijnzone	1.870	493	1.376	1.870	493	1.376	
7210869 Mobiele strafbeschikking	10	0	10	0	0	0	Ja
7210883 VK IBOR Water (oevers)	428	0	428	0	0	0	
7210884 VK IBOR wegen	153	0	153	0	0	0	

Kostenplaats	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten
7210885 VK IBOR openbare verlichting	282	0	282	0	0	0	
7210886 VK IBOR spelen	433	0	433	0	0	0	
7210888 voorb.R-net route Leiden-Leiderdorp	530	461	69	530	367	163	
7210892 Voorb. Transformatie A4-HSL Info.cent.	170	113	57	170	113	57	
7210893 Vervanging transliftcontainers	150	128	22	0	0	0	
7210894 minicontainers GFT incl zuil hoogbouw	200	0	200	0	0	0	
7210895 Ondergr. cont. afvalverzameling hoogbouw	771	47	724	0	0	0	
7210896 Aanschaf CMS software afvalverz.hoogbouw	15	0	15	0	0	0	
7210897 Volmeldsysteem afvalinz.hoogbouw	201	0	201	0	0	0	
7210898 Aansch.minicontainers afvalinz.laagbouw	789	0	789	0	0	0	
7210899 Ondergr. cont. afvalverzameling laagbouw	782	0	782	0	0	0	
7210900 CMS software afvalinzameling laagbouw	60	0	60	0	0	0	
7210943 Verv. Buitenkasten stroomvoorz.markt	17	15	2	0	0	0	Ja
7210944 Vervanging shovel	70	56	14	0	0	0	Ja
7210948 Damschermwand Doeshaven	160	160	0	0	0	0	Ja
7210949 Brugwachtersonderkomen - Grond	8	0	8	0	0	0	
7210950 Brugwachtersonderkomen	117	0	117	47	0	47	
7210951 Riolering 20 kreken noord	1.052	944	107	0	0	0	
7210952 Riolering BRP	694	636	58	0	0	0	
7210953 Riolering Ericalaan Hoogmadeseweg	794	201	593	0	0	0	
7210954 Riolering Leyhof	418	231	187	0	0	0	
7210955 Riolering Oranjewijk	400	330	70	0	0	0	
7210956 Riolering Voorhof	121	81	40	0	0	0	
7210957 Riolering Zijkwartier	431	385	47	0	0	0	
7210958 Evenemententerrein De Houtkamp	100	1	99	0	0	0	

Kostenplaats	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten
7210959 Vervanging Driegatenbrug	1.355	876	479	0	0	0	
7210962 Riolering Hoogmadeseweg	550	84	466	0	0	0	
7210968 Riolering Leidsedreef	400	0	400	0	0	0	
7210969 Speelplaats Vlask.-Korenbl.-Dragont.	22	22	0	0	0	0	Ja
7210970 Speelplaats Luykendreef	13	13	0	0	0	0	Ja
7210971 Speelplaats Wagenmaker	27	27	0	0	0	0	Ja
7210972 Speelplaats Dubloen	19	19	0	0	0	0	Ja
7210973 Speelplaats Roerdompstraat	46	46	0	0	0	0	Ja
7210974 Speelplaats Van der Marckstraat	9	9	0	0	0	0	Ja
7210975 Speelplaats Heelblaadjepad	36	36	0	0	0	0	Ja
7210976 Speelplaats Ockenrode	16	16	0	0	0	0	Ja
7210977 Speelplaats skatebaan Bloemerd	88	88	0	0	0	0	Ja
7210978 Speelplaats Houtkamp	55	55	0	0	0	0	Ja
7210979 Speelplaats Spechtstraat/C.Noteboomstr.	37	37	0	0	0	0	Ja
7210980 Speelplaats Leeuwerikstraat	17	17	0	0	0	0	
7210982 Speelplaatsen Dreven	95	48	47	0	0	0	
7230560 Wegen Engelendaal	150	47	103	0	0	0	
7230579 VK Kunstwerken betonnen bruggen	0	0	0	0	0	0	
7230581 wegen Persant Snoepweg	1.020	1.018	2	120	120	0	Ja
7230582 Herinrichting polder Achthoven	2.285	2.268	17	2.285	2.285	0	
7230583 VK Fietsmaatregelen	524	0	524	0	0	0	
7230584 Leiderdorpse brug	1.550	1.513	38	0	0	0	
7230595 Wegen De Leyhof	3.232	1.487	1.744	0	0	0	
7230596 Herinrichting Van der Marckstraat	80	0	80	0	0	0	
7230599 IVVP reconstructie Voorhoflaan	200	3	197	0	0	0	
7230600 IVVP Ericalaan/Acialaan	157	25	132	0	8	-8	
7230607 Fluitenkruidzoombrug (H036)	69	64	5	0	0	0	

Kostenplaats	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten
7230608 Grotiuslaanbrug (H046)	47	8	39	0	0	0	
7230609 Windmolenbrug (H052)	82	76	6	0	0	0	
7230610 Leyslootbrug (H056)	48	25	23	0	0	0	
7230611 Tollenaarssingelbrug (H064)	59	43	15	0	0	0	
7230612 Godfried Bomansbrug (H049)	93	51	42	0	0	0	
7230613 Houtkampbrug (H001)	69	63	6	0	0	0	
7230614 Houtkampbrug (H004)	56	50	6	0	0	0	
7230615 Houtkampbrug (H026)	157	110	47	0	0	0	
7230616 Verv.openbare verlichting Hoogmadeseweg	35	4	31	0	0	0	
7230617 Verv.openb.verl.fietspad achter Texaco	20	15	5	0	0	0	Ja
7230619 Verv.openb.verl.langs Achthovenerweg	120	60	60	0	0	0	Ja
7230621 Hekwerk kinderboerderij	7	7	0	0	0	0	Ja
7230622 Verv.openb.verl.Bloemerd	30	27	3	0	0	0	
7230623 Verv.openb.verl.Keizershof	80	0	80	0	0	0	
7230624 Verv.openb.verl.Kreken Noord	65	0	65	0	0	0	
7230625 Verv.openb.verl.Persant Snoepweg	60	60	0	0	0	0	Ja
7230626 VK Herinr.fietspaden betonnen platen	423	0	423	0	0	0	
7230627 Wegen - Kreken Noord	200	0	200	0	0	0	
7230628 Wegen - Persant Snoepweg	100	100	0	0	0	0	Ja
7230629 Wegen - Hoogmadeseweg	150	0	150	0	0	0	
7230630 Wegen - Vossiuslaan	700	548	152	0	0	0	
7230631 Verv.openb.verl.Vossiuslaan	20	21	-1	0	0	0	
7230632 tijdelijke geluidsmaatregel boogwoningen	55	54	1	0	0	0	Ja
7230633 uitkijkpunt Munnikkenpolder	30	29	1	0	0	0	Ja
7230634 wegen Zijldijk	350	0	350	0	0	0	
7230635 Zijlstream (verschuiving damwand)	200	13	187	0	0	0	

Kostenplaats	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten
7230670 Fietspad Psweg (betonnen platen)	320	320	0	0	0	0	Ja
7230672 Heemtuinbrug	23	23	0	0	0	0	
7230673 Verkeersmaatregelen Splinterlaan	41	0	41	0	0	0	
7230674 Pollers Obool	39	39	0	0	0	0	Ja
7230675 Fietsmaatregelen Hoogmadeseweg	48	0	48	0	0	0	
7230676 fietsenstallingen bushaltes	20	0	20	0	0	0	
7230677 Fietspad Hoogmadeseweg - betonnen platen	250	212	38	0	0	0	
Totaal 2 Aantrekkelijk Leiderdorp	30.593	14.498	16.096	5.022	3.387	1.635	
Programma: 3 Bestuur en organisatie van Leiderdorp							
7210904 Carrousel Sterrentuin	3.165	249	2.916	0	0	0	
7210910 Mobiel waarschuwingsbord (tekstkar)	30	0	30	0	0	0	
Totaal 3 Bestuur en organisatie van Leiderdorp	3.195	249	2.946	0	0	0	
Overhead							
7210809 Klantcontactcentrum	51	51	0	0	0	0	Ja
7210840 Integreren dienstverlening	3	3	0	0	0	0	Ja
7210877 aanschaf software	400	79	321	0	0	0	Ja
7210905 Renovatie gemeentewerf/ brandweerkazerne	0	0	0	0	0	0	
7210909 glasvezel onderwijs/ Sterrentuin	306	288	18	0	0	0	
7210947 Aanschaf meubilair	92	84	8	0	0	0	
Totaal Overhead	852	505	347	0	0	0	
SALDI KOSTENPLAATSEN BEDRIJFSVOERING							
GEMEENTELIJKE HUISVESTING							
7210964 Portocabin milieustraat	20	8	12	0	0	0	
7230671 Aanpassing hekwerk werf (zijde garages)	15	0	15	0	0	0	
Totaal GEMEENTELIJKE HUISVESTING	35	8	27	0	0	0	
SPORTACCOMODATIES							
7210835 Sporthal Bloemerd Meubilair 2016	280	115	165	0	0	0	
Totaal SPORTACCOMODATIES	280	115	165	0	0	0	

Kostenplaats	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten
TRACTIEMIDDELEN							
7210862 Ravo veegmachine 2017	192	192	0	0	0	0	Ja
7210902 Vervanging veegauto	95	0	95	0	0	0	
7210903 Vervanging vrachtwagen met kraan	220	0	220	0	0	0	
7210960 Vervanging fecalienuiger	100	100	0	0	0	0	Ja
7210963 Kipper aanhangwagen tractor	8	6	1	0	0	0	
Totaal TRACTIEMIDDELEN	614	297	317	0	0	0	
Totaal SALDI KOSTENPLAATSEN BEDRIJFSVOERING	929	421	508	0	0	0	
Totaal	36.469	16.270	20.199	5.022	3.387	1.635	

Toelichting investeringskredieten niet zijnde vervangings- cq renovatieinvesteringen > € 500.000

In dit onderdeel lichten we de grote investeringsprojecten toe (niet zijnde vervangings- cq renovatie-investeringen) die een investering vergen van meer dan ca. € 500.000. Het betreft vaak de ontwikkeling van maatschappelijk vastgoed. Voorheen werden deze projecten toegelicht in de GIG rapportage, maar aangezien deze projecten feitelijk los staan van de grondexploitaties, zullen we deze met ingang van de Jaarrekening 2019 meenemen in de Planning & Control producten.

Herstructurering Lage Zijde

Dit project betreft de verplaatsing van een afvalbewerkingsbedrijf, gelegen in de Oude Rijnzone, en de herstructurering van het perceel op het bedrijventerrein Lage Zijde. De Achterlaatllocatie wordt groen ingericht.

Voortgang project

- In 2016 is een gebiedsvisie Lage Zijde opgesteld. Deze is op 12 september 2016 door de raad vastgesteld.
- Op 8 juli 2013 is het financieel kader voor de verplaatsing van een afvalbewerkingsbedrijf en de herstructurering vastgesteld (€ 1,1 mio). Bij het besluit door de raad over de gebiedsvisie op 12 september 2016 is ook het uitvoeringskrediet bijgesteld (€ 1,9 mio) met als dekking de reeds ontvangen bijdrage van de Oude Rijn Zone.
- In 2016 heeft het transport van de juridische eigendommen van het afvalverwerkingsbedrijf naar de gemeente Leiderdorp plaatsgevonden. Begin oktober 2016 heeft de verhuizing van het afvalverwerkingsbedrijf plaatsgevonden naar de nieuwbouw op bedrijventerrein Grote Polder in Zoeterwoude¹.
- In 2017 zijn op het terrein van het afvalverwerkingsbedrijf diverse bodemonderzoeken uitgevoerd. waaruit bleek dat er geen saneringsplicht rust op het terrein. De overdracht van het economisch eigendom kon daarmee in het 3e kwartaal plaatsvinden.
- Het inrichtingsplan voor het terrein is in het 3e kwartaal 2017 afgerond. De uitvoering van de herstructurering start naar verwachting in het 2e kwartaal van 2018.
- De aanbesteding voor de uitvoering van de herstructurering heeft 6 maart 2018 plaatsgevonden.

¹ RVS: Z/16/033408/65961 en RBS: Z/16/033408/65962

- Voor de herbestemming van het terrein, waar het afvalverwerkingsbedrijf op gevestigd was, is een nieuwe juridisch-planologische regeling noodzakelijk. Het bestemmingsplan is door de gemeenteraad in september 2018 vastgesteld.
- De werkzaamheden zijn medio mei 2018 stilgelegd in verband met het treffen van asbestvervuiling in de bodem. Hier is nader onderzoek naar gedaan.
- Dit heeft geleid tot het aanpassen van het bestek en het formuleren van een nieuwe aanbesteding voor de uitvoering van de herstructurering (heeft februari 2020 plaatsgevonden).
- De uitvoering van de herstructurering start naar verwachting in het 2e kwartaal van 2020.

Financiële mutaties

De raming van de uitvoeringskosten lijkt ruim te passen binnen het budget (ook met de saneringsopgave). Aangezien het project volledig gesubsidieerd wordt, leidt overschrijding van het budget tot terugbetaling danwel lagere subsidie, waardoor er geen voordeel ontstaat op het project. De voorbereidingskosten voor de verplaatsing van het afvalverwerkingsbedrijf zijn niet op het krediet geboekt, maar worden wel meegenomen in de eindverantwoording van de subsidie.

Aandachtspunten[A], risico's[R] met beheersmaatregelen[M] en optimalisatiemogelijkheden[O]

[A]	Het krediet wordt volledig gedekt door bijdragen en subsidies. De randvoorwaarden en eisen verschillen per bijdrage en subsidie en moeten dus zorgvuldig worden verantwoord
-----	---

Polder Achthoven (Ruigekade)

Voor de polder Achthoven is een inrichtingsplan vastgesteld om de polder open en groen te houden en toegankelijker te maken voor extensieve recreatie. Hiermee wordt verdere bebouwing van het groene gebied voorkomen en worden meer recreatieve mogelijkheden gecreëerd voor de inwoners van Leiderdorp en omstreken. De aanleg van het fietspad parallel aan de Ruigekade Noord-Zuid is onderdeel van het inrichtingsplan.

Voortgang project

- De raad heeft in juni 2015 een uitvoeringskrediet op basis van het definitief ontwerp vastgesteld. Op 12 september 2016 heeft de raad een bijgesteld uitvoeringskrediet vastgesteld naar aanleiding van de aanbesteding van het werk².
- Het bestemmingsplan 'Polder Achthoven' is vastgesteld op 4 juli 2016 en onherroepelijk geworden op 25 augustus 2016.
- De realisatie is in het 3e kwartaal 2016 gestart. Het project is op 15 maart 2017 opgeleverd. Later zijn nog enkele minimale restpunten uitgevoerd.

Financiële mutaties

De eindverantwoording ingediend bij de subsidieverstrekking. De accountant heeft het project ook goedgekeurd.

² RVS: Z/16/033921/65867 en RBS: Z/16/033921/67149

Aandachtspunten[A], risico's[R] met beheersmaatregelen[M] en optimalisatiemogelijkheden[O]

[A]	Het krediet wordt volledig gedekt door bijdragen en subsidies. De randvoorwaarden en eisen verschillen per bijdrage en subsidie en de subsidies zijn verantwoord.
-----	---

Infocentrum A4/HSL

Dit project betreft de omvorming van het HSL/A4 informatiecentrum tot een recreatief transferium. Het omvormen van het A4/HSL informatiecentrum tot een hotspot binnen het recreatieve netwerk rondom de Leidse agglomeratie met een duidelijke link naar het Groene Hart vergt aanpassingen aan het pand en zijn omgeving.

Voortgang project

- Op 4 november 2014 is het concept "Hollandse Energie" vastgesteld. Het concept is een inspiratiedocument dat inzichten en ideeën geeft, die verzameld zijn tijdens een workshop met betrokken beleidsmakers, mensen met specifieke gebiedskennis, vertegenwoordigers van belangengroepen, bewoners en ondernemers.
- Begin 2016 heeft de gemeente ondernemers in een marktconsultatie gevraagd onder welke condities het voor marktpartijen interessant is om een recreatief transferium te exploiteren. Naast de online vragenlijst, is gesproken met een aantal ondernemers, die eerder interesse in het pand hadden getoond. Hieruit bleek dat de meeste ondernemers het gebouw willen kopen.
- De werkzaamheden voor de aanleg van de 380kV hoogspanningslijn Wateringen – Beverwijk, hebben grote invloed op het project. Het gebied rondom het HSL/A4 informatiecentrum wordt komende tijd o.a. gebruikt om de kabels in de masten te hijsen. In het kader van de veiligheid is het niet mogelijk om tijdens deze werkzaamheden daar een recreatief transferium te realiseren. De netbeheerder van de hoogspanningslijn huurt momenteel het gebouw.
- In maart 2017 is het voorbereidingskrediet van € 70.000,- door de raad vastgesteld en op 1 juli 2019 is dit verhoogd tot €170.000.
- Op 15 maart 2018 tekenden de gemeente Leiderdorp en een horecaonderneming de intentieovereenkomst voor de verkoop van het A4/HSL-gebouw.
- De gemeente ontvangt bijdragen voor het project vanuit de Oude Rijnzone en het Uitvoeringsprogramma van het cluster Leidse Regio ten behoeve van het regionale investeringsfonds Holland Rijnland.
- Een ontwerp voor de inrichting van het project wordt opgesteld. De werkzaamheden die subsidiabel zijn voor De oude Rijnzone dienen voor 31 december 2020 te worden afgerond en verantwoord.

Financiële mutaties

Er zijn geen mutaties die van invloed zijn op het krediet.

Aandachtspunten[A], risico's[R] met beheersmaatregelen[M] en optimalisatiemogelijkheden[O]

[A]	<p>Het krediet wordt volledig gedekt door bijdragen en subsidies. De randvoorwaarden en eisen verschillen per bijdrage en subsidie en moeten dus zorgvuldig worden verantwoord</p>
[A]	<p>In verband met de planning van de netbeheerder en deadlines voor de subsidies, zullen werkzaamheden voor de inrichting van het gebied al moeten plaatsvinden terwijl de netbeheerder ook nog in het gebied werkzaam is. Met de subsidieverstrekkers is een fasering overeengekomen en met de netbeheerder zal zorgvuldige afstemming plaatsvinden.</p>

Verhuiscarrousel Sterrentuin

Dit project betreft de omvorming van de Sterrentuin tot een brede centrale welzijnsaccommodatie voor activiteiten en werkzaamheden op het gebied van welzijn, zorg/ondersteuning, cultuur en educatie.

Voortgang project

- Er is in 2017 een ontwerp opgesteld voor de Sterrentuin en het voormalig kantoor van gemeentewerke (de Werf) en een verhuiscarrousel van en naar de Sterrentuin.
- De gemeenteraad stelde op 9 oktober 2017 de benodigde investeringskredieten kredieten van in totaal € 3.050.000,- beschikbaar voor de verbouwing van de Sterrentuin en de Werf.
- In het eerste halfjaar van 2018 zijn de plannen voor de Sterrentuin en de Gemeentewerf verder uitgewerkt en zijn de ramingen geactualiseerd. Uit deze ramingen werd duidelijk dat – onder andere door sterk aantrekkende marktomstandigheden – rekening gehouden moest worden met een overschrijding van de beschikbaar gestelde kredieten.
- In het tweede halfjaar van 2018 is onderzoek gedaan naar planoptimalisaties en alternatieven en zijn de financiële consequenties hiervan inzichtelijk gemaakt. Op basis hiervan is 4 maart 2019 een aangepast voorstel voor het beschikbaar stellen van een aanvullend investeringskrediet aan de gemeenteraad voorgelegd, die hiermee akkoord is gegaan. Het behelst het beschikbaar stellen van € 615.000 aanvullend krediet (€550.000 krediet werf en €65.000 extra advieskosten) voor de aanpassing van de Sterrentuin en niet investeren in de aanpassing van de Werf. Door de twee kredieten samen te voegen en de afschrijvingstermijn van het totale krediet gelijk te trekken (25jaar), nemen de kapitaallasten niet toe.
- Voor de zomer van 2019 is de aanbesteding gestart; in november is de opdracht verstrekt aan Constructif BV uit Dordrecht.
- De realisatie van de Sterrentuin schuift als gevolg van het gewijzigde planproces door. De aannemer start zijn werkzaamheden begin 2020 en verwacht voor de zomer van 2020. het werk op te leveren

Financiële mutaties

Het krediet voor de aanpassing van het gemeentewerf is komen te vervallen en het krediet van de Sterrentuin is uitgebreid. De reeds gemaakte advies- en projectmanagementkosten voor de renovatie en herindeling van de

Werf zijn toegevoegd aan het krediet Verhuiscarrousel Sterrentuin tot een investering van € 3.165.000,--. Hoewel er per saldo € 115.000 meer krediet nodig is ten opzichte van de twee kredieten samen, ontstaat er zelfs een klein voordeel in de jaarlijkse kapitaallast. Dit komt omdat het krediet voor de Werf in 20 jaar werd afgeschreven (levensduurverlenging) en het krediet Verhuiscarrousel Sterrentuin in 25 jaar (renovatie).

Aandachtspunten[A], risico's[R] met beheersmaatregelen[M] en optimalisatiemogelijkheden[O]

[R]	nvt
[M]	nvt

Toelichting bij restantkredieten > € 100.000

Programma 2 Aantrekkelijk Leiderdorp

Binnen programma 2 zijn een aantal kredieten ingesteld als een zogenaamd "volumekrediet" voor toekomstige projecten. Zodra een project van start gaat, wordt er een specifiek krediet ingesteld voor het betreffende project, ten laste van het volumekrediet. De volumekredieten zijn te herkennen aan de afkorting VK in de kredietomschrijving.

7210699 VK Beweegbare afsluitingen

Dit volumekrediet zal worden ingezet voor van de vervanging van de elektronische besturing van beweegbare afsluitingen.

7210733 VK Riolering

Dit volumekrediet is ingesteld vanuit in het Integraal Waterketenplan - IWKP (vastgesteld in maart 2019).

7210736 VK Riol pomp en gemalen

Dit betreft een volumekrediet voor pompen en gemalen vanuit in het Integraal Waterketenplan - IWKP (vastgesteld in maart 2019).

7210883 VK IBOR Water (oever),

Dit volumekrediet is ingesteld vanuit het geactualiseerde beheerplan Water. In 2020/2021 wordt de kwaliteit van de oevers binnen de gemeente in kaart gebracht. Aan de hand daarvan zullen we bepalen welke oevers vervangen dienen te worden ten laste van dit volumekrediet. Hiertoe zullen t.z.t. projectkredieten gevormd worden. Naar verwachting zullen we in 2021 starten met de werkzaamheden.

7210884 VK IBOR wegen, 7210885 VK IBOR openbare verlichting, 7210886 VK IBOR spelen

Deze volumekredieten zijn ingesteld vanuit de verschillende geactualiseerde beheerplannen (Beheerplan Wegen, Openbare Verlichting en Spelen).

7210888 voorb.R-net route Leiden-Leiderdorp

De Provincie Zuid Holland heeft de gemeente Leiderdorp verzocht om de uitvoering van het project R-Net ter hand te nemen. R-net is de merknaam welke de PZH heeft gegeven aan haar hoogwaardig openbaar vervoersconcept. De uitvoering bestaat uit het aanpassen van haltes op het Engelendaal en de Persant Snoepweg naar het "R-net concept" en uit infrastructurele wijzigingen. De kosten van deze aanpassingen worden volledig gedekt door de provincie Zuid-

Holland. Het project is nagenoeg afgerond, de haltes zijn gerealiseerd en de R-Net bussen rijden inmiddels. Zodra de laatste subsidiebedragen verrekend zijn met PZH kan dit project afgesloten worden.

7210894 minicontainers GFT incl zuil hoogbouw, 7210895 Ondergr. cont. afvalverzameling hoogbouw, 7210897 Volmeldsysteem afvalinz. hoogbouw, 7210898 Aansch. minicontainers afvalinz. laagbouw en 7210899 Ondergr. contt. afvalverzameling laagbouw

De ondergrondse en bovengrondse containers voor glas, papier en textiel in de milieucorner worden in 2020 vervangen door nieuwe containers. Ook wordt de GFT inzameling bij de hoogbouw geherintroduceerd. Aanbesteding heeft inmiddels plaatsgevonden (februari 2020).

7210950 Brugwachtersonderkomen

Dit krediet zal worden ingezet voor de bouw van een brugwachtershuisje bij de Doesbrug. Vanwege bezwaren tegen het bouwplan heeft dit project een jaar vertraging opgelopen. Het burgwachtershuisje zal naar verwachting in 2021 worden gerealiseerd.

7210951 Riolering 20 kreken noord, 7210953 Riolering Ericalaan Hoogmadeseweg, 7210954 Riolering Leyhof, 7210962 Riolering Hoogmadeseweg, 7210968 Riolering Leidsedreef

Voor deze projecten is per project een investeringskrediet gevormd, ten laste van het volumekrediet Riolerings. Deze projecten lopen door in 2020.

7210958 Evenemententerrein De Houtkamp

Dit krediet zal worden ingezet in 2020.

7210959 Vervanging Driegatenbrug

Werkzaamheden voor de vervanging van de Driegatenbrug zijn in volle gang. Naar verwachting zal de vervanging in 2020 afgerond worden.

7230560 Wegen Engelendaal

Binnen het investeringskrediet is onder andere deels de renovatie van de kruising Engelendaal met de Persant Snoepweg gedekt. Het restant krediet zal in 2020 onder anderen worden ingezet voor renovatie fietspaden Engelendaal.

7230583 VK Fietsmaatregelen

Investerings vanuit dit volumekrediet worden gedaan zodra het beleidskader (nota Langzaam Verkeer) is geactualiseerd (eind 2020).

7230595 Wegen De Leyhof

Het doel van deze investering is om het noordelijke deel van De Leyhof weer terug te brengen naar de oorspronkelijke aanleghoogte. Het werk is in uitvoering en loopt door tot eind 2020.

7230599 IVVP reconstructie Voorhoflaan en 7230600 IVVP Ericalaan/Acaciaaan

Deze investeringen worden gedaan zodra het beleidskader (nota Circulatie) is geactualiseerd (eind 2020).

7230626 VK Herinrichting fietspaden betonnen platen

Voor het onderhoud en verbeteren van het fietscomfort worden verschillende fietspaden in Leiderdorp aangepakt. Dit volumekrediet wordt ingezet voor toekomstige projecten.

7230627 Wegen - Kreken Noord

Project is in uitvoering en zal naar verwachting medio 2020 opgeleverd worden.

7230629 Wegen - Hoogmadeseweg

Project is in uitvoering en zal naar verwachting medio 2020 opgeleverd worden.

7230630 Wegen - Vossiuslaan

Project is in uitvoering en zal naar verwachting 2e kwartaal 2020 opgeleverd worden.

7230634 Wegen Zijldijk

Project is in voorbereiding, eind 2020/begin 2021 zal de uitvoering starten.

7230635 Zijlstream (verschuiving damwand)

Er zijn tijdelijke maatregelen uitgevoerd, de damwand wordt momenteel gemonitord. De grootschalige werkzaamheden worden integraal uitgevoerd met de voorgenomen Leidse Ring Noord.

SPORTACCOMODATIES

7210835 Sporthal Bloemerd Meubilair 2016

Dit krediet wordt in 2020 afgesloten.

TRACTIEMIDDELEN

7210903 Vervanging vrachtwagen met kraan

Dit krediet zal in 2020 ingezet worden.

Toelichting bij afgesloten kredieten > €25.000

Programma 1 Meedoen in Leiderdorp

7210856 Alecto

Dit krediet bleek niet nodig en kan worden afgevoerd. M.i.v. 2020 is er een verzamelkrediet voor sportaccommodaties.

7210930 Velocitas kunstgras en verlichting

Deze investering is afgerond en het restant kan worden afgevoerd.

Programma 2 Aantrekkelijk Leiderdorp

7210693 Bevolking software GBA

In het kader van het project VRIS worden toekomstige investeringen in software door Servicepunt71 gedaan. Het restantkrediet kan worden afgevoerd.

7210737 Riool 2016 persl (30j)

Conform het vastgestelde Integraal Waterketenplan (maart 2019) is dit krediet afgesloten.

7230619 Vervanging openbare verlichting langs Achthovenerweg

Het vervangen van de openbare verlichting langs de Achthovenerweg is afgerond, restant krediet kan vrijvallen.

Programma: Overhead

7210877 aanschaf software

In het kader van het project VRIS worden toekomstige investeringen in software door Servicepunt71 gedaan. Het restantkrediet kan worden afgevoerd.

4.3.7 Staat van reserves

Artikel 43 lid 1 van het BBV onderscheidt de volgende reserves:

- Algemene reserves
- Bestemmingsreserves: een reserve waaraan de gemeenteraad een bepaalde bestemming heeft gegeven.
- Egalisatiereserves: bestemmingsreserves om tarieven te egaliseren. Egalisatiereserves zijn bedoeld om ongewenste schommelingen op te vangen in onze tarieven aan derden. We hoeven deze reserves niet specifiek te besteden.

In de toelichting gaan we per reserve in op de voeding en besteding. Mutaties in de reserves vragen om een raadsbesluit vooraf. Met uitzondering van de reserves waarvoor de raad heeft bepaald dat we ze in de jaarrekening mogen verrekenen. Dergelijke verrekeningen lichten we toe in onderdeel 4.4.2 Toelichting financiële afwijkingen reserves.

Toelichting reserves

bedragen x € 1.000	Stand 1/1/19	Storting	Onttrekking	Stand 31/12/19
algemene reserves				
8297001 Algemene reserve	2.517	124	697	1.943
8297002 Bouw- en grondexploitaties	10.310	2.035	238	12.107
8297244 Behoedzaamheidsreserve uitkering gemeentefonds	1.693	835	2.385	144
algemene reserves	14.519	2.995	3.320	14.194
bestemmingsreserves				
8297120 Reserve implementatiekosten omgevingswet	631	227	155	704
8297204 Rekenkamer	50	0	0	50
8297211 Egalisatieres. exploitatielasten	11.936	168	1.126	10.978
8297214 Informatiebeleidsplan	263	156	279	140
8297243 Bestemmingsreserve Integraal Beheer	1.954	3.566	221	5.299
8297255 Reserve bedrijfsvoering	200	0	0	200
8297260 Reserve sociaal domein	7.011	507	1.491	6.027
8297270 Reserve duurzaamheid	238	237	0	475
bestemmingsreserves	22.283	4.861	3.272	23.873
egalisatiereserves				
8297101 Egalisatiereserve omgevingsvergunning	127	64	20	171
8297103 Egalisatiereserve reiniging	4.347	275	35	4.587
egalisatiereserves	4.474	339	55	4.758
Reserves excl. resultaat na bestemming	41.276	8.196	6.647	42.824

8297001 Algemene reserve	Stand 31-12-2019	€ 1.943.186
Doelstelling: De algemene reserve is de weerstandskas van de gemeente, het vangnet voor onverwachte (grote) financiële uitgaven. Deze reserve is aangewezen als beschikbare weerstandscapaciteit. De algemene reserve is vrij besteedbaar zolang we aan de randvoorwaarde voldoen dat de ratio weerstandsvermogen groter of gelijk aan 1.0 is en blijft.		
Soort reserve:	Algemene reserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Resultaatafhankelijke mutaties	Nee	
Voeding: Aan de stand op 1 januari 2019 voegden we het nog te bestemmen saldo van € 289.116 van de jaarrekening 2018 toe. Verder voegden we naar aanleiding van de 2e bestuursrapportage en de decemberwijziging 2019 € 124.000 toe voor budgetoverheveling van het budget voor Hart van Holland en bollen/stinzen naar 2020.		
Besteding: In de primitieve begroting 2019 namen we een besteding van € 87.000 voor Europese verkiezingen respectievelijk de uitvoering van het coalitieakkoord 2018 op. Van het resultaat 2018 zetten we in 2019 € 264.000 in voor budgetoverheveling. Bij de 1e, de 2e en de decemberwijziging zetten we de reserve in voor budgetoverhevelingen van 2019 naar 2020 voor een bedrag van € 345.000, voor onder andere de transitiekosten BSGR en het onderzoek naar regionale samenwerking.		
Opmerking: Geen		

8297002 Algemene reserve bouw- en grondexploitaties	Stand 31-12-2019	€ 12.106.909
Doelstelling: Deze reserve is bedoeld om eventuele nadelen bij de uitvoering van bouwgrondexploitaties op te vangen. En om knelpunten in volkshuisvesting op te lossen. De reserve is aangewezen als beschikbare weerstandscapaciteit.		
Soort reserve:	Algemene reserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Resultaatafhankelijke mutaties	Ja	
Voeding: We stortten € 400.000 tussentijdse winstneming in de reserve. Door de verlaging voorziening negatieve grondexploitaties voegden we nog eens € 1.557.000 toe. Ook het voordelige saldo op overige grondexploitatie van € 77.000 voegden we weer toe aan de reserve.		
Besteding: We onttrokken alleen een bedrag van € 238.000 volgens de begroting.		
Opmerking: In 2016 hieven we de reserve sociale woningbouw op en voegden we het saldo en de voorgenomen mutaties toe aan deze reserve.		

8297244 Behoedzaamheidsreserve uitkering gemeentefonds	Stand 31-12-2019	€ 143.621
Doelstelling: Deze reserve heeft twee doelen. In de eerste plaats verrekenen we mee- en tegenvallers in de algemene uitkering met deze reserve. Daarnaast gebruiken we de reserve om het meerjarenbeeld sluitend te maken, onder voorwaarde dat de gemeente haar structurele lasten afdekt met structurele baten. De ervaring leert dat de ontwikkeling van de algemene uitkering vrijwel altijd meevallers laat zien ten opzichte van eerdere circulaire. Zo voorkomen we dat we - geleid door 'momentopnames' in de financiële positie van de gemeente - tot bezuinigingen moeten overgaan die achteraf niet nodig waren. Deze reserve is aangewezen als beschikbare weerstandscapaciteit.		
Soort reserve:	Algemene reserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Plafond is 10% uitkering gemeentefonds (vastgesteld op 26 juni 2017)	
Resultaatafhankelijke mutaties	Nee	
Voeding: De toevoeging van € 835.000 verwerkten we conform de begroting. De toevoeging bestond uit een storting volgens de primitieve begroting van € 535.000 en een storting uit het resultaat van de 1e bestuursrapportage 2019 van € 300.000.		
Besteding: De primitieve begroting 2019 maakten we sluitend met een onttrekking van € 1.432.000. Die onttrekking verhoogden we op basis van de mei- en septembercirculaire tot € 1.439.000. Dit bedrag onttrokken we aan de reserve. Verder verwerkten we een eenmalige resultaatafhankelijke onttrekking van € 946.000 volgens het raadsbesluit van 27 januari 2020 'Decembercirculaire 2019 en herstelbesluit Septembercirculaire 2019 Gemeentefonds' .		
Opmerking: geen		

8297120 Reserve implementatiekosten Omgevingswet	Stand 31-12-2019	€ 703.515
Doelstelling: Het doel van deze reserve is te voorzien in de implementatiekosten van deze wet. En om deze kosten over meerdere jaren beschikbaar te houden, gezien de doorlooptijd van implementatie.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve (Ingesteld op 26 juni 2017)	
Looptijd:	31 december 2021	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Resultaatafhankelijke mutaties	Ja	
Voeding: Het budget 2019 voor de implementatie van de Omgevingswet gaven we niet uit. We voegden € 227.000 toe aan de reserve.		
Besteding: De geraamde onttrekking van € 155.000 verwerkten we conform de begroting.		
Opmerking: geen		

8297204 Reserve rekenkamer	Stand 31-12-2019	€ 50.000
Doelstelling: Sinds 1 januari 2018 hebben we een samenwerkingsovereenkomst met de gemeente Leiden voor een gezamenlijke rekenkamercommissie. De jaarlijkse bijdrage van Leiderdorp is gelijk aan het beschikbare budget voor de rekenkamer. Dat betekent dat deze reserve niet meer gevoed wordt met overschotten in de jaarrekening. De reserve op 1 januari 2018 is beschikbaar voor aanvullend onderzoek. De raad van Leiderdorp beslist over de eventuele besteding. De reserve kan ook worden gebruikt voor gezamenlijk onderzoek.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve overige	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Plafond is € 50.000	
Resultaatafhankelijke mutaties	Ja	
Voeding: N.v.t.		
Besteding: N.v.t.		
Opmerking: Zie raadsbesluit 11 december 2017.		

8297211 Reserve egalisatie exploitatielasten	Stand 31-12-2019	€ 10.978.333
Doelstelling: Deze reserve is voor egalisatie van (kapitaal)lasten over de jaren heen. De reserve bevat geen vrij besteedbare middelen.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve overige	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Resultaatafhankelijke mutaties	Nee	
Voeding: In 2019 voegden we het jaarlijkse 'spaarbedrag' voor de afkoop Alecto toe.		
Besteding: De onttrekkingen voor de dekking van diverse lasten van investeringen of bijdragen verwerkten we conform de begroting.		
Opmerking: geen		

8297214 Reserve informatiebeleidsplan	Stand 31-12-2019	€ 139.994
Doelstelling: Deze reserve stelt financiële middelen beschikbaar voor het (regionale) informatiebeleidsplan. Bijvoorbeeld voor onderzoeken. We stelden de reserve in omdat de (financiële) omvang van de kosten kan fluctueren.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve overige	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Plafond van € 400.000	
Resultaatafhankelijke mutaties	Ja	
Voeding: In de primitieve begroting raamden we een toevoeging van € 156.000. We voegden dit bedrag toe aan de reserve.		
Besteding: De geraamde onttrekking in de primitieve begroting van € 28.000 verhoogden we tussentijds met € 69.000. Dat bedrag onttrokken we aan de reserve. Aanvullend verwerkten we een onttrekking van € 182.000 om het resultaat op informatiemanagement te dekken.		
Opmerking: geen		

8297243 Reserve integraal beheer openbare ruimte (IBOR)	Stand 31-12-2019	€ 5.298.698
Doelstelling: Het doel van deze reserve is het nivelleren van kapitaallasten van vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte. Alle kapitaallasten van vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte vanaf 2014 dekken we - indien mogelijk - via deze reserve af.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve overige	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Resultaatafhankelijke mutaties	Ja	
Voeding: De geraamde toevoeging van € 386.000 verhoogden we in de 1e Bestuursrapportage 2019 met € 2.586.000 tot een bedrag van € 2.972.000. Met deze wijziging kwamen we tegemoet aan de vastgestelde beheersplannen voor de openbare ruimten. De toevoeging verwerkten we conform de begroting. Daarmee kwam het saldo van de reserve op € 4,7 miljoen. Daarvan gebruikten € 4,5 miljoen in de begroting 2020 en de meerjarenraming om kapitaallasten van investeringen in de openbare ruimte te dekken. Door de opheffing van de voorziening IBOR viel in de jaarrekening 2019 nog eens € 338.000 vrij. Ook dit bedrag voegden we aan deze reserve toe, zoals we al aangekondigden in de 2e Bestuursrapportage 2019. Ten slotte voegden we de meevaller op het regulier onderhoudsbudget IBOR (exclusief interne uren en exclusief riolering) van € 256.000 toe, volgens bestaand beleid. Wij verwachten overigens dat dergelijke afwijkingen tot het verleden behoren als we de budgetten volgens de geactualiseerde beheerplannen hebben herzien.		
Besteding: In de primitieve begroting stond een onttrekking van € 221.000. Deze onttrekking verwerkten we.		
Opmerking: geen		

8297255 Reserve bedrijfsvoering	Stand 31-12-2019	€ 200.000
Doelstelling: Het doel van deze reserve is om als organisatie slagvaardig te kunnen opereren als de uitvoering stagneert of als er extra middelen nodig zijn om de bedrijfsvoering te verbeteren. De reserve is ook bedoeld om knelpunten bij een formatietaakstelling, kosten van Servicepunt71 en de gevolgen van de organisatievernieuwing en/of toekomstvisie voor de organisatie op te vangen.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve (Ingesteld op 26 juni 2017)	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Plafond is € 500.000	
Resultaatafhankelijke mutaties	Nee	
Voeding: N.v.t.		
Besteding: N.v.t.		
Opmerking: geen		

8297260 Reserve sociaal domein	Stand 31-12-2019	€ 6.027.027
Doelstelling: Deze reserve is bedoeld om de positieve- of negatieve saldi te egaliseren, die voortkomen uit de exploitatiebudgetten van het sociaal domein en kunst en cultuur.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve overige	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Signaalbedrag € 5.000.000	
Resultaatafhankelijke mutaties	Ja	
Voeding: In de primitieve begroting hadden we een toevoeging geraamd van € 507.000. Dit bedrag voegden we conform de begroting ook toe.		
Besteding: De oorspronkelijke onttrekking van € 1.807.000 verlaagden we na de meicirculaire met € 990.000 dankzij de extra middelen voor jeugdhulp die het Rijk uitkeerde. In de 1e en 2e Bestuurrapportage én de decemberwijzigingen besloten we om voor een aantal projecten middelen te onttrekken. Het gaat om de doorontwikkeling jeugdhulp Leidse regio € 160.000, Inclusio € 20.000, Sterrentuin € 15.000, Participatiewet reïntegratie € 40.000 en verhuizing bibliotheek en museum € 85.000. Bij de jaarafsluiting is het resultaat t.o.v. de begroting voor € 269.000 ten laste van deze reserve gebracht.		
Opmerking: Deze reserve is een samenvoeging van de reserve zorg, welzijn, jeugd en onderwijs, de reserve sociaal beleid en de reserve kunst en cultuur. We voegden deze reserves op 1 januari 2016 samen. Het saldo en de voorgenomen mutaties van de 'oude' reserves hevelden we over naar deze reserve.		

8297270 Reserve duurzaamheid	Stand 31-12-2019	€ 474.945
Doelstelling: Het doel van deze reserve is de inzet van duurzaamheidsmiddelen te spreiden over toekomstige jaren.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve overige	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Resultaatafhankelijke mutaties	Ja	
Voeding: In 2019 voegden we € 237.000 toe aan de reserve duurzaamheid. Dit bedrag keerde de rijksoverheid in 2019 uit als klimaatmiddelen voor de transitievisie warmte, wijkaanpak en energieloketten. Het bedrag blijft beschikbaar voor dat doel.		
Besteding: N.v.t.		
Opmerking: Deze reserve stelde de raad op 19 november 2018 bij de 2e Bestuursrapportage 2018 in.		

Egalisatiereserve omgevingsvergunning	Stand 31-12-2019	€ 170.999
Doelstelling: Deze reserve gebruiken we om baten of lasten op het product omgevingsvergunningen te egaliseren, om schommelingen in het tarief te voorkomen. Ook gebruiken we de reserve om werkzaamheden over het jaar heen te kunnen bekostigen, zoals toezicht. Het tarief over alle jaren heen is maximaal 100% kostendekkend.		
Soort reserve:	Egalisatiereserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Signaalbedrag € 250.000	
Resultaatafhankelijke mutaties	Ja	
Voeding: Het resultaat in de jaarrekening ten opzichte van de begroting van € 65.000 voegden we aan de reserve toe.		
Besteding: Voor de implementatie van de Omgevingswet onttrokken we een bedrag van € 20.000 aan de reserve.		
Opmerking: Als het saldo van de reserve het signaalbedrag bereikt, herzien we de tarieven. Zodat de gelden terugvloeien naar de burger. Of we geven een onderbouwing van het saldo.		

85297103 Egalisatiereserve reiniging	Stand 31-12-2019	€ 4.587.069
<p>Doelstelling: Deze reserve is bedoeld voor het egaliseren van baten of lasten op het product reiniging, om schommelingen in het tarief te voorkomen. Het tarief over alle jaren heen is maximaal 100% kostendekkend.</p>		
<p>Soort reserve:</p>	<p>Egalisatiereserve</p>	
<p>Looptijd:</p>	<p>Geen einddatum</p>	
<p>Gewenste omvang:</p>	<p>Signaalbedrag € 2.500.000 (vastgesteld op 26 juni 2017)</p>	
<p>Resultaatafhankelijke mutaties</p>	<p>Ja</p>	
<p>Voeding: De geraamde toevoeging van € 224.000 verhoogden we tussentijds met € 40.000. De toevoeging van € 264.000 verhoogden we bij de jaarafsluiting nog eens met € 11.000, vanwege het resultaat op deze taak.</p>		
<p>Besteding: Conform de begroting onttrokken we een bedrag van € 35.000 aan de reserve voor de extra kosten voor het afvoeren van de afvalstromen van de milieustraat.</p>		
<p>Opmerking: Als het saldo van de reserve het signaalbedrag bereikt, herzien we de tarieven. Zodat de gelden terugvloeien naar de burger. Of we geven een onderbouwing van het saldo.</p>		

4.3.8 Staat van voorzieningen

bedragen x € 1.000	Stand 31/12/18	Presentatie- wijziging	Gecorrigeerde beginstand 1/1/2019	Toevoeging	Aanwending	Vrijgevallen bedragen	Stand 31/12/19
voorzieningen							
Voorz derden verkr midd met spec best							
8298201 Voorziening riolering derden	4.597		4.597	153	0	0	4.750
8298202 Voorziening afkoopsommen begraafplaats	256		256	76	0	19	313
Voorz derden verkr midd met spec best	4.852		4.852	229	0	19	5.063
voorzieningen met verplichting							
8298001 Pensioenoverdrachten wethouders	1.627		1.627	443	167	0	1.903
8298002 Wachtgeld bestuurders	106		106	288	26	0	368
8298006 Frictiekosten organisatievernieuwingen	621		621	0	127	338	156
Voorziening negatieve grondexploitaties	0	2.659	2.659		0	862	1.797
voorzieningen met verplichting	2.353	2.659	5.012	731	320	1.200	4.224
voorzieningen ter egalisatie kosten							
8298106 Voorziening gemeentelijke accommodaties	2.685		2.685	770	570	0	2.885
8298107 Vrz.Integraal beheer openb.ruimte(IBOR)	3.973		3.973	1.030	2.169	2.833	0
8298108 Voorziening wegen	0		0	100	0	0	100
8298109 Voorziening civiele kunstwerken	0		0	400	0	0	400
8298110 Voorziening straatmeubilair	0		0	10	0	0	10
8298111 Voorziening water	0		0	600	0	0	600
8298112 Voorziening groen	0		0	20	0	0	20
voorzieningen ter egalisatie kosten	6.657		6.657	2.930	2.739	2.833	4.015
voorzieningen	13.863	2.659	16.522	3.891	3.059	4.052	13.302

We vormen voorzieningen voor:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar wel redelijk in te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's op bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan we de omvang redelijk kunnen inschatten;

- kosten die we in een volgend begrotingsjaar maken, mits die kosten mede hun oorsprong vinden in het begrotingsjaar of in een voorgaand begrotingsjaar en de voorziening zorgt voor gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

We vormen geen voorzieningen voor jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. De voorziening dubieuze debiteuren en de voorziening negatieve grondexploitatie staan conform het BBV aan de activazijde van de balans. Hiermee zijn deze voorzieningen een correctiepost voor de openstaande vorderingen aan debiteuren en de voorraad werken bouwgrond in exploitatie. Indien echter door het treffen van de voorziening negatieve grondexploitatie een negatieve waarde op de voorraad grond voor dat complex ontstaat, dan wordt op voorschrift van de BBV, die negatieve waarde gepresenteerd onder de voorzieningen. In de jaarrekening 2019 is daarvoor een bedrag van € 1.815.000 in de beginbalans en € 1.797.000 in de eindbalans opgenomen onder de voorzieningen met een verplichting voor de waarde van de grondexploitatie 'Bospoort Zuid'. Voor de toelichting op deze voorziening verwijzen wij naar onderdeel 4.3.1.3 Voorraden.

8298201 Voorziening riolering derden	Stand 31-12-2019	€ 4.750.027
<p>Doelstelling: Het doel van deze voorziening is de baten of lasten op het product riolering te egaliseren, om schommelingen in het tarief te voorkomen. Het tarief over alle jaren heen is maximaal 100% kostendekkend. De voorziening is bedoeld voor toekomstige vervangingsinvesteringen rioleringen, zoals het BBV voorschrijft.</p>		
<p>Soort voorziening:</p>	<p>Van derden verkregen middelen met een specifieke bestemming</p>	
<p>Looptijd:</p>	<p>Geen looptijd vastgesteld</p>	
<p>Gewenste omvang:</p>	<p>Signaalbedrag € 1.500.000</p>	
<p>Meerjarenplanning aanwezig</p>	<p>Ja</p>	
<p>Voeding: Op basis van de primitieve begroting voegden we € 215.398 toe aan de voorziening. Die toevoeging is het saldo van de geraamde lagere kapitaallasten en de extra rioolheffing waarmee we de tarieven jaarlijks verhogen. Op basis van het resultaat op rioleringen verlaagden we deze toevoeging met € 62.131.</p>		
<p>Besteding: N.v.t.</p>		
<p>Opmerking: Als het saldo van de voorziening het signaalbedrag bereikt, geven we een onderbouwing van het saldo volgens het vGRP.</p>		

8298202 Voorziening afkoopsommen begraafplaats	Stand 31-12-2019	€ 312.619
Doelstelling: De voorziening afkoopsommen begraafplaats stelden we in voor de vooruitontvangen bedragen. De opbrengsten die betrekking hebben op toekomstige jaren vallen geleidelijk weer vrij voor de exploitatie.		
Soort voorziening:	Van derden verkregen middelen met een specifieke bestemming (ingesteld op 26 juni 2017)	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	N.v.t.	
Meerjarenplanning aanwezig	Ja	
Voeding: We voegden € 75.664 toe aan de voorziening. Het bedrag is gelijk aan de werkelijk ontvangen afkoopsommen voor onderhoud.		
Besteding: Het bedrag van € 18.735 van de vooruitontvangen afkoopsommen gebruikten we voor onderhoud graven in 2019.		
Opmerking: Geen		

8298001 Voorziening pensioenverplichtingen wethouders	Stand 31-12-2019	€ 1.903.437
Doelstelling: Met ingang van 2017 omvat deze voorziening de contante waarde van de pensioenverplichtingen van (gewezen) wethouders die de pensioengerechtigde leeftijd op 1 januari 2017 nog niet hadden bereikt. In overeenstemming met de overgangsregeling van de commissie BBV hebben we voor gewezen wethouders die op 1 januari 2017 een pensioenuitkering ontvangen geen voorziening getroffen, maar is voor de jaarlijkse lasten in de meerjarenbegroting een budget beschikbaar.		
Soort voorziening:	Voorziening met een verplichting	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op de actuarieel berekende contante waarde van de pensioenverplichting van binnen de doelstelling vallende wethouders.	
Meerjarenplanning aanwezig	Nee	
Voeding: In de begroting hebben we een jaarlijkse voeding van € 105.000 opgenomen. In 2019 voegden we een aanvullend bedrag van € 338.422 toe, omdat de rekenrente voor de bepaling van de pensioenverplichtingen daalde van 1,577% naar 0,290%.		
Besteding: Er vond een waardeoverdracht van de pensioenverplichtingen plaats van € 166.919 ten laste van de voorziening.		
Opmerking: Geen		

8298002 Voorziening wachtgelden bestuurders	Stand 31-12-2019	€ 367.907
Doelstelling: Op basis van een regeling daarvoor kunnen (voormalige) wethouders en burgemeesters na hun aftreden aanspraak maken op een wachtgeldregeling.		
Soort voorziening:	Voorziening met een verplichting	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op aantal personen en de duur dat aanspraak op de regeling gemaakt kan worden. Hiertoe jaarlijks een actualisatie uitvoeren.	
Meerjarenplanning aanwezig	Nee	
Voeding: In 2019 voegden we conform de begroting € 86.190 aan deze voorziening toe. De verplichting liep in 2019 op door de bestuurswisselingen eind van het jaar. Daarom voegden we bij de jaarafsluiting € 201.868 extra toe.		
Besteding: De werkelijke wachtgelden 2019 van voormalige bestuurders bedroegen € 97.060 ten laste van deze voorziening. Op dit bedrag brachten we de afrekening tot en met 2018 van € 71.238 in mindering.		
Opmerking: geen		

8298206 Frictiekosten organisatievernieuwing	Stand 31-12-2019	€ 155.353
Doelstelling: Het doel van deze voorziening is het afdekken van de maximale verplichting.		
Soort voorziening:	Voorziening met een verplichting	
Looptijd:	Tot en met 2020	
Gewenste omvang:	Afstemmen op de maximale verplichting	
Meerjarenplanning aanwezig	Nee	
Voeding: N.v.t.		
Besteding: De aanwending 2019 van € 127.345 viel iets hoger uit dan waarmee in de prognose voor 2019 was gerekend.		
Vrijval: Als gevolg van ontwikkelingen in april 2020 valt de verplichting voor de jaren na 2020 volledig weg. Rekening houdend met de verplichtingen in 2020 is het restant van de voorziening overbodig geworden en kan vrijvallen ten gunste van het resultaat 2019. In deze jaarrekening is de einddatum van deze voorziening gewijzigd naar 31-12-2020		
Opmerking: Deze voorziening is door de raad ingesteld op 1 april 2019.		

8298106 Voorziening gemeentelijke accommodaties	Stand 31-12-2019	€ 2.884.641
Doelstelling: De voorziening gemeentelijke accommodaties stelden we in om werkzaamheden op basis van een actueel onderhoudsbeheerprogramma planmatig te kunnen uitvoeren. En om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan	
Meerjarenplanning aanwezig	Ja	
Voeding: De voeding was gelijk aan de geraamde dotatie van € 770.450 in de exploitatiebegroting.		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning. In 2019 besteedden we een bedrag van € 570.316.		
Opmerking: Geen		

8298107 Voorziening integraal beheer openbare ruimte (IBOR)	Stand 31-12-2019	€ 0
Doelstelling: De voorziening stelden we in om werkzaamheden op basis van een actueel onderhoudsbeheerprogramma planmatig te kunnen uitvoeren. En om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan	
Meerjarenplanning aanwezig	Ja	
Voeding: De voeding was gelijk aan de geraamde dotatie van € 1.029.648 in de exploitatiebegroting na wijziging.		
Besteding: Bestedingen ramen we op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning. De werkelijke bestedingen bedroegen in 2019 € 1.038.147. Op basis van de besluitvorming over de beheerplannen gebruikten we € 3.225.219 uit de voorziening voor de voeding van vijf nieuwe voorzieningen voor een totaal van € 730.000 en het overige viel vrij in de rekening van baten en lasten. Gelijktijdig voegden we hetzelfde bedrag toe aan de reserve IBOR. Vervolgens hevelde we volgens het raadsbesluit van 2 maart 2020 een bedrag van € 400.000 uit deze voorziening over naar de voorziening water. Ten slotte viel door de opheffing van deze voorziening het eindsaldo van € 337.949 bij de jaarafsluiting ook vrij in de rekening van baten en lasten. We voegden het gelijktijdig toe aan de reserve IBOR.		
Opmerking: In 2019 splitsten we deze voorziening op in vijf nieuwe voorzieningen. Daarmee verviel de 'oude' voorziening IBOR.		

8298108 Voorziening wegen	Stand 31-12-2019	€ 100.000
Doelstelling: De voorziening wegen stelden we in om werkzaamheden op basis van een actueel onderhoudsbeheerprogramma planmatig te kunnen uitvoeren. En om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse bepalen we op basis van het meest actuele onderhoudsbeheerprogramma wegen. De dotatie stemmen we af op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal tien jaar. Voor 2020 is dat € 695.000. De noodzakelijke startomvang bepaalden we op € 100.000.		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en boeken we rechtstreeks ten laste van de voorziening. Het geraamde onderhoud in 2020 is € 701.848.		
Opmerking: Op basis van de vastgestelde beheerplannen splitsten we de voorziening IBOR met ingang van 2019 in vijf voorzieningen. Deze voorziening is bij begrotingswijziging ingesteld in de 1e Bestuursrapportage 2019.		

8298109 Voorziening civiele kunstwerken	Stand 31-12-2019	€ 400.000
Doelstelling: De voorziening civiele kunstwerken stelden we in om werkzaamheden op basis van een actueel onderhoudsbeheerprogramma planmatig te kunnen uitvoeren. En om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie bepalen we op basis van het meest actuele onderhoudsbeheerprogramma civiele kunstwerken. De dotatie stemmen we af op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal tien jaar. Voor 2020 is dat € 163.099. De noodzakelijke startomvang bepaalden we op € 400.000.		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en boeken we rechtstreeks ten laste van de voorziening. Het geraamde onderhoud in 2020 is € 91.538.		
Opmerking: Op basis van de vastgestelde beheerplannensplitsten we de voorziening IBOR met ingang van 2019 in vijf voorzieningen. Deze voorziening is bij begrotingswijziging ingesteld in de 1e Bestuursrapportage 2019.		

8298110 Voorziening straatmeubilair	Stand 31-12-2019	€ 10.000
Doelstelling: De voorziening straatmeubilair stelden we in om werkzaamheden op basis van een actueel onderhoudsbeheerprogramma planmatig te kunnen uitvoeren. En om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie bepalen we op basis van het meest actuele onderhoudsbeheerprogramma straatmeubilair. De dotatie stemmen we af op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal tien jaar. Voor 2020 is dat € 98.383. De noodzakelijke startomvang bepaalden we op € 10.000.		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en boeken we rechtstreeks ten laste van de voorziening. Het geraamde onderhoud in 2020 is € 95.000.		
Opmerking: Op basis van de vastgestelde beheerplannen splitsten we de voorziening IBOR met ingang van 2019 in vijf voorzieningen. Deze voorziening is bij begrotingswijziging ingesteld in de 1e Bestuursrapportage 2019.		

8298111 Voorziening water	Stand 31-12-2019	€ 600.000
Doelstelling: De voorziening water stelden we in om werkzaamheden op basis van een actueel onderhoudsbeheerprogramma planmatig te kunnen uitvoeren. En om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie bepalen we op basis van het meest actuele onderhoudsbeheerprogramma water. De dotatie stemmen we af op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal tien jaar. Voor 2020 is dat € 110.000. De noodzakelijke startomvang bepaalden we op € 200.000. Op basis van raadsbesluit op 2 maart 2020 voegden we € 400.000 extra toe, maar dit bedrag bevatte nog een aantal onzekerheden voor baggerwerkzaamheden. De exacte omvang van de voorziening bepalen we daarom in de tweede helft van 2020 opnieuw nadat de resultaten van een nadere inventarisatie voor baggerwerkzaamheden zijn doorgerekend. Op basis van deze inventarisatie vernieuwen wij het beheerplan en stellen wij de omvang van de voorziening opnieuw vast. Hiermee wordt de huidige onzekerheid in de omvang van de voorziening ondervangen.		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en boeken we rechtstreeks ten laste van de voorziening. Het geraamde onderhoud in 2020 is € 43.000.		
Opmerking: Op basis van de vastgestelde beheerplannen splitsten we de voorziening IBOR met ingang van 2019 in vijf voorzieningen. Deze voorziening is bij begrotingswijziging ingesteld in de 1e Bestuursrapportage 2019.		

8298112 Voorziening groen	Stand 31-12-2019	€ 20.000
<p>Doelstelling: De voorziening groen stelden we in om werkzaamheden op basis van een actueel onderhoudsbeheerprogramma planmatig te kunnen uitvoeren. En om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.</p>		
Soort voorziening:	Voorziening ter equalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
<p>Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie bepalen we op basis van het meest actuele onderhoudsbeheerprogramma groen. De dotatie stemmen we af op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal tien jaar. Voor 2020 is dat € 260.000. De noodzakelijke startomvang bepaalden we op € 20.000.</p>		
<p>Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en boeken we rechtstreeks ten laste van de voorziening. Het geraamde onderhoud in 2020 is € 262.300.</p>		
<p>Opmerking: Op basis van de vastgestelde beheerplannen splitsten we de voorziening IBOR met ingang van 2019 in vijf nieuwe voorzieningen. Deze voorziening is bij begrotingswijziging ingesteld in de 1e Bestuursrapportage 2019.</p>		

4.4 Het overzicht van baten en lasten en de toelichting

4.4.1 Financiële analyse per programma

In dit hoofdstuk wordt een analyse gegeven van de verschillen tussen de begroting en de jaarrekening. Ook wordt per programma aangegeven of er sprake is van begrotingsonrechtmatigheid. In de programma's zijn analyses opgenomen op het niveau van de subprogramma's. In het Besluit begroting en verantwoording is voorgeschreven dat de financiële analyse zowel in de programmaverantwoording als in de jaarrekening moet plaatsvinden. Hieronder treft u teksten aan op het niveau van de programma's.

Programma bedragen x € 1.000,-	L/B	Rekening 2018	Begroting 2019	Wijziging Begroting	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019	Vershil 2019
1 Meedoen in Leiderdorp	Lasten	28.157	28.961	879	29.839	30.038	-198
	Baten	-7.661	-7.070	-504	-7.574	-7.931	357
Saldo		20.496	21.891	375	22.266	22.107	159
2 Aantrekkelijk Leiderdorp	Lasten	10.595	17.500	5.926	23.426	12.901	10.525
	Baten	-11.173	-16.312	-7.400	-23.712	-16.283	-7.428
Saldo		-578	1.188	-1.474	-286	-3.382	3.097
3 Bestuur en organisatie Leiderdorp	Lasten	12.245	12.737	106	12.844	13.544	-701
	Baten	-386	-171	0	-171	-222	51
Saldo		11.859	12.567	106	12.673	13.323	-650
Algemene Dekkingsmiddelen	Lasten	-31	156	147	303	367	-64
	Baten	-40.391	-42.065	-1.421	-43.487	-43.459	-28
Saldo		-40.422	-41.909	-1.274	-43.184	-43.092	-92
Overhead, VPB en onvoorzien	Lasten	9.224	8.469	309	8.778	9.010	-232
	Baten	-206	-8	0	-8	-388	380
Saldo		9.018	8.462	309	8.770	8.623	148
Totaal	Lasten	60.189	67.824	7.366	75.190	65.860	9.330
Totaal	Baten	-59.816	-65.626	-9.324	-74.950	-68.282	-6.668
TOTAAL SALDO VAN BATEN EN LASTEN		372	2.198	-1.958	240	-2.422	2.662
RESERVES 1 Meedoen in Leiderdorp	Toevoeging	1.468	507	0	507	507	0
	Onttrekking	-1.749	-1.807	585	-1.222	-1.491	269
Saldo		-282	-1.300	585	-715	-984	269
RESERVES 2 Aantrekkelijk Leiderdorp	Toevoeging	5.335	1.716	1.519	3.236	6.405	-3.169
	Onttrekking	-3.230	-801	131	-669	-669	0
Saldo		2.105	916	1.650	2.566	5.735	-3.169

Programma bedragen x € 1.000,-	L/B	Rekening 2018	Begroting 2019	Wijziging Begroting	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019	Vershil 2019
RESERVES Algemene Dekkingsmiddelen	Toevoeging	1.252	703	424	1.127	1.127	0
	Onttrekking	-3.767	-2.645	-617	-3.262	-4.208	946
Saldo		-2.516	-1.942	-193	-2.135	-3.081	946
RESERVES Overhead, VPB en onvoorzien	Toevoeging	218	156	0	156	156	0
	Onttrekking	-188	-28	-69	-97	-279	183
Saldo		30	128	-69	60	-123	183
Totaal	Toevoeging	8.273	3.083	1.943	5.026	8.196	-3.169
Totaal	Onttrekking	-8.934	-5.281	31	-5.250	-6.647	1.398
TOTAAL MUTATIE IN RESERVES		-661	-2.198	1.974	-223	1.548	-1.772
	Lasten/ Toev.	68.462	70.907	9.310	80.216	74.056	6.160
	Baten/ Ontr.	-68.751	-70.907	-9.293	-80.200	-74.929	-5.271
RESULTAAT		-289	0	16	16	-874	890

Programma 1: Meedoen in Leiderdorp

1 Meedoen in Leiderdorp bedragen x € 1.000,-	Begroting 2019	Rekening 2019	Vershil	Afwijking %
Lasten	29.839	30.038	-198	-0,66 %
Baten	-7.574	-7.931	357	-4,72 %
Saldo	22.266	22.107	159	0,71 %

Algemene conclusie

De begroting na wijziging is overschreden. Dit programma kenmerkt zich door een aantal 'open-einden-regelingen' waarop het budgetbeheer op de korte termijn moeilijk is bij te sturen. De mee- en tegenvallers laten behoorlijke afwijkingen zien die per saldo tegen elkaar weglopen. Op onderdelen worden extra lasten gecompenseerd door daarmee samenhangende extra baten. De uitgaven op dit programma zijn in overeenstemming met het vastgestelde beleid en om die reden is er géén sprake van begrotingsonrechtmatigheid.

De hogere bijdrage van de Dienst Uitvoering Onderwijs is in 2019 niet volledig nodig gebleken voor de subsidiëring van de vroegtijdse educatie waardoor een overschot is gerealiseerd van € 146.000. Op de bibliotheek is voordeel van € 128.000 ontstaan o.a. doordat een verhuissubsidie van € 75.000 dubbel was begroot. Op de breedtesport resteerde € 78.000 door een lagere bijdrage aan sportfondsen en op huisvesting onderwijs is door extra huur van Floreokids € 92.000 meer opbrengst gerealiseerd.

De kosten voor re-integratie waren € 87.000 lager dan begroot doordat de budgetoverheveling voor de afrekening JA/JAS over 2018 van € 60.000 niet nodig bleek. Deze post was in 2018 al als last genomen. Het aantal klanten voor de schuldhulpverlening bleef achter bij de verwachtingen en dat resulteert in een overschot van € 65.000. Verder is er minder ingehuurd voor de algemene ondersteunende voorzieningen voor € 46.000 en is afgezien van de inhuur van de CJG-coördinator voor € 63.000.

De uitgaven Wmo voor huishoudelijke hulp stegen ten opzichte van de begroting én ten opzichte van voorgaande jaren. Dit komt door de vaste lagere niet inkomensafhankelijke eigen bijdrage die in januari 2019 werd ingevoerd. De overschrijding bedroeg € 400.000. De beoogde omzetting van 40% van de cliënten die begeleiding ontvangen uit een maatwerkvoorziening naar begeleiding door medewerkers van Inluzio is ten dele gerealiseerd omdat een cliënt pas kan worden overgezet wanneer zijn indicatie afloopt of wanneer er een verandering in de situatie van de cliënt optreedt. Daardoor is op Wmo-begeleiding een overschrijding ontstaan van € 622.000. Op het budget voor Wmo-hulpmiddelen (woningaanpassing en vervoersvoorzieningen) is het beroep op verstrekkingen toegenomen waardoor een tekort van € 144.000 is gerealiseerd.

CAK eigen bijdragen WMO

In deze jaarrekening verantwoordden we de van het CAK ontvangen eigen bijdragen van cliënten voor begeleiding, huishoudelijke hulp, hulp- en vervoersmiddelen (uit hoofde van de Wmo) voor een totaal bedrag van €263.000. Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de Wmo een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacyredenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de Wmo geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen.

Op de budgetten voor bijstand is een voordeel van € 292.000 gerealiseerd. Naast het teruglopen van het aantal bijstandsuitkeringen zijn de terugvorderingen op onterechte uitkeringen hoger dan begroot.

Programma 2: Aantrekkelijk Leiderdorp

2 Aantrekkelijk Leiderdorp bedragen x € 1.000,-	Begroting 2019	Rekening 2019	Vershil	Afwijking %
Lasten	23.426	12.901	10.525	44,93 %
Baten	-23.712	-16.283	-7.428	31,33 %
Saldo	-286	-3.382	3.097	-1083,93 %

Algemene conclusie

De begroting na wijziging is niet overschreden. Er is voor dit programma dus geen sprake van begrotingsonrechtmatigheid.

De opbrengst bouwleges is € 200.000 hoger uitgekomen door de uitvoering van enkele grote bouwprojecten. Verder is er een vrijval van € 338.000 geboekt ten gunste van de exploitatie als gevolg van het opheffen van de voorziening IBOR. Door een onderbesteding van € 227.000 op het budget voor de implementatiekosten Omgevingswet is ook een voordeel ontstaan.

In 2019 heeft de inventarisatie watergangen voor de actualisatie van het baggerbeheerplan niet plaats kunnen vinden. Vanwege de PFAS problematiek was er geen onderzoeksbureau beschikbaar die deze inventarisatie kon uitvoeren. Overschot € 50.000. Op het budget van lichtmasten is € 103.000 over door onderbesteding op het onderhoud én door de lichtmastnummering op een alternatieve, goedkopere wijze uit te voeren. Op de inkomstenpost voor inzameling textiel en papier is in 2019 een nadeel ontstaan, doordat het totale aanbod veel groter is geworden en de kwaliteit van aanlevering lager. Hierdoor zijn de inkomsten € 157.000 lager dan geraamd.

De grondexploitaties vertonen een positief resultaat van € 1.930.000. Dit positief resultaat is ontstaan doordat de prognose voor de negatieve grondexploitatie fietsbruggen en -paden verbeterd is. Hierdoor konden we de voorziening verlagen met een bedrag van ongeveer € 1.550.000. Daarnaast is er een voordeel gerealiseerd door een tweetal tussentijdse winstnemeringen voor grondexploitatie van Amaliaplein € 250.000 én van de Driemaster € 150.000.

Programma 3: Bestuur en organisatie Leiderdorp

3 Bestuur en organisatie Leiderdorp bedragen x € 1.000,-	Begroting 2019	Rekening 2019	Verschil	Afwijking %
Lasten	12.844	13.544	-701	-5,46 %
Baten	-171	-222	51	-29,80 %
Saldo	12.673	13.323	-650	-5,13 %

Algemene conclusie

De begroting na wijziging is overschreden. De overschrijding op bestuurskosten betreft een extra dotatie aan de voorziening pensioenverplichtingen voor bestuurders van € 336.000 als gevolg van een verlaging van de rekenrente. Verder ontstaan door de bestuurswisselingen in 2019 extra wachtgeldverplichtingen aan bestuurders waarvoor € 202.000 aan de voorziening wachtgelden bestuurders is toegevoegd. De gemeente is verplicht om genoemde voorzieningen op het niveau van de toekomstige verplichtingen te brengen. Op bedrijfsvoering is een nadeel gerealiseerd van € 141.000 doordat de kosten van externe inhuur niet volledig gedekt werden door meevallers op de vaste formatie als gevolg van vacatureruimte e.d. De bestedingen op dit programma zijn in overeenstemming het vastgestelde beleid en om die reden is er géén sprake van begrotingsonrechtmatigheid.

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene Dekkingsmiddelen bedragen x € 1.000,-	Begroting 2019	Rekening 2019	Verschil	Afwijking %
Lasten	303	367	-64	-21,13 %
Baten	-43.487	-43.459	-28	0,06 %
Saldo	-43.184	-43.092	-92	0,21 %

Algemene conclusie

De begroting na wijziging is overschreden. Oorzaak is de toename van de voorziening voor oninbaar van € 28.000 en extra kosten voor inhuur in verband met de transitie naar de BSGR van € 15.000. De bestedingen op dit programma zijn in overeenstemming het vastgestelde beleid en om die reden is er géén sprake van begrotingsonrechtmatigheid.

De opbrengst van de lokale heffingen viel € 163.000 hoger uit dan we in de begroting verwachtten. Oorzaak is de meevaller op precario voor het gebruik van gemeenteground door projectontwikkelaars. Het tekort op de algemene uitkering 2019 kwam o.a. door een foutieve begrotingswijziging uit op € 576.000. Dat tekort compenseren we met een resultaatafhankelijke onttrekking aan de behoedzaamheidsreserve van € 946.000. Het werkelijke resultaat komt daarmee op een voordeel van € 369.000. Dat voordeel wordt voor € 237.000 veroorzaakt door de uitkering van de klimaatmiddelen (transitievisie warmte, wijkaanpak en energieloketten) en voor het overige door een herrekening van de algemene uitkering door de actualisatie van de maatstaven. In december 2019 rondde we het traject van de suppletie-aangiften BTW/BCF over de jaren 2015-2017 af. Met de Belastingdienst is overeenstemming bereikt over de teruggaaf van BTW/BCF. De fiscale beoordeling van 2018 leverde een kleine nabetaling op. Per saldo is een voordeel gerealiseerd van 345.000.

Overhead, VPB en onvoorzien

Overhead, VPB en onvoorzien bedragen x € 1.000,-	Begroting 2019	Rekening 2019	Verschil	Afwijking %
Lasten	8.778	9.010	-232	-2,65 %
Baten	-8	-388	380	-5015,83 %
Saldo	8.770	8.623	148	1,68 %

Algemene conclusie

De begroting na wijziging op het onderdeel overhead, vpb en onvoorzien is overschreden. Het nadeel is gerealiseerd op informatiemanagement. In 2019 is de taakstelling voor applicatierationalisatie niet gerealiseerd en er zijn incidenteel extra kosten gemaakt voor het project 'Versterking regionale I-samenwerking' en voor begeleiding van het incidenteel toegenomen aantal inkooptrajecten. Verder zijn de kosten over 2018 en 2019 voor een tweetal I-projecten (VTH en Zaakgewijs Werken) in 2019 afgerekend. De extra kosten voor informatiemanagement zijn gedekt door een onttrekking aan de reserve informatiebeleidsplan. De bestedingen op dit programma zijn in overeenstemming het vastgestelde beleid en om die reden is er géén sprake van begrotingsonrechtmatigheid.

In 2019 is € 338.000 van de voorziening frictiekosten vrijgevallen. De meerjarige verplichtingen na 2020 zijn vervallen waardoor deze voorziening niet meer voor het volle bedrag nodig is.

4.4.2 Toelichting financiële afwijkingen reserves

Het resultaat 2019 bedraagt € 648.000. Dit resultaat wordt mede bepaald door de resultaatafhankelijke, dus niet vooraf geraamde, verrekeningen met de reserves. In dit onderdeel lichten we de resultaatafhankelijke verrekeningen met de reserves toe.

bedragen x € 1.000,-	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019	Verschil 2019
Lasten	60.189	75.173	65.860	9.313
Baten	-59.816	-74.950	-68.282	-6.668
Totaal van saldo van baten en lasten	372	223	-2.422	2.645
Mutaties in reserves:				
- toevoegingen	8.273	5.026	8.196	-3.169
- onttrekkingen	-8.934	-5.250	-6.647	1.398
Resultaat	-289	0	-874	874

Om een reserve te kunnen gebruiken is een raadsbesluit nodig. In dit besluit staat de reden van gebruik. Die moet uiteraard corresponderen met het doel van de reserve. In de rekening zijn toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves verwerkt voor het bedrag dat de raad via de begroting (swijzigingen) goedkeurde. Daarnaast besloot de raad welke specifiek benoemde resultaten we in het lopende begrotingsjaar ten gunste of ten laste van een specifieke bestemmingsreserve mogen brengen om de lasten en/of tarieven te egaliseren. In de begroting is dat besluit per reserve tot uitdrukking gebracht.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 1 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Wijziging Begroting	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019	Verschil 2019
Reserve sociaal domein progr. 1	Toevoeging	1.400	507	0	507	507	0
	Onttrekking	-1.749	-1.807	585	-1.222	-1.491	269
Saldo		-349	-1.300	585	-715	-984	269
Egalisatie exploitatielasten prog.1	Toevoeging	68	0	0	0	0	0
	Onttrekking	0	0	0	0	0	0
Saldo		68	0	0	0	0	0
Totaal	Toevoeging	1.468	507	0	507	507	0
	Onttrekking	-1.749	-1.807	585	-1.222	-1.491	269
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 1		-282	-1.300	585	-715	-984	269

Toelichting afwijkingen mutaties in reserves programma 1:

Reserve sociaal domein

We onttrokken € 269.000 extra aan de reserve sociaal domein, voor de egalisatie van alle daarvoor aangewezen budgetten in het sociaal domein. Het ging om het saldo van de tekorten op de Wmo voor huishoudelijke hulp en begeleiding en de overschotten op participatie en bijstandsbudgetten.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 2 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Wijziging Begroting	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019	Vershil 2019
Bouw- en grondexploitaties	Toevoeging	2.607	1.106	-1.106	0	2.035	-2.035
	Onttrekking	-412	-404	166	-238	-238	0
Saldo		2.195	702	-940	-238	1.797	-2.035
Egalisatiereserve omgevingsvergunning	Toevoeging	0	0	0	0	64	-64
	Onttrekking	-178	-20	0	-20	-20	0
Saldo		-178	-20	0	-20	44	-64
Egalisatiereserve reiniging	Toevoeging	1.470	224	40	264	275	-11
	Onttrekking	-1.260	0	-35	-35	-35	0
Saldo		210	224	5	229	240	-11
Implementatiekosten omgevingswet	Toevoeging	476	0	0	0	227	-227
	Onttrekking	0	-155	0	-155	-155	0
Saldo		476	-155	0	-155	72	-227
Egalisatie exploitatielasten prog.2	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-681	0	0	0	0	0
Saldo		-681	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Integraal Beheer	Toevoeging	545	386	2.586	2.972	3.566	-594
	Onttrekking	-698	-221	0	-221	-221	0
Saldo		-153	165	2.586	2.751	3.345	-594
Reserve Duurzaamheid	Toevoeging	238	0	0	0	237	-237
	Onttrekking	0	0	0	0	0	0
Saldo		238	0	0	0	237	-237
Totaal	Toevoeging	5.335	1.716	1.519	3.236	6.405	-3.169
	Onttrekking	-3.230	-801	131	-669	-669	0
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 2		2.105	916	1.650	2.566	5.735	-3.169

Toelichting afwijkingen mutaties in reserves programma 2:

Reserve bouw- en grondexploitaties

In de reserve bouw- en grondexploitaties stortten we € 2.035.000. Die storting bestaat uit een bedrag aan (tussentijdse) winstneming van € 400.000 en vrijval uit de voorziening negatieve grondexploitaties van € 1.557.000. Verder voegden we op het voordelige saldo op overige grondexploitatie € 77.000 weer toe aan de reserve.

Egalisatiereserve omgevingsvergunning

Het voordelige saldo op omgevingsvergunningen 2019 van € 65.000 voegden we toe aan de egalisatiereserve omgevingsvergunning.

Egalisatiereserve reiniging

Het voordeel op het taakveld afval van € 12.000 voegden we toe aan de egalisatiereserve reiniging.

Reserve implementatiekosten Omgevingswet

Het niet gebruikte budget voor de implementatie van de Omgevingswet stortten we terug in de reserve.

Bestemmingsreserve integraal beheer

Aan de bestemmingsreserve integraal beheer voegden we in totaal € 594.000 meer toe dan geraamd. Dat bedrag bestaat voor € 256.000 uit het voordelige resultaat op onderhoudsbudgetten in de openbare ruimte. Verder wikkelden we in 2019 de voorziening IBOR af. We splitsten deze voorziening deels in voorzieningen per domein (naar de stand per 01-01-2020) volgens de in 2019 vastgestelde beheerplannen. Conform raadsbesluit van 24 februari 2020 voegden we € 400.000 toe aan de voorziening water. Het restant van de voorziening van € 338.000 viel in de jaarrekening 2019 vrij. We voegden het als resultaatafhankelijke mutatie toe aan de reserve integraal beheer.

Reserve duurzaamheid

De toevoeging aan de reserve duurzaamheid betreft de ontvangen uitkering van € 237.000 voor klimaatmiddelen. Deze uitkering was een onderdeel van de algemene uitkering, zie ook algemene dekkingsmiddelen. Zo blijven de middelen die het Rijk ons voor duurzaamheid toekende beschikbaar voor de uitvoering van de duurzaamheidsagenda.

VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Wijziging Begroting	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019	Vershil 2019
Algemene reserve	Toevoeging	949	0	124	124	124	0
	Onttrekking	-2.071	-87	-610	-697	-697	0
Saldo		-1.123	-87	-486	-573	-573	0
Egalisatie exploitatielasten AD	Toevoeging	95	168	0	168	168	0
	Onttrekking	-387	-1.126	0	-1.126	-1.126	0
Saldo		-292	-958	0	-958	-958	0
Egalisatie exploitatielasten AD	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-40	0	0	0	0	0
Saldo		-40	0	0	0	0	0
Egalisatie exploitatielasten AD	Toevoeging	0	0	0	0	0	0

VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Wijziging Begroting	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019	Vershil 2019
	Onttrekking	-233	0	0	0	0	0
Saldo		-233	0	0	0	0	0
Behoedzaamheidsres.Uitk.Gemeentefonds	Toevoeging	208	535	300	835	835	0
	Onttrekking	-1.036	-1.432	-7	-1.439	-2.385	946
Saldo		-828	-896	293	-603	-1.549	946
Totaal	Toevoeging	1.252	703	424	1.127	1.127	0
	Onttrekking	-3.767	-2.645	-617	-3.262	-4.208	946
VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING		-2.516	-1.942	-193	-2.135	-3.081	946

Toelichting afwijkingen mutaties in reserves algemene dekkingsmiddelen:

Behoedzaamheidsreserve uitkering gemeentefonds

Op 27 januari 2020 besloot de raad conform raadsvoorstel 'Decembercirculaire 2019 en herstelbesluit Septembercirculaire 2019 Gemeentefonds' tot een eenmalige resultaatafhankelijke mutatie ten laste van de behoedzaamheidsreserve van € 946.000.

VERREKENING RESERVES OVERHEAD bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Wijziging Begroting	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019	Vershil 2019
Informatiebeleidsplan	Toevoeging	218	156	0	156	156	0
	Onttrekking	-188	-28	-69	-97	-279	183
Saldo		30	128	-69	60	-123	183
Totaal	Toevoeging	218	156	0	156	156	0
	Onttrekking	-188	-28	-69	-97	-279	183
VERREKENING RESERVES OVERHEAD		30	128	-69	60	-123	183

Toelichting afwijkingen mutaties in reserves Overhead:

Reserve informatiebeleidsplan

Het tekort op informatiemanagement onttrokken we aan de reserve informatiebeleid. Hierbij hielden we rekening met toekomstige onttrekkingen voor de overgang van de materiële budgetten als onderdeel van VRIS-2. Hierover werd in december 2019 besloten.

4.4.3 Gerealiseerde dekkingsmiddelen

Hieronder treft u het overzicht aan van algemene dekkingsmiddelen zoals het Besluit Begroting en Verantwoording voorschrijft.

Beleidssterrein bedragen x € 1.000,-	Rekening 2018	Lasten 2019	Baten 2019	Saldo 2019	Begroting 2019	Vershil 2019
A Lokale heffingen	-7.896	345	-8.189	-7.845	-7.698	146
B Algemene uitkering	-31.714	0	-33.885	-33.885	-34.461	-576
C Dividend	-672	11	-1.027	-1.016	-1.000	16
D Saldo financiering	-118	-37	-13	-50	-25	25
E Overige algemene dekkingsmiddelen	-22	48	-345	-297	0	297
Totaal	-40.422	367	-43.459	-43.092	-43.184	-92

De verschillenanalyse baseren we op afwijkingen > € 50.000.

A. Lokale heffingen

De opbrengst van de lokale heffingen viel hoger uit dan we bij de begroting verwachtten. Dat komt door de meevaller op precario van € 163.000 voor het gebruik van gemeentegrond door projectontwikkelaars. Een hogere afboeking van de oude belastingvorderingen wegens oninbaarheid compenseerde de meevaller op de ozb-baten volledig.

B. Algemene Uitkering

De ontwikkeling van de algemene uitkering 2019 lichtten we naar aanleiding van de verschillende circulaire over het gemeentefonds toe. Op 27 januari 2020 besloot de raad conform het raadsvoorstel 'Decembercirculaire 2019 en herstelbesluit Septemercirculaire 2019 Gemeentefonds' over een foutieve begrotingswijziging. Door die verkeerde begrotingswijziging ontstaat in 2020 een nadeel op de algemene uitkering. We compenseren dat nadeel met een eenmalige resultaatafhankelijke mutatie ten laste van de behoedzaamheidsreserve van € 946.000. Dan blijft er per saldo een voordeel van € 369.000 over. Hierin zit de uitkering klimaatmiddelen van € 237.000 voor de transitievisie warmte, wijkaanpak en energieloketten. Het restant van € 132.000 is een meevaller door wijziging van de maatstaven.

C. Dividend

De opbrengst dividend komt overeen met de begroting na wijziging.

D. Saldo financieringsfunctie

Het financieringsresultaat komt overeen met de begroting na wijziging.

E. Overige algemene dekkingsmiddelen

In 2019 rondde we het traject van de suppletie-aangiften btw/BCF over de jaren 2015-2017 af. De Belastingdienst stemde in met de aangiften en wij ontvingen een substantieel bedrag aan btw/BCF terug. De fiscale beoordeling van 2018 resulteerde in een kleine nabetaling. Die namen we ook in 2019 mee. Per saldo leverde dat een meevaller op van € 345.000. Voor oninbaar troffen we een extra voorziening van € 28.000.

4.4.4 Incidentele baten en lasten

Het overzicht incidentele baten en lasten is een verplicht overzicht uit het BBV. Voor een juist beeld van het structureel evenwicht van de jaarrekening is het onmisbaar.

Structureel evenwicht

Van structureel evenwicht is sprake als structurele baten de structurele lasten dekken. De bepaling van het structureel evenwicht verloopt als volgt:

- Totaal van de lasten en baten van de programma's en algemene dekkingsmiddelen
- AF: de incidentele lasten en baten
- Blijft over het totaal van de structurele lasten en baten
- BIJ: de structurele verrekeningen met de reserves
- Geeft het totaal structureel jaarrekeningsaldo

bedragen x € 1.000 Programma	Lasten/ baten	I/S	2019
TOTAAL EXPLOITATIE PROGRAMMA'S	Lasten	Totaal	65.860
TOTAAL EXPLOITATIE PROGRAMMA'S	Baten	Totaal	-68.282
SALDO LASTEN EN BATEN PER PROGRAMMA			-2.422
MEEDOEN IN LEIDERDORP	Lasten	I	503
MEEDOEN IN LEIDERDORP	Baten	I	-313
SALDO MEEDOEN IN LEIDERDORP			190
AANTREKKELIJK LEIDERDORP	Lasten	I	4.922
AANTREKKELIJK LEIDERDORP	Baten	I	-9.457
SALDO AANTREKKELIJK LEIDERDORP			-4.535
BESTUUR EN ORGANISATIE LEIDERDORP	Lasten	I	1.476
BESTUUR EN ORGANISATIE LEIDERDORP	Baten	I	-73
SALDO BESTUUR EN ORGANISATIE LEIDERDORP			1.403
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	Lasten	I	287
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	Baten	I	-182
SALDO ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN			105
OVERHEAD, VPB EN ONVOORZIEN	Lasten	I	211
OVERHEAD, VPB EN ONVOORZIEN	Baten	I	-42
SALDO OVERHEAD, VPB EN ONVOORZIEN			169
Totaal structurele lasten			58.462
Totaal structurele baten			-58.215
SALDO STRUCTUREEL LASTEN EN BATEN			247

bedragen x € 1.000 Programma	Lasten/ baten	I/S	2019
MEEDOEN IN LEIDERDORP	Toevoegingen	S	0
MEEDOEN IN LEIDERDORP	Onttrekkingen	S	0
SALDO MEEDOEN IN LEIDERDORP			0
AANTREKKELIJK LEIDERDORP	Toevoegingen	S	0
AANTREKKELIJK LEIDERDORP	Onttrekkingen	S	0
SALDO AANTREKKELIJK LEIDERDORP			0
BESTUUR EN ORGANISATIE LEIDERDORP	Toevoegingen	S	0
BESTUUR EN ORGANISATIE LEIDERDORP	Onttrekkingen	S	0
SALDO BESTUUR EN ORGANISATIE LEIDERDORP			0
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	Toevoegingen	S	168
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	Onttrekkingen	S	-1.126
SALDO ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN			-958
OVERHEAD, VPB EN ONVOORZIEN	Toevoegingen	S	0
OVERHEAD, VPB EN ONVOORZIEN	Onttrekkingen	S	0
SALDO OVERHEAD, VPB EN ONVOORZIEN			0
Totaal structurele toevoegingen			168
Totaal structurele onttrekkingen			-1.126
STRUCTUREEL JAARREKENING	Lasten		58.630
STRUCTUREEL JAARREKENING	Baten		-59.341
STRUCTUREEL SALDO VAN DE JAARREKENING			-711
STRUCTUREEL EVENWICHT			JA

Toelichting incidentele posten > € 100.000 per programma

Programma 1 Meedoen in Leiderdorp

- We huurden voor € 163.000 extra in voor het project doorontwikkeling jeugdzorg.
- De incidentele baten zijn € 166.000 van de regiogemeenten voor de kosten van het project doorontwikkeling jeugdzorg.

Programma 2 Aantrekkelijk Leiderdorp

- In 2019 verwerkten we de vrijval van de voorziening IBOR in de jaarrekening. De vrijval komt op meerdere budgetten terug en telt als incidentele mutatie op tot een bedrag van € 2.833.000 in de baten. Verder is in 2019 € 200.000 aan incidentele meeropbrengst leges bouwvergunning gerealiseerd.
- Incidentele inkomsten van én uitgaven voor het Project Groene Cirkels Bijenlandschap waren € 100.000. Voor A4/HSL-informatiecentrum bedroegen de incidentele inkomsten en uitgaven ongeveer € 70.000.

- De incidentele advieskosten bedroegen ongeveer € 195.000. De inhuur bedroeg € 133.000. Voor uitbesteed werk en onderhoud gaven we incidenteel € 357.000 uit.
- Grondexploitatie: de baten en lasten zijn per definitie incidenteel. Per saldo ging het om een bedrag voor incidentele baten van € 6.047.000 en incidentele kosten van € 4.116.000. Het saldo van € 1.931.000 bestaat uit baten door tussentijdse winstneming en vrijval uit de voorziening negatieve grondexploitaties.

Programma 3 Bestuur en organisatie

- De incidentele lasten bestonden uit: ongeveer € 833.000 voor kosten voor inhuur, een extra dotatie van € 336.000 aan de voorziening pensioenverplichtingen voor bestuurders, € 202.000 extra toevoeging aan de voorziening wachtgelden bestuurders en € 72.000 voor de twee onderzoeken naar regionale samenwerking.

Algemene dekkingsmiddelen

- De incidentele lasten op dit onderdeel waren € 246.000 transitiekosten voor de overgang van belastingen naar de BSGR.
- De baten bestonden uit de teruggave van de btw/BCF over de jaren 2015 tot en met 2018 (€ 345.000) min € 206.000 nadeel door de oninbaarverklaring van belastingen oude jaren.

Overhead, vpb en onvoorzien

- De incidentele lasten waren € 123.000 voor inhuur en € 73.000 voor Versterking Regionale I-Samenwerking (VRIS).

Toelichting structurele toevoegingen en onttrekkingen >€ 100.000 per programma

Verrekeningen met reserves zijn altijd incidenteel. Met uitzondering van de toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserve egalisatie exploitatielasten. Die merken we als structureel aan omdat het een reserve is om kapitaallasten te dekken.

Conclusie

Voor het financieel toezicht moeten begroting en jaarrekening materieel in evenwicht zijn. Materieel evenwicht betekent dat we geen incidentele baten inzetten voor structurele lasten. Zoals uit het overzicht hierboven blijkt, is onze jaarrekening materieel in evenwicht.

4.4.5 EMU saldo

In het bestuurlijk overleg tussen het ministerie van Binnenlandse Zaken, VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) en IPO (Interprovinciaal Overleg) is afgesproken dat het Rijk en de lokale overheden gezamenlijk werken aan het beheersen van het EMU-tekort. Dit EMU-tekort is het financieringssaldo minus deelname aan bedrijven en inkomsten uit kredietverstrekking. Kernpunt hierbij is dat men de ontwikkeling van het EMU-saldo nauwlettend volgt. Er is afgesproken dat in de jaarrekening een berekening wordt opgenomen van het EMU-saldo.

De EMU-tekortnorm decentrale overheden voor 2019 bedraagt 0,3% van het bruto binnenlands product. Er is geen onderverdeling naar gemeenten, provincies en waterschappen vastgesteld. Daarom worden er ook geen referentiewaarden per gemeenten bekend gemaakt.

	Omschrijving	2019
1.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-2.446
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	3.506
3.	Mutatie voorzieningen	-3.221
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-4.709
5.	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0
	Berekend EMU-saldo	-4.463

4.4.6 Aanwending onvoorzien

Artikel 28 van het BBV schrijft voor dat we een overzicht moeten geven van het bedrag onvoorzien. In de programmabegroting van 2019 namen we voor onvoorzien een bedrag op van € 58.202.

In 2019 spraken we de post onvoorzien niet aan. Dat betekent dat het bedrag vrijvalt in het resultaat 2019.

4.4.7 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (semi-)publieke sector (=WNT)

Openbaarmakingsverplichting Wet Normering Topinkomens (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze sectoren zijn op basis van de WNT verplicht om bezoldigingsgegevens van topfunctionarissen openbaar te maken. Topfunctionarissen zijn diegenen die behoren tot het hoogste uitvoerende of toezichthoudende orgaan, of de laag daaronder, en in die rol verantwoordelijk zijn voor de gehele instelling of rechtspersoon. Bij gemeenten zijn in ieder geval de gemeentesecretaris en de griffier topfunctionarissen.

Daarnaast moeten bezoldigingsgegevens en eventuele ontslagvergoedingen van andere medewerkers met een dienstbetrekking worden vermeld, zodra de bezoldiging in totaal hoger is dan het bezoldigingsmaximum. Dit geldt ook voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking. In dat geval wordt wel rekening gehouden met het aantal kalenderdagen en in welke deeltijdfactor de functionaris werkt.

De binnen gemeente Leiderdorp geïdentificeerde leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking hebben geen dienstbetrekking bij meerdere WNT-plichtige instelling(en) als leidinggevende topfunctionaris (die zijn aangegaan met ingang van 1 januari 2019).

Deze verantwoording 2019 is opgesteld op basis van de voor gemeenten en gemeenschappelijke regelingen geldende algemene WNT-maximum van € 194.000.

Er zijn er geen bezoldigingen betaald die boven dit wettelijke maximum uitkomen.

Leidinggevende topfunctionarissen met en zonder (vanaf 13 maanden) dienstbetrekking

Bezoldiging topfunctionarissen jaar 2019		
Naam	H. Romeijn	B.A.NM. Rijsbergen
Functie	gemeentesecretaris	griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1-1/31-12	1-1/31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning + belastbare onkostenvergoedingen	105.598	77.751
Beloningen betaalbaar op termijn	18.467	13.215
Subtotaal	124.065	90.966
Individueel WNT-maximum	194.000	194.000
- \- Onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging	124.065	90.966
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2018		
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1-1/31-12	n.v.t.
Deeltijdfactor (in fte)	1,0	
Bezoldiging		
Beloning + belastbare onkostenvergoedingen	103.411	
Beloningen betaalbaar op termijn	17.747	
Subtotaal	121.158	0
Individueel WNT-maximum	189.000	0
Totaal bezoldiging 2018	121.158	

4.5 Single Information Single Audit (SISA)

Ook in de jaarrekening 2019 is de verantwoording via Single Information Single Audit (Sisa) opgenomen. De opmaak van de staat is door het ministerie voorgeschreven.

Sisa bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 27 januari 2020						
OCW	D8	Onderwijsachterstanden eind 2019-2022 (OAB) Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voor- en voortgevoerde educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitsnormen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voortgevoerde educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	
			Aard controle R Indicatornummer: D8 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 03	
			€ 140.880	€ 50.058	€ 31.775	
OCW	D9	Onderwijsachterstanden eind 2011-2018 (OAB) Gemeenten	Correcte besteding 2018 aan voorzieningen voor voor- en voortgevoerde educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitsnormen (conform artikel 166, eerste lid WPO).	Correcte besteding 2018 aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO).	Correcte besteding 2018 aan afspraken over voor- en voortgevoerde educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO).	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)
			Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04
			€ 3.246	€ 0	€ 0	€ 0
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet, gemeentedeel 2019 Gemeente	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04
			€ 4.687.929	€ 185.136	€ 313.747	€ 4.100
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen), gemeentedeel 2019 Gemeente	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04
			€ 2.426	€ 0	€ 2.614	€ 2.742
VWS	H4	Specifieke uitkering Sport Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Projectnaam / nummer	Totaal aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Totaal aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening)
			Aard controle R Indicatornummer: H4 / 01	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 02	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 03	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 04
			€ 446.358	1,1 1,2 1,3 2,1 2,2 2,3	€ 59.935 € 0 € 680 € 18.407 € 65.077 € 155.201	€ 59.935 € 0 € 680 € 18.407 € 65.077 € 155.201

SISa bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 27 januari 2020							
lenW	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SISa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één beschikkingnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen
		Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Rezeelinsten				Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen	Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05
			1 DOS-2007-0017612 Kopie beschikkingnummer	E 0 Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	E 0 Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	G 0 Toelichting	G 0 Eindverantwoording Ja/Nee
				Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10
			1 DOS-2007-0017812	E 0	E 0	BZH-2008-0161371 Herinrichten Maatsingel is onderdeel van het grondstrategische ontwikkelingsproject aan de roering in de Oramawijk. Dit project is nog niet gestart.	Nee

4.6 Overzicht per taakveld

Om tot betrouwbare informatie voor interne sturing en externe vergelijkbaarheid te komen, wordt een uniforme indeling in taakvelden voorgeschreven, waaraan de bijbehorende baten en lasten worden toegerekend.

Verdelingsprincipe: Leiderdorp kent in de begroting en de realisatie een onderverdeling naar door de Raad vastgestelde programma's met onderliggende subprogramma's en een onderverdeling naar activiteiten. Deze gelaagdheid is in de begrotingsadministratie eveneens vastgelegd. In die administratie zijn op een gedetailleerder niveau ook alle begrotingsposten opgenomen.

- Elke begrotingspost is gekoppeld aan één bepaalde productgroep en elke productgroep is gekoppeld aan één bepaald programma.

- Elke begrotingspost is gekoppeld aan één van de voorgeschreven taakvelden zoals die bij ministeriële regeling zijn vastgesteld.

- Overhead wordt gepresenteerd op taakveld 0.4. Dit taakveld wordt niet verdeeld over de programma's, maar behoort bij het overzicht overhead.

Taakveldenoverzicht			Lasten	Baten
Bestuur en ondersteuning	0.1	Bestuur	3.113.250	-50.823
	0.10	Mutaties reserves	8.195.606	-6.647.233
	0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	873.627
	0.2	Burgerzaken	1.234.210	-403.538
	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	218.176	-267.012
	0.4	Overhead	9.052.776	-387.626
	0.5	Treasury	-26.322	-955.311
	0.61	OZB woningen	190.729	-5.204.770
	0.62	OZB niet-woningen	117.452	-2.321.471
	0.64	Belastingen overig	326.087	-730.677
	0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	-33.884.595
	0.8	Overige baten en lasten	48.392	-345.000
	0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	19.545	
	Totaal		22.489.901	-50.324.429
Veiligheid	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.768.183	-153.440
	1.2	Openbare orde en veiligheid	418.211	-38.044
		Totaal		2.186.394
Verkeer, vervoer en waterstaat	2.1	Verkeer en vervoer	3.318.254	-2.100.925
	2.2	Parkeren	8.765	-18.799
	2.5	Openbaar vervoer	3.089	
		Totaal		3.330.108
Economie	3.1	Economische ontwikkeling	49.692	-58
	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-1.915.803	-3.517

Taakveldenoverzicht		Lasten	Baten	
	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	151.444	-10.852
	3.4	Economische promotie	0	-17.112
	Totaal		-1.714.667	-31.540
Onderwijs	4.1	Openbaar basisonderwijs	9.380	-11
	4.2	Onderwijshuisvesting	2.373.937	-375.415
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	568.260	-233.646
	Totaal		2.951.577	-609.072
Sport, cultuur en recreatie	5.1	Sportbeleid en activering	94.461	-38
	5.2	Sportaccommodaties	1.975.541	-835.433
	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	225.546	-37.286
	5.5	Cultureel erfgoed	54.805	-11.629
	5.6	Media	679.904	-80.464
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.282.547	-980.722
	Totaal		6.312.805	-1.945.572
Sociaal domein	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.092.466	-214.793
	6.2	Wijkteams	959.474	-166.772
	6.3	Inkomensregelingen	7.563.494	-5.577.161
	6.4	Begeleide participatie	346.335	0
	6.5	Arbeidsparticipatie	866.187	-1.123
	6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	962.771	-1.679
	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	6.970.773	-286.053
	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	5.613.002	-21.282
	6.81	Ge-escaleerde zorg 18+	72.884	-50
	6.82	Ge-escaleerde zorg 18-	50.925	-60
	Totaal		24.498.310	-6.268.972
Volksgezondheid en milieu	7.1	Volksgezondheid	1.326.714	-69.659
	7.2	Riolering	1.102.679	-1.429.040
	7.3	Afval	3.183.225	-4.069.103
	7.4	Milieubeheer	805.521	-5.074
	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	313.233	-326.244
	Totaal		6.731.372	-5.899.121
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	8.1	Ruimtelijke ordening	264.689	-20.626
	8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	6.246.048	-6.044.296
	8.3	Wonen en bouwen	759.204	-600.905
	Totaal		7.269.941	-6.665.827
Totaal			74.055.742	-74.055.742

4.7 Gebeurtenissen na balansdatum

Coronavirus

Gezien de grote impact van het COVID-19 virus waarvan de financiële effecten onzeker (maar materieel) kunnen zijn, wordt deze gebeurtenis na balansdatum toegelicht in de toelichting bij de jaarrekening 2019. De realiteit van de ontwikkelingen rondom het Coronavirus is dat niemand precies weet wat er gaat gebeuren. Maatregelen volgens zich in rap tempo op afhankelijk van de snel veranderende situatie. Prioriteit van de lokale overheid op dit moment is loyaal mee te werken aan de maatregelen die genomen worden om zo de gewenste spreiding van het virus zo effectief mogelijk te laten zijn. Daarnaast heeft de Nederlandse overheid aangekondigd dat haar beleid er op gericht is de economische gevolgen van de crisis zoveel mogelijk te beperken. Ter ondersteuning van dit beleid zijn er lokaal (en regionaal) ook een aantal maatregelen genomen. De effecten van deze maatregelen zijn op dit moment evenmin te concretiseren en worden in de verantwoording 2020 betrokken.

5. OVERIGE

5.1 In control statement

Er wordt naar gestreefd dat Leiderdorp 'in control' is. Dit is het zodanig sturen en beheersen van de bedrijfsprocessen dat de doelstellingen worden gerealiseerd. Er is zicht en grip op de risico's en de processen worden rechtmatig, doelmatig en doeltreffend uitgevoerd, inclusief een getrouwe verantwoording.

Opzet en uitvoering

Het college heeft het Algemeen controle- en onderzoeksplan Leiderdorp voor 2019 vastgesteld en ter informatie voorgelegd aan de gemeenteraad. In het Algemeen controle- en onderzoeksplan ligt de opzet van de interne organisatie en beheersing op hoofdlijnen vast, waarbij de opzet bepaalt in hoeverre Leiderdorp in control kan zijn. Of dit daadwerkelijk ook zo is, wordt jaarlijks getoetst en vastgesteld. Dit gebeurt door het uitvoeren van verbijzonderde interne controles en overige onderzoeken en het op basis van de aanbevelingen uit deze onderzoeken continu doorvoeren van verbeteringen in de processen.

Over 2019 zijn binnen Leiderdorp verbijzonderde interne controles uitgevoerd op de volgende processen: grondexploitaties, verhuuropbrengsten, belastingen en heffingen, begrafenisrechten, verstrekte subsidies en de wet maatschappelijke ondersteuning. Daarnaast is een aanvullende controle uitgevoerd op de juistheid en volledigheid van de gevolgde aanbestedingsprocedures bij inkopen boven de Europese aanbestedingsdrempels. Nieuw in 2019 is de verbijzonderde controle op de zorglevering van de PGB bestedingen. Deze controle is onder de regie van de concerncontroller in samenwerking met Includio uitgevoerd voor de WMO PGB's en door het JGT voor de Jeugdzorg PGB's. Met deze controle op de zorglevering zijn de onzekerheden in de bestedingen van de PGB's volkomen naar beneden gehaald. In 2018 was de totale onzekerheid het volledige bedrag van de bestedingen PGB WMO en Jeugd samen ad € 801.055. Voor 2019 is de onzekerheid d.m.v. aanvullende controles op de zorglevering gereduceerd tot € 0 voor WMO PGB en eveneens tot € 0 voor Jeugdhulp PGB. Totale onzekerheid in PGB 2019: € 0. Wij zijn hier in de regio uniek in, omdat wij als gemeente zelf controlewerkzaamheden hebben verricht in samenwerking met onze partners en de onzekerheid tot nihil hebben gebracht.

Op de processen die Servicepunt71 uitvoert voor Leiderdorp en de andere klantorganisaties, zijn binnen Servicepunt71 verbijzonderde interne controles uitgevoerd. Het gaat om de volgende processen: begrotingswijzigingen, kredietadministratie, rekeningschema en bevoegdheden Decade, treasury, borgstellingen, debiteurenbeheer, crediteurenbeheer, memorialen, betalingsverkeer, van inkoop tot betaling en personele lasten. Over de effectiviteit van de beheersmaatregelen in deze processen heeft Leiderdorp een assurancerapport ontvangen, opgesteld door de externe accountant van Servicepunt71. Daarbij heeft de accountant van Servicepunt71 ook een controle uitgevoerd op de algemene IT-beheersmaatregelen voor een aantal voor de jaarrekeningcontrole van belang zijnde applicaties. Dit betreft de applicaties: Decade Financials (financiële administratie), Beaufort (personeels- en salarisadministratie), Youforce (personeel) en TIM (tijdschrijven).

De verbijzonderde interne controles op de sociale voorzieningen werk en inkomen heeft plaatsgevonden binnen de gemeenschappelijke regeling en de dienstverleningsovereenkomst die de gemeente Leiderdorp heeft gesloten met de gemeente Leiden. Leiderdorp ontvangt jaarlijks een door de accountant van de gemeente Leiden gecertificeerde SiSa-bijlage voor dit onderdeel.

De inkoop van gespecialiseerde jeugdhulp voor de gemeente Leiderdorp, en andere regiogemeenten, is uitgevoerd door de Tijdelijke Werkorganisatie Opdrachtgeverschap Jeugdhulp Holland Rijnland. Over de jeugdhulpbestedingen, inclusief het aandeel van iedere gemeente daarin, is door Holland Rijnland verantwoording afgelegd voorzien van een goedkeurende controleverklaring van de accountant van Holland Rijnland.

Conclusie

De processen worden in het algemeen rechtmatig, doelmatig en doeltreffend uitgevoerd, inclusief een getrouwe verantwoording. Er zijn twee belangrijke opmerkingen:

- Onzekerheden in de PGB WMO en Jeugdzorg zijn door eigen controles drastisch naar beneden gebracht. Onzekerheden in de WMO ZIN zijn tevens t.o.v. 2018 ook flink afgenomen van € 128.443 in 2018 naar € 27.073 in 2019. Wel hebben we de nog te betalen posten voor 2019 na sluiting van de administratie iets te hoog ingeschat. De inschattingsfout betreft € 28.969 voor WMO ZIN en € 8.722 voor WMO PGB. Dit jaar is door de controlerende accountant van TWO geen fouten in de verantwoording van TWO geconstateerd. Wel heeft de accountant van TWO een onzekerheid geconstateerd in de verantwoording van € 130.663. In 2018 was deze onzekerheid € 135.000.
- Er zijn **geen nieuwe** financiële rechtmatigheidsfouten geconstateerd bij inkoop boven de Europese aanbestedingsdrempels. Wel lopen een aantal onrechtmatigheden uit vorig jaar nog door tot 2019/2020, vanwege het nog niet afgerond hebben van een nieuwe aanbesteding. Deze onrechtmatigheid bedraagt totaal € 145.302.

Leiderdorp is voor deze onderdelen, sociaal domein en inkoop goed in control gekomen.

Toelichting

Systeemgerichte versus gegevensgerichte controles

Uitgangspunt bij de opzet en controle van de processen is een zodanige inrichting van de processen dat deze voldoende interne beheersmaatregelen bevatten die ook zichtbaar, en daarmee achteraf controleerbaar, worden uitgevoerd. In deze situatie kunnen de processen systeemgericht door de verbijzonderde interne controle worden getoetst op hun goede werking gedurende het jaar. Daar waar in de processen onvoldoende interne beheersmaatregelen zijn ingebouwd of de beheersmaatregelen worden onvoldoende of niet zichtbaar uitgevoerd, zijn gegevensgerichte controlewerkzaamheden nodig om voldoende zekerheid te verkrijgen over de financiële rechtmatigheid en een volledige en juiste verantwoording.

Voor Leiderdorp zijn de processen inzake Belastingen en heffingen en de Wmo deels systeemgericht en deels gegevensgericht gecontroleerd. De rest van de verbijzonderde interne controles voor Leiderdorp is gegevensgericht uitgevoerd. Dit heeft vooral te maken met de aard en omvang in aantallen transacties van deze processen en niet op voorhand omdat er onvoldoende beheersmaatregelen zijn ingebouwd.

Grondexploitaties, Verhuuropbrengsten, Bouwleges Wabo en Verstrekte subsidies

Deze processen zijn over 2019 gegevensgericht in de verbijzonderde interne controle gecontroleerd. In geen van deze controles zijn materiële fouten geconstateerd in de juistheid en volledigheid van de verantwoording en/of de financiële rechtmatigheid, behalve in het proces bouwleges Wabo.

- In de verbijzonderde interne controle die is uitgevoerd in oktober 2019 op de bouwleges, is gebleken dat er geen zichtbare collegiale toetsing plaatsvond op de berekening van de bouwleges. Het resultaatteam heeft de beheersmaatregel 'zichtbare collegiale toetsing' direct ingevoerd in oktober 2019. Tijdens het traject van het opstellen van de jaarrekening is geconstateerd dat tot september 2019 fouten waren in de berekening van

de bouwsom. Als gevolg hiervan heeft het resultaatteam zelf een integrale interne controle uitgevoerd op de bouwleges Wabo. Alle onrechtmatigheden hebben zich voorgedaan in de periode tot september 2019 en zijn direct gecorrigeerd.

- De invoer van alle verhuurovereenkomsten in het beheer- en exploitatiesysteem Planon is in 2018 afgerond. Het is echter nog niet gelukt om per in 2019 te starten met het factureren vanuit dit systeem. Op de vraag of het efficiënt is om vanuit Planon te factureren wordt op managementniveau een besluit genomen.
- Bij de verstrekte subsidies is ter verbetering van de geïdentificeerde controls geadviseerd om de uitgevoerde controles binnen de lijn zichtbaar vast te leggen, zodat hieruit duidelijk blijkt welke controles worden uitgevoerd en door wie. Op deze wijze is achteraf het proces reproduceerbaar en kan hier ook op gesteund worden.

Belastingen en heffingen

Voor de processen inzake belastingen en heffingen is geconcludeerd dat deels gesteund kan worden op in de processen geïdentificeerde beheersmaatregelen. Voor het overige zijn in de verbijzonderde interne controle gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. Per 1 januari 2020 is het belastingbeheer uitbesteed aan de BSGR.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo en Jeugdhulp PGB)

Voor de controle op de uitvoering van de Wmo kan, net als bij belastingen en heffingen, deels gesteund worden op de interne beheersmaatregelen in de processen. Voor het overige zijn gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. Includio en het JGT hebben onder regie van de concerncontroller de controle op de levering van de PGB zorg uitgevoerd o.b.v. de Bado notitie rechtmatigheid PGB. Het ontwikkelde format is tevens geïmplementeerd in het primair herindicatie proces waar meteen de zorglevering van afgelopen periode wordt gecontroleerd in samenhang met de besteding van het betreffende budget.

Prestatielevering door zorgaanbieders (Wmo en Jeugdhulp)

Door Wmo-contractbeheer en de gemeenten worden regionaal werkzaamheden uitgevoerd die ondersteunend zijn aan het aannemelijk maken van de prestaties die door de zorgaanbieders aan onze cliënten geleverd worden. Deze werkzaamheden bestaan uit accountmanagement, klachtenregistratie en –analyse en het houden van klanttevredenheidsonderzoeken. Voor de accountantscontrole is dit echter niet voldoende en wordt er voor de onderdelen huishoudelijke ondersteuning en begeleiding aanvullend gesteund op de productieverantwoordingen met controleverklaringen te ontvangen van de zorgaanbieders. Ook bij de jeugdhulp wordt voor het vaststellen van de prestatielevering, door de Tijdelijke Werkorganisatie Jeugdhulp Holland Rijnland, voor een belangrijk deel gesteund op productieverantwoordingen met controleverklaringen van de zorgaanbieders. Dit jaar kwam door late aanlevering Jeugdzorg aanbieders a.g.v. Covid-19 de controle en verantwoording van de TWO heel laat. De verantwoording is op 11 juni ontvangen van de TWO. Pas op 17 juni is een controleverklaring van de accountant van TWO ontvangen.

De aanlevering van de productieverantwoordingen en controleverklaringen door de zorgaanbieders Wmo en jeugdhulp en de eigen verwerking en controle daarvan, is begin juni 2019 afgerond. Ondanks de Covid-19 perikelen, hebben zorgaanbieders WMO voor of niet lang na de deadline de stukken aangeleverd. Voor een heel klein deel is van de zorgaanbieders geen toereikende verantwoording met controleverklaring ontvangen, omdat deze dispensatie hebben vanwege hun totale landelijke omzet. De verantwoording van dit kleine deel van de bestedingen moet daarom voor de prestatielevering als onzeker worden aangemerkt. Voor de Wmo gaat het om een bedrag van € 5.683. Wat betreft de onzekerheid m.b.t. te veel gedeclareerde intensieve zorg WMO, is met behulp van een interne controle met CAK gegevens onderbouwd dat de onzekerheid van € 336.380 naar € 21.390 kan worden gebracht. Dit betekent wel dat wij voor 2019 € 66.565 terugvorderen van zorgaanbieders. Daarnaast staat de vordering uit 2018 van € 36.215 nog open.

SVB, persoonsgebonden budgetten (Wmo en Jeugdhulp)

Voor de persoonsgebonden budgetten (pgb's) Wmo en jeugdhulp is op 30 maart 2020 van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) de verantwoording 2019 ontvangen. De SVB beoordeelt circa 10% van de bestedingen ten laste van de pgb-budgetten als onrechtmatig. Daarbij gaat de verantwoording niet in op de prestatielevering. Het vaststellen of de gedeclareerde zorg ook daadwerkelijk is geleverd, is een verantwoordelijkheid van de gemeenten. Leiderdorp heeft voor het eerst in 2019 een zichtbare controle hierop uitgevoerd bij de pgb-houders. Als gevolg hiervan is geen onzekerheid m.b.t. het totaal van € 715.000 voor de pgb's in de jaarrekening van de gemeente Leiderdorp (dit betreft zowel de Wmo als Jeugdhulp).

CAK, opbrengst eigen bijdragen Wmo

Het berekenen, opleggen, innen en aan de gemeente afdragen van de eigen bijdragen voor de Wmo vindt plaats door het Centraal Administratiekantoor (CAK). Voor de berekening van de eigen bijdrage op huishoudelijke ondersteuning en begeleiding leveren de zorgaanbieders de nodige gegevens aan bij het CAK. De individuele inkomensgegevens van cliënten, die nodig zijn voor de berekening van de hoogte van de eigen bijdragen, zijn niet bij de gemeente bekend waardoor de juistheid en volledigheid van de te ontvangen eigen bijdragen door de gemeente niet zijn na te gaan. De door het CAK aan de gemeente in 2019 afgedragen eigen bijdragen zijn in de jaarrekening als opbrengst verantwoord.

Sociale voorzieningen werk en inkomen

Bij de verantwoording van de sociale voorzieningen werk en inkomen is van de accountant van de gemeente Leiden een goedkeurende controleverklaring inclusief verslag van bevindingen ontvangen.

Processen Servicepunt71

Over 2019 hebben wij van de accountant van Servicepunt71 een Assurancerapport ontvangen met een overwegend positief oordeel .

Het volgen van de juiste aanbestedingsprocedure, door de gemeenten, wordt door Servicepunt71 in het inkoopproces niet afgedwongen. Conform voorgaande jaren is daarom voor Leiderdorp een eigen aanvullende controle uitgevoerd op de naleving van de inkoop- en aanbestedingsregels.

Aanvullende controle op de juistheid en volledigheid van de gevolgde aanbestedingsprocedures

In de aanvullende controle op de inkoop is gegevensgericht gecontroleerd of crediteuren met een besteed bedrag van meer dan € 200.000 in de periode 2016 t/m 2019 en/of een besteed bedrag van meer dan € 50.000 in alleen 2019, rechtmatig zijn aanbesteed. Daarbij is allereerst beoordeeld in hoeverre er sprake is van een inkoop/aanbesteding boven de Europese drempelwaarde en vervolgens of deze dan ook daadwerkelijk Europees is aanbesteed. Hierbij is voor een totaalbedrag van € 145.302 aan fouten geconstateerd.

contract	looptijd	2019 uitgaven	2020 uitgaven	2019 onrechtmatig	opmerking
Onderhoud grasvelden	1/4/2016 tot 31/12/2018 verlenging tot 31/12/2019	€ 70.302	-	€ 70.302	Had Europees als dienst aanbesteed moeten worden, maar is meervoudig onderhands als werk aanbesteed. in 2018 al fout.
Website raad (raadsinformatie) en Website gemeente Leiderdorp (cms en digitale dienstverlening)	tot 1/1/2018, stilzwijgend verlenging 1 jaar	€ 73.255 deze is al meegewogen in het oordeel van de accountant in 2018.	€ 75.000	€ 75.000	De looptijd van deze contracten is verlopen en komen boven de EU-drempel uit, een nieuwe aanbesteding is onder handen, maar de afronding en implementatie is niet gereed in 2020
totaal financieel onrechtmatig jaarrekening 2018				€ 145.302	

Interbestuurlijk toezicht

Over de processen/domeinen die door Leiderdorp onder toezicht van de provincie Zuid-Holland worden uitgevoerd, wordt sinds 2013 op basis van een met de provincie afgesloten bestuursovereenkomst, in de jaarrekening verantwoording afgelegd. Over 2019 staat het domein archief- en informatiebeheer nog op oranje. Het inspectieverslag ELO 2019/2020 volgt z.s.m. Het domein huisvesting vergunninghouders staat nog op oranje. Op 31 december 2019 is sprake van een kleine achterstand ten opzichte van de taakstelling. Het domein omgevingsrecht (vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu, bouwen en wonen) staat op rood. Er is een door de gemeenteraad vastgesteld VTH-beleidsplan met verordening en een uitvoeringsplan 2019 opgesteld, maar dit plan is nog niet vastgesteld door de raad. Extra aandacht voor dit domein is nodig. Het domein financiën staat op oranje vanwege aandacht voor een structurele sluitende meerjarige begroting.

Voor de volledige rapportage wordt verwezen naar paragraaf 3.3 Rapportage interbestuurlijk toezicht.

Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid

Er zijn in 2019 geen specifieke onderzoeken op grond van deze verordening uitgevoerd.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Bij het uitvoeren van de reguliere verbijzonderde interne controles zijn geen situaties van misbruik en/of oneigenlijk gebruik geconstateerd.

Beoordeling financiële begrotingsrechtmatigheid

Onderstaand volgt de beoordeling van de financiële begrotingsrechtmatigheid. Dit betreft zowel de begrotingsrechtmatigheid van de lasten per programma, de onttrekkingen aan reserves en de uitgaven op kredieten

Lasten per programma

De werkelijke lasten op programmaniveau mogen de begrote lasten na de laatste begrotingswijziging in beginsel niet overschrijden. Daar waar de lasten de begroting wel overschrijden, is het voor het beoordelen van de begrotingsrechtmatigheid van belang in hoeverre de overschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid en/of wordt gecompenseerd door aan de lasten gerelateerde hogere inkomsten.

Geconcludeerd wordt dat de begroting van programma's 1 en 3 na wijziging zijn overschreden. De mee- en tegenvallers laten afwijkingen zien die per saldo tegen elkaar weglopen. Op onderdelen worden extra lasten gecompenseerd door daarmee samenhangende extra baten. De uitgaven op programmaniveau zijn in overeenstemming het vastgestelde beleid en om die reden is er géén sprake van begrotingsonrechtmatigheid. Bij programma 2 is geen sprake van een overschrijding van de begroting na wijziging.

Onttrekkingen aan reserves

Er mogen geen onttrekkingen uit de reserves hebben plaatsgevonden, die niet in 2019 waren begroot en/of niet zijn gedekt door besluitvorming door de raad tot en met 31 december 2019. Door de vrijval van de (oude) voorziening integraal beheer openbare ruimte zou het overschot worden toegevoegd aan de reserve IBOR, maar conform raadsbesluit is € 400.000 van die vrijval uit de voorziening extra toegevoegd aan de voorziening water. De exacte omvang wordt bekend na de inspectie in het najaar. Er zijn geen begrotingsonrechtmatigheden te rapporteren bij de onttrekkingen uit de reserves 2019.

Kredieten

De door de raad toegekende kredieten voor investeringen mogen niet overschreden worden. In 2019 zijn er geen overschrijdingen en daarmee geen begrotingsonrechtmatigheden op de kredieten.

Goedkeuringstolerantie

In het normenkader voor de accountantscontrole, zoals door de raad vastgesteld op 15 oktober 2019, is de goedkeuringstolerantie voor fouten vastgesteld op 1% van de totale lasten inclusief resultaatbestemming en op 3% voor onzekerheden. Voor 2019 ligt de goedkeuringstolerantie voor financiële fouten daarmee op € 709.070 en voor financiële onzekerheden op € 2.127.210^[1]. Als het totaal aan fouten en onzekerheden onder deze grensbedragen blijft, betekent dit dat de accountant een goedkeurende verklaring bij de jaarrekening kan afgeven.

Door ons is in totaal een bedrag van € 203.615 als financieel onrechtmatig beoordeeld (inkopen en sociaal domein) en een bedrag van € 157.736 als financiële onzekerheid (prestatielevering Wmo huishoudelijke ondersteuning, begeleiding, jeugdhulp en WMO CAK EB). T.o.v. 2018 betekent dit een flinke daling van fouten en onzekerheden. 2018 cijfers: € 1.040.000 c.q. € 1.070.000. De geconstateerde fouten en onzekerheden overschrijden de goedkeuringstolerantie niet. Wij verwachten bij de jaarrekening over 2019 van de accountant daarom een goedkeurende verklaring.

^[1]Begrotingscijfers na wijzigingen.

5.2 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

6. BIJLAGEN

6.1 Bijlage 1: Bestuur en organisatie

College van Burgemeester en wethouders

De samenstelling en portefeuillevverdeling per 13/01/2020 is:

Burgemeester L.M. Driessen-Jansen

Algemeen bestuurlijke zaken, Openbare orde en veiligheid, Integrale handhaving, Toerisme en recreatie, Zorg en veiligheid, Deregulering.

Wethouder W.N.A. Joosten (VVD) 1e locoburgemeester

Sport, Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en monumentenzorg, Verkeer, vervoer en bereikbaarheid, Economie, Implementatie Omgevingswet, Integraal Verkeer en Vervoersplan (IVVP), Integratie en Wet inburgering en Sterrentuinontwikkeling

Wethouder D.C.W. Binnendijk (CDA/ChristenUnie-SGP) 2e locoburgemeester

Jeugd, ouderen, zorg en welzijn, Gezondheidszorg, Werk en inkomen, Coördinatie subsidiebeleid en Maatschappelijke opvang, Polders en Groene Hart, Milieu en afval, Dienstverlening (waaronder versterking klantcontacten), Financiën, Bedrijfsvoering en Aanbesteding- en inkoopbeleid.

Wethouder R. van Woudenberg (D66) 3e locoburgemeester

Onderwijs, Duurzaamheid, Maatschappelijk vastgoed en onderwijshuisvesting, Coördinatie wijk- en buurtgericht werken, Kunst en cultuur, Integraal beheer openbare ruimte inclusief begraafplaats, Communicatie en media en Coördinatie regionale samenwerking.

Gemeentesecretaris H. Romeijn

De gemeentesecretaris is eerste adviseur van het college en stuurt - als eindverantwoordelijke - de ambtelijke organisatie aan. Hij richt zich in het bijzonder op de faciliterende en stafafdelingen.

Daarnaast is hij bestuurder in de zin van de Wet op ondernemingsraden. Zijn aandachtsvelden zijn politiek bestuur, externe contacten en regionale samenwerking.

Gemeenteraad 2018-2022

Zetelverdeling 2018-2022

- LPL: 4 zetels
- VVD: 4 zetels
- D66: 3 zetels
- PvdA: 3 zetels
- Groen Links: 3 zetels
- CDA: 3 zetels
- ChristenUnie-SGP: 1 zetel

Lokale Partij Leiderdorp (LPL)

- Dhr. H.K. Langenberg (fractievoorzitter)
- Mw. K. Balak
- Dhr. E. Filemon
- Dhr. J.L.M. Bruggeman

Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD)

- Dhr. B.M.J. Hoenen (fractievoorzitter)
- Mw. B.A.M. van Elbrug
- Dhr. N. Verwers
- Mw. M. Breedveld

Democraten 66 (D66)

- Dhr. J.H.W. Hendriks (fractievoorzitter)
- Mw. P. van Brandenburg
- Dhr. Ü. Güney

Partij van de Arbeid (PvdA)

- Dhr. O.C. McDaniel (fractievoorzitter)
- Mw. J.J.E. van Reijn
- Dhr. R. Schmidt

Groen Links

- Dhr. B. Vastenhoud (fractievoorzitter)
- Mw. J.M. Hofman-Züter
- Mw. M.D. van Beek

Christen Democratisch Appèl (CDA)

- Mw. M. van der Stelt (fractievoorzitter)
- Mw. M. Hempen
- Dhr. J.H. Bos

ChristenUnie-SGP

- Dhr. G. Schipaanboord

Griffier

■ Dhr. B.A.M Rijsbergen

Maandag politieke avond - De Leiderdorpse gemeenteraad werkt volgens een vierwekelijkse vergadercyclus:

Week 1 Informatieavond 20.30 – 22.30 uur (informatie en participatie).

Doel van de informatieavond is om met burgers en/of organisaties over een actueel thema in gesprek te gaan en dit te doen op een moment dat dit voor de besluitvorming relevant is. Ook is de informatieavond het moment waarop presentaties worden verzorgd door het ambtelijk apparaat

Week 2 Fractiespreekuur 19.30 – 20.00 uur, Fracties 20.00 – 23.00 uur.

Burgers kunnen een half uur fractiespreekuur aanvragen over een onderwerp dat hen bezig houdt. Alle fracties vertegenwoordigen dan hun woordvoerder(s) af. Tijdens de fractievergaderingen vanaf 20.00 uur bereiden fracties van partijen hun standpunten voor Politiek Forum en raad voor.

Week 3 Politiek forum 20.00 – 23.00 uur (voorbereiden besluitvorming).

In het politiek forum vindt politiek inhoudelijke discussie plaats. Ook kunnen burgers tijdens het politiek forum inspreken en deelnemen aan de discussie. Het politiek forum is nadrukkelijk niet bedoeld voor technische vragen. Deze dienen tijdens de informatieavonden of schriftelijk te worden gesteld.

Week 4 Raad

19.30 uur - fracties – laatste voorbereiding fracties voor de aansluitende raad

20.30 uur -Raadsvergadering (besluitvorming).

Politieke discussie en besluitvorming over de voorstellen die in het politiek forum aan de orde zijn geweest, gelegenheid voor indienen amendementen en moties.

6.2 Bijlage 2: Kerngegevens Leiderdorp

Sociale structuur

Inwoners	1-1-2015*	1-1-2016*	1-1-2017*	1-1-2018*	1-1-2019*
0-19 jaar	6.199	6.169	6.183	6.021	5.924
20-64 jaar	15.090	15.085	15.114	15.019	14.898
65 jaar en ouder	5.564	5.704	5.858	6.095	6.226
Totaal aantal inwoners	26.853	26.958	27.155	27.135	27.048

* Deze cijfers zijn vastgesteld door het CBS

6.3 Bijlage 3: Afkortingenlijst

Afkorting	uitleg	Afkorting	uitleg
APV	Algemene Plaatselijke Verordening	Lko	Leo kanner Onderwijsgroep
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming	LOV	Leiderdorpsse ondernemers Vereniging
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten	NCW	Netto contante waarde
bbp	Bruto binnenlands product	NHG	Nationale Hypotheek Garantie
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording	NRF	Het Nationaal Restauratiefonds
BCF	Btw-compensatiefonds	ODWH	Omgevingsdienst West-Holland
BDU	Brede Doeluitkering	ORZ	Oude Rijnzone
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie	OV	Openbare verlichting
BIG	Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten	OZB	Onroerendezaakbelasting
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid	PGB	Persoonsgebonden budget
BIZ	Bedrijven Investeringszone	PMD	Plastic-, metaal- en drankverpakking
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten	POC	Percentage of Completion
BRP	Basisregistratie Personen	PW	Participatiewet
BSGR	Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland	RBL	Regionaal Bureau Leerplicht
BSW	Brede School West	RCL	Racing Club Leiderdorp
Btw	Bruto toegevoegde waarde	RDOG	Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg
B&W	Burgemeester en wethouders	RDW	Rijksdienst voor Wegverkeer
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek	RIF	Regionaal investeringsfonds
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin	RWS	Rijkswaterstaat
COVS	Centrale Organisatie van Voetbal Scheidsrechters	SES	Sociaal-economische status
CPB	Centraal Planbureau	SISA	Single Information Single Audit
CROW	Centrum voor regelgeving en onderzoek in de grond-, water- en wegenbouw en de verkeerstechniek	SMART	Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden
CvV	Centrum voor Vitaliteit	SP71	Servicepunt71
DIV	Documentatie en informatieverstrekking	SVB	Sociale Verzekeringsbank
DNB	De Nederlandse Bank	SVn	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting
DVO	Dienstverleningsovereenkomst	SWS	Stichting Waarborgfonds voor de Sport
ECB	Europese Centrale Bank	SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
EMU	Economische en Monetaire Unie	TWO jeugdhulp	Tijdelijke Werkorganisatie Opdrachtgeverschap Jeugdhulp
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit	UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
Fido	Wet Financiering decentrale overheden	vGRP	verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst	VIJL	Vereniging Ijssport Leiderdorp

Afkorting	uitleg	Afkorting	uitleg
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen	VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
GIG	Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie	VOG	Verklaring omtrent gedrag
GR	Gemeenschappelijke Regeling	Vpb	Vennootschapsbelasting
HBOL	Huurders Belangen Organisatie Leiderdorp	VRHM	Veiligheidsregio Holland Midden
HHR	Hoogheemraadschap van Rijnland	VRI	Verkeersregelinstallatie
HM	Hollands Midden	VRIS	Versterking Regionale I-Samenwerking
HRM	Human Resource Management	VSP	Virtueel Servicepunt
HSL	Hoge snelheidslijn	VSV	Voortijdig schoolverlaters
IBOR	Integraal Beheerplan Openbare Ruimte	VTH	Vergunning, Toezicht en Handhaving
IHP	Integraal Huisvestingsplan	VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers	Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
IOAZ	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen	WAO	Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
ISMS	Information Security management system	WEW	Waarborgfonds Eigen Woning
IVVP	Integraal Verkeers- en Vervoerplan	WI	Wet Inburgering
IWkp	Integraal Waterketenplan	WNT	Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen (semi-)publieke sector
JA	Jongeren op de Arbeidsmarkt	WOZ	Wet Waardering Onroerende Zaken
JAS	Project JA Statushouders	Wsw	Wet sociale werkvoorziening
JBT	Jeugdbeschermingstafel	WSW	Waarborgfonds sociale woningbouw
JGT	Jeugd- en Gezinsteam	Wth	Wet tijdelijk huisverbod
JGZ	Jeugdgezondheidszorg	WWB	Wet werk en bijstand
KCC	klantcontactcentrum	ZW	Ziektewet
LAA	Landelijke Aanpak Adreskwaliteit		

6.4 Bijlage 4: Begrippenlijst

Begrip	Omschrijving
Activa	Bezittingen die langer dan één jaar meegaan en die om die reden in meerdere jaren worden afgeschreven (bijv. gebouwen, rollend materieel). Activa staan op de balans.
Afschrijving	De uitgave aan activa worden over meer jaren verdeeld en niet in één keer in de exploitatie opgenomen. Dit noemt men afschrijven. Door afschrijving lopen de kosten in de loop van de jaren parallel met de baten voortvloeiend uit het gebruik en houdt tevens de boekwaarde gelijke tred met de werkelijke, steeds dalende waarde.
Algemene dekkingsmiddelen	Het overzicht algemene dekkingsmiddelen bevat ten minste de lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is, de algemene uitkeringen, dividend, het saldo van de financieringsfunctie en de overige algemene dekkingsmiddelen.
Balans	Onderdeel van de jaarrekening. De balans geeft een overzicht van de bezittingen, vreemd en eigen vermogen (activa en passiva) van de gemeente.
Baten en Lasten (stelsel van)	Een begrotingssysteem van baten en lasten houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben.
Begroting	Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) onderscheidt een beleidsbegroting en de financiële begroting.
Beleidsthema	Per thema worden de hoofdkenmerken, visie en het bestuurlijke kader toegelicht.
Besluit Begroting en Verantwoording	Het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten geeft de spelregels voor de lokale overheden voor de inrichting van begroting en jaarrekening van de gemeente.
Boekwaarde	Betreft de administratieve (dus nog niet afgeschreven) restwaarde van vaste activa die eerder middels een investering zijn aangeschaft.
Brede school	Samenwerkingsverband tussen partijen die zich bezighouden met opgroeiende kinderen. Doel van het samenwerkingsverband is de ontwikkelingskansen van de kinderen te vergroten. Onderwijs en welzijn zijn in ieder geval participanten. Voorschoolse voorzieningen, peuterspeelzaal, sport, cultuur, bibliotheek en andere instellingen kunnen ook een onderdeel van de brede school zijn.
BTW compensatiefonds	Fonds waaruit de gemeente vanaf 2003 Btw kan declareren bij het Rijk op typische overheidstaken (uitgezonderd o.a. onderwijs-huisvesting).
Budgettair neutraal	Begrotingswijzigingen die per saldo de totale begroting niet beïnvloeden.

Begrip	Omschrijving
Dekking	De wijze waarop een kostenverhoging dan wel een opbrengstenverlaging wordt opgevangen in de vorm van 1) een nieuwe inkomstenbron, 2) een doorberekening van kosten aan derden, 3) een verhoging van de belastingen, 4) een verlaging van andere kosten.
Dividend	Periodieke uitkering van winst aan de aandeelhouders van een onderneming.
Doelmatigheid	Mate waarin de productie is geleverd in relatie tot de inzet van middelen, afgezet tegen een vooraf bepaalde norm (bijv. minuten per paspoort, kosten per strekkende kilometer).
Doeltreffendheid	Mate waarin de beoogde maatschappelijke effecten zijn gerealiseerd. Van belang is om vast te stellen in hoeverre het beoogde maatschappelijke effect de verdienste is van de organisatie (relatie gerealiseerde productie - gerealiseerd effect, afgezet tegen het beoogde maatschappelijke effect).
Doeluitkering	Uitkering door het Rijk aan een lagere overheid voor een nauw omschreven wettelijk vastgesteld doel of taak. De gelden zijn niet vrij besteedbaar. In veel gevallen is een specifieke verantwoording over de besteding één van de voorwaarden voor het verkrijgen van de uitkering.
Efficiency en effectiviteit	Efficiency is doelmatigheid (is de uitvoering goed, met gebruik van zo min mogelijk middelen). Effectiviteit is doeltreffendheid (doen we de goede dingen, bereiken we het gestelde doel).
Egalisatiereserve	Reserve met als doelstelling jaarlijks sterk fluctuerende lasten door de jaren heen te compenseren. Dit kan door de jaarlijks gelijk blijvende storting in de reserve ten laste van de exploitatie te nemen en de werkelijke uitgaven uit de reserve te betalen.
EMU saldo	Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid voor de unie van landen die de euro als betaalmiddel hebben (Economische en Monetaire Unie).
Financieel beheer	De organisatie van de administratie en het beheer van de vermogenswaarden.
Financiële rechtmatigheid	Met financiële rechtmatigheid wordt bedoeld dat de financiële beheershandelingen in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving zijn uitgevoerd.
Financieringsmiddelen	Kort- of langlopende geldmiddelen die nodig zijn om de kosten van een investering te betalen. Behalve van financieringsmiddelen uit eigen kapitaal en reserves wordt ook van minder reguliere financieringsmiddelen gebruik gemaakt, zoals opgenomen geldleningen en het saldo van crediteuren en debiteuren.
Gemeentefonds (algemene uitkering)	Uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden. Dit ter onderscheid van doeluitkeringen met een gebonden besteding.
Incidentele baten en lasten	Opbrengsten en uitgaven die maar een enkele keer voorkomen.
Indirecte kosten	Betreft kosten waarbij de directe samenhang met de producten ontbreekt. Door middel van één of meer verdeelsleutels worden de indirecte kosten aan taakvelden resp. programma's toegerekend toegerekend.

Begrip	Omschrijving
Investering	Een investering is een uitgaaf van een object met een gebruiksduur van langer dan één jaar; investeringen worden geactiveerd op de balans. Uit investeringen vloeien kapitaallasten voort die op de gemeentelijke exploitatie drukken.
Investeringsplan	Een overzicht van de geplande investeringen over meerdere jaren.
Jaarrekening	De jaarrekening is de tegenhanger van de financiële begroting; de jaarrekening gaat in op de realisaties van het afgelopen begrotingsjaar. De jaarrekening is een onderdeel van de jaarstukken en bestaat uit de programmarekening met toelichting en de balans met toelichting.
Jaarstukken	De jaarstukken zijn onderverdeeld in het jaarverslag en de jaarrekening en is de tegenhanger van de begroting.
Jaarverslag	Het jaarverslag is de tegenhanger van de beleidsbegroting en gaat met name in op de uitkomsten van de programma's over het afgelopen begrotingsjaar. Het jaarverslag is een onderdeel van de jaarstukken en bestaat uit de programmaverantwoording en de paragrafen.
Kapitaallasten	Kapitaallasten bestaan uit de componenten afschrijving en rentekosten. Het zijn exploitatiekosten van activa. De rentekosten ontstaan omdat voor de aanschaf 'geld geleend' wordt. Door de dalende boekwaarde nemen de rentekosten in de loop van de jaren af. Voor de berekening van de rentekosten wordt het percentage van de omslagrente gehanteerd.
Lastendruk	Totaal van regelmatig terugkerende, vaste geldelijke verplichtingen
Leges	Betaling voor een gemeentelijk goed of een dienst op publiekrechtelijke grondslag (bijv. leges paspoort, leges rijbewijs). Leges zijn retributies maar worden wettelijk tot de belastingen gerekend. Leges mogen maximaal kostendekkend zijn.
Meerjarenraming	Een prognose van de voor meerdere jaren, na het begrotingsjaar, te verwachten lasten en baten op basis van vigerend (= bestaand) beleid; dan wel van uitgaven en inkomsten ter zake van investeringen waarvoor al kredieten zijn verstrekt.
Overhead	De kosten van werkzaamheden of faciliteiten die een indirecte relatie vertonen met de gemeentelijke producten en diensten, v.b. leidinggeven, afdelingsadministratie, de kantine of de huisvesting.
Overzicht van baten en lasten	Onderdeel van de financiële begroting dat een overzicht geeft van alle baten en lasten die in de programma's zijn opgenomen.
Paragrafen	Een paragraaf geeft volgens het BBV een dwarsdoorsnede van de begroting op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de beleidsbegroting als het jaarverslag.

Begrip	Omschrijving
Planning- en controlcyclus	De jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken en verifiëren van budgetten.
Precariobelasting	Belasting voor het gebruiken van openbare grond of water. De belasting kan worden geheven van degenen die voorwerpen onder, op of boven openbare gemeentegrond of water hebben of van degene voor wie dit gebeurt, v.b. haven- en liggelden, marktgelden en parkeergelden.
Prestatie	Het meetbare resultaat van activiteiten.
Prestatie-indicator	Kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die inzicht geven in de resultaten van het gevoerde beleid van de gemeente
Programmabegroting	Het kenmerk van de begroting is dat de begroting is onderverdeeld in programma's, daarom wordt er naar de begroting volgens de nieuwe voorschriften ook wel verwezen als programmabegroting. De gemeente is vrij in de keuze van de programma's en in het aantal.
Programma	Een samenhangende verzameling van producten, activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten, waaraan idealiter indicatoren gekoppeld kunnen worden.
Rechtmatigheid	Rechtmatigheid is de overeenstemming van beslissingen en handelingen met regels die voor betrokkenen toepasselijk zijn en die mede gelet op het specifieke geval waarvoor die regels gelden, van belang zijn.
Reserve (algemene)	Bedrag dat is gereserveerd voor toekomstige uitgaven, zonder dat de aard en de omvang van deze uitgaven al bekend zijn. De reserves staan op de balans.
Specifieke uitkering	Rechtstreekse uitkering aan een instelling of een lagere overheid te besteden aan een specifiek doel. Het is een verzamelbegrip voor subsidies, bijdragen van het rijk of provincie en doeluitkeringen.
Verbonden partij	Een verbonden partij is een derde rechtspersoon waarbij de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.
Voorziening	Bedrag gereserveerd voor toekomstige uitgaven waarvan de aard en in mindere mate de omvang bekend zijn of om fluctuaties in (exploitatie)kosten op te vangen. Voorzieningen staan op de balans.
Weerstandscapaciteit	De weerstandscapaciteit is het geheel van geldmiddelen (zoals de algemene reserves) waaruit tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden, zonder dat de begroting en het beleid (direct) aangepast behoeven te worden.
Weerstandsvermogen	Het weerstandsvermogen is de weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's.

GEMEENTEHUIS
WILLEM-ALEXANDERLAAN 1
2351 DZ LEIDERDORP

POSTBUS 35
2350 AA LEIDERDORP

071 54 58 500
INFO@LEIDERDORP.NL
WWW.LEIDERDORP.NL

leiderdorp